

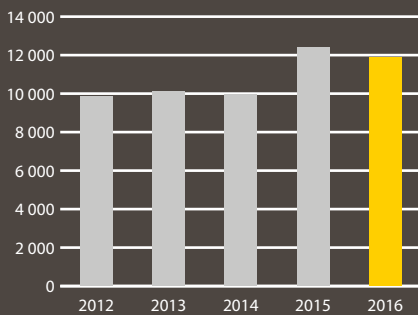
**VEKST,
VISJONER OG
VERDIER**

**ÅRSRAPPORT
2016**

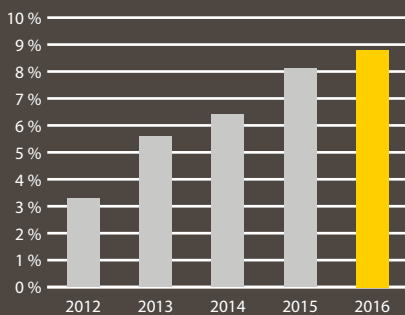
INNHold

03	OM AF GRUPPEN
05	AFs verdier
06	Konsernsjefen
08	Virksomhetsstruktur
10	Høydepunkter
11	Mål og resultater
12	STRATEGI
14	Markedsutvikling
16	Forretningsmodell
18	Strategi mot 2020
22	Samfunnsansvar
24	SUKSESSKRITERIER
26	Helse og sikkerhet
28	Miljø
30	Etikk
32	Medarbeidere
34	Medeierskap
36	Risikostyring
38	VIRKSOMHETSOMRÅDER
40	Anlegg
44	Miljø
48	Bygg
52	Eiendom
56	Energi
60	Offshore
64	AKSJONÆRINFORMASJON
66	Konsernledelsen
68	Styret
70	Eierstyring og selskapsledelse
72	Aksjen
76	ÅRSBERETNING OG -REGNSKAP
78	Årsberetning
91	Konsernregnskap
91	Resultatregnskap
92	Balanse
94	Endringer i egenkapitalen
95	Kontantstrøm
96	Noter
154	Selskapsregnskap
155	Resultatregnskap
156	Balanse
157	Kontantstrøm
158	Noter
163	Erklæring fra styret
164	Revisors beretning
168	Alternative resultatmål
170	Definisjoner og ordliste
171	Adresser

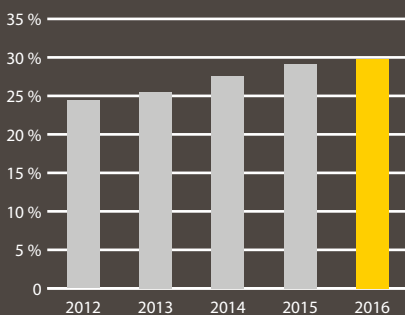
DRIFTSINNTEKTER OG ANDRE INNTEKTER (MNOK)

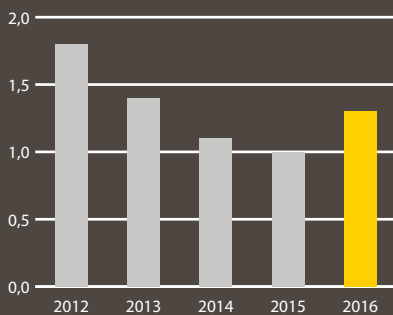
DRIFTSMARGIN

EGENKAPITALANDEL

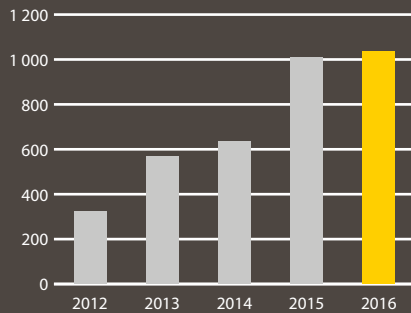

H1-VERDI

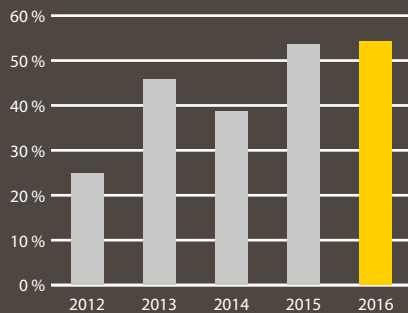

DETTE ER AF GRUPPEN

DRIFTSRESULTAT (MNOK)

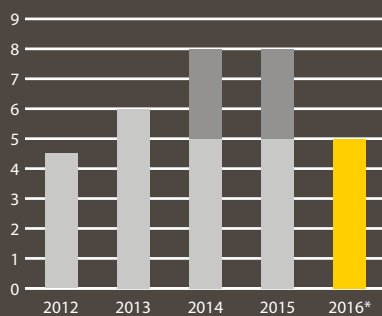

AVKASTNING PÅ INVESTERT KAPITAL (ROACE)

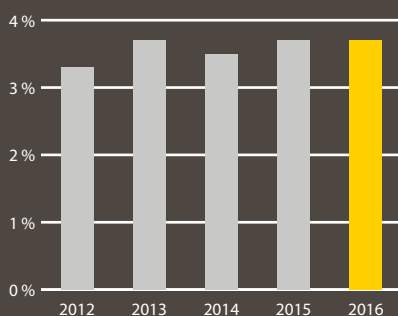

UTBYTTE PER AKSJE (NOK)

* Utbytte for utbetaling 1. halvår 2017

SYKEFRAVÆR

AF Gruppen er et ledende entreprenør- og industrikonsern. Hensikten med vår virksomhet er å skape verdier for kunder, eiere, medarbeidere og samfunnet for øvrig. Vi er stolte av de gode finansielle resultatene våre, men like viktig er de ikke-finansielle verdiene som vi skaper hver dag. Eksempler på dette er et sikkert arbeidsmiljø for våre medarbeidere og ansatte hos underentreprenører, nye tjenester som bidrar til å løse samfunnets miljøutfordringer og etisk forretningsdrift som skaper trygghet for våre kunder. Dette gir oss igjen muligheten til å skape ytterligere verdier for våre eiere.

NØKKELTALL

År	2016	2015	2014	2013	2012
OMSETNING (MNOK)					
Driftsinntekter og andre inntekter	11 876	12 398	9 935	10 127	9 830
Ordreserver	15 332	11 183	9 429	10 976	9 074
RESULTAT (MNOK)					
Resultat før av- og nedskrivninger (EBITDA)	1 212	1 151	752	679	430
Driftsresultat (EBIT)	1 034	1 010	635	568	325
Resultat før skatt (EBT)	1 040	1 004	625	580	318
Resultat etter skatt	787	778	483	453	225
LØNNSOMHET					
EBITDA-margen	10,2 %	9,3 %	7,6 %	6,7 %	4,4 %
Driftsmargen	8,7 %	8,1 %	6,4 %	5,6 %	3,3 %
Resultatmargin	8,8 %	8,1 %	6,3 %	5,7 %	3,2 %
Egenkapitalrentabilitet	43,3 %	43,8 %	34,3 %	38,4 %	19,0 %
Avkastning på investert kapital (ROaCE)	54,2 %	53,6 %	38,7 %	45,7 %	24,8 %
Economic Value Added (MNOK)	619	590	320	312	123
Kontantstrøm fra driften (MNOK)	822	1 418	86	1 015	194
BALANSE (MNOK)					
Totale eiendeler	6 549	6 243	5 428	5 237	4 919
Egenkapital	1 950	1 820	1 499	1 334	1 202
Investert kapital	2 063	1 925	1 814	1 414	1 343
Gjennomsnittlig investert kapital	1 954	1 942	1 662	1 288	1 334
Egenkapitalandel	29,8 %	29,1 %	27,6 %	25,5 %	24,4 %
Brutto rentebærende gjeld	113	105	315	79	141
Netto rentebærende fordring (gjeld)	606	593	-95	751	204
AKSJEN					
Børskurs 31.12 (NOK)	154,50	139,50	79,00	67,75	56,25
Antall aksjer	93 610 000	92 680 000	88 724 904	82 332 980	81 384 100
Markedsverdi (MNOK)	14 463	12 929	7 009	5 578	4 578
Resultat per aksje (NOK)	7,44	7,64	5,11	5,26	2,41
Utvannet resultat per aksje (NOK)	7,29	7,50	5,09	5,11	2,38
Utbytte per aksje (NOK) ¹⁾	5,00	8,00	8,00	6,00	4,50
¹⁾ Utbytte for 2016 er foreslått, men ikke vedtatt utbytte for 1. halvår 2017.					
PERSONAL					
Antall funksjonærer	1 322	1 378	1 325	1 327	1 314
Antall fagarbeidere	1 727	1 652	1 472	1 381	1 356
Totalt antall ansatte	3 049	3 030	2 797	2 708	2 670
H1-verdi	1,3	1,0	1,1	1,4	1,8
Sykefravær	3,7 %	3,7 %	3,5 %	3,7 %	3,3 %
YTRE MILJØ					
Klimaspor (tonn CO ₂ e per MNOK omsetning)	3,1	3,3	4,9	4,1	4,3
Kildesorteringsgrad - bygging	85 %	84 %	82 %	81 %	79 %
Kildesorteringsgrad - rehabilitering	79 %	87 %	82 %	80 %	89 %
Kildesorteringsgrad - riving	97 %	96 %	96 %	96 %	98 %
Total kildesortering i tonn	507 198	319 225	479 135	408 365	511 110

PERSPEKTIVER UTEFRA

AF Gruppens virksomhet skaper verdier på mange samfunnsområder. Under «Virksomhetsområder» i denne rapporten har vi invitert noen kunder, samarbeidspartnere og sluttbrukere til å sette ord på hva AFs arbeid betyr for dem.

ANLEGG

Møt Anders Østby
i Hafslund, s. 42

MILJØ

Møt Trond Skottvoll
i Anleggsmaskiner AS, s. 46

BYGG

Møt Ane Nordskar
i Frogn kommune, s. 50

EIENDOM

Møt familien Høydahl
i Krydderhagen, s. 54

ENERGI

Møt Didrik Koren
fra NTNU, s. 58

OFFSHORE

Møt Elin Anita Hansen
i Statsbygg, s. 62

ET VERDIBASERT SELSKAP

Historien om AF Gruppen er preget av en verdibasert bedriftskultur. Våre kjerneverdier har røtter tilbake til etableringen av AF Gruppen i 1985. Kjerneverdiene er selve grunnfjellet i vår virksomhet og preger alt vi gjør, og ikke gjør.

VÅRE VERDIER ER:

- ▶ **TIL Å STOLE PÅ**
- ▶ **FRIHET TIL Å UTØVE
ENTREPRENØRÅND
OG DISIPLIN I
HENHOLD TIL MÅL
OG KRAV**
- ▶ **GRUNDIGHET OG
HARDT ARBEID**
- ▶ **VILJE TIL LØNNSOM
VEKST**
- ▶ **LEDELSE GJENNOM
TILSTEDEVÆRELSE
OG INNLEVELSE**

VERDI- SKAPNING GJENNOM VEKST

– Nysgjerrighet, entreprenørånd og vår vilje og evne til å finne nye og bedre måter å skape verdier på vil bli enda viktigere når vi skal løse morgendagens prosjekter.

[Morten Grongstad Konsernsjef]

Gigantkontrakter, en rekordhøy ordre-reserve og tidenes beste resultat for AF Gruppen ble den gule tråden gjennom 2016. Nå er nye og ambisiøse mål lagt for fremtiden, og konsernsjef Morten Grongstad er tydelig på at vekst ikke bare er viktig for eierne. Lønnsom vekst er en forutsetning for å gi de ansatte utviklingsmuligheter og for å forsterke og utvide tjenestespekteret slik at nye verdier skapes for kundene og samfunnet.

Da vi gikk inn i 2016, var det med en god ordresituasjon og et solid grunnlag for god drift i ryggsekken. Det ga oss rom og trygghet til å løfte blikket. Samtidig som vi har satt oss nye og tøffe mål for de neste fire årene har ordrene og oppturene i 2016 vært mange, toppet med at AF sikret seg den største enkeltkontrakten i norsk veihistorie rett før jul. Når vi også kunne legge frem tidenes AF-resultat så kan jeg ikke si annet enn at det å få være ansatt og lede AF Gruppen gjennom 2016 har vært et stort privilegium.

Tallene i denne årsrapporten gjenspeiler viljen, pågangsmotet og det ektefølte engasjementet hos de over 3 000 medarbeiderne som har bidratt til å skape gode resultater. Jeg mener vi har noe helt unikt i AF og at våre medarbeidere som bransjens aller fremste er vårt største konkurransefortrinn. Da er det også vår klare plikt å bidra til å skape nye muligheter for dem.

I 2016 satte vi oss som mål at AF skal omsette for 20 milliarder innen 2020. Skal vi lykkes med et så ambisiøst mål, må vi ta en ledende posisjon i arbeidet med kunde- og leverandørrelasjoner, vi må dyrke nyskaping og innovasjon og vi må sette ledelse og fagkompetanse i sentrum. Vår vekst skal blant annet komme fra storbyene i Norge og Sverige, innen landsdekkende prosjektvirksomhet og gjennom å ta en større del av offshore-markedet.

Våre medarbeidere fortjener muligheten til utvikling. Lønnsom vekst er også en viktig del av AF-kulturen, og sterke markeder drar oss mot fortsatt vekst. Vi har en ambisiøs strategi, og det kler AF godt å ha høye mål.

Samtidig må vi ta innover oss at det er krevende å vokse. Vi vil bli møtt med stadig økende forventninger og krav fra omverdenen når vi blir mer synlige som selskap. I tillegg vil veksten kreve at vi knytter til oss rundt 2 000 nye ansatte gjennom både organisk og strukturell vekst. Også antallet samarbeidspartnere vil øke. Det betyr at vår evne til å formidle våre kjerneverdier vil være avgjørende for om vi opprettholder en sterk og tydelig AF-kultur i et voksende selskap, og for at vi sammen skal kunne skape verdier for kunder, leverandører og samfunnet.

Vår kompromissløse holdning til sikkerhet og etikk ligger fast og må ikke svekkes når store vekstambisjoner skal realiseres. Våre kjerneverdier og vår vektlegging av sikkerhet og risikostyring må være minst like tydelige de kommende årene. Det vil kreve mye av våre ledere og det vil kreve mye av alle som jobber i og for AF Gruppen. Vi er ikke tilfreds med at vi i 2016 hadde en svak økning i antall fraværsskader. Det betyr at vårt kontinuerlige fokus på godt og forebyggende sikkerhets- og helsearbeid må fortsette med uforminsket kraft. Målsettingen er også tydelig – vi skal ha null arbeidsrelatert fravær i AF Gruppen og alle skal komme trygt hjem hver dag.

Vi avsluttet 2016 med en rekordhøy ordresreserve og mange av våre forretningsområder opplever sterke markeder. Det gjør meg sikker på at de beste dagene ligger foran oss. Som ledere må vi bruke vårt handlingsrom til å skape lønnsom vekst og til å fortsette å gi våre medarbeidere utviklingsmuligheter. Nysgjerrighet, entreprenørånd og vår vilje og evne til å finne nye og bedre måter å skape verdier på vil bli enda viktigere når vi skal løse morgendagens prosjekter.

Det er de ansatte som har skapt AF, og mitt mål er at selskapet skal føles like nært når vi i de kommende årene vokser og trolig blir over 5 000 ansatte. Det skal fremdeles være lett å stikke innom for en kaffekopp og en prat med lederen sin. I AF skal vi fortsette å vokse med åpne dører.

VIRKSOMHETSSTRUKTUR

AF er et prosjektbasert entreprenør- og industrikonsern med seks operasjonelle virksomhetsområder: Anlegg, Miljø, Bygg, Eiendom, Energi og Offshore.

ANLEGG

AF er en av Norges største aktører i anleggsmarkedet og kundene omfatter både offentlige og private aktører. Prosjektporteføljen inkluderer vei, bane, havn, flyplass, tunnel, fundamentering, kraft og energi, samt landanlegg for olje og gass. Anleggsvirksomheten er etablert i Norge og Sverige.

MILJØ

AF er ledende innen miljøsanering, riving og gjenvinning. AF gjenvinner over 95 % av rivematerialene i sanerings- og rivingsprosjekter. I AFs miljøparker sorteres, renses og resirkuleres forurenset masse, og inntil 80 % av råvarene gjenbrukes. Miljøvirksomheten er etablert i Norge og Sverige.

BYGG

AF tilbyr entreprenørtjenester for boliger, offentlige bygg og næringsbygg. Tjenestene strekker seg fra prosjektering til bygging og rehabilitering. AF samarbeider tett med kundene for å finne effektive og innovative løsninger tilpasset deres behov. Byggvirksomheten er etablert i Norge og Sverige.

Omsetning
MNOK

3 368

729

6 688

Driftsresultat
MNOK

461

42

485

Ansatte

845

165

1 617

EIENDOM

AF utvikler boliger og næringsbygg i egen regi. AF samarbeider tett med andre aktører i bransjen, og utbyggingsprosjektene organiseres som felles utbyggingsselskaper der AF i snitt har 40 % eierskap. Eiendomsvirksomheten er etablert i Norge og Sverige.

ENERGI

AF tilbyr smarte og energieffektive løsninger for bygg og industri. Industriell spisskompetanse gjør at AF kan tilby rådgivning og implementering av energieffektiviserende tiltak som medfører redusert miljøbelastning og store kostnadsbesparelser for kunden. Energivirksomheten er etablert i Norge.

OFFSHORE

AF leverer tjenester til olje- og gassindustrien som spenner fra HVAC til fjerning og gjenvinning av offshoreinstallasjoner. AF har et moderne anlegg for miljøsanering i Vats. Offshore tilbyr også riggservice og vedlikehold og modifikasjon av landanlegg, og er etablert i Norge, Storbritannia og Kina.

Omsetning
MNOK

48

177

1 014

Driftsresultat
MNOK

44

18

107

Ansatte

17

59

209

HØYDEPUNKTER

Konsernledelsen har i løpet av 2016 utarbeidet en ny konsernstrategi for tidsrommet 2017-2020. AF har satt seg som mål å omsette for 20 mrd. innen 2020, og har definert fire konserninitiativer som er igangsatt for å oppnå lønnsom vekst.

I 2016 utlyste Nye Veier tidenes største norske veikontrakt, E18 Tvedestrand – Arendal, med en kontraktsverdi på NOK 3,2 mrd. Årets høydepunkt var da det ble klart at AF hadde gått seirende ut av tilbudsprosessen. Arbeidet med den 23 km lange veistrekningen starter opp våren 2017 etter en prosjekteringsfase, og forventes ferdigstilt allerede høsten 2019.

AF gjennomførte i 2016 en offshorekampanje for å fjerne dekket til plattformen Murchison som sto på britisk sektor i Nordsjøen. Dekket ble fraktet til Miljøbase Vats for demontering og gjenvinning. Murchison var en av verdens største stålplattformer med en vekt på over 37 000 tonn.

Årets største kontrakt for virksomhetsområdet Bygg ble inngått med Lagunen DA sommeren 2016 og spenner fra grunnarbeider til interiør ved utvidelse av Lagunen Storsenter i Bergen. Totalentreprisen har en verdi på MNOK 615 ekskl. mva.

Høsten 2016 gikk AF inn i eksklusive kontraktsforhandlinger med Oslo S Utvikling. Formålet er å bli deres samarbeidspartner i utbyggingen av Bispevika og sammen fremforhandle kostnadseffektive løsninger for området. Samarbeidet kan potensielt bli svært omfattende for AF Gruppen da det skal bygges ut ca. 1 300 boligenheter i området med næringslokaler på gateplan.

AF inngikk i 2016 en intensjonsavtale om kjøp av 70 % av aksjene i Kanonaden Entreprenad AB i Sverige. Kjøpet ble gjennomført i februar 2017. Entrepriser verdien på selskapet som er lokalisert sør i Sverige var på MSEK 260, og gir AF et sterkere fotfeste i det svenske markedet.

MÅL OG RESULTATER

LØNNSOMHET

MÅL

AFs målsetting er å ha høyere driftsmargin og høyere avkastning på investert kapital enn sammenlignbare selskaper.

AF har som mål å ha en avkastning på investert kapital som er høyere enn 20 % og en driftsmargin over 5 %.

RESULTAT

AF oppnådde resultater langt over sammenlignbare selskaper med en driftsmargin på 8,7 % i 2016. Avkastning på investert kapital var 54,2 %.

DRIFTSMARGIN

8,7 %

SOLIDITET

MÅL

AFs mål for soliditet er å ha en egenkapitalandel på minimum 20 %, og til enhver tid ha tilstrekkelig likviditet til å dekke konsernets løpende behov.

RESULTAT

AFs egenkapitalandel ved utgangen av 2016 var på 29,8 %. Konsernet hadde netto rentebærende fordringer på MNOK 606 i tillegg til tilgjengelige kreditt- og lånefasiliteter på MNOK 880.

EGENKAPITALANDEL

29,8 %

UTBYTTE

MÅL

AFs utbyttepolitikk er å gi aksjonærene en konkurransedyktig avkastning i form av utbytte. Utbyttet utbetales halvårlig. Utbyttet skal være stabilt og fortrinnsvis stigende i takt med resultatutviklingen. AF Gruppens intensjon er å over tid utbetale minimum 50 % av årets resultat som utbytte.

RESULTAT

AF utbetalte i 2016 utbytte for regnskapsåret 2015 på totalt NOK 8,00 per aksje. Resultat per aksje var i 2015 NOK 7,64. Resultat per aksje var i 2016 NOK 7,44. For 2016 foreslås et utbytte for utbetaling i 1. halvår 2017 på NOK 5,00 per aksje. Utbytte for utbetaling i 2. halvår 2017 vil offentliggjøres ved fremleggelsen av resultatet for 3. kvartal 2017.

UTBYTTE PER AKSJE

**5,00¹⁾
NOK**

¹⁾ Utbytte for utbetaling 1. halvår 2017

HELSE OG SIKKERHET

MÅL

AFs målsetting er å gjennomføre alle aktiviteter uten skader, med H-verdi lik null og sykefravær på under 3,0 %.

AF stiller samme krav til sine samarbeidspartnere som til seg selv og inkluderer disse i rapporterte måltall for skader med fravær.

RESULTAT

AF oppnådde en H-verdi på 1,3 og et sykefravær på 3,7 %. Dette er blant de beste resultatene for helse og sikkerhet innen entreprenørbransjen.

H-VERDI

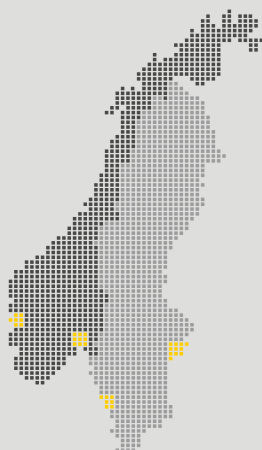
1,3

STRATEGI

<u>14</u>	<u>Markedsutvikling</u>
<u>16</u>	<u>Forretningsmodell</u>
<u>18</u>	<u>Strategi</u>
<u>22</u>	<u>Samfunnsansvar</u>

MARKEDSUTVIKLING

Utviklingen i markedene der AF har virksomhet er drevet av endringer i makroøkonomiske forhold.

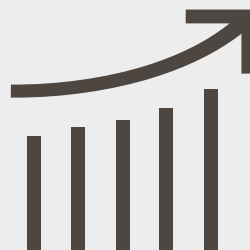

STORBYENE VOKSER RASKEST

Det er estimert at Norge og Sverige vil passere henholdsvis 6 millioner og 11,4 millioner innbyggere innen 2031. På grunn av urbanisering forventes veksten å være høyest i og rundt byene. Dette medfører økt press på eksisterende infrastruktur, tilgjengelige boliger og yrkesbygg i storbyene. Det vil bli nødvendig med økt investerings- og utbyggingstakt innen eiendom, bygg, samferdsel og infrastruktur. Offentlig investeringsvilje i Norge og Sverige forventes å være høy, særlig i storbyene.

PROSJEKTENE BLIR MER KOMPLEKSE

Offentlige bygg- og anleggskontrakter i Norge har vært i endring de siste årene. Totalentrepriser og kontrakter for offentlig-privat samarbeid (OPS) benyttes hyppigere. Store offentlige oppdragsgivere som Statens vegvesen, Bane NOR og Nye Veier utlyser også stadig større kontrakter. Formålet er å effektivisere planlegging og prosjektgjennomføring. Stadig større og mer komplekse prosjekter vil endre det tradisjonelle konkurransebildet, og medføre høyere krav til prosjektering, gjennomføringsmodell og helhetlig risikostyring fra entreprenørens side.

TEKNOLOGI DRIVER EFFEKTIVITET

Teknologisk utvikling og digitalisering vil påvirke bygg- og anleggsbransjen frem mot 2030. Utviklingen går raskt, og teknologikostnaden er avtakende. Teknologi kan bidra til effektivisering av prosjektprosesser gjennom for eksempel robotisering og bruk av modellering. I tillegg til effektivitetseffekten kan teknologibruk redusere feil og styrke sikkerheten på arbeidsplassen. Utviklingen krever innovative entreprenører. Evne til å levere kostnadseffektive løsninger vil bli avgjørende i et prissensitivt marked.

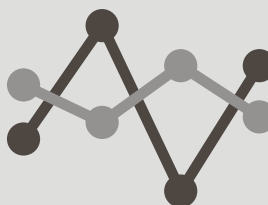

MARKEDET GLOBALISERES

Den norske bygg- og anleggsbransjen har tradisjonelt vært en lokal og regional bransje i Norge. De siste årene har internasjonal konkurranse tiltatt. Barrierer for å flytte virksomhet og konkurrere i nye markeder reduseres, blant annet gjennom regelverk, mulighet for å benytte arbeidskraft og varer på tvers av landegrenser og teknologi. Lavkonjunktur i Europa bringer utenlandske entreprenører til et godt nordisk marked, særlig gjelder dette anleggsvirksomhet. Forventet resultat er tilspisset konkurranse og prispress i markedet.

ØKTE REGIONALE FORSKJELLER

Markedsutviklingen nasjonalt og regionalt i Norge og Sverige påvirkes av makroøkonomiske faktorer som for eksempel renteutvikling, oljepris og offentlig investeringsvilje. Disse faktorene gir ulike og til tider motsatte utslag avhengig av region. Store endringer i nøkkelfaktorer har skapt større usikkerhet og utfallsrom i enkelte norske og svenske lokalk markeder. Entreprenører blir mer sårbare for endringer i hvert enkelt marked, og lokal tilpasnings- og omstillings- evne blir viktige egenskaper fremover.

80 %

Europakommisjonens mål for
materialgjenvinning i en sirkulær økonomi

PRESS PÅ MILJØ OG KAPPE RESSURSER

Klimaendringer medfører press på miljø og knappe ressurser. Nasjonal og internasjonal regulering tiltar i styrke for å redusere CO₂-utslipp, og klimakrav går fra ideologi til forutsetning for verdiskapning. Knapphet på ressurser er bakgrunnen for Europakommisjonens mål om en sirkulær økonomi der mer enn 80 % av materialer skal gjenvinnes innen 2030. Dokumentert reduksjon av klimabelastningen innen egen verdikjede og for sluttproduktene etterspørres fra forbrukere og investorer, og blir en forutsetning for å være en ledende seriøs aktør.

FORRETNINGSMODELL

AFs verdier og selskapets kompromissløse holdning til sikkerhet og etikk er fundamentet for vår forretningsmodell og ligger til grunn for alt vi gjør. Suksesskriteriene for AF Gruppen er å kombinere disse faktorene med entreprenørånd og gjennomføringskraft i hele AF-organisasjonen. Slik skaper vi verdier for våre interessenter.

VISJON

Vi rydder fra fortiden og bygger for fremtiden.

FORRETNINGSIDÉ

AF Gruppen skal skape verdier og muligheter gjennom prosjektvirksomhet med en kompromissløs holdning til sikkerhet og etikk.

VERDIER

- ▶ Til å stole på
- ▶ Frihet til å utøve entreprenørånd og disiplin i henhold til mål og krav
- ▶ Grundighet og hardt arbeid
- ▶ Vilje til lønnsom vekst
- ▶ Ledelse gjennom tilstedeværelse og innlevelse

SUKSESSKRITERIER

- ▶ Bedriftskultur og verdier
- ▶ Motiverte og kompetente medarbeidere
- ▶ Systematisk risikostyring
- ▶ Kompromissløs holdning til sikkerhet og etikk
- ▶ Desentralisert driftsmodell med myndighet og ansvar der verdiene skapes
- ▶ Tydelig eierskapsmodell

STRATEGI MOT 2020

Konsernledelsen har i løpet av 2016 utarbeidet en ny konsernstrategi for tidsrommet 2017–2020. AF har satt seg som mål å omsette for NOK 20 mrd. innen 2020. Strategien er å satse på storbyer i Norge og Sverige, landsdekkende mobil virksomhet og offshore.

Ambisjonsnivået i den nye strategien er høyt. I store trekk er målet for de neste fire årene at AF skal oppnå 20 mrd. i omsetning per år, ta en tydelig posisjon i flere storbyer og utvide AF-familien med opp mot 2 000 nye medarbeidere. Økt omsetning er ikke viktig isolert sett. Målene er satt fordi AF mener at vekst er et fundament for verdiskapning og gir muligheter for våre partnere og, ikke minst, våre ansatte. Lønnsomhet er imidlertid viktigere enn vekst; AF Gruppen skal ikke vokse for vekstens skyld.

Arbeidet med den nye strategien er i stor grad gjennomført av interne ressurser, og strategien er godt forankret i hele organisasjonen. Vi har sett på hva som er nøkkelen til AFs suksess, samt undersøkt markedsmulighetene og fått oversikt over ressursene AF allerede besitter. Med bakgrunn i våre medarbeidere, vår forretningsmodell og selskapets finansielle kapasitet mener AF ambisjonene er både realistiske og realiserbare.

MARKEDET

Markedet for bygg- og anleggsrelaterte tjenester i Norge og Sverige er stort og vekstutsiktene er gode. Årlige investeringer i bygg og anlegg var i 2016 anslått av Prognosesenteret og Sveriges Byggindustrier til i overkant av NOK 400 mrd. både i Norge og i Sverige.

Den generelle veksten i bygg- og anleggsinvesteringer i Norge har i henhold til Prognosesenteret vært på 3 % per år, der veksten i anleggsinvesteringer alene har utgjort 6 %. Investeringsveksten forventes å øke ytterligere i perioden frem til 2020. For bygginvesteringene er det store regionale forskjeller, men boligbyggingen rundt de store byene har også hatt betydelig vekst.

Bygg- og anleggsinvesteringene i Sverige har hatt enda større vekst enn i Norge med hele 7 % i følge Sveriges Byggindustrier. Denne veksten

har vært drevet av boligbygging rundt de største byene. Det forventes at denne veksten avtar til rundt 5 % årlig fremover.

Lav oljepris og et usikkert offshoremarked har gjort at Statistisk sentralbyrå estimerer investeringene knyttet til olje, gass og rørtransport i 2017 til NOK 146,6 mrd., en nedgang på omtrent 10 % sammenlignet med anslaget for 2016. Det er særlig investeringer innen letevirksomhet som reduseres. En lavere oljepris vil gjøre flere av feltene i Nordsjøen mindre lønnsomme og oljeselskapene må i større grad enn tidligere vurdere nedstengning og fjerning av de eldre plattformene. Dette gjør at markedet for rivning og fjerning av plattformer er markant økende.

STORBY NORGE

Det er forventet at veksten fremover vil være størst rundt storbyene. Prioriterte vekstområder i Norge er særlig Stor-Oslo og Stor-Bergen. Oslo vokser hurtig og AF er allerede godt etablert med høyt potensial for organisk vekst. Særlig knyttet til nye boliger og tilhørende infrastruktur både på bygg- og anleggsiden er markedsmulighetene i Stor-Oslo lovende. Bergen er et stort og stabilt marked som AF har potensial til å ta en større del av. Gjennom LAB har AF et sterkt fotfeste innen bygg og det gir gode muligheter for vekst i randsonen av tjenestene som leveres i regionen i dag. Dette gjelder spesielt innen rehabilitering (ROT), miljø-, energi- og anleggsvirksomhet.

STORBY SVERIGE

Også de svenske storbyene er i sterk vekst. AF har identifisert Göteborg og Stockholm som særlig interessante markeder. AF er godt etablert i Göteborg, men har behov for å styrke posisjonen ytterligere. AF har en begrenset posisjon i Stockholm i dag og ønsker

– De beste dagene ligger foran oss

[Morten Grongstad *Konsernsjef*]

en betydelig styrking i dette området. Her er det særlig god vekst innen private boliger og anlegg. I tillegg ser AF Gruppen et marked for miljø- og gjenvinningstjenester i Sverige som er mindre modent enn det norske markedet. Dette gir oss som ledende innen miljøtjenester et fortrinn og gode muligheter for vekst.

Vekst i Sverige vil i stor grad komme gjennom strukturell vekst. Dette arbeidet er allerede startet gjennom kjøpet av Kanonaden Entreprenad AB som ble gjennomført i februar 2017. Kjøpet gir AF en sterkere posisjon i nisje-markedet for anleggsvirksomhet i Sør-Sverige, inkludert Stockholm og Göteborg.

LANDSDEKKENDE OG MOBIL PROSJEKTVIRKSOMHET

De største statlige anleggsinvesteringene fremover vil medføre store komplekse prosjekter over hele landet. Gjennom den mobile og landsdekkende anleggsvirksomheten er AF allerede godt posisjonert til å konkurrere om disse prosjektene og veksten vil i hovedsak være organisk. Likevel vil behovet for lokal spisskompetanse gjøre at AF vil lete etter oppkjøpskandidater blant veldrevne selskaper med geografisk og markedsmessig nisjekompetanse.

OFFSHORE

Mulighetene for AF knytter seg også til tjenestespekteret vi kan tilby, og et annet prioritert vekstområde er Offshore. Vi har en unik mulighet til å vokse i en periode med lavkonjunktur. Det forventes vekst i etter-spørselen etter offshore fjerningstjenester i årene fremover. AF ønsker derfor sterk vekst innen prosjektbasert offshoreindustri for å styrke vår kjernevirksomhet knyttet til riving og gjenvinning av offshore-installasjoner. I tillegg ønsker AF å bli en totaltilbyder fra nedstenging av brønner til gjenvinning av oljeinstallasjoner.

Omsetningsmål 2020

20
MRD.

Organisk vekstmål

60 %

Strukturelt vekstmål

40 %

KONSERNINITIATIVER

Vi har definert fire satsningsområder som skal prioriteres for å nå våre strategiske mål. Vekst skal bygge på AFs forretningsmodell, våre kjerneverdier og bedriftskultur. Vekst skal ikke gå på bekostning av vår kompromissløse holdning til helse, miljø, sikkerhet og etikk.

1

ORGANISK OG STRUKTURELL VEKST

Vi skal realisere lønnsom vekst til NOK 20 mrd. i omsetning innen 2020. Vekst skal hovedsakelig skje organisk, men også gjennom betydelig strukturell vekst (inntil 40 %). AF skal stimulere til organisk vekst gjennomrekruttering og utvikling av egne ansatte, og legge til rette for økt mobilitet på tvers av enheter og regioner. For strukturell vekst skal vi søke etter veldrevne selskaper hvor de ansatte ønsker å være med videre på eiersiden. Strukturell vekst er forventet å komme i randsonen av kjernevirksomheten samt ny virksomhet. Alle oppkjøpte selskaper skal ha felles verdisyn med AF og følge AFs fire absolutter:

- ▶ Verdier og adferdskode
- ▶ HMS-rutiner
- ▶ Risikostyring
- ▶ Finansiell rapportering

2

KUNDE- OG LEVERANDØR-RELASJONER

Vi skal jobbe for at våre kunder og leverandører velger oss som sin prefererte partner. Samarbeid med kunder og leverandører skal være gjensidig verdiskapende i et langsiktig perspektiv. AF skal blant annet jobbe for kontraktsformer og samarbeid med felles insentiver. Vi skal være bevisste betydningen av god kundefølgelse på alle organisatoriske nivå. Gode relasjoner styrker vår konkurransekraft og høyner kvaliteten.

3

INNOVASJON OG
NYSKAPNING

Vi skal øke vår konkurransekraft gjennom entreprenørånd. Innovasjon og nyskaping innebærer å identifisere og realisere produktivitetsforbedringer i eksisterende virksomhet, for eksempel ved å øke bruken av digitale verktøy. Det innebærer også å investere i nye forretningsmuligheter innen prosjektindustri.

4

LEDELSESKAPASITET
OG FAGKOMPETANSE

Vi skal tiltrekke og utvikle bransjens beste ledelse og fagkompetanse. For å sikre tilgang til ledelseskapasitet skal vi styrke lederutviklingsprogrammet for intern utvikling av ledere samt legge til rette for mobilitet av ressurser på tvers av forretningsenhetene. Bransjeledende fagkompetanse skal oppnås ved målrettet rekruttering eksternt og utvikling av fagkompetanse internt. Det er også et mål fremover å sikre diversifisering i AF gjennom å øke kvinneandelen generelt, samt antall kvinner som utvikles til ledere.

SAMFUNNSANSVAR - BÆREKRAFTIG ENTREPRENØRSKAP

Formålet med AFs virksomhet er å skape verdier for kunder, eiere, medarbeidere og samfunnet. Vårt samfunnsansvar, der vi tilfører verdier til samfunnet, er en integrert del av vår kultur, historie og forretningsmodell. Vi har et særlig ansvar der samfunnets utfordringer kan relateres til vår virksomhet; I AF omtales derfor samfunnsansvar som bærekraftig entreprenørskap. Bærekraftig entreprenørskap handler om å skape konkurransekraft og samtidig bidra til å løse vår tids samfunnsutfordringer.

■ VÅRT FUNDAMENT

Bærekraftig entreprenørskap i AF er fundamentert på våre grunnleggende mål og verdier. AF har en kompromissløs holdning til helse og sikkerhet, miljø og etikk. Verdiene er integrert i alle våre aktiviteter og prosesser, og vekst skal aldri gå på akkord med disse absoluttene. Utfyllende informasjon om vårt fundament kan leses på s. 26 (helse og sikkerhet), s. 28 (miljø) og s. 30 (etikk).

AF Gruppen er deltaker i FNs Global Compact og ser på etterlevelse av initiativets prinsipper på områdene menneskerettigheter, arbeidslivsstandarter, miljø og anti-korrupsjon som en naturlig del av vårt bærekraftige entreprenørskap. FN-initiativet Global Compact er et frivillig rammeverk for bedrifters samfunnsansvar. Les mer på s. 31.

■ VIRKEMIDLER

AFs viktigste virkemidler for å drive bærekraftig entreprenørskap er å fremme innovasjon, nyskaping og kompetanseutvikling. Med innovasjon mener vi å forbedre eksisterende prosesser og tjenester. Med nyskaping ønsker vi å utvikle nye muligheter og tjenester som samfunnet har behov for. God fagkompetanse er en avgjørende kilde til innovasjon og nyskaping, som over tid kan drive frem nye standarder i vår bransje. Vår samlede kompetanse er derfor avgjørende for langsiktig og bærekraftig verdiskaping. Les mer om kompetanseutvikling på s. 32.

Et velfungerende samfunn er avhengig av et ansvarlig næringsliv. Samfunnsansvar er ikke bare av stor betydning ut i fra et samfunnsperspektiv, men også fordi det gir muligheter til lønnsom vekst. I AF kaller vi det bærekraftig entreprenørskap.

■ VERDISKAPNING

Det finnes en grunnleggende sammenheng mellom forretningsvirksomhet, samfunn og miljø. Utfordringene samfunnet står overfor kan derfor også gi oss nye muligheter. Vi skal skape verdier ved å tilby tjenester som samfunnet trenger, og slik blir bærekraftig entreprenørskap også en kilde til vekst og lønnsomhet.

En rekke tjenester som AF allerede tilbyr innen virksomhetsområdene Energi, Miljø og Offshore er svar på konkrete samfunnsutfordringer. Gjennom våre miljøparker bidrar AFs teknologi til rensing, resirkulering og gjenbruk av knappe ressurser. Teknologien er egenutviklet og kan rense og gjenvinne inntil 80 % av masser som ellers ville blitt levert til deponi. AF tilbyr også energieffektiviserende løsninger for bygg og miljøvennlig fjerning av offshoreinstallasjoner. Informasjon om våre tjenester er presentert for de aktuelle virksomhetsområdene på s. 44, 56 og 60 og også i vår beskrivelse av miljø på s. 28.

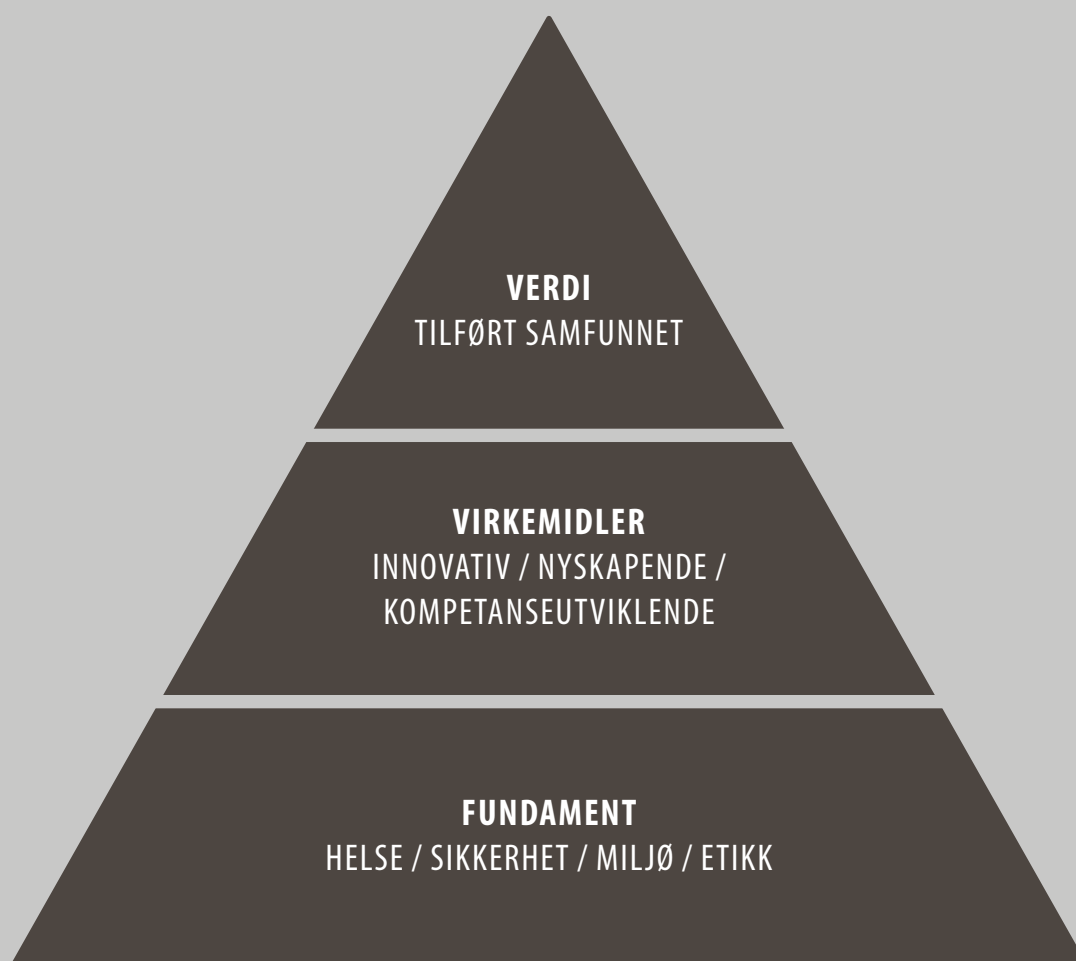
■ OPPFØLGING AV SAMFUNNSANSVAR I AF

AF Gruppens konsernledelse har, med forankring i styret, fastsatt overordnede prinsipper for styring og ledelse. Prinsippene er rammen for virksomhet innen alle områder og nivåer i organisasjonen, og er nedfelt i dokumentene:

- ▶ Hensikt – Mål – Verdier
- ▶ Adferdskoden
- ▶ Konsernpolicyen

Ansvaret for AFs samfunnsansvar ligger hos konsernsjef Morten Grongstad og følger hans linjeledelse; hver konserndirektør har ansvaret for sitt respektive virksomhetsområde. Konserndirektør Eirik Wraal er fagansvarlig for samfunnsansvar. Organiseringen skal sikre at enhetene følger opp de krav og de retningslinjer som er fastsatt i lover og regler og konsernpolicy med tilhørende retningslinjer.

SAMFUNNSUTFORDRINGER

SUKSESS- KRITERIER

26	<u>Helse og sikkerhet</u>
28	<u>Miljø</u>
30	<u>Etikk</u>
32	<u>Medarbeidere</u>
34	<u>Medeierskap</u>
36	<u>Risikostyring</u>

HELSE OG SIKKERHET – MENNESKET FØRST

AF skal ha et arbeidsmiljø som virker helsefremmende og som forebygger skader og sykdom hos våre medarbeidere. Dette oppnår vi gjennom en kompromissløs holdning til sikkerhet og et systematisk og målrettet arbeid med helse.

AFs overordnede mål er å unngå all form for arbeidsrelatert fravær. Arbeidsrelatert fravær inkluderer både personskader som er så alvorlige at de medfører fravær og sykefravær som skyldes negativ eksponering på jobben. Slik eksponering kan være ergonomiske forhold, kjemikalier, støy, støv eller annen helseskadelig belastning en person kan bli utsatt for.

AF har et strukturert og enhetlig system for helse- og sikkerhetsarbeid og AFs ansatte får grundig opplæring i både grunnprinsippene og systemene. En sentral del er at alle uønskede hendelser og forhold registreres og behandles i avvikssystemet Synergi for å finne bakenforliggende årsaker og forbedringstiltak. Viljen til kontinuerlig forbedring er sterk og rapporteringsfrekvensen er økende. I 2016 ble det innrapportert over 20 000 hendelser og forhold (RUH).

Vekst skal ikke gå på bekostning av verken helse eller sikkerhet. AF stiller klare krav til oppkjøpte selskaper og det tilbys bistand for å styrke system og kultur knyttet til helse- og sikkerhetsarbeid. AF setter også samme krav til sikkerhet til sine underentreprenører som til sine egne ansatte.

■ EN SIKKER ARBEIDSPASS

Grunntanken bak sikkerhetsarbeidet i AF er at alle uønskede hendelser har en årsak og at de dermed kan unngås. Gjennom risikoanalyse identifiseres mulige uønskede hendelser og årsakene til disse. Det etableres risikoreduserende barrierer slik at risikoen for uønskede hendelser elimineres eller reduseres til et akseptabelt nivå. Når det likevel skjer uønskede hendelser følges disse opp for å finne bakenforliggende årsaker slik at forbedringstiltak kan etableres. De alvorligste hendelsene blir fulgt opp umiddelbart for å sikre best mulig hjelp og støtte til de involverte. Alvorlige hendelser blir grundig fulgt opp i etterkant med granskninger der også konsernledelsen involveres.

Den viktigste måleparameteren for sikkerhetsarbeidet i AF er H-verdi. H-verdi er definert som antall fraværsskader per million utførte timeverk. Personskader hos underentreprenører inkluderes i beregningen av H-verdi. Skadefrekvensen har vist en positiv utvikling gjennom årenes løp, fra en H-verdi for den norske virksomheten på rundt 20 tidlig på 90-tallet, til en H-verdi for 2016 på 1,3 (1,0). Denne verdien representerer 13 fraværsskader i 2016.

Til tross for kontinuerlig sikkerhetsarbeid må AF alltid være forberedt på alvorlige ulykker. Vi er derfor organisert med et beredskapssystem i hvert prosjekt og overordnet i konsern som skal håndtere og redusere skadevirkninger av alvorlige ulykker og sørge for god oppfølging.

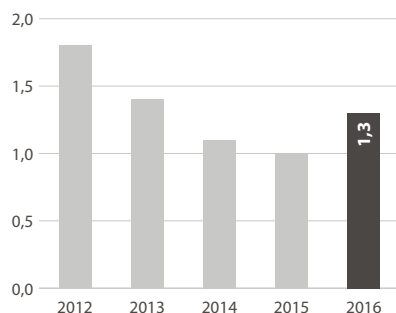
■ FRISKE MEDARBEIDERE

Ingen skal bli syke av å jobbe i AF og vi jobber for at alle ansatte skal oppleve arbeidsglede og trivsel. Sykefravær er en indikator for helsearbeidet, og målet er sykefravær under 3 %. Dette representerer etter vårt syn et normalt sykdomsbilde uten arbeidsrelatert sykdom. Sykefraværet i 2016 var 3,7 % (3,7 %).

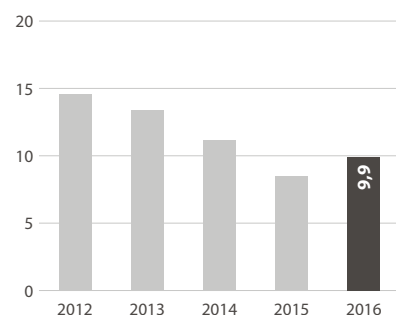
AF har intern bedriftshelsetjeneste som bistår i det forebyggende helsearbeidet. De følger opp medarbeidernes helse ved jevnlig helseundersøkelser og de bistår i sykefraværsutvalg som er etablert i foretningssenheterne for å sikre god oppfølging av alle med sykefravær.

For å sikre kunnskap om eksponeringer man utsettes for i arbeidet og hvilke tiltak som kan hindre helseskader, har AF helsekort for de 15 mest aktuelle eksponeringene. Disse er tilgjengelige på flere språk. I tillegg har AF utviklet og tatt i bruk programmet HelseRisk som gjør oss i bedre stand til å identifisere og påvirke helserisiko.

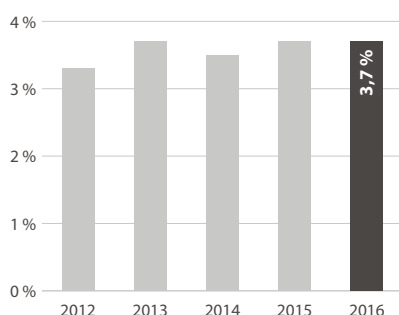
H1-VERDI

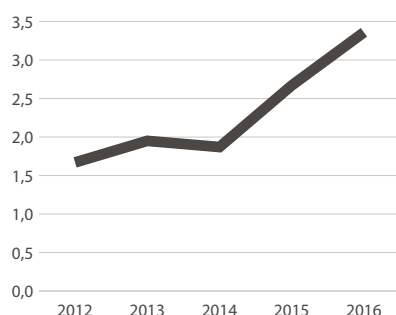
H2-VERDI

SYKEFRAVÆR

RAPPORTERTE UØNSKEDE HENDELSER (RUH) PER ÅRSVERK

NORD-EUROPAS BRATTESTE RIVEOPPDRAG

I den stupbratte fjellsiden i Ålvik ligger Gamle Bjølvo kraftstasjon som ble bygget årene 1915–1918. Da AF Decom gikk løs på oppdraget våren 2016 var det mange utfordringer som skulle løses og hensyn som måtte ivaretas.

– På det bratteste jobbet vi i 62 graders helling, så her gjaldt det å være skjerpet og lett til bens, sier prosjektleder Agnar Eilif Haugen.

Statkrafts oppdrag gikk ut på å fjerne alt fra fjelltoppen og ned til det gamle kraftanlegget, totalt 3 000 tonn stål og andre metaller. Rundt 20 AF-ansatte deltok i prosjektet som stilte spesielt høye HMS-krav til både mannskap og prosjektorganisasjon.

– Alle var sikret med tau og krokar til enhver tid. Vi jobbet i stupbratt terreng der det blant annet var fare for steinras, forteller han. Tåke og røft vær var et annet risikomoment.

– Det var dager der vi ikke fikk fraktet mannskapet ned fra fjellet igjen. Da overnattet de i en hytte på toppen som vi hadde sørget for at var utstyrt med det de måtte trenge. Til tross for utfordringene og de tøffe omgivelsene har det vært et utrolig spennende prosjekt å jobbe med, sier han.

MILJØ — ET FELLES ANSVAR

Entreprenørvirksomhet påvirker det ytre miljø. Målet er å minimere AFs belastning på ressurser og omgivelser.

Alle AFs medarbeidere skal ha en grunnleggende forståelse og aksept for at belastning på ytre miljø skal minimeres.

AFs kontinuerlige miljøarbeid starter på prosjekt- og forretningsenhetsnivå. Her blir miljøaspekter identifisert og rangert. Sammen med lover, forskrifter og spesifikke kontraktskrav danner disse analysene grunnlaget for prosjektenes og enhetenes mål for ytre miljø.

Alle forretningsenheter i AF måles i tillegg på konkrete parametre knyttet til miljøpåvirkning: Kildesorteringsgrad og klimagassutslipp. Måleparameterne tydeliggjør AFs miljøprofil, og er størrelser som vi kan påvirke.

AF er til enhver tid i beredskap for å minimere eventuelle skader på miljøet dersom en uønsket hendelse med forurensningspotensial skulle oppstå. I etterkant vil hendelsen analyseres for å etablere forebyggende barrierer for fremtidige prosjekter.

AFs styringssystem for miljøarbeid følger prinsippene i miljøstandarden ISO 14001. I 2016 ble konsernet kontrollmedlem i Grønt Punkt, en internasjonal ordning som skal være med på å sikre finansiering av returordninger for brukt emballasje.

AF har levert flere bygg som er BREEAM-klassifisert. BREEAM-NOR er Norges ledende verktøy for miljøklassifisering av bygg. Sertifiseringen er basert på dokumenterte miljøprestasjoner.

GODT OVER MYNDIGHETSKRAVET

AF driver avfallshåndtering gjennom å prosjektere og planlegge prosjekter slik at minst mulig avfall blir generert og slik at avfallet som oppstår i størst mulig grad er av en type som kan kildesorteres og gjenvinnes.

I Norge er myndighetskravet for kildesortering minimum 60 %. Kildesorteringsgrad forteller hvor stor del av avfallet fra virksomheten som sorteres, og hensikten er å legge til rette for gjenvinning. I 2016 ble

kildesorteringsgraden for bygging 85 % (84 %), for rehabilitering 79 % (87 %) og for riving 97 % (96 %). Totalt er det kildesortert 507 198 tonn (319 225) med avfall. Resultatene betraktes som meget gode og godt over myndighetskravet.

AFs påvirkning på klimaet måles løpende i form av mengde klimagassutslipp i tonn CO₂-ekvivalenter. En CO₂-ekvivalent er en enhet som benyttes for å sammenligne ulike klimagassers virkning på klimaet. AFs klimaregnskap viser at forbruk av diesel gjennom bruk av anleggsmaskiner utgjør den største delen av klimagassutslippet. Vi jobber for å redusere utslipp blant annet ved å løpende skifte ut maskiner slik at vi til enhver tid har en moderne maskinpark med lavere utslippsmengder.

ØKT MILJØBEVISSTHET GIR NYE FORRETNINGSMULIGHETER

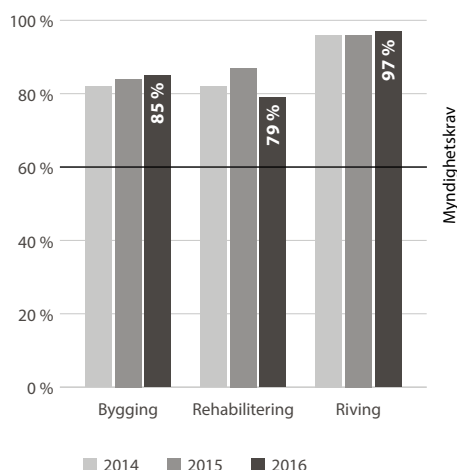
AF har valgt en forretningsmessig tilnærming til de økende miljøutfordringene og ressursknappheten i samfunnet. De tre virksomhetsområdene Miljø, Offshore og Energi er alle basert på tjenester som løser miljøutfordringer. Offshore og Miljø innen riving og gjenvinning og Energi innen energi-optimalisering. Behovet for fjerning av offshoreinnstallasjoner var avgjørende for etableringen av AFs rivevirksomhet offshore og Miljøbase Vats. Miljøbasen utenfor Haugesund er et av Europas mest moderne mottaksanlegg for utrangerte offshoreinnstallasjoner. Et annet eksempel på utvikling av fremtidsrettede tjenester som løser miljøutfordringer er etableringen av miljøparker. Ved bruk av ny miljøteknologi renser og gjenvinner AFs miljøparker inntil 80 % av forurenset masse som ellers ville havnet direkte i deponi.

AF har som mål å fortsette å skape konkurransekraft og utvikle virksomheten i henhold til samfunnets behov for bærekraftig utvikling.

ENERGI- OG KLIMAREGNSKAP 2016

Kategori	Forbruk	Energiekv. (MWh)	2016 Utslipp (tonn CO ₂ e)	2015 Utslipp (tonn CO ₂ e)
Bensin (l)	9 363	90	22	49
Diesel (l)	9 071 209	96 500	24 272	29 780
Propan (kg)	10 675	136	32	37
Parafin (l)	70	1	-	-
Kjølegass HFC134a (kg)	-	-	-	270
Direkte utslipp		96 727	24 326	30 135
Fjernkjøling (kWh)	24 600	25	-	1
Fjernvarme (kWh)	207 835	208	5	23
Elektrisitet Nordisk miks (kWh)	25 164 281	25 164	1 409	1 983
Indirekte utslipp egen aktivitet		25 397	1 414	2 007
Fly (personkm)	na		2 124	2 370
Km-godtgjørelse (km)	1 420 514		210	138
Avfall (tonn)	1 363		670	1 287
Indirekte utslipp andre			3 003	3 795
Klimagassutslipp (tonn CO₂e)			28 743	35 937
Klimaspor (tonn CO₂e per MNOK omsetning)			3,1	3,3

KILDESORTERINGSGRAD

Total mengde kildesortert masse 2016
(tonn)

507 198

BLOMSTER OG BIER PÅ PORTALBYGGET

Maria Kristiansen var BREEAM-koordinator for Portalbygget på HasleLinje, COWIs nye hovedkontor.

– Portalbygget har blitt et grønt næringsbygg selv om det ikke nødvendigvis er så mange tiltak som er synlige for det blotte øyet. Vi har blant annet boret oss langt ned i grunnen for å forsyne det med bergvarme, forteller hun.

– Blant de mest visuelle grepene som er gjennomført er to insektshoteller som er plassert på taket, et stort antall plantearter som omkranser bygget, samt tre takterrasser som er dekket med sedum. Ellers er det innendørs sykkel- og elbilparkering som også ga uttelling i miljøregnskapet, forteller hun.

ETIKK – GOD FORRETNINGSSKIKK I RYGGRADEN

AFs konkurranseevne og plass i samfunnet begynner og slutter med at vi er til å stole på. En kompromissløs holdning til etikk er en del av fundamentet i vår forretningsstrategi.

AFs virksomhet og ansatte skal kjennetegnes av god etisk framferd. Dette gjelder også våre underentreprenører. AF vil ikke assosieres med useriøse samarbeidspartnere, og har derfor implementert barrierer for å forhindre at det gjennomføres økonomisk eller finansiell kriminalitet av våre leverandører og underentreprenører.

AF er tilsluttet FNs Global Compact, verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar.

BEDRIFTSKULTUR ER NØKKELEN

Våre ansatte representerer AF Gruppen i alle forretningsmessige sammenhenger og det er essensielt at de ansatte kjenner til og identifiserer seg med AFs Adferdskode. Våre medarbeidere må ved ansettelse signere en egenerklæring på at de kjenner til og følger Adferdskoden, og denne er et tema på introduksjonskurset for nyansatte. Leverandører og underentreprenører er også forpliktet til å følge Adferdskoden gjennom AFs leverandørerklæring. I vurderingen av oppkjøpskandidater blir det lagt avgjørende vekt på at det oppkjøpte selskapets bedriftskultur og kjerneverdier er i tråd med AFs.

AF deltar i tilbudskonkurranser og det kan derfor være en potensiell risiko for at enkeltindivider inngår konkurransebegrensende avtaler eller opptre samordnet med andre selskaper. Adferdskoden forbyr selskapets ansatte å diskutere, foreslå eller inngå avtale med konkurrenter som kan påvirke konkurransesituasjonen. AF har nulltoleranse for prissamarbeid og korrupsjon.

TILTAK MOT ARBEIDSLIVSKRIMINALITET

Innkjøp av varer og tjenester utgjør rundt 70 % av omsetningen i AF. AF har ansvar for hele kontraktspyramiden på våre prosjekter. Vi skal bare gjøre forretning med leverandører som følger de samme etiske retningslinjer som oss selv. AFs mål er å unngå all form for arbeidslivskriminalitet.

Arbeidet mot arbeidslivskriminalitet ble forsterket i 2014 gjennom AFs seriøsitetsinitiativ. Det ble gjennomført organisatoriske og strukturelle tiltak for å sikre at AF kun samarbeider med seriøse aktører. Blant annet ble det opprettet en stilling i konsernet med arbeidslivskriminalitet som spesialfelt, og hver forretningsenhet har fått en egen seriøsitetsansvarlig. Disse møtes jevnlig i AFs nettverksorganisasjon innen arbeidslivskriminalitet, A-krim. Formålet med forumet er å lære av hverandre og vedlikeholde og utvikle felles barrierer mot arbeidslivskriminalitet. AF gjennomfører kurs om arbeidslivskriminalitet minst to ganger i året.

Vi jobber proaktivt og reaktivt for å sikre etterlevelse av etiske retningslinjer blant våre leverandører. Proaktivt benyttes det rutiner for prekvalifisering og godkjenning av underentreprenører. AF tillater kun to ledd med underentreprenører. Vi benytter StartBANK samt en egenutviklet prekvalifiseringsmodul i StartBANK for å vurdere våre leverandører før disse godkjennes. Når underentreprenører er godkjent og får adgang til byggeplass følges disse opp reaktivt gjennom stikkprøver og kontroller for å verifisere at virksomheten drives i tråd med rammebetingelsene, blant annet ved å kontrollere lønns- og arbeidsvilkår.

Dersom «røde hendelser» likevel skulle avdekkes, det vil si indikasjon eller tilfeller av arbeidslivskriminalitet blant våre underentreprenører, får det konsekvenser. Avtalen med den aktuelle aktøren blir sagt opp, og det blir satt i gang granskning. Siden seriøsitetsinitiativet i 2014 har vi avdekket to røde hendelser i AF-prosjekter. AF ønsker å velge bort useriøse aktører, og på sikt ønsker vi at de useriøse aktørene velger bort oss. Dette skal vi oppnå ved å være konsekvente i vår behandling av identifiserte avvik.

FN GLOBAL COMPACT

FNs Global Compact baserer seg på ti prinsipper på områdene menneskerettigheter, arbeidslivsstandarter, miljø og anti-korrupsjon. Tilslutning til FNs Global Compact betyr at man gjør sitt beste for å drive sin virksomhet i tråd med de ti prinsippene.

10 PRINSIPPER	Relevans for AF	Tiltak
MENNESKERETTIGHETER		
1 Bedrifter skal støtte og respektere vern om internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, og	AF Gruppen overholder alle gjeldende lover og respektere internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, uansett hvor vi opererer.	AF har nedfelt sine holdninger og prinsipper rundt menneskerettigheter i grunnleggende dokumenter, Adferdskoden, konsernpolicy og Hensikt-mål-verdier.
2 påse at de ikke medvirker til brudd på menneskerettigheter.	AF handler ikke med selskaper som på noen måte bidrar til brudd på menneskerettigheter.	Alle underentreprenører og leverandører må gjennom en prekvalifisering. AF følger også opp leverandører løpende, og utestenger aktører som vi mistenker utøver uetisk atferd. <i>Se også prinsipp 4.</i>
ARBEIDSVILKÅR		
3 Bedrifter skal holde organisasjonsfriheten i hevd og sikre at retten til å føre kollektive forhandlinger anerkjennes i praksis,	AF legger forholdene til rette for at medarbeidere kan være organisert, og at retten til å føre kollektive forhandlinger anerkjennes og respekteres.	Mer enn 90 % av fagarbeidere i heleide enheter i AF er fagorganisert. AF fører kollektive forhandlinger for alle ansatte og på alle nivåer der dette er relevant. AF har også et velfungerende tillitsmannsapparat. <i>Les mer på s. 32.</i>
4 sikre at alle former for tvangsarbeid avskaffes,	AFs ansatte har avlønningvilkår i henhold til nasjonal lovgivning og overenskomster med fagforeninger. AF benytter kun leverandører som forplikter seg til våre etiske retningslinjer, oppfyller lovfestede krav, krav i tariffavtaler og interne krav i AF.	AF har prosedyre for kontroll av arbeidsvilkår hos underentreprenører og bemanningsforetak. AF har i 2016 sperret spesifikke aktører som ikke overholder AFs etiske retningslinjer for arbeidsvilkår. Forholdene har vært avdekket før leverandørene fikk oppdrag hos AF. <i>Les mer på s. 30.</i>
5 sikre at barnarbeid reelt avskaffes, og	AF benytter ikke barnarbeid i sine prosjekter, og vi skal ikke benytte oss av selskaper (spesielt transnasjonale) som har vare- og tjenestekjedder der økonomisk utnyttelse av barn forekommer.	AF undersøker arbeidskontrakter til alle ansatte hos underentreprenører og bemanningsbyråer. <i>Les mer på s. 30.</i> Det er ikke avdekket mistenkte eller faktiske tilfeller av barnarbeid i noen av våre prosjekter eller hos noen av våre leverandører.
6 sikre at diskriminering i arbeidslivet avskaffes.	AF skal ha et arbeidsmiljø som er uten forskjellsbehandling, diskriminering, sjikane og mobbing. AFs prinsipper knyttet til diskriminering er nedfelt i Adferdskoden.	Alle ansatte må gjøres kjent med og signere på Adferdskoden ved ansettelse samt delta på innledende kurs der Adferdskoden gjennomgås. I strategien frem mot 2020 er det et konkret mål å øke kvinneandelen i AF. <i>Les mer på s. 32.</i>
MILJØ		
7 Bedrifter skal støtte en føre-var-tilnærming til miljøutfordringer,	AF arbeider kontinuerlig for å begrense belastningen på omgivelsene. Hvert selskap og forretningsenhet i AF Gruppen har egne mål for ytre miljø. AF skal også følge hovedprinsippene i miljøstandarden ISO 14001.	Det er et krav i AF at alle prosjekter skal gjennomføre en risikoanalyse før oppstart av prosjektene. Miljørisiko er et element i denne analysen. Risikoanalyser er gjennomført i henhold til konsernpolicy i 2016. <i>Les mer på s. 36.</i>
8 ta initiativ til fremme av økt miljøansvar, og	Med fokus på miljø, energi og gjenvinning skal vi forsvarlig fjerne og eliminere materialer, grunn og energiløsninger som er skadelige for miljøet. Våre tjenester og løsninger skal gjøre det mulig for våre kunder å ta et økt miljøansvar.	AF utvikler sitt tjenestespekter kontinuerlig. Kildesorteringsgrad og klimaspør er måleparametere i AF sine prosjekter, og fokus på disse måltallene fremmer økt miljøansvar i organisasjonen som helhet. <i>Les mer på s. 28.</i>
9 oppmuntre til utvikling og spredning av miljøvennlig teknologi.	En av AFs kjerneverdier er entreprenørånd. Gjennom vår miljøkompetanse skal vi tilby tjenester og løsninger som møter dagens og morgendagens miljøutfordringer.	AF har utviklet unik teknologi som muliggjør rensing og gjenbruk av forurenset masse. For offshore-aktiviteter er Miljøbase Vats etablert som godkjent og sertifisert mottak for resirkulerbare masser. <i>Les mer på s. 28.</i>
ANTI-KORRUPSJON		
10 Bedrifter skal bekjempe enhver form for korrupsjon, herunder utpressing og bestikkelser.	AF skal være til å stole på. Selskapet har en kompromissløs holdning til sikkerhet og etikk. Alle ansatte skal etterleve AFs Adferdskode som beskriver vår holdning til korrupsjon, prissamarbeid og bestikkelser.	Det er ikke identifisert tilfeller av korrupsjon, herunder utpressing og bestikkelser i 2016. Underentreprenører og leverandører skal ha overholdt gjeldende lover og regler for korrupsjon for å bli godkjent av AF. <i>Les mer på s. 30.</i>

MEDARBEIDERE – UTVIKLES FOR VEKST

I AF skapes verdier og lønnsom vekst gjennom en robust organisering i kombinasjon med kompetanse, engasjement og vilje hos hver enkelt medarbeider. Da er det også AFs ansvar å gi medarbeiderne påfyll.

En tydelig og verdidrevet bedriftskultur med et sterkt ønske om å prestere har vært grunnlaget for lønnsom vekst siden etableringen av AF Gruppen. I 2016 la AF frem nye vekstmål som blant annet innebærer en økning på 2 000 nye ansatte, økt kvinneandel og styrking av egen fagkompetanse. AF har en desentral beslutningsstruktur der medarbeidere på mange nivåer har mulighet til å påvirke prosjektenes gjennomføring og egen utvikling.

BYGGER KULTUR MED KOMPETANSEUTVIKLING

Utvikling av våre ansatte er den mest lønnsomme investeringen vi gjør. Derfor får dyktige medarbeidere tidlig muligheten til å ta ansvar og å styrke egen kompetanse og kunnskap. AF har som mål å utvikle ledere gjennom intern opplæring, og rundt 80 % av dagens ledere er internt rekruttert. Bredden i AFs kompetansemiljøer gir også godt grunnlag for faglig utvikling og karrieremuligheter på tvers i konsernet. Utviklingen støttes gjennom praktisk trening i linjen, interne lederkurs og ekstern etterutdanning. Tilbudet vil intensiveres de kommende årene for å sikre ledelseskapasiteten.

AF Akademiet samler konsernets kurs- og opplæringstilbud. I 2016 ble det totalt gjennomført 1 158 kursdager gjennom AF Akademiet hvorav 232 kursdager var knyttet til lederutvikling.

TILFREDSE MEDARBEIDERE

Medarbeidertilfredshetsundersøkelsen som ble gjennomført i 2015 viser at de ansatte trives svært godt, har høy arbeidsglede og er stolte av å jobbe i AF. Resultatene er de beste vi har oppnådd i AF noensinne. AF har også en positiv trend på Universums lister over hvilke bedrifter studenter anser som attraktive arbeidsgivere.

AF tilbyr en rekke ansattgoder som bedriftsidrett, bedriftshelsetjeneste og gode pensjons- og forsikringsvilkår. Vi mener at medeierskap i egen arbeidsplass gir økt

engasjement, derfor tilbys ansatte muligheten til å kjøpe aksjer i AF Gruppen til 20 % rabatt i forhold til markedspris. Tanken er at så mange som mulig skal få ta del i verdiøkning som følger av felles verdiskapning og utvikling av selskapet. De ansatte i AF eide ca. 14,3 % av aksjene i selskapet, verdier tilsvarende drøyt NOK 2 mrd. Etter innløsning av opsjoner i mars 2017 er ansattes eierandel ca. 17 %.

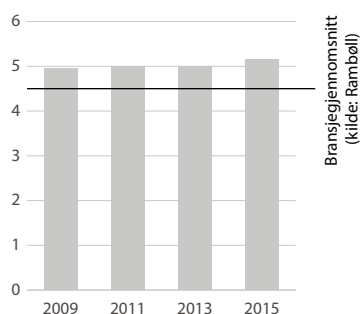
AF har et velfungerende tillitsvalgt- og verneapparat som sikrer de ansattes rett til å medvirke i beslutninger som vedrører arbeidsforhold. Det er et eget bedrifts- og arbeidsmiljøutvalg med representanter fra konsernledelsen, de ansatte og hovedtillitsvalgte. AF har også representanter fra funksjonærer og fagarbeidere i styret.

TRENGER FLERE AF-ERE

I 2016 ble ny konsernstrategi lagt frem. Et av konserninitiativene i strategien er at AF skal tiltrekke og utvikle bransjens beste ledelse og fagkompetanse samt å øke andelen kvinner i organisasjonen. Med en forventet vekst på 2 000 ansatte de neste fire årene har rekrutteringsteamet nok å henge fingrene i. Det ble rullet ut en ny Employer Branding-strategi høsten 2016. Som en følge av dette er 20 ansatte kurset for å delta i AFs nye ambassadørprogram der formålet er å trekke til seg de aller beste studentene. Tanken er at de ansatte er AFs beste ambassadører. Dette er underbygget av profilfilmer som spiller på AFs «nysgjerrig-konsept», og AF har økt tilstedeværelsen på sosiale medier.

En del av AFs vekst i antall ansatte vil skje gjennom oppkjøp. AF søker oppkjøp av veldrevne selskaper der de ansatte har felles verdigrunnlag med AF. Felles verdigrunnlag er en forutsetning for at kjøpet gjennomføres. Ved oppkjøp legger AF fortsatt vekt på medeierskap og leter etter oppkjøpskandidater der de ansatte fortsatt ønsker å være med på eiersiden.

MEDARBEIDER- TILFREDSHETSUNDERSØKELSE (MTU)

MTU AF Gruppen 2015

Skala 1-6

5,15

MÅ UTVIKLE GODE ROLLEMODELLER

AFs vekstambisjoner vil kreve mange nye medarbeidere. Frem mot 2020 er det forventet at antall ansatte i AF vil øke til rundt 5 000 gjennom rekruttering og oppkjøp av nye selskaper.

– Vi skal rekruttere nyutdannede og sikre at vi har fagkompetansen som trengs for å kunne ta på oss større og mer komplekse prosjekter, forteller konserndirektør Bård Frydenlund, som er ansvarlig for konserninitiativet.

Rekruttering av flere kvinner og fagarbeidere og økt satsing på utvikling av egne ledere er initiativer han trekker frem for å møte veksten.

– Skal vi klare å bevare AF-kulturen samtidig som vi blir større, må dagens ansatte gå foran som gode ambassadører og rollemodeller. Da må vi legge til rette for høy trivsel og et godt arbeidsmiljø, utvikle våre medarbeidere og tilby dem medeierskap, sier han.

MEDEIERSKAP – EN DEL AV AF-KULTUREN

Ansatte i AF eier aksjer i eget selskap for mer enn to milliarder kroner. Det tror vi er en viktig årsak til AF Gruppens suksess.

Da AF Gruppen ble etablert i 1985 var det en målsetting at ansatte skulle få mulighet til å bli deleiere i selskapet. Tanken var at så mange som mulig skulle få ta del i den verdiøkningen som følger av felles verdiskaping og utvikling av selskapet. Den samme filosofien gjelder fremdeles og medeierskap er nå solid forankret i AF-kulturen.

■ VINN-VINN

Eierskap i selskapet man jobber i gir en ekstra dimensjon til det daglige arbeidet. I tillegg til at AFs ansatte får mulighet til å ta del i selskapets økonomiske verdiskaping bidrar medeierskap til engasjement, lagfølelse og motivasjon. Dette igjen fører til økt verdiskaping – med andre ord en vinn-vinn situasjon for den ansatte og selskapet. AF skal over tid gi sine aksjonærer en konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning. Aksjekursen kan gå opp og ned underveis, men de fleste som deltar med jevn og langsiktig sparing vil tjene på investeringen.

Både i Norge og internasjonalt er det økende interesse for eierskapsmodeller der de ansatte inviteres inn på eiersiden. Det har også blitt

mer vanlig at profesjonelle investorer leter etter selskaper med ansatte på aksjonærlisten når de skal gjøre investeringsbeslutninger. Primært fordi disse tenderer til å gi høyere avkastning, men også fordi det gir investorer trygghet når både ledelse og øvrige ansatte er i samme båt som dem selv.

Tilbud om medeierskap gjennom aksje- og opsjonsprogrammer bidrar til å gjøre AF til en attraktiv arbeidsplass.

■ AKSJEPROGRAM FOR ANSATTE

AF har et aksjeprogram hvor alle ansatte får anledning til å kjøpe aksjer fratrasket en rabatt på 20 % i forhold til markedskurs. I programmet for 2016 tegnet 580 ansatte seg for totalt 1 000 000 aksjer. Kjøpskursen etter 20 % rabatt var NOK 128,60. I forbindelse med salget benyttet styret sin fullmakt og emiterte 930 000 aksjer. Resterende aksjer ble overført fra AFs beholdning av egne aksjer.

Styret har vedtatt å anbefale videreføring av aksjeprogrammet for ansatte også i 2017. Det maksimale antall aksjer som kan tegnes i aksjeprogrammet, som planlegges gjennomført i september 2017, er 1 000 000. Styret vil derfor legge frem et forslag for generalforsamlingen om fullmakt til å emitte tilstrekkelig antall aksjer til at aksjeprogrammet kan gjennomføres.

■ OPSJONSPROGRAM FOR ANSATTE

AF Gruppen har siden 2008 hatt opsjonsprogram for samtlige ansatte i konsernet. Hensikten med programmet er å motivere de ansatte til langsiktighet og økt engasjement i selskapets virksomhet.

Generalforsamlingen i AF Gruppen vedtok i mai 2014 et nytt opsjonsprogram. Det maksimale antall opsjoner som kunne tildeles var 4 500 000, og ordningen innebar en årlig tildeling i årene 2014-16, med utøvelse i mars 2017. Kjøpskursen for aksjene var basert på gjennomsnittlig børskurs uken før de tre respektive tegningsperiodene.

Opsjonspremien var NOK 1,00 per opsjon. For å kunne utøve opsjonene var det et vilkår at man var ansatt i AF Gruppen eller ett av datterselskapene 1. mars 2017.

AF Gruppen utstedte 3 500 000 opsjoner til 1 383 ansatte i 2014, 650 000 opsjoner til 280 ansatte i 2015 og 146 863 opsjoner til 105 ansatte i 2016. Totalt utestående opsjoner per 31. desember var 3 759 599 justert for ansatte som har sluttet. Opsjonsprogrammet ble avsluttet medio mars 2017. I alt 3 253 346 opsjoner ble utøvd av 1 133 ansatte. Gjennomsnittlig innløsningskurs på opsjonene var NOK 71,37. Styret i AF Gruppen vil foreslå for generalforsamlingen i mai 2017 at et nytt opsjonsprogram for ansatte etableres.

Ansattes aksjeandel per 31.12.16

14,3 %

Dette tilsvarer verdier for ca NOK

2 MRD.

– SOM Å VINNE I LOTTO

Det tok litt tid før Njål Torvald Bakkebergs investering i arbeidsplassen bar frukter, men de ti siste årene har ifølge den erfarne arbeidslederen vært et økonomisk eventyr.

– Jeg er inne og sjekker aksjekursen hver eneste dag. Ikke bare er det artig, men det er nok der jeg gjør den beste dagsfortjenesten, ler Njål Torvald Bakkeberg, arbeidsleder i AF Byggfornyelse. Han var en av de som deltok i AF Gruppens aksjeprogram under børsnoteringen i 1997, og har sett både aksje- verdien og arbeidsplassen vokse kraftig de siste 20 årene.

– De første årene var ikke spesielt lønnsomme, men så tok aksjekursen fart. For meg som har deltatt hver gang vi har blitt tilbudt å kjøpe har dette vært som å vinne i lotto.

Langsiktig investering

Bakkeberg har sett på investeringen i AF-aksjer som en langsiktig investering i sin egen arbeidsplass, og han har oppfordret mange yngre ansatte til å delta i både aksje- og opsjonsprogram gjennom årene.

– For meg har dette vært en gullkantet investering som på sikt gir meg mye større kjøpekraft og en stor motivasjon i arbeidshverdagen. Man yter utvilsomt mer når man ser resultatene av det gjennom aksje- kursen, og ikke minst bidrar det til at flere blir værende i selskapet. For min egen del skal jeg fortsette både i jobben og med investering i arbeidsplassen min så lenge jeg kan, sier han.

RISIKOSTYRING

– VI SKAL AKTIVT TA RISIKO SOM VI KAN PÅVIRKE

Risikostyring er et viktig verktøy for at AF Gruppen skal nå målet om lønnsom vekst og levere stabile resultater over tid. AF har en systematisk tilnærming til risikostyring i prosjektene og forretningsenhetene i både tilbuds- og gjennomføringsfasen.

Risiko er en usikker hendelse eller handling som, dersom den oppstår, kan ha en positiv eller negativ effekt på prosjektmål som tid, kostnad, omfang eller kvalitet. AFs definisjon av risiko inkluderer også positive effekter og særtegnen hvordan AF jobber med risikostyring. Hensikten er ikke å eliminere risiko, men å identifisere, håndtere og prise risiko riktig.

AF Gruppen arbeider systematisk med risikostyring. Vi ønsker aktivt å ta risiko som vi kan påvirke, og sikre oss mot eller unngå risiko som vi ikke kan påvirke. Denne tilnærmingen til risiko bidrar til at vi kan levere konkurranse-dyktige tilbud. Samtidig vil vi ha bedre innsikt og beslutningsgrunnlag før vi tar avgjørelser i usikre omgivelser med varierende utfallsrom.

Risikostyring har bidratt til færre taps-prosjekter og generelt økt lønnsomhet. Siden AF begynte å jobbe systematisk med risikostyring i 2006 har gjennomsnittlig driftsmargin økt fra 2,6 % (2002 til 2006) til 6,0 % (2007 til 2016).

■ VÅRE PROSESSER FOR RISIKOSTYRING

Risikostyring og scenario-tankegang har blitt en integrert del av alle forretningsmessige aktiviteter i AF Gruppen og involverer ledere på alle nivå. Spesialistfunksjonen for risikostyring i AF Gruppen tilrettelegger de nødvendige prosessene knyttet til risiko. Gruppen arbeider også med kontinuerlig forbedring av konsernets prosesser og metodikk innenfor området.

Risikostyring på prosjektnivå er fundamentet i AFs risikoarbeid, og risiko-vurderingene påbegynnes allerede før et prosjekttilbud er levert. Tilbud kalkuleres etter en vurdering av vår kapasitet, erfaring med kunden, kontraktsbestemmelser og hvorvidt prosjektet er i tråd med vår strategi og kompetanse. Før tilbudsinnlevering

gjennomføres det en risikogjennomgang av det kalkulerte tilbudet med deltagelse fra aktuell konserndirektør for tilbud over MNOK 100. I gjennomgangen diskuteres ulike muligheter og trusler forbundet med prosjektet og det settes opp ulike scenarioer innenfor 5-10 avtalte risikogrupper. Alle tilbud med en kontraktssum over MNOK 100 godkjennes av konsernledelsen før tilbudsinnlevering. Tilbud med en kontaktssum over MNOK 600 behandles også av styret før innlevering.

For større prosjekter i arbeid gjennomføres en risikogjennomgang hvert kvartal med bred deltagelse fra prosjektorganisasjonen. Prosjektledelsen har ansvar for å definere konkrete og målbare tiltak for å håndtere trusler og utnytte muligheter i prosjektet.

Forretningsenhetens ledergruppe aggregerer prosjektanalysene. Hvert kvartal gjennomføres en risikoanalyse av prosjektporteføljen med en kvantitativ vurdering av utfallsrommet for hvert prosjekt. Representanter for konsernledelsen deltar på forretningsenhetenes risiko-gjennomgang. Analysen danner grunnlaget for enhetens prioriteringer i det påfølgende kvartalet og synliggjør risikobildet i enheten for konsernledelsen.

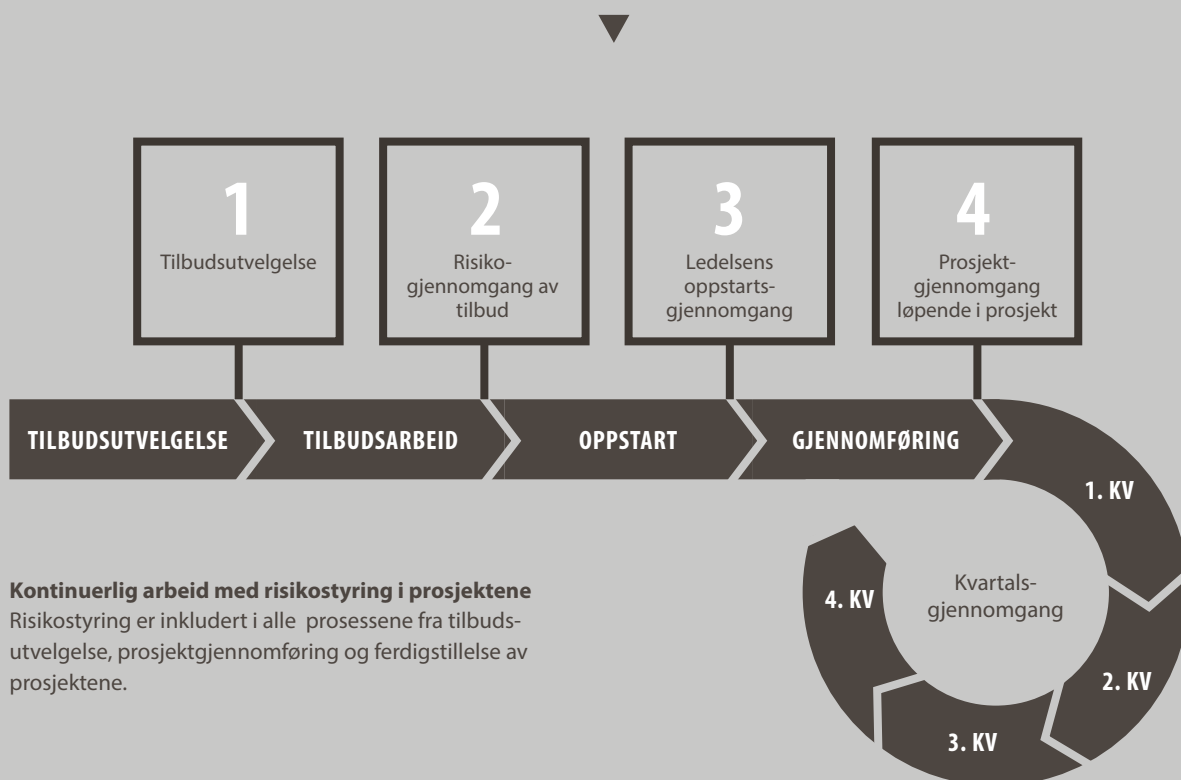
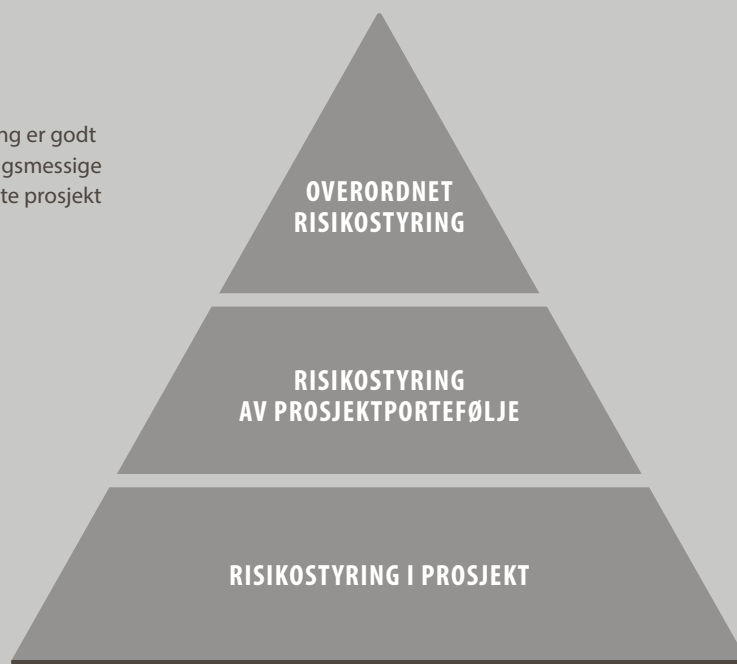
Alle forretningsenhetenes risikogjennomganger oppsummeres av konsernledelsen og hovedpunktene presenteres for styret hvert kvartal.

■ OMFANG AV RISIKOSTYRING I 2016

I løpet av 2016 har AF Gruppen gjennomført ca. 110 risikogjennomganger før innlevering av større tilbud og 70 kvartalsgjennomganger av prosjektporteføljer i forretningsenhetene. Omfanget av risikogjennomganger har ligget på et liknende nivå de siste årene, med bred involvering fra samtlige enheter og konsernledelsen.

Risikopyramide

Satsingen på risikostyring er godt forankret i alle forretningsmessige aktiviteter, fra det enkelte prosjekt til konsernledelsen.

Kontinuerlig arbeid med risikostyring i prosjektene

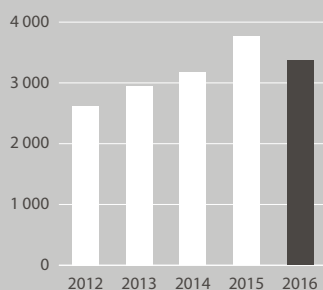
Risikostyring er inkludert i alle prosessene fra tilbudsutvelgelse, prosjektgjennomføring og ferdigstillelse av prosjektene.

VIRKSOMHETS- OMRÅDER

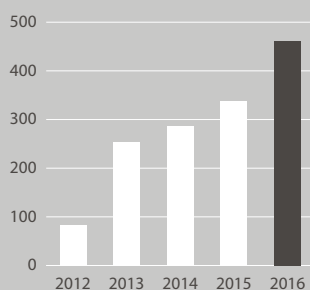
40	<u>Anlegg</u>
44	<u>Miljø</u>
48	<u>Bygg</u>
52	<u>Eiendom</u>
56	<u>Energi</u>
60	<u>Offshore</u>

ANLEGG

OMSETNING MNOK

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

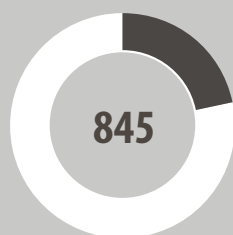
- Norge
- Sverige

NØKKELTALL

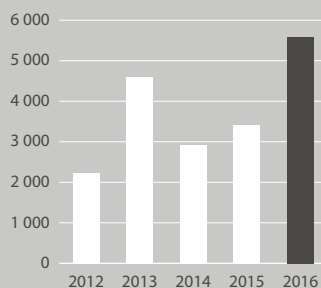
Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	3 368	3 760	3 172
Driftsresultat (EBIT)	461	339	286
Resultat før skatt (EBT)	475	339	288
Driftsmargin	13,7 %	9,0 %	9,0 %
Resultatmargin	14,1 %	9,0 %	9,1 %
Ordrereserve	5 589	3 402	2 913
Ansatte (antall)	845	1 069	1 038

ANSATTE

AF Gruppen 3 049

ORDRERESERVE MNOK

ANLEGG BESTÅR AV

- AF Anlegg
- AF Arctic
- JR Anlegg
- Målselv Maskin & Transport
- Pålplintar

GOD DRIFT OG SOLIDE RESULTATER

I 2016 leverte anleggsvirksomheten solide resultater med en lønnsomhet som er ledende i bransjen. Året ble preget av høy aktivitet, god drift og tildelingen av tidenes største norske veikontrakt. Dette var en viktig bekreftelse på vår konkurransekraft.

Anleggsvirksomheten består av tre forretningsenheter: AF Anlegg, Målselv Maskin & Transport og Pålplintar.

AF Anlegg utfører tradisjonelle anleggsprosjekter i hele Norge innenfor samferdsel, infrastruktur, havn, olje- og gassindustrien samt prosjekter innenfor vannkraft og energi.

Målselv Maskin & Transport er den største maskinentreprenøren i Troms, og utfører prosjekter innen blant annet kommunaltekniske anlegg, veibygging, masseforflytting og grunn- og betongarbeid. Den svenske enheten Pålplintar utfører fundamenteringsprosjekter og produserer betong til industri, bolig og offentlige bygg i Stockholm og Mälardalen.

KORT OM 2016

Anleggsvirksomheten oppnådde i 2016 en omsetning på MNOK 3 368 (3 760). Resultat før skatt ble MNOK 475 (339). Resultatmarginen endte på 14,1 % mot 9,0 % for 2015.

AF Anlegg har hatt et høyt aktivitetsnivå og leverer svært gode resultater. Enheten har økt sin tilstedeværelse og regionale aktivitet i Stor-Oslo. Kapasiteten har økt og er nå også tilpasset markedet for totalentrepriser og storprosjekter. Årets høydepunkt var tildelingen av Ei18 Tvedestrand–Arendal, tidenes største veikontrakt i Norge med en kontraktsverdi på 3,2 mrd.

Målselv Maskin & Transport har hatt et svært godt 2016 med høy aktivitet og gode resultater.

Pålplintar hadde i 2016 et aktivitetsnivå på linje med året før og svake resultater. Operasjonelle og organisatoriske tilpasninger har blitt gjennomført.

I februar 2017 inngikk AF en endelig avtale om å kjøpe 70 % av det svenske entreprenørselskapet Kanonaden Entreprenad AB. Kanonaden Entreprenad omsatte for MSEK 708 i 2016 og hadde 188 ansatte.

Ved årsslutt hadde virksomhetsområdet Anlegg en ordresreserve på MNOK 5 589 (3 402).

MARKEDSUTSIKTER

Prognosene for norsk økonomi for 2017 preges fortsatt av usikkerhet, men det er store regionale forskjeller. Et av tiltakene for å dempe nedgangen i økonomien er at myndighetene de senere årene har økt bevilgningene til anleggsmarkedet. I Statsbudsjettet for 2017 er det bevilget 66,8 mrd. til samferdsel, en økning på 11,8 % fra budsjettet for 2016. Av dette skal 33,6 mrd. gå til vegformål, noe som er en økning på 9,4 %. Prognosesenteret forventer at totale anleggsinvesteringer vil øke med 12 % i 2017 og ytterligere 12 % i 2018. Den største veksten forventes å komme innen veibygging samt kraft- og energianlegg. Det er særlig i Osloregionen, i Innlandet og på Sørlandet det forventes størst vekst. Dette skyldes hovedsakelig at flere større veiprosjekter skal gjennomføres i disse regionene.

Utviklingen i svensk økonomi er påvirket av euroområdet, og Riksbanken i Sverige har satt ned styringsrenten til -0,5 % for å stimulere den svenske økonomien. Ekspansiv pengepolitikk og økt sysselsetting bidrar til at Riksbanken forventer en vekst i brutto nasjonalprodukt på rundt 2,5 % årlig de neste årene. I prognosene til Sveriges Byggindustrier legges det til grunn

fortsatt sterk vekst innen bygg- og anleggsinvesteringer i Sverige i 2017. Oppsummert er markedsutsiktene for det norske og svenske anleggsmarkedet gode. Økte anslag for investeringer knyttet til samferdsel og veiutbygging gir et godt grunnlag for videre vekst i AFs anleggsvirksomhet.

STRATEGI

Den norske delen av anleggsvirksomheten er en landsdekkende og mobil organisasjon med fokus på store og komplekse anleggsprosjekter. Anleggsvirksomheten har som målsetting å fortsette med lønnsom organisk vekst innenfor kjernevirksomheten, det vil si store komplekse prosjekter som krever mye kompetanse innen prosjektledelse, teknisk gjennomføring, drift, risikostyring og HMS. I tillegg vil vekst skje gjennom oppkjøp av vel-drevne selskaper med geografisk og markedsmessig nisjekompetanse.

Den svenske delen av anleggsvirksomheten vil ha et nisjefokus med sin primære styrke rundt de største byene. Også for denne virksomheten er vekst et mål, primært gjennom geografisk ekspansjon i Sverige.

Fornybar energi

– Med det nye aggregatet på Vamma vil merproduksjonen gjennom året tilsvare strømforbruket til 11 500 eneboliger. Kraftutbyggingsprosjektet er i tillegg blant de vannkraftprosjektene i landet som gjennomføres med minst naturinngrep, forteller Anders Østby, konserndirektør for Produksjon i Hafslund.

Ren satsing for fremtiden

Et nytt og moderne aggregat skal sørge for at produksjonskapasiteten til Norges største elvekraftverk øker med 50 prosent. For Anders Østby i Hafslund handler ikke dette bare om en forretningsmulighet, men også om samfunnsansvar.

Les saken her : afgruppen.no/2016

UTVALGTE PROSJEKTER | ANLEGG

BEKKELAGET RENSEANLEGG

Bekkelaget renseanlegg er Norges nest største renseanlegg, og AF Gruppen er entreprenør for utførelse av bygningsmessige arbeider i forbindelse med utvidelsen av anlegget. Arbeidene utføres inne i fjellhallen og består i hovedsak av plasstøpt betong og stålkonstruksjoner. Arbeidet startet i november 2016 med forventet ferdigstillelse i mars 2020.

Ferdig 1. KV. 2020

Oppdragsgiver
**OSLO KOMMUNE,
VANN- OG
AVLØPSETATEN**

Kontraktssum
MNOK ekskl. mva.

450

Ferdig 2. KV. 2018

Oppdragsgiver
**STATENS VEGVESEN
REGION SØR**

Kontraktssum
MNOK ekskl. mva.

230

FYLKESVEI 32 PORSGRUNN

Fv. 32 Gimleveggen–Augustadvegen (Lilleelvkrysset) er det største veiprojektet i bypakke Grenland. Prosjektet skal gjennomføres som en totalentreprise og omfatter prosjektering og bygging av ny fylkesvei mellom jernbanen og boligbebyggelsen. Grunnforholdene er vanskelige og Statens vegvesen ønsket entreprenørenes forslag til teknisk løsning. AF Gruppen og Norconsult har gjennom prosedyre for konkurransepreget dialog utviklet den tekniske løsningen i nært samspill med Statens vegvesen.

Ferdig 1. KV. 2019

Oppdragsgiver
HAFSLUND PRODUKSJON AS

Kontraktssum
MNOK ekskl. mva.

370

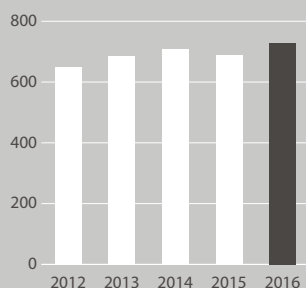
VAMMA KRAFTVERK

Hafslund Produksjon AS har inngått kontrakt med AF Gruppen om utbygging av «Vamma 12», en utvidelse av Vamma kraftverk i Skiptvet kommune. Vamma kraftverk ligger i Glomma og utvidelsen «Vamma 12» blir et av Norges største elvekraftverksaggregat med slukeevne på 500 m³ vann per sekund og med fallhøyde på 28 m. Prosjektet omfatter etablering av ny inntakskanal, bygging av ny kraftstasjon, sugerør og utløpskanal. Deler av vannveien etableres i tunnel.

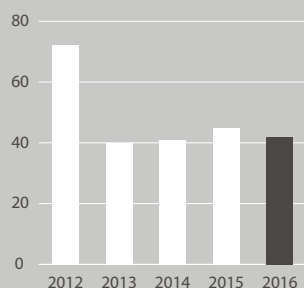

MILJØ

OMSETNING MNOK

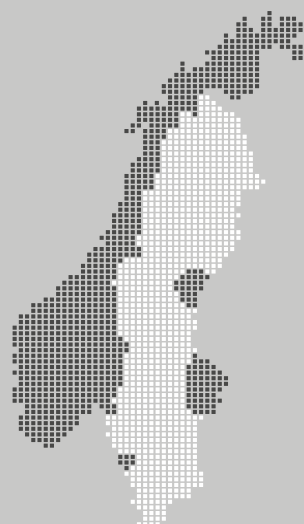

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

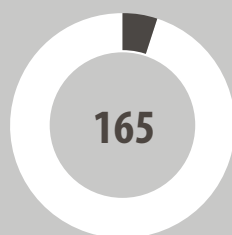
- Norge
- Sverige

NØKKELTALL

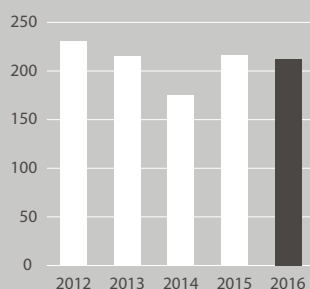
Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	729	687	709
Driftsresultat (EBIT)	42	45	41
Resultat før skatt (EBT)	42	46	39
Driftsmargin	5,8 %	6,6 %	5,8 %
Resultatmargin	5,7 %	6,7 %	5,5 %
Ordreserver	212	216	175
Ansatte (antall)	165	198	226

ANSATTE

AF Gruppen 3 049

ORDRERESERVE MNOK

MILJØ BESTÅR AV

- AF Decom
Rimol Miljøpark
Jølsen Miljøpark
- AF Härnosand Byggreturer

GOD DRIFT OG ØKENDE AKTIVITET

Miljø fikk et godt resultat for 2016, selv om det i prosjektporteføljen har vært stor variasjon i resultatene.

Forretningsidéen til Miljø er å tilby løsninger som møter kundenes miljøutfordringer. Virksomhetsområdet har solid kompetanse innen fagområder som miljøsanering, riving, konstruktiv sprengning og gjenvinning. Rivevirksomheten i AF kjennetegnes av et høyt sikkerhetsnivå og ivaretagelse av det ytre miljø. Virksomhetsområdet Miljø består av enhetene AF Decom, AF Härnösand Byggreturer, Rimol Miljøpark og Jølsen Miljøpark. Miljø leverer tjenester i Norge og Sverige.

Europakommisjonens mål for sirkulærøkonomien er at mer enn 80 % av materialer skal gjenvinnes og forbli i kretsløpet innen 2030. AFs rivevirksomhet har i sine sanerings- og rivingsprosjekter en målsetting om høyest mulig kildesorteringsgrad for å tilrettelegge for ombruk og gjenvinning. Miljøaspektet er derfor en integrert del av prosjektplanleggingen. Gjennomsnittlig kildesorteringsgrad i AFs sanerings- og rivingsprosjekter er over 95 %.

I flere år har AF, blant andre i samarbeid med SINTEF, utviklet metoder og teknologi for ombruk og gjenvinning av forurensede masser. Forskningen har resultert i en egen rensemethode inspirert av gruvedrift og gullgraving. Løsningen gjør det mulig å skille ut forurensede partikler ved hjelp av avansert sortering, vann og kjemikalier. Gjenvinningsvirksomheten er organisert i egne miljøparker. Teknologien bidrar til et renere miljø da inntil 80 % av massene som ellers ville havnet i tradisjonelle deponier blir ombrukt eller gjenvunnet.

KORT OM 2016

Miljø hadde i 2016 en omsetning på MNOK 729 (687) og leverte et resultat før skatt på MNOK 42 (46). Resultatmarginen ble 5,7 % sammenlignet med 6,7 % i 2015.

Den norske virksomheten har økende aktivitet og opplever høy tilgang til nye prosjekter. Virksomheten har i all hovedsak god drift i prosjektene, men prosjektresultatene har hatt for stor variasjon. Den svenske virksomheten, AF Härnösand Byggreturer, hadde en aktivitet på linje med året før og enheten leverte svært gode resultater i 2016. Satsingen på miljøparker bærer frukter. Miljøparkene økte aktiviteten og de hadde god drift og gode resultater i 2016.

Orderreserven til Miljø var ved utgangen av 2016 MNOK 212 (216).

MARKEDSUTSIKTER

Virksomhetsområdet Miljø leverer tradisjonelle rivetjenester og etterfølgende mottak, behandling og gjenvinning av materialer. Aktiviteten i rivevirksomheten er nært knyttet til den generelle aktiviteten i bygg- og anleggsmarkedet. Positive utsikter for anleggsmarkedet i Norge, forventning om ytterligere prisvekst i boligmarkedet, samt et stabilt høyt antall igangsettingstillatelser for 2017 vil ha en positiv innvirkning på etterspørselen etter tjenester. Den samme tendensen forventes i Sverige, der prognosene indikerer vekst i bygg- og anleggsmarkedet i 2017.

Markedsmulighetene for behandling av forurenset masse er stort, da massene som tidligere er levert til deponi nå kan gjenvinnes. AFs rensemethode muliggjør at inntil 80 % av massene kan foredles, friskmeldes og gjenbrukes. Metoden

gir en forretningsmessig gevinst ved å redusere avfallets volum, og bidrar samtidig til samfunnsmessige gevinster ved å gi deponiene lenger levetid.

STRATEGI

Den landbaserte rivevirksomheten skal prioritere kjernevirksomheten og gradvis utvikle tjenestespekteret i Norge og Sverige i tråd med kundenes behov. Strengt miljøkrav krever kunnskap om sikker håndtering av miljøfarlig avfall. I Norge ønsker Miljø å forsterke kompetansen for å ta flere spesialoppdrag innen rivning og gjenvinning. Rivevirksomheten i Norge er landsdekkende, men i Sverige er det stort potensial for å øke volumet ved å utvide det geografiske nedslagsfeltet utover Stockholm. Veksten i Sverige vil realiseres både organisk og ved oppkjøp. Som følge av AFs ledende teknologi er vi svært godt posisjonert for å vinne større markedsandeler fremover. For miljøparkene er det derfor et mål med nyetableringer nær flere av de største byene i Norge.

Miljø har også som mål å videreutvikle miljøposisjonen gjennom innovasjon for miljøparkene og videreutvikling av tjenestespekteret, blant annet knyttet til salg av ombruks- og gjenbruksprodukter.

Gjenvinning

Anleggsmaskiner AS utfører grunnarbeid på et prosjekt der det tidligere sto en bensinstasjon.

– Grunnen på denne anleggsplassen var svært forurensset. Derfor har vi kjørt i overkant av 20 000 tonn forurensset masse til gjenvinning. Bransjen beveger seg mot det miljøvennlige. Det er en del av vårt samfunnsansvar å benytte oss av gjenvunnet pukk, grus og betong, forteller daglig leder i Anleggsmaskiner AS, Trond Skottvoll.

Fra kast til bruk

Massene fra bygg- og anleggsvirksomhet er ofte forurensset og kjøres som avfall til deponi – til tross for at de giftige stoffene kun utgjør en mindre del. Trond Skottvoll i Anleggsmaskiner AS mener det har stor verdi både for miljø og lommebok å få rensset massene hos Rimol Miljøpark.

Les saken her : afgruppen.no/2016

UTVALGTE PROSJEKTER | MILJØ

GAMLE BJØLVO KRAFTVERK

I den stupbratte fjellsiden i Ålvik i Kvam kommune ligger Gamle Bjølvo kraftstasjon, et kraftanlegg med dam, rørgate og turbin-hall som ble bygget årene 1907-1938. Statkrafts oppdrag gikk ut på å fjerne alt fra fjelltoppen og ned til det gamle kraftanlegget – totalt 3 000 tonn stål fra rørgaten og 800 tonn med betong fra overbygg på rørgate, 700 tonn treverk fra overbygg på rørgaten, trapper og trallebane.

Ferdig **2. KV. 2017**

Oppdragsgiver
STATKRAFT ENERGI AS

Kontraktssum
MNOK ekskl. mva.

50

HOTELL BRITANNIA I TRONDHEIM

Ærverdige Hotel Britannia i Trondheim stengte dørene sommeren 2016, og åpner ikke igjen før sommeren 2018. I mellomtiden skal det 146 år gamle bygget delvis rives og totalrenoveres til fordums storhet. Fasaden mot Dronningens gate skal stå som den er, mens de eldre og dårligere delene av hotellet bakover i kvartalet skal rives og bygges opp igjen.

Ferdig **2. KV. 2017**

Oppdragsgiver
HENT AS

Kontraktssum
MNOK ekskl. mva.

20

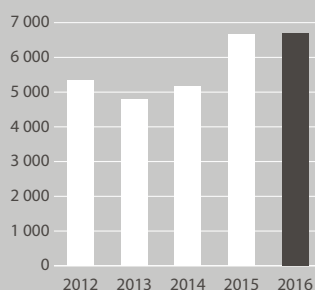
RIMOL MILJØPARK

Utenfor Trondheim ligger Rimol Miljøpark, som er et høyteknologisk rense- og resirkuleringsanlegg. Her har AF i samarbeid med SINTEF utviklet metoder og teknologi for å oppnå størst mulig ombruks- og gjenvinningsgrad av forurensede masser. Med mekanisk og kjemisk behandling kan inntil 80 % av massene gjenvinnes og behovet for deponering reduseres tilsvarende. Massene kan deretter selges videre, og miljøparken skaper dermed verdier både for samfunnet og for AFs aksjonærer.

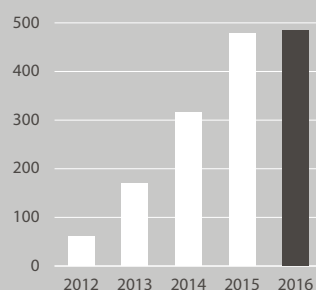

BYGG

OMSETNING MNOK

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

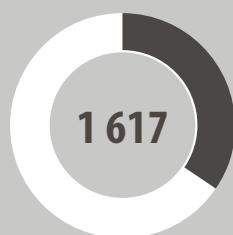
- Norge
- Sverige

NØKKELTALL

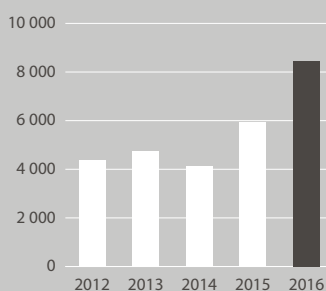
Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	6 688	6 678	5 172
Driftsresultat (EBIT)	485	479	315
Resultat før skatt (EBT)	498	485	311
Driftsmargin	7,3 %	7,2 %	6,1 %
Resultatmargin	7,4 %	7,3 %	6,0 %
Ordreserver	8 467	5 947	4 138
Ansatte (antall)	1 617	1 314	988

ANSATTE

AF Gruppen 3 049

ORDRERESERVE MNOK

BYGG BESTÅR AV

- AF Bygg Oslo
- AF Bygg Østfold
- AF Byggfornyelse
- AF Bygg Prosjektpartner
- AF Nybygg
- Strøm Gundersen med døtre
- LAB med døtre
- AF Bygg Sverige
- AF Bygg Göteborg
- AF Bygg Syd

SOLIDE RESULTATER

Bygg har mange gode prosjektprestasjoner og leverer solide resultater. Virksomheten viser god konkurransekraft og har vunnet mange nye prosjekter gjennom året. Dette har resultert i en rekordhøy ordrerreserve ved utgangen av 2016.

Bygg er AFs største virksomhetsområde. Bygg spenner over hele verdikjeden fra utvikling og prosjektering frem til bygging, rehabilitering og ferdigstillelse av bygg. I tillegg til å være en av de største aktørene innenfor boliger, næringsbygg og offentlige bygg er AF ledende innen rehabilitering i Norge.

Bygg er delt inn i åtte forretningsenheter med tilhørende datterselskaper: AF Bygg Oslo, AF Byggfornyelse, AF Bygg Østfold, AF Nybygg, AF Bygg Prosjektpartner, Strøm Gundersen, LAB og AF Bygg Sverige. Alle enhetene har sterk lokal forankring og et bredt tjenestespekter.

For å øke den organiske veksten i Stor-Oslo ble AF Nybygg etablert som ny forretningsenhet i januar 2017. Enheten vil rette seg inn mot offentlige prosjekter samt boligbygg i Stor-Oslo. I løpet av 2016 ble AF Bygg Rogaland og AF Bygg Sør slått sammen under det nye navnet AF Bygg Prosjektpartner. Enheten skal levere prosjekter over hele landet, i områder hvor AF har markeds- og kundeptensial.

KORT OM 2016

Bygg hadde en omsetning på MNOK 6 688 (6 678) i 2016 og et resultat før skatt på MNOK 498 (485). Resultatmarginen ble 7,4 % mot 7,3 % i 2015.

Byggvirksomheten i Norge leverte meget gode resultater. Dette gjelder enhetene AF Bygg Oslo, AF Byggfornyelse, AF Bygg Østfold, Strøm Gundersen og LAB. AF Bygg Prosjektpartner, som inntil nylig hadde sitt primære nedslagsfelt på Sør-Vestlandet, har hatt et utfordrende år og leverte et resultat som var under konsernets krav.

Den svenske enheten AF Bygg Sverige leverer resultater noe under konsernets krav. Ny ledelse og organisering, samt gode markedsforhold, gir forventning om vekst og økt lønnsomhet for våre svenske enheter.

AF Gruppen og Oslo S Utvikling AS (OSU) besluttet i 2016 å gå inn i eksklusive kontraktsforhandlinger med mål om at AF Gruppen skal bli OSUs entreprenørpartner for utbyggingen av et av Oslos nyeste og mest urbane boligområder i Bispevika. Området skal utbygges med ca. 1 300 boligeneheter med publikumsrettede lokaler på gateplan. Avtalen vil først inngå i AFs ordrerreserve når en endelig avtale foreligger.

Ordrereserven til Bygg var ved utgangen av 2016 MNOK 8 467 (5 947).

MARKEDSUTSIKTER

For 2017 forventes det fortsatt vekst i boligprisene. Lavere lønnsvekst, noe økt arbeidsledighet og strengere utlånspraksis vil kunne virke dempende på boligprisene, mens urbanisering i kombinasjon med et rekordlavt rentenivå vil bidra til at etterspørselen opprettholdes.

Trenden i registrerte igangsettingstillatelser for bolig har vært økende siden høsten 2014. Prognosesenteret rapporterte at antall igangsettingstillatelser for boliger havnet på 36 530 i 2016, som tilsvarer 18 % økning fra 2015. Fremover forventer Prognosesenteret at igangsettingstillatelser vil flate ut på et høyt nivå.

Bygg er også eksponert for svingninger innenfor markedet for næringsseiendom. Totalt ble det igangsatt 4,97 millioner m²

næringsbygg i 2016, en økning på 10 % fra 2015. Utviklingen i igangsettinger innen næring er forventet å være svakt nedadgående for 2017.

Sveriges Byggindustri indikerer i sine prognoser en vekst innen bygg og anlegg i Sverige på 5 % for 2017. Størst vekst forventes innen segmentet nye boliger (9 %), men også innen næringsbygg ventes det vekst (1 %).

STRATEGI

De siste årene har byggvirksomheten levert solide prestasjoner og høy lønnsomhet. Sentrale suksessfaktorer for resultatene har vært god risikostyring og riktig organisering av prosjektene i gjennomføringsfasen. Bygg skal fortsette den lønnsomme veksten i norske og svenske storbyer frem mot 2020. Oslo, Bergen, Göteborg og Stockholm er utvalgte satsningsområder. Dette skal gjøres ved å videreutvikle og øke nybyggs- og rehabiliteringsporteføljene (ROT) i og rundt storbyene i kombinasjon med oppkjøp av etablerte og veldrevne selskaper. Det første konkrete vekstinitiativet for byggvirksomheten er etableringen av AF Nybygg i januar 2017. Denne forretningsenheten skal utføre prosjekter for offentlige og private byggherrer, og enheten har sitt geografiske nedslagsfelt i Osloregionen.

En enklere hverdag

– Velkommen til Norges første sykehjem i massivtre. Bygget har moderne løsninger som skal vare, både når det gjelder energi, materialbruk, velferdsteknologi og den fleksible måten bygget er organisert på, forteller enhetsleder for pleie og omsorg i Frogn kommune, Ane Nordskar.

Frisk satsing i massivtre

På nye Ullerud helsebygg skal miljøvennlige materialer og moderne teknologi møte behovene til morgendagens eldre. Ane Nordskar fra Frogn kommune er stolt over løsningene de tilbyr beboerne i grønne omgivelser.

Les saken her : afgruppen.no/2016

UTVALGTE PROSJEKTER | BYGG

TRONDHEIMSVEIEN 387

AF Gruppen er innstilt av Boligbygg Oslo KF til bygging og rehabilitering av 91 omsorgsboliger med tilknyttede felles- og næringsarealer i Trondheimsveien 387. Eksisterende lavblokk og mellombygg i Trondheimsveien 387 skal rives og nytt skal etableres. Disse skal bygges med passivhusstandard. Ny lavblokk skal inneholde 36 boenheter mens nytt mellombygg vil inneholde fellesfunksjoner. Eksisterende høyblokk skal rehabiliteres til tidsriktig standard og det skal etableres totalt 55 boenheter i tillegg til kontor og næringslokaler i 1. etasje. Byggenes samlede bruttoareal er 10 589 m².

Ferdig 1. KV. 2019	Kontraktssum MNOK ekskl. mva.
Oppdragsgiver BOLIGBYGG OSLO KF	168

BERGEN STASJON

På en lang og smal tomt mellom Bergen jernbanestasjon og Zander Kaaes gate har LAB Entreprenør ført opp et kontorbygg på 15 000 m². Nord- og østfløyene har fire etasjer, mens sørfløyen har sju etasjer. Byggestart var i januar i 2014, og bygget ble overlevert 27. mai 2016. LAB har gjennomført prosjektet som en totalentreprise.

Ferdig 2. KV. 2016	Kontraktssum MNOK ekskl. mva.
Oppdragsgiver ROM EIENDOM	400

ULLERUD HELSEBYGG

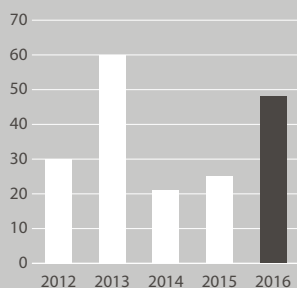
Ullerud helsebygg er det største syke- hjemmet i Norge i massivtre, og med det også landets første helsehus av sitt slag. Ullerud helsebygg har et bruttoareal på ca. 12 000 m² fordelt på 108 sykehjemsplasser, lærings-, mestrings- og rehabiliterings- senter, dagsenter for eldre og sentral- kjøkken. Det nye helsebygget på Ullerud tar i bruk det ypperste av tilgjengelig velferdsteknologi og skal gjøre hverdagen enklere og tryggere for beboerne og de ansatte.

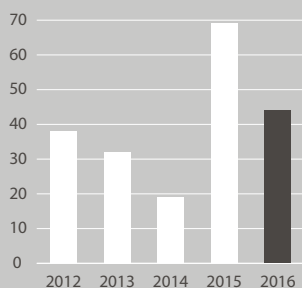
Ferdig 1. KV. 2017	Kontraktssum MNOK ekskl. mva.
Oppdragsgiver FROGN KOMMUNE	227

EIENDOM

OMSETNING MNOK

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

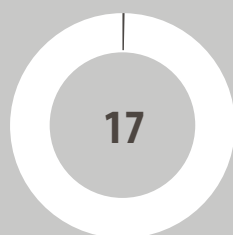
- Norge
- Sverige

NØKKELTALL

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	48	25	21
Driftsresultat (EBIT)	44	69	19
Resultat før skatt (EBT)	30	57	13
Driftsmargin	-	-	-
Resultatmargin	-	-	-
Ordrereserve	-	-	-
Ansatte (antall)	17	18	14

ANSATTE

AF Gruppen 3 049

EIENDOM BESTÅR AV

- AF Eiendom
- AF Projectutveckling
- LAB Eiendom

HØY AKTIVITET I ET STERKT STOR- OSLOMARKED

Eiendomsvirksomheten økte i 2016 aktivitetsnivået ytterligere. Vellykkede prosjektlanseringer i et sterkt boligmarked i Stor-Osloregionen har gitt rekordhøyt salg for AFs eiendomsvirksomhet.

Virksomhetsområdet Eiendom omfatter utvikling av boliger og næringsbygg i egen regi. De fleste eiendomsprosjektene er organisert i egne juridiske enheter der AF har en eierandel mellom 25 % og 50 %. For disse tilknyttede selskapene resultatføres kun Eiendoms andel av periodens resultat. Omsetning og ordresreserve i de deleide utviklingsprosjektene inngår ikke i virksomhetsområdets rapportering.

KORT OM 2016

Eiendom hadde i 2016 en omsetning på MNOK 48 (25) og leverte et resultat før skatt på MNOK 30 (57). I 2016 ble det solgt 688 (438) leiligheter, hvorav AFs andel er 316 (178). Per 31.12.2016 utgjør AFs andel av usolgte ferdigstilte leiligheter 5 (11).

Boligmarkedet i Stor-Oslo, hvor Eiendom har mesteparten av sin aktivitet, har vært sterkt i 2016. Prisveksten i markedet har gitt rom for jevnlig prisøkninger etter hvert som leilighetene har blitt lagt ut for salg. Lanseringen av boligprosjektet Lillo Gård samt de siste byggetrinnene på Krydderhagen var høydepunkter i 2016. Begge prosjekter ble svært godt mottatt i markedet og resultatprognosene for prosjektene i 2017 er gode. I Sverige har det vært salgsstart på to heleide boligprosjekter med i alt 74 leiligheter, hvorav 58 er solgt. Disse er lokalisert i Halmstad og ved Göteborg og ble igangsatt i 2017. I eiendomsporteføljen utenfor Stor-Oslo og vestkysten i Sverige har det vært lav aktivitet i 2016.

Ved inngangen til 2017 har AFs eiendomsvirksomhet åtte byggetrinn med i alt 1 006 leiligheter i produksjonsfasen, hvorav AFs andel er 456 leiligheter. De største

prosjektene i produksjon er Thurmannskogen i Lørenskog med 334 leiligheter, Krydderhagen på Hasle med 273 leiligheter og Engebrets Promenade i Lillestrøm med 171 leiligheter. AF hadde ved årsskiftet tomter og utbyggingsrettigheter under utvikling som estimert utgjør 2 054 (2 367) boenheter, hvorav AFs andel utgjør 848 (997) boenheter.

AF har totalt 107 310 m² (122 717) næringsseiendom under utvikling, hvor AFs andel er 51 213 m² (59 272). Eiendom har to næringsprosjekter i produksjonsfasen, Securitas-bygget på 13 584 m² og Midtun Allier på 7 200 m². Disse forventes ferdigstilt i 2017. Det har ikke vært noen salg av næringsseiendom i 2016 av betydning.

MARKEDSUTSIKTER

Boligprisutviklingen i 2016 var særdeles sterk, og tall fra Eiendom Norge i desember 2016 viser en 12 måneders boligprisvekst i Norge på 12,8 %. Høyest prisvekst hadde Oslo (23,3 %) og svakest utvikling hadde Stavanger med en prisnedgang på 2,6 %. Eiendom Norges prognoser for det norske boligmarkedet i 2017 viser en forventet oppgang på ytterligere 9-11 %. Det er forventet at de regionale forskjellene vil bli stadig mindre utover i 2017, men at Oslo fortsatt vil få høyest prisvekst og at Stavanger-regionen vil oppleve svakest utvikling.

Boligmarkedet i de største byene i Sverige hadde en sterk utvikling i 2016, og det forventes også videre vekst i 2017. Et lavt rentenivå i Europa gir også økt etterspørsel etter langsiktige plasseringer i nærings-eiendom.

STRATEGI

Eiendomsvirksomheten til AF har en todelt målsetting og strategi. Enheten skal utvikle eiendommer i samspill med byggvirksomheten og samtidig bidra med egen lønnsomhet og meravkastning på investeringene. Risikoen i prosjektutviklingen reduseres gjennom å inngå opsjonsavtaler om tomte kjøp, eller ved å ha med samarbeidspartnere på eiersiden i prosjektene. Partnerstrategi bidrar også til å sikre AF god tilgang på tomter og tilfører oss komplementær kompetanse i utvikling og gjennomføring av prosjektene.

Eiendom har som strategi å følge byggvirksomheten og har derfor startet arbeidet med å utvide det geografiske nedslagsfeltet og balansere porteføljen med næringsprosjekter. AF vil i 2017 prioritere å realisere prosjekter gjennom boligsalg og salg av næringsseiendommer, og er samtidig aktivt søkende etter å foreta nye investeringer i tomter og utviklingseiendom i samspill med Bygg og utvalgte medinvestorer.

Grønt byrom

– Det er viktig for oss å bo i et bilfritt område, i tillegg til at byggene ikke står for tett og at det finnes flere grønne arealer. Da vi flyttet la vi mye i at dette skulle være et fint sted for Sol å vokse opp, sier Karoline og Erling Høydahl.

Bor i byrom utenom det vanlige

Da familien Høydahl flyttet inn i en av Krydderhagens toppleiligheter var trekkplasteret grønne lunger, bilfritt miljø og særpreg ved byggene. For de nybakte foreldrene er tilværelsen på Hasle som å bo på landet midt i byen.

Les saken her : afgruppen.no/2016

UTVALGTE PROSJEKTER | EIENDOM

BRF GLASHUSET

I Halmstad i Sverige skal det oppføres 54 areal-effektive leiligheter i et boligbygg som skal utgjøre et nytt landemerke for hele bydel Östre Stranden. En stor glassfasade rammer inn den indre bygården som er omkranset av to leilighetsbygg på fem etasjer. Leilighetene ble lagt ut for salg i Q4 2016 og begge bygg ble utsolgt ved salgsstart.

<u>Ferdig</u> 2. KV. 2018	<u>Antall enheter</u>
<u>Eierandel</u> 100 %	54

LILLO GÅRD

Lillo har vært en boplass siden steinalderen. Tunet til Lillo gård, med de renoverte gårdsbygningene i tre, skal danne midtpunktet for et nytt boligprosjekt med 440 leiligheter. Prosjektet er utviklet i samarbeid med blant annet OBOS og ligger på Storo i Oslo, med Nydalen og turveier langs Akerselva i umiddelbar nærhet. Prosjektet hadde salgsstart høsten 2016, og første og andre byggertrinn er utsolgt.

<u>Ferdig</u> 2019-2021	<u>Eierandel</u> 25 %
<u>Antall enheter</u>	440

KRYDDERHAGEN

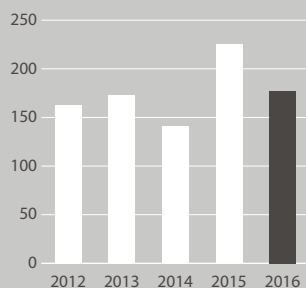
På Vinmonopolets gamle eiendom på Hasle har AF Gruppen og Höegh Eiendom utviklet et eiendomsprosjekt som har falt i smak blant både unge og voksne boligkjøpere. Prosjektet vil, som følge av det sterke salget, bli ferdigstilt inntil to år tidligere enn opprinnelig planlagt. Krydderhagen skal bli en grønn og moderne hageby på Hasle. Byggetrinnene Koriander, Muskat og Basilikum var de første av totalt 500 leiligheter. Mange har allerede flyttet inn.

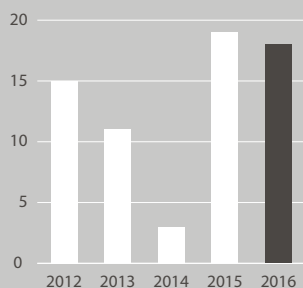
<u>Ferdig</u> 3. KV. 2019	<u>Eierandel</u> 50 %
<u>Antall enheter</u>	500

ENERGI

OMSETNING MNOK

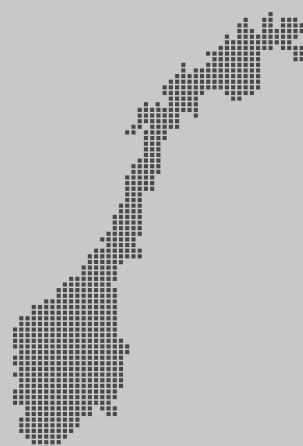

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

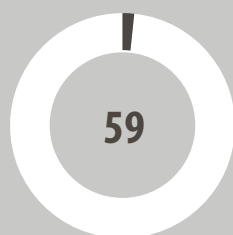
■ Norge

NØKKELTALL

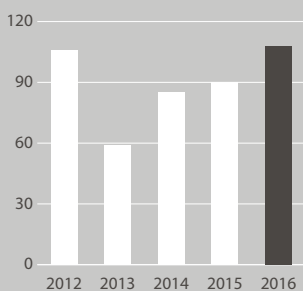
Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	177	225	141
Driftsresultat (EBIT)	18	19	3
Resultat før skatt (EBT)	16	21	3
Driftsmargin	10,0 %	8,3 %	2,1 %
Resultatmargin	8,9 %	9,4 %	2,2 %
Ordreserver	108	90	85
Ansatte (antall)	59	60	57

ANSATTE

AF Gruppen 3 049

ORDRESERVE MNOK

ENERGI BESTÅR AV

- AF Energi & Miljøteknikk
Boligenergi

LAVERE AKTIVITET, MEN GODE RESULTATER

Energi hadde noe lavere aktivitet i 2016, men enheten har god drift og sterke resultater i mange av prosjektene.

Energi tilbyr energieffektive og fremtidsrettede tekniske energitjenester for bygg og industri. Virksomhetsområdet består av enhetene AF Energi & Miljøteknikk og Boligenergi.

Tjenestespekteret til AF Energi & Miljøteknikk omfatter grundige energianalyser som resulterer i systemdesign og implementering av tiltak for å effektivisere energibruk. AF leverer design, installasjon og oppfølging av nærvarmesentraler til næringsbygg og industri. I tillegg leveres tjenester innen driftsoppfølging av energisentraler, energiservice og energiovervåkning.

Boligenergi eies sammen med OBOS, og tilbyr borettslag og sameier totalløsninger knyttet til fornybar energi og energieffektivisering.

KORT OM 2016

Virksomhetsområdet Energi hadde i 2016 en omsetning på MNOK 177 (225). Resultat før skatt ble MNOK 16 (21). Resultatmarginen endte på 8,9 % (9,4 %). De gode resultatene kan tilskrives god drift og effektiv ressursutnyttelse i prosjektene. Blant annet kan prosjektet T3 på Bergen Lufthavn Flesland, Energis største kontrakt noensinne, vise til gode resultater både økonomisk og sikkerhetsmessig. Energisentralen på Moholt studentby ble overlevert høsten 2016 og var årets signalprosjekt. Omsetningsnedgangen i 2016 skyldes i hovedsak færre utlyste anbud og utsatt oppstart på enkelte kontrakter.

AF Energi & Miljøteknikk har i løpet av 2016 hatt en lavere ordreinngang enn forventet i fornybar energi-porteføljen. Trenden i siste halvdel av året var likevel positiv, og Energi går inn i 2017 med en høyere ordresreserve enn for ett år siden.

Aktiviteten i serviceporteføljen har gjennom året vært økende, med stadig flere løpende avtaler og flere jobber innen teknisk entreprise.

Det har vært færre utlysninger av energisparekontrakter (EPC) i 2016, men Energi vant en stor andel av de utlyste kontraktene. Energisparekontraktene har en svært beskjeden effekt på ordreserven da de ikke inneholder et kontraktsfestet volum utover analysefasen. Ekstrapolert verdi av EPC-kontrakter utgjorde MNOK 158 (110) ved årsslutt.

Ordreserven til Energi var ved utgangen av året MNOK 108 (90).

MARKEDSUTSIKTER

Stortinget vedtok i 2016 ambisiøse energimål frem mot 2030 knyttet til reduksjon av energibruk. Stortingets energimålsetninger skal realiseres blant annet gjennom en vesentlig reduksjon i energibruk fra eksisterende bygg sammenlignet med dagens nivå (10 TWh reduksjon). Enova har kartlagt potensialet for energieffektivisering i norske bygg. De peker på at det er et stort vedlikeholdsetterlep på offentlig bygningsmasse, og store effektiviseringsmuligheter i forbindelse med rehabilitering av bygg.

Energisparekontrakter (EPC) i kommuner og offentlige virksomheter har blitt et stadig mer interessant markedsområde etter at det har blitt en standardisering av kontraktsvilkår. Det har vært en markant økning i antall utlyste energisparekontrakter de siste årene, og veksten forventes å fortsette i 2017.

Reguleringsendringer i fjernvarmemarkedet har gitt bedre rammevilkår for etablering av nærvarmesentraler basert på fornybar energi. Oppmerksomheten rundt

denne typen løsninger har økt, og gjennomførte prosjekter synliggjør potensialet i reduserte energikostnader.

STRATEGI

Ambisjonen er å være Norges ledende energientreprenør med spisskompetanse innen energireduksjon og -produksjon. Energi har allerede en sterk posisjon i sine markedssegmenter. En forutsetning for videre vekst er økt ledelseskapasitet og tilgang til kompetanse innen prosjektering, prosjektledelse og tekniske fag. Det arbeides også målrettet med tilpasning av tjenestespekteret for å nå frem til flere kundesegmenter. Multileveranser sammen med forretningsenheter innen Bygg er en interessant mulighet.

Målet om lønnsom vekst vil nås ved en kombinasjon av organisk vekst og oppkjøp. Energi vil jobbe med å utvikle nye tjenester i randsonen av eksisterende virksomhet. Det er også klare ambisjoner om å øke markedsandelen i det voksende kommunale EPC-markedet. Mer standardisert prosjektgjennomføring og videreutvikling av kostnads-effektive løsninger i samarbeid med utenlandske leverandører er viktige premisser for å ytterligere styrke markedsposisjonen til Energi.

Vekker nysgjerrighet

– Det er veldig kult at energisentralen står så godt synlig i en glassmonter. Jeg synes det er veldig kult at forbipassende kan se alt av sentralens tekniske løsninger som ellers ville vært skjult, sier student ved Bygg- og miljøteknikk ved NTNU, Didrik Koren.

Energi på utstilling

I en av Trondheims mest populære studentbyer troner fem nye energieffektive boligblokker. Midt mellom dem står en høyst usedvanlig energisentral og lyser. For student Didrik Koren er Moholts nye energisentral studier i praksis.

Les saken her : afgruppen.no/2016

UTVALGTE PROSJEKTER | ENERGI

T3 BERGEN LUFTHAVN FLESLAND

AF Gruppen sikret seg sitt største energi-prosjekt noensinne ved tildelingen av kontrakten for varme- og kjøleanlegget til den nye terminalen T3 på Bergen Lufthavn Flesland. AF Gruppens leveranse består av kjøleproduksjon, varmegjenvinning og termisk kjøleenergilagring samt distribusjonsnett for 63 000 m².

Ferdig **1. KV. 2017**

Oppdragsgiver
AVINOR

Kontraktssum
MNOK ekskl. mva.

81

ULLENSAKER FYLKESKOMMUNE EPC-PROSJEKT

AF har blitt tildelt en EPC for Ullensaker kommune for energi-effektivisering av 13 bygg. EPC (Energy Performance Contracting) er en energisparekontrakt der entreprenøren garanterer konkrete fremtidige besparelser gjennom energieffektiviserende tiltak. For Ullensaker kommune vil innsparingene utgjøre 4,97 GWh av det totale energiforbruket og 29,5 % av de totale energiutgiftene for byggene.

Ferdig **4. KV. 2017**

Oppdragsgiver
**ULLENSAKER
KOMMUNE**

Kontraktssum
MNOK ekskl. mva.

32

► MOHOLT 50/50

Energieffektive løsninger har stått i fokus i prosjektet Moholt 50/50. Foruten arealeffektivitet og passivhusstandard, har Studentsamskipnaden i Trondheim (SiT) løftet blikket ytterligere og hentet inn AF Energi & Miljøteknikk ekspertise for å sikre energieffektiv drift for de kommende år. Resultatet er et nyskapende og komplekst energisystem som sikrer en grønn energiutnyttelse som svært få andre norske boligområder kan vise til. Varme hentes fra brønnpark, overskuddsvarme i bygg, sol og avløpsvann.

Ferdig **3. KV. 2016**

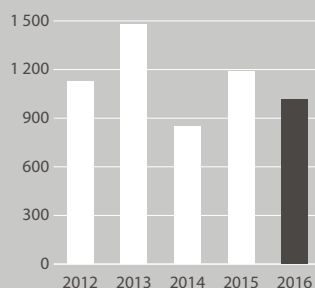
Oppdragsgiver
**STUDENTSAMSKIPNADEN I
TRONDHEIM (SiT)**

Kontraktssum
MNOK ekskl. mva.

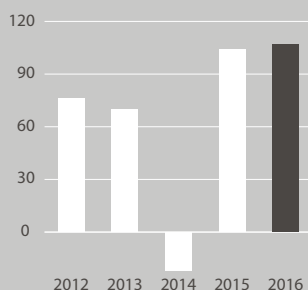
11

OFFSHORE

OMSETNING MNOK

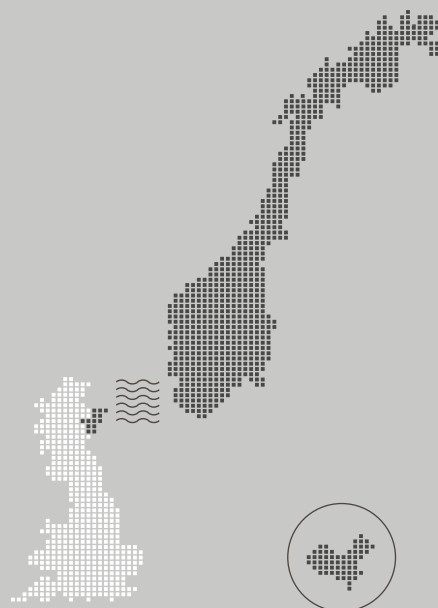

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

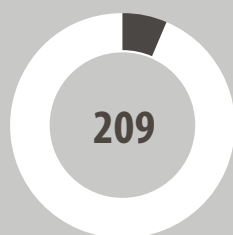
- Norsk og britisk sokkel
- Norge
- UK
- Kina

NØKKELTALL

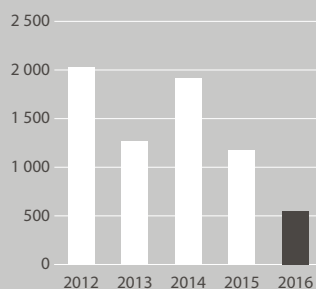
Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	1 014	1 187	850
Driftsresultat (EBIT)	107	104	-22
Resultat før skatt (EBT)	94	83	-45
Driftsmargin	10,5 %	8,7 %	-2,6 %
Resultatmargin	9,3 %	7,0 %	-5,3 %
Ordreserver	550	1 182	1 918
Ansatte (antall)	209	241	354

ANSATTE

AF Gruppen 3 049

ORDRESERVE MNOK

OFFSHORE BESTÅR AV

- AF Offshore Decom
AF Decom Offshore UK Ltd.
AF Miljøbase Vats
- AF Offshore AeronMollier
Aeron Energy Tech Co.
- V & M Landanlegg

HØY AKTIVITET OG GODE RESULTATER INNEN FJERNING OG GJENVINNING

2016 var totalt sett et godt år for AFs offshore-virksomhet. Den globale nedgangen for offshoremarkedet har medført økt etterspørsel etter rivetjenester offshore, mens den øvrige offshorevirksomheten opplever lavere aktivitet og utfordrende tider.

Virksomhetsområdet Offshore omfatter AFs tjenester knyttet til fjerning og gjenvinning av offshore-installasjoner og inkluderer også nybyggs-, modifikasjons- og vedlikeholdsarbeid innen kraner, HVAC og riggservice. I tillegg har Offshore tjenester knyttet til vedlikehold og modifikasjon av olje- og gassindustriens landanlegg.

Offshore består av forretnings-enhetene AF Offshore Decom og AF Offshore AeronMollier. Offshore har i tillegg aktivitet knyttet til vedlikehold og modifikasjon av landanlegg (V & M Landanlegg).

KORT OM 2016

Offshore hadde en omsetning på MNOK 1 014 (1 187) i 2016. Resultat før skatt ble MNOK 94 (83). Resultatmarginen ble 9,3 % mot 7,0 % i 2015.

AF Offshore Decom gjennomførte i 2016 offshorekampanjen for å fjerne dekket til stålplattformen Murchison på britisk sektor i Nordsjøen. Dette bidro til høy aktivitet og gode resultater for enheten. Prosjektet ga også høy aktivitet på mottaksanlegget i Vats i 2016. Dette prosjektet, i tillegg til blant annet opphuggingen av Janice A-plattformen for Maersk, forventes å bidra til høy aktivitet ved AF Miljøbase Vats også i 2017.

AF Offshore AeronMollier har hatt utfordrende markedsforhold over lengre tid og AF valgte å nedskrive goodwill med MNOK 40 i 2016. Det er gjennomført flere organisatoriske tiltak og enheten klarte å holde omsetningen oppe og oppnådde bedre lønnsomhet i 2016 enn de foregående årene. Enheten

har hatt høy aktivitet på Johan Sverdrup-prosjektet som fortsetter i 2017.

V & M Landanlegg har hatt god drift men noe lavere aktivitet i 2016.

Ved årsslutt hadde virksomhetsområdet Offshore en ordresreserve på MNOK 550 (1 182).

MARKEDSUTSIKTER

Oljeprisen lå stabilt på over USD 110 frem til sommeren 2014. Deretter falt prisen kraftig frem til begynnelsen av 2016 da den gikk under USD 30. Oljeprisen hentet seg noe inn igjen i løpet av 2016, men fallet i oljeprisen har bidratt til redusert lønnsomhet og lavere investeringsvillighet blant oljeselskapene. Statistisk sentralbyrå estimerer investeringene knyttet til olje, gass og rørtransport i 2017 til NOK 146,6 mrd. Dette er en nedgang på omtrent 10 % sammenlignet med anslaget for 2016. Det er særlig investeringer innen letevirksomhet som reduseres. Usikkerhet i oljebransjen kan påvirke AFs virksomhet innen HVAC samt vedlikehold og modifikasjon. Samtidig vil en lavere oljepris gjøre flere av feltene i Nordsjøen mindre lønnsomme og oljeselskapene må i større grad enn tidligere vurdere nedstengning og fjerning av de eldre plattformene. Anslag fra den britiske bransjeorganisasjon Oil & Gas UK viser at mer enn 100 plattformer skal fjernes helt eller delvis på norsk og britisk sokkel de neste 10 årene. I tillegg skal over 1 800 brønner plugges permanent og ca. 7 500 kilometer med rør skal renses og tas ut av drift.

Dette er kostnadsberegnet til opp mot 200 mrd. Dette gir gode muligheter for AFs offshorevirksomhet innen rivning og fjerning av utrangerte oljeinstallasjoner.

STRATEGI

AF Gruppen er og skal fortsatt være ledende innen fjerning og gjenvinning av utrangerte offshoreinstallasjoner i Nordsjøen. I tillegg skal AF være en nisjebasert vedlikeholds- og modifikasjonsaktør for små og mellomstore leveranser og den ledende leverandøren av HVAC-tjenester til marine- og offshoresektoren.

I konsernstrategien for 2017-2020 er det besluttet at Offshore skal styrke posisjonen i offshore-markedet. Det innebærer å utvide både tjenesteporteføljen og den geografisk tilstedeværelsen. Offshore skal bli en totalleverandør og etablere prosjektbaserte tjenester i randsonen av eksisterende kjernevirksomhet i markeder som ikke følger samme konjunktur som offshore-fjerning. For å nå dette målet er både organisk og strukturell vekst nødvendig.

Med fokus på gjenvinning

– Vi står overfor store utfordringer knyttet til klima og energiforbruk. Statsbygg er en stor statlig aktør, derfor er det viktig at vi er et godt eksempel på miljøvennlige byggeprosesser, sier Elin Anita Hansen, miljøansvarlig for Prosjekt Nytt Nasjonalmuseum hos Statsbygg.

Gjenvinning for klima og kunsten

Skjelettet til det nye Nasjonalmuseet reiser seg som en skulptur midt i Oslo. Et krav til utbygger er at armeringsjernet skal være gjenvunnet. AF gjenvinner stål fra de største plattformene i Nordsjøen – som Murchison. Stålet smeltes om og brukes blant annet til armeringsjern i nye bygg.

Les saken her : afgruppen.no/2016

UTVALGTE PROSJEKTER | OFFSHORE

JANICE A

Janice A er en halvt nedsenkbar rigg som opprinnelig ble bygget og brukt som boligfartøy. Senere ble Janice bygget om til en FPU (Floating Production Unit) til bruk på Janice-feltet for Maersk Oil UK. Riggene på ca. 18 500 tonn skal seksjoneres ved kai ved AF Miljøbase Vats og prosesseres på land før riving og gjenvinning. Det er første gang AF tar i bruk metoden som skal brukes og prosjektet representerer en utvidelse av tjenestespekteret til AF Decom Offshore.

Ferdig 2017	Kontraktssum
Oppdragsgiver MAERSK OIL & GAS UK	IKKE OPPGITT

Ferdig 2020	Kontraktssum MNOK ekskl. mva.
Oppdragsgiver STATOIL	250

JOHAN SVERDRUP

AF Offshore AeronMollier har sikret seg rammeavtalen for levering av HVAC-utstyr (Heating, Ventilation and Air Conditioning) til utbyggingen av Johan Sverdrup på oppdrag fra Statoil. Johan Sverdrup er et av de største feltene på norsk sokkel og avtalen innebærer at AF skal levere alt av ventilasjonssystemer til de fire innretningene for innkvartering, prosessering, boring og stigerør i det som utgjør første byggetrinn av feltet senteret.

MURCHISON

AF Decom Offshore har i et konsortium med Heerema Marine Contractors Nederland SE (Heerema-AF Konsortiet) startet arbeidene med fjerning og gjenvinning av Murchison-plattformen i Nordsjøen. Kontrakten omfatter planlegging, forberedende arbeider, fjerning og gjenvinning av både dekk og stålfundamentene, som i alt har en vekt på mer enn 37 000 tonn. Fjernings- og demonteringsarbeidene ferdigstilles innen 2020. Gjenvinningsarbeidet vil gjennomføres ved AF Miljøbase Vats.

Ferdig 2020	Kontraktssum MNOK ekskl. mva.
Oppdragsgiver CANADIAN NATURAL RESOURCES INTERNATIONAL (U.K.) LIMITED	700

AKSJONÆR- INFORMASJON

<u>66</u>	<u>Konsernledelsen</u>
<u>68</u>	<u>Styret</u>
<u>70</u>	<u>Eierstyring og selskapsledelse</u>
<u>72</u>	<u>Aksjen</u>

KONSERNLEDELSEN

MORTEN GRONGSTAD

(1975)
Konsernsjef

Morten Grongstad ble ansatt i AF i 2012 og var konserndirektør for Eiendom og Bygg før han i 2015 utnevnt til konsernsjef. Han var tidligere adm.dir. i Fornebu Utvikling og han har erfaring fra Orkla Eiendom og McKinsey. Morten Grongstad er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen BI. Per 31.12.16 eier han 150 187 aksjer og har 30 521 opsjoner i AF Gruppen ASA.

SVERRE HÆREM

(1965)
Konserndirektør finans

Sverre Hærem har vært konserndirektør finans i AF siden 2007. I 2012-2013 var han i tillegg konserndirektør for virksomhetsområdet Energi. Han har tidligere arbeidet som finansdirektør i Fjord Seafood ASA og økonomidirektør i Dyno. Sverre Hærem er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen BI. Per 31.12.16 eier han 119 290 aksjer og har 31 372 opsjoner i AF Gruppen ASA.

EIRIK WRAAL

(1979)
Konserndirektør

Eirik Wraal har ansvaret for virksomhetsområdet Miljø og for samfunnsansvar i AF Gruppen. Han kom fra stillingen som leder for AF Decom og har vært i selskapet siden 2004. Eirik Wraal har også hatt ulike driftsroller innen AFs miljøvirksomhet og er utdannet sivilingeniør fra NTNU. Per 31.12.16 eier han 8 170 aksjer og har 17 233 opsjoner i AF Gruppen ASA.

ARILD MOE

(1965)
Konserndirektør

Arild Moe har ansvaret for virksomhetsområdet Anlegg. Han har hatt ulike lederstillinger i AF og har arbeidet i selskapet siden 1990. Arild Moe er utdannet bygg- og anleggsingeniør fra HiO og bedriftsøkonom fra UiA. Per 31.12.16 eier han 242 646 aksjer og har 30 764 opsjoner i AF Gruppen ASA.

ANDREAS JUL RØSJØ

(1980)

Konserndirektør

Andreas Jul Røsjø har ansvaret for virksomhetsområdene Eiendom og Energi. Han har hatt ulike lederstillinger i AF og har arbeidet i selskapet siden 2007. Før han kom til AF jobbet han som konsulent i Capgemini. Andreas Jul Røsjø er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen BI. Per 31.12.16 eier han 20 255 aksjer og har 26 877 opsjoner i AF Gruppen ASA.

HENNING OLSEN

(1978)

Konserndirektør

Henning Olsen har ansvaret for virksomhetsområdet Bygg. Han kom fra stillingen som leder for AF Eiendom og var tidligere økonomidirektør i AF Bygg Oslo. Han har hatt ulike stillinger innen finans og økonomi og har vært i AF siden 2010. Tidligere jobbet han i Statkraft og BCG. Henning Olsen er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen BI. Per 31.12.16 eier han 9 779 aksjer og har 14 911 opsjoner i AF Gruppen ASA.

AMUND TØFTUM

(1978)

Konserndirektør

Amund Tøftum har ansvaret for virksomhetsområdet Offshore. Han kom fra stillingen som prosjektdirektør i AF Offshore Decom. Han har erfaring fra forretningsutvikling og ulike driftsroller fra Anlegg og Offshore i AF. Amund Tøftum er utdannet sivilingeniør fra NTNU og har vært i AF siden 2005. Per 31.12.16 eier han 42 903 aksjer og har 15 626 opsjoner i AF Gruppen ASA.

BÅRD FRYDENLUND

(1968)

Konserndirektør

Bård Frydenlund har ansvaret for Personal og organisasjon og Bygg Sør-Vest. Han kom fra stillingen som personaldirektør, og har hatt forskjellige roller innen personal og økonomi i AF siden 2000. Bård Frydenlund er utdannet diplomøkonom og Master of Management fra BI. Per 31.12.16 eier han 97 815 aksjer og har 20 144 opsjoner i AF Gruppen ASA.

STYRET

PÅL EGIL RØNN

(1968)

Styrets leder

Pål Egil Rønn var konsernsjef i AF Gruppen fra 2007 til 2015. Han har siden 1999 hatt ulike lederstillinger i AF Gruppen. Øvrige styreverv inkluderer Vedal AS, Sparebank 1 Gudbrandsdalen og Øster Hus Gruppen AS. Han er utdannet sivilingeniør med doktorgrad fra NTNU.

DANIEL KJØRBERG SIRAJ

(1984)

Nestleder

Daniel Kjørberg Siraj er konsernsjef i OBOS. Han var tidligere administrerende direktør i OBOS Nye Hjem og OBOS Fornebulandet. Han har også tidligere vært direktør for strategi og forretningsutvikling i OBOS, og advokat og byrådssekretær for næring og byutvikling i Oslo kommune. Øvrige styreverv inkluderer styreleder i Block Watne AS. Han er utdannet cand.jur. fra Universitetet i Oslo.

ARNE SVEEN

(1970)

Styremedlem

Arne Sveen er ansattrepresentant i styret. Han har jobbet i AF siden 1999, de siste to årene som hovedtillitsvalgt og hovedverneombud i AF med ansvar for Fellesoverenskomsten for byggfag. Tidligere jobbet han som kranfører/grunnarbeider i AF Bygg Oslo.

BORGHILD LUNDE

(1965)

Styremedlem

Borghild Lunde har i hele sin yrkeskarriere hatt lederstillinger innen olje- og gassvirksomheten i ABB. Hun er nå direktør for Oil, Gas and Chemicals i ABB og sitter i konsernledelsen i den norske virksomheten. I den globale ledergruppen for Oil, Gas and Chemicals er hun ansvarlig for Danmark, Russland, Frankrike, Polen og Sør Korea. Hun er utdannet sivilingeniør fra NTH.

HEGE BØMARK

(1963)
Styremedlem

Hege Bømark har bakgrunn som finansanalytiker i Fearnley Finans (Fonds) AS og Orkla Finans (Fonds-megling) AS. Hun har tidligere vært styremedlem blant annet i Norwegian Property ASA, Fornebu Utvikling ASA og BWG Homes ASA, og er i dag styremedlem i Union Eiendomsinvest Norge AS og OBOS-banken AS. Hun er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.

KENNETH SVENDSEN

(1973)
Styremedlem

Kenneth Svendsen er ansatt-representant i styret. Han har vært i AF Gruppen siden 1998 og har hatt flere roller i selskapet, blant annet som stikningsleder, driftsleder og prosjektleder. Han jobber i dag som avdelingsdirektør i AF Anlegg, avdeling underjordsservice. Han er utdannet ingeniør bygg og anlegg fra Høgskolen i Narvik.

KRISTIAN HOLTH

(1984)
Styremedlem

Kristian Holth har bakgrunn som økonomidirektør i KB Gruppen Kongsvinger AS og i Contiga AS. Han har også erfaring fra McKinsey & Company. Andre styreverv inkluderer blant annet Gunnar Holth Grusforretning AS og BRG Entreprenør AS. Han er utdannet sivilingeniør i industriell økonomi fra NTNU.

PÅL JACOB GJERP

(1957)
Styremedlem

Pål Jacob Gjerp er ansattrepresentant i styret. Han ble ansatt i AF Gruppen i 2000 som fagansvarlig for betong. I dag er han KS-sjef i AF Bygg Oslo. Han har tidligere jobbet i NOTEBY (Multiconsult), Norwegian Concrete Technologies og i PA Entreprenør. Han er utdannet sivilingeniør bygg fra NTH.

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

VIKTIGE HENDELSER I 2016

Arbeidet med ny konsernstrategi for 2017–2020 har vært en viktig styresak i 2016.

Forrige strategiperiodes ambisjon om lønnsomhet og sterk vekst videreføres. Innen 2020 er målsettingen at AF Gruppen skal omsette for 20 milliarder i året og ta en tydelig posisjon i flere storbyer som Oslo, Bergen, Göteborg og Stockholm. AF skal også vokse gjennom utvikling av landsdekkende prosjektvirksomhet og utvidelse av tjenesteporteføljen offshore.

Den nye konsernstrategien trekker frem fire hoved-initiativ for AFs fremtidige arbeid; organisk og strukturell vekst, kunde- og partnerrelasjoner, nyskaping og innovasjon samt ledelseskapasitet og fagkompetanse.

Pål Egil Rønn ble valgt inn i styret på Generalforsamlingen i mai 2016 og er nå styrets leder. Rønn var konsernsjef i AF Gruppen frem til oktober 2015.

STYRETS ARBEID

God eierstyring og selskapsledelse er styrets ansvar. Styret vurderer årlig AF Gruppens prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse og avlegger en redegjørelse i samsvar med den norske anbefalingen av 30. oktober 2014, jf. www.nues.no.

Styret har en fastsatt årsplan for sitt arbeid. Årsplanen omfatter gjennomgang av risikoområder og intern kontroll, samt godkjenning av strategi, kvartalsregnskap, årsregnskap og budsjett. I tillegg gjøres det en gjennomgang av verdigrunnlag, retningslinjer for etikk og samfunnsansvar og organisasjonsstruktur.

I tillegg til de faste sakene behandler styret alle potensielle oppkjøp, tomteinvesteringer og kontrakts-tilbud med en kontraktssum over MNOK 600. Tilbudene vurderes etter blant annet strategiske, finansielle og organisatoriske kriterier, og vesentlige risikoforhold belyses særlig. Kontrakter med lavere kontraktssum behandles også i styret dersom risikobildet eller andre forhold tilsier det. I 2016 behandlet styret 16 tilbud før tilbudsinnlevering samt tre potensielle tomte-investeringer i forbindelse med eiendomsutvikling.

AF Gruppen et verdibasert selskap med sterk kultur. Sammen med prinsippene for risikostyring og internkontroll utgjør verdiene grunnsteiner i foretaksstyringen.

STYRET

Medlemmer	Antall aksjer	Oppmøteandel
Pål Egil Rønn (leder)	199 825	6/6
Daniel Kjørberg Siraj (nestleder) ¹⁾	-	8/8
Hege Bømark	-	8/8
Borghild Lunde	-	7/8
Kristian Holth ²⁾	-	8/8
Peter Groth (varamedlem) ³⁾	11 500	8/8
Kenneth Svendsen	73 858	8/8
Pål Jacob Gjerp	43 495	7/8
Arne Sveen	-	8/8

¹⁾ Representerer OBOS BBL som eier 15 643 841 aksjer.

²⁾ Representerer Constructio AS og Flygind AS som eier henholdsvis 13 678 049 og 1 016 771 aksjer.

³⁾ Er nærstående til Ringkjøp Invest AS som eier 76 355 aksjer, i tillegg til egne aksjer.

Styrets revisjonsutvalg

Hege Bømark (leder)
Borghild Lunde
Kristian Holth

Styrets kompensasjonsutvalg

Daniel Kjørberg Siraj (leder)
Peter Groth

Valgkomité

Tore Thorstensen (leder)
Ove B. Haupberg
Gunnar Bøyum

Ekstern revisor

Ernst & Young AS

► Fullstendig redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse er tilgjengelig på afgruppen.no

AFS ETTERLEVELSE AV NUES

Punkt i Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES)

Avvik fra anbefalingen

1	Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse	Ingen avvik
2	Virksomhet	Ingen avvik
3	Selskapskapital og utbytte	Ingen avvik
4	Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående	Ingen avvik
5	Fri omsettelighet	Ingen avvik
6	Generalforsamling	AF Gruppen har tre avvik fra anbefalingen på dette punktet: i) Generalforsamlingen ledes ikke av en uavhengig møteleder, men av styrets leder. Det er vedtektsfestet at generalforsamlingen skal ledes av styreleder. Behovet for uavhengig møteledelse har heller ikke vært vurdert som nødvendig ut fra sakene som behandles på generalforsamlingen og liten grad av uenighet blant aksjonærene. ii) Alle medlemmene av styret møter ikke på generalforsamlingen. Styret vurderer det som tilstrekkelig at styrets leder samt leder av revisjonsutvalget og kompensasjonsutvalget er tilstede. Andre styremedlemmer vil møte ved behov. iii) Hele valgkomitèen møter ikke på generalforsamlingen. Valgkomitèen vurderer det som tilstrekkelig at valgkomitèens leder er tilstede og at andre medlemmer møter ved behov.
7	Valgkomité	AF Gruppen har ett avvik fra anbefalingen på dette punktet: i) Flertallet i valgkomitèen er ikke uavhengig av styret.
8	Bedriftsforsamling og styre, sammensetning og uavhengighet	Ingen avvik
9	Styrets arbeid	Ingen avvik
10	Risikostyring og internkontroll	Ingen avvik
11	Godtgjørelse til styret	Ingen avvik
12	Godtgjørelse til ledende ansatte	AF Gruppen har ett avvik fra anbefalingen på dette punktet: i) Det er ikke tak på resultatavhengig godtgjørelse for ansatte. Dette er vedtatt av styret og begrunnet med et ønske om at ansatte, på samme måte som eierne, skal ha mulighet til å få del av verdiskapningen uten begrensning.
13	Informasjon og kommunikasjon	Ingen avvik
14	Selskapsovertakelse	Ingen avvik
15	Revisor	Ingen avvik

AKSJEN

Aksjonærer i AF Gruppen fikk også i 2016 god avkastning på investeringen. Inkludert utbytte ga aksjen en avkastning på 16,5 %, mens Hovedindeksen på Oslo Børs steg med 12 %. AF-aksjen har gitt høyere avkastning enn Oslo Børs hovedindeks hvert av de siste 13 kalenderårene.

AF Gruppen ble børsnotert 8. september 1997. Aksjen er notert på Oslo Børs' OB Match liste og handles under symbolet AFG. Aksjene består av én aksjeklasse og alle aksjene har stemmerett. AF-aksjen inngår i totalindeksen, hovedindeksen, fondsindeksen og mid cap-indeksen.

AVKASTNING OG OMSETNING

AF har som mål å skape verdier for aksjonærene gjennom en konkurransedyktig avkastning i forhold til sammenlignbare investeringsalternativer. Avkastningen vil være en kombinasjon av utbytte og kursstigning.

AF-aksjen steg med 11 % i løpet av 2016 og sluttkurs per 31. desember 2016 var 154,50 (139,50) kroner. Justert for utbetalt utbytte i 2016 på totalt NOK 8,00 per aksje ble avkastningen 16,5 %. AF Gruppen er blant aksjene på Oslo Børs som har gitt høyest avkastning til sine aksjonærer. De siste 10 årene har AF-aksjen hatt en avkastning på 1 243 %, inkludert utbytte. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig avkastning på 30 %. Oslo Børs Hovedindeks har til sammenligning steget med 55 % de siste 10 årene, noe som tilsvarer en gjennomsnittlig årlig avkastning på 6 %.

Likviditeten i aksjen har bedret seg de siste årene, men omsetningen gikk ned i 2016 sammenlignet med året før.

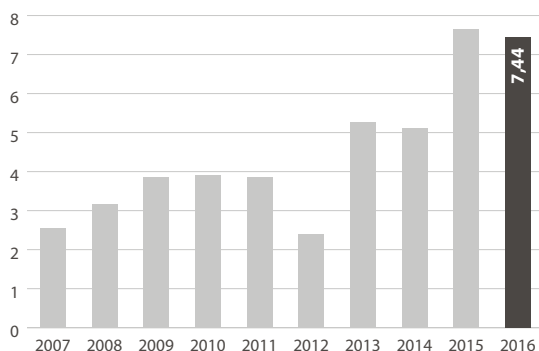
I årene 2009-2013 lå omsetningshastigheten i AF-aksjen på omtrent 3 % per år. I 2014, 2015 og 2016 var omsetningshastigheten henholdsvis 8, 11 og 7 %. I 2016 ble det i alt omsatt 6 690 343 (10 369 757) aksjer over børs. Aksjen ble omsatt 253 av 253 mulige handelsdager, og gjennomsnittlig omsetning per handelsdag var 26 444 (41 314) aksjer. Av de 6,7 millioner aksjene som ble omsatt over børs i 2016 kjøpte AF Gruppen selv 223 772 aksjer, tilsvarende 3,3 %, av den totale omsetningen. Dette er aksjer selskapet kjøpte over børs for bruk i aksje- og bonusprogrammene for ansatte.

UTBYTTE

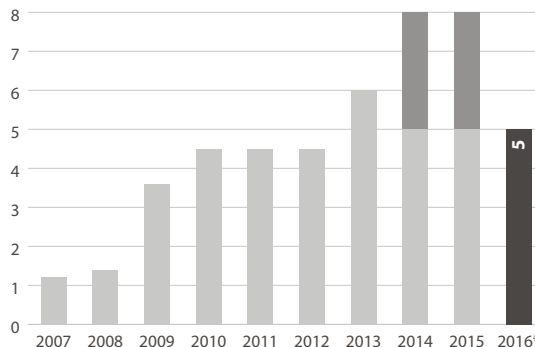
AF Gruppen skal over tid gi aksjonærene en konkurransedyktig avkastning. Såfremt den underliggende utviklingen i AF Gruppen er tilfredsstillende legger selskapet til grunn at utbyttet for fremtiden skal være stabilt og fortrinnsvis stigende. Ved forslag til utbytte vil styret i sin innstilling vurdere selskapets likviditet og mulige strategiske disposisjoner. AF Gruppens intensjon er å over tid utbetale minimum 50 % av årets resultat som utbytte.

I 2015 endret AF Gruppen utbyttepolicy. Endringen innebar at utbetaling av utbytte foretas inntil to ganger per år dersom selskapets inntjening gir grunnlag

RESULTAT PER AKSJE

UTBYTTE PER AKSJE

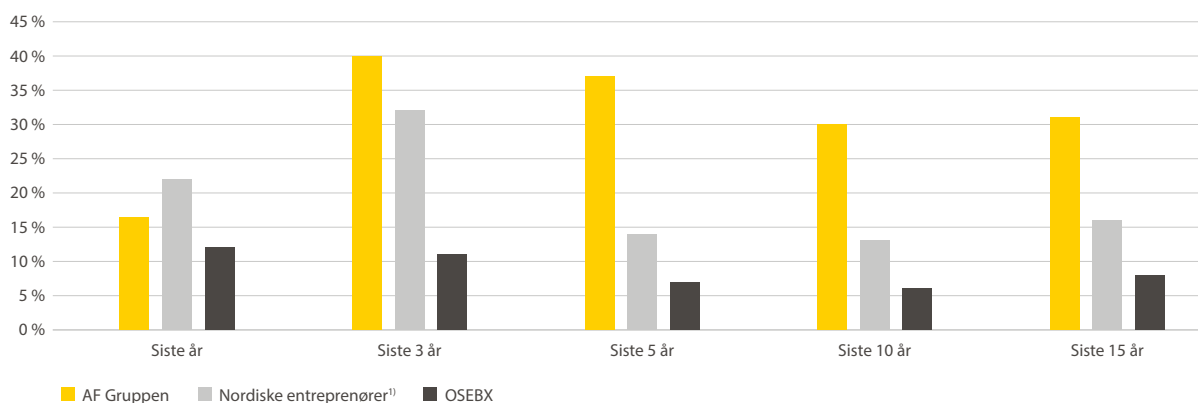

* Foreslått utbytte 1. halvår 2017

Nøkkeltall aksjen	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Markedsverdi (MNOK)	14 463	12 929	7 009	5 578	4 578	3 556	2 845	2 242	1 269	1 859
Antall aksjer omsatt (tusen)	6 690	10 370	7 102	2 559	2 568	2 095	2 969	1 945	1 605	3 735
Totalt antall aksjer per 31.12 (Mill.)	93,61	92,68	88,72	82,33	81,38	80,81	71,12	70,50	69,35	68,85
Antall aksjonærer per 31.12	2 737	2 575	1 815	1 494	1 407	1 254	914	733	686	677
Aksjekurs per 31.12	154,50	139,50	79,00	67,75	56,25	44,00	40,00	31,80	18,30	27,00
- Høy	164,50	139,50	82,00	72,00	59,25	53,00	43,00	31,80	27,70	27,00
- Lav	120,00	77,25	66,50	54,75	41,50	38,60	32,60	18,20	16,90	22,00
Resultat per aksje	7,44	7,64	5,11	5,26	2,40	3,83	3,92	3,85	3,10	2,55
Utvannet resultat per aksje	7,29	7,50	5,09	5,11	2,37	3,83	3,82	3,85	3,10	2,55
Utbytte per aksje	*5,00	8,00	8,00	6,00	4,50	4,50	4,50	3,60	1,40	1,20
Utdelingsforhold	67,2 %	104,7 %	156,6 %	114,1 %	187,5 %	117,5 %	114,8 %	93,5 %	45,2 %	47,1 %
Direkteavkastning	3,2 %	5,7 %	10,1 %	8,9 %	8,0 %	10,2 %	11,3 %	11,3 %	7,7 %	4,4 %
Aksjens totalavkastning	16,5 %	89,2 %	25,5 %	28,4 %	38,1 %	21,3 %	37,1 %	81,4 %	-27,8 %	24,4 %
Egenkapitalrentabilitet (ROE)	43,3 %	43,8 %	34,3 %	38,4 %	19,0 %	28,5 %	37,6 %	33,1 %	33,5 %	31,6 %
Børskurs / resultat per aksje (P/E)	20,8	18,3	15,5	12,9	23,4	11,5	10,2	8,3	5,9	10,6
Børskurs / egenkapital per aksje (P/B)	7,4	7,1	4,7	4,2	3,8	2,7	2,9	2,5	1,7	3,3
Avkastning på investert kapital (ROaCE)	54,5 %	53,6 %	38,7 %	45,7 %	24,8 %	35,9 %	36,0 %	35,7 %	33,0 %	29,3 %
Selskapsverdi / driftsresultat (EV/EBIT)	13,4	12,2	11,2	8,5	13,5	8,0	6,2	6,1	4,8	8,7
Selskapsverdi / investert kapital (EV/CE)	6,7	6,4	3,9	3,4	3,3	2,1	2,2	2,0	1,3	2,3

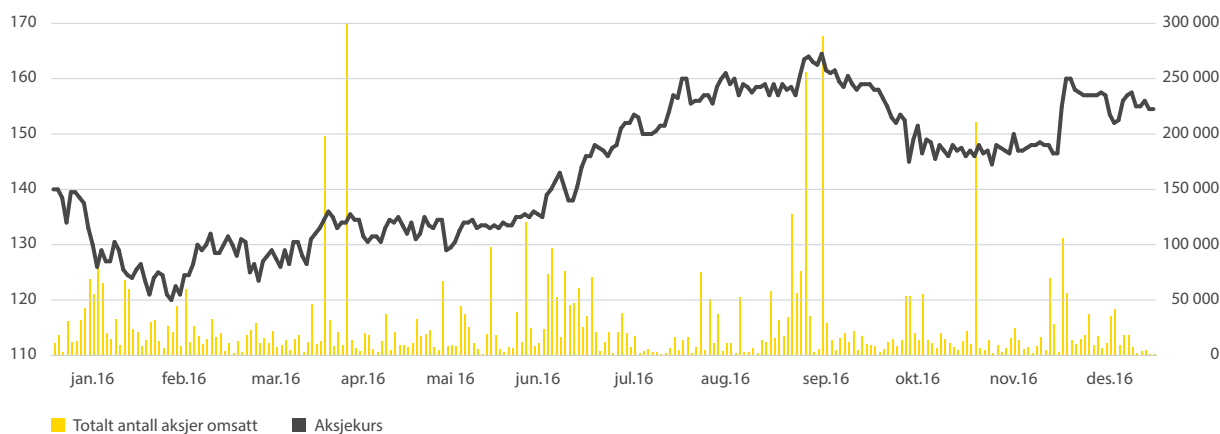
* Foreslått, men ikke vedtatt utbytte for utbetaling 1. halvår 2017

ÅRLIG TOTALAVKASTNING PER 31. DESEMBER 2016

¹⁾ Uvektet gjennomsnitt av konkurrerende nordiske entreprenører (lokal valuta)

KURSVIKLING OG OMSETNING I 2016

for dette. Utbetaling vil fortrinnsvis skje etter avholdt ordinær generalforsamling og etter avleggelse av kvartalsresultat for 3. kvartal. I 2016 ble det utbetalt et utbytte på NOK 3,00 (3,00) per aksje i november, i tillegg til NOK 5,00 (5,00) per aksje som ble utbetalt i mai. Totalt ble det utbetalt NOK 8,00 (8,00) i utbytte per aksje i 2016 for regnskapsåret 2015.

For regnskapsåret 2016 foreslår styret for generalforsamlingen et utbytte for utbetaling i 1. halvår 2017 på NOK 5,00 per aksje. Utbyttet utbetales den 23. mai til de aksjonærer som er registrert den 16. mai 2017.

AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRSAMMENSETNING

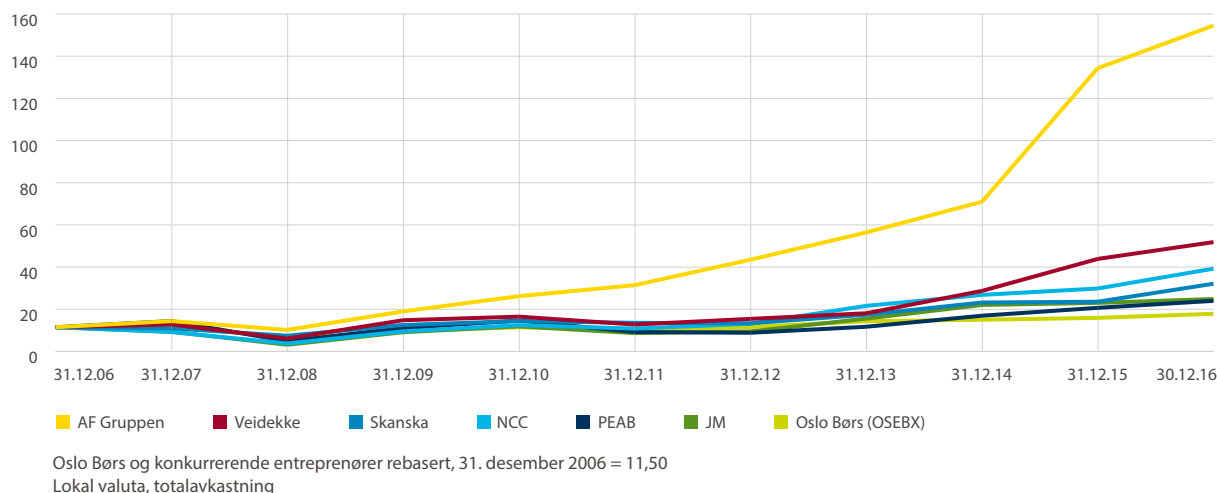
Ved inngangen til 2016 var aksjekapitalen NOK 4 634 000 fordelt på 92 680 000 aksjer pålydende NOK 0,05. Gjennom året har selskapet gjennomført én emisjon på 930 000 aksjer i forbindelse med selskapets aksjeprogram for ansatte. Aksjekapitalen ble som følge av denne emisjonen økt med NOK 46 500 og var ved utgangen av 2016 på NOK 4 680 500 fordelt på 93 610 000 aksjer pålydende NOK 0,05.

Også i 2016 fikk AF Gruppen noen flere aksjonærer. Ved årets slutt talte aksjonærlisten 2 737 (2 575) aksjonærer. Nærmere 1 200 av disse er ansatt i AF Gruppen. Per 31. desember eide de ti største aksjonærene 67 (66) % av selskapets aksjer. Ansatte i AF eide ved årets slutt omlag 14 % (15) % av aksjene i selskapet. 95,3 (96,2) % av aksjene var ved årsskiftet eiet av norske aksjonærer. OBOS er per 31. desember 2016 fremdeles AF Gruppens største aksjonær med 16,7 (16,9) % av selskapets aksjer. De største endringene i 2016 blant de største aksjonærene er Folketrygdfondet som økte sin eierandel fra 4,5 % til 5,4 %, mens Stenshagen Invest AS reduserte sin eierandel fra 1,9 % til 1,2 %. Blant de øvrige store aksjonærene er det ingen vesentlige endringer.

Aksjonær	Beholdning	% av total
OBOS BBL	15 643 841	16,71 %
ØMF Holding AS	14 617 226	15,62 %
Constructio AS	13 678 049	14,61 %
Folketrygdfondet	5 031 393	5,37 %
Aspelin Ramm Gruppen AS	4 993 269	5,33 %
LJM AS	2 413 900	2,58 %
VITO Kongsvinger AS	1 861 676	1,99 %
Arne Skogheim AS	1 723 870	1,84 %
Skandinaviske Enskilda Banken AB (nom.)	1 557 961	1,66 %
Staavi, Bjørn	1 515 452	1,62 %
Moger Invest AS	1 240 541	1,33 %
Stenshagen Invest AS	1 124 977	1,20 %
Handelsbanken Norge (fond)	1 025 000	1,09 %
Flygind AS	1 016 771	1,09 %
KLP AksjeNorge Indeks	597 018	0,64 %
Eriksson, Erik Håkon	560 000	0,60 %
Janiko AS	522 741	0,56 %
Regom Invest AS	433 212	0,46 %
Skandinaviske Enskilda Banken AB (nom.)	425 925	0,45 %
Protector Forsikring ASA	416 806	0,45 %
Sum 20 største	70 399 628	75,21 %
Sum øvrige	23 152 150	24,73 %
Egne aksjer	58 222	0,06 %
Totalt antall aksjer	93 610 000	100,00 %

Antall aksjer	Antall eiere	Prosent
1 - 100	539	0,03 %
101 - 500	562	0,17 %
501 - 1 000	280	0,24 %
1 001 - 5 000	686	1,93 %
5 001 - 10 000	266	2,00 %
10 001 - 100 000	336	10,37 %
100 001 - 1 000 000	54	13,21 %
> 1 000 000	14	72,05 %
	2 737	100,00 %

KURSUTVIKLING SISTE 10 ÅR SAMMENLIGNET MED KONKURRERENDE ENTREPRENØRSELSKAPER OG OSLO BØRS

Tilbakekjøp av aksjer blir løpende vurdert i lys av selskapets alternative investeringsmuligheter, finansielle situasjon og behovet for egne aksjer i forbindelse med salg til ansatte, opsjonsprogram, bonusprogram og oppkjøp. AF Gruppen har fullmakt fra generalforsamlingen til å kjøpe inntil 10 % av utestående aksjer i selskapet.

INVESTOR RELATIONS

AF Gruppens målsetting er at alle investorer og andre interessenter til enhver tid har tilgang til den samme finansielle informasjonen om selskapet. Informasjonen som AF Gruppen gir skal sikre en mest mulig korrekt verdivurdering av aksjen. Informasjon som kan påvirke prisingen av aksjen, gis via børsmeldinger til Oslo Børs og på selskapets hjemmesider.

AF Gruppen prioriterer kontakten med aksjemarkedet høyt og ønsker en åpen dialog med aktørene.

AF Gruppen holder offentlige presentasjoner av kvartals- og årsresultat. Presentasjonene overføres direkte via webcast og er tilgjengelige på Oslo Børs' sider og AFs egne hjemmesider. I tillegg har selskapet løpende kontakt med investorer og analytikere. I tabellen til høyre er en oversikt over hvilke analytikere som følger AF-aksjen.

Selskapet følger Oslo Børs' anbefaling om rapportering av IR-informasjon. AF Gruppens børsansvarlig er konserndirektør finans, Sverre Hærem.

Meglerhus	Telefon
ABG Sundal Collier	+47 22 01 60 98
Arctic Securities	+47 21 01 32 09
Beringer Finance	+47 23 11 30 30
Danske Bank	+47 85 40 70 73
DNB Markets	+47 24 16 92 09
Handelsbanken	+46 87 01 51 18
Swedbank	+47 23 23 82 58

ÅRSBERETNING OG -REGNSKAP

<u>78</u>	<u>Årsberetning</u>
<u>90</u>	<u>Konsernregnskap</u>
<u>154</u>	<u>Selskapsregnskap</u>
<u>163</u>	<u>Erklæring fra styret</u>
<u>164</u>	<u>Revisors beretning</u>

ÅRSBERETNING

AF Gruppen leverte sterke resultater i 2016 med en driftsmargin på 8,7 %. I 2017 går AF Gruppen inn i en ny strategiperiode som varer til 2020. Den nye strategien gir tydelige prioriteringer og innebærer en klar ambisjon om fortsatt lønnsom vekst. Med en robust organisasjon og høy ordresreserve mener styret at selskapet er godt posisjonert for fortsatt høy aktivitet og gode resultater i året som kommer.

VIRKSOMHETEN

AF Gruppen er et av Norges største entreprenør- og industri-konsern og er notert på Oslo Børs med ticker AFG. Helt siden etableringen i 1985 har AF stolt på egen gjennomføringskraft og kompetanse til å løse komplekse utfordringer. Entreprenørånden i selskapet har vært preget av evnen og viljen til å tenke annerledes og å finne gode og fremtidsrettede måter å skape verdier på. AF Gruppen har seks virksomhetsområder: Anlegg, Miljø, Bygg, Eiendom, Offshore og Energi. Hovedkontoret ligger i Oslo.

VISJON

AFs visjon er: Vi rydder fra fortiden og bygger for fremtiden.

FORRETNINGSIDÉ

AF Gruppen skal skape verdier og muligheter gjennom prosjektvirksomhet med en kompromissløs holdning til sikkerhet og etikk.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET

Årsregnskapet for AF Gruppen er avlagt i henhold til International Financial Reporting Standards (IFRS). Årsregnskapet for morselskapet AF Gruppen ASA er avlagt etter forenklet IFRS. Styret er av den oppfatning at regnskapet for morselskapet AF Gruppen ASA og konsernet gir et riktig og sannferdig bilde av økonomisk resultat i 2016 og finansiell stilling per 31. desember 2016. I samsvar med krav i norsk regnskapslovgivning bekrefter styret at betingelsene for å avlegge regnskapet ut fra fortsatt drift er til stede, og at dette er lagt til grunn ved utarbeidelsen av årsregnskapet. Styrets redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse er en integrert del av styrets beretning. Redegjørelsen er oppsummert på side 70 i årsrapporten og presentert i sin helhet på afgruppen.no. Håndtering av bærekraftig entreprenørskap og samfunnsansvar er redegjort for på side 22 i årsrapporten.

RESULTAT, BALANSE OG LIKVIDITET

AF Gruppen hadde i 2016 driftsinntekter og andre inntekter på MNOK 11 876 (12 398). Driftsresultatet ble MNOK 1 034 (1 010) hvilket tilsvarer en driftsmargin på 8,7 % (8,1 %). Dette er godt over det langsiktige driftsmarginkravet om minimum 5 %.

Resultat før skatt ble MNOK 1 040 (1 004) og resultat etter skatt ble MNOK 787 (778).

Virksomhetsområdene Anlegg, Bygg, Eiendom og Offshore har hatt et høyt aktivitetsnivå i 2016 og har bidratt med svært gode resultater. Miljø og Energi har hatt varierende aktivitet gjennom året. Offshores aktivitet og resultater er preget av en vel gjennomført offshorekampanje for riving av Murchison, en av verdens største stålplattformer. Markedet er fortsatt utfordrende for virksomheter innenfor vedlikehold og modifikasjoner offshore. Resultatene i 2016 var positive men lavere enn ønskelig, og goodwill ble nedskrevet med MNOK 40.

Egenkapitalrentabiliteten i 2016 var 43,3 % (43,8 %). Avkastning på gjennomsnittlig investert kapital ble 54,2 % (53,6 %). Totalbalansen per 31.12.16 var MNOK 6 549 (6 243). Ved årsskiftet hadde konsernet netto rentebærende fordringer på MNOK 606 (593) og likvide midler på MNOK 469 (459). Egenkapitalen ved utgangen av året var MNOK 1 950 (1 820), som gir en egenkapitalandel på 29,8 % (29,1 %). Kontantstrøm fra driften i 2016 var MNOK 822 (1 418). Kontantstrøm før kapitaltransaksjoner og finansiering var MNOK 809 (1 492). Det ble i 2016 utbetalt utbytte på MNOK 744 (735).

AKSJEN

Resultat per aksje i 2016 var NOK 7,44 (7,64). Utvannet resultat per aksje var NOK 7,29 (7,50).

Styret foreslår at det utbetales et ordinært utbytte på til sammen MNOK 487 for regnskapsåret 2016. Dette tilsvarer et ordinært utbytte per aksje på NOK 5,00 (NOK 5,00).

I henholdt til AFs utbyttepolicy vil det, så fremt inntjening og finansiell stilling gir grunnlag for det, utbetales halvårlige utbytter. AF utbetalte i 4. kvartal 2016 NOK 3,00 (3,00) per aksje i utbytte. Samlet utbytte per aksje utbetalt i 2016 ble dermed NOK 8,00 (8,00).

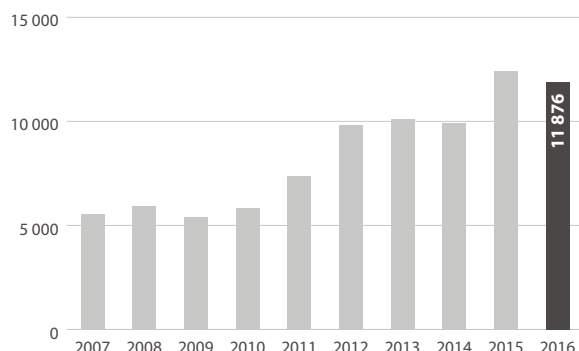
Aksjekursen ved årsslutt var NOK 154,50 (139,50). Dette ga en avkastning på aksjen inklusive utbytte for 2016 på 16,5 %.

ANVENDELSE AV ÅRETS TOTALRESULTAT

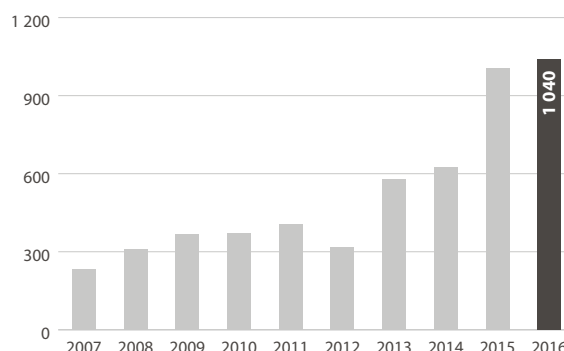
Årets totalresultat i AF Gruppen ASA ble MNOK 658 og foreslås disponert slik:

Overført til annen egenkapital	171 MNOK
Avsetning for utbytte	487 MNOK
Sum disponert	658 MNOK

OMSETNING MNOK

RESULTAT FØR SKATT MNOK

VIRKSOMHETSOMRÅDENE 2016

ANLEGG

Virksomhetsbeskrivelse

Virksomhetsområdet Anlegg omfatter alle AFs aktiviteter innenfor anleggsmarkedet i Norge og Sverige. Anlegg har erfaring og kompetanse til å gjennomføre alt fra mindre til store og krevende anleggsprosjekter. Anlegg utfører prosjekter innenfor vannkraft, samferdsel, havn, olje- og gassbaserte landanlegg og fundamentering. Kundene er hovedsakelig offentlige etater samt større energi- og industriselskaper.

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	3 368	3 760	3 172
Driftsresultat (EBIT)	461	339	286
Resultat før skatt (EBT)	475	339	288
Driftsmargin	13,7 %	9,0 %	9,0 %
Resultatmargin	14,1 %	9,0 %	9,1 %
Ordreserver	5 589	3 402	2 913

Anlegg hadde i 2016 en omsetning på MNOK 3 368 (3 760). Dette tilsvarer en omsetningsnedgang på 10,4 % sammenlignet med 2015. Driftsresultat for 2016 ble MNOK 461 (339) og resultat før skatt ble MNOK 475 (339). Driftsmarginen ble 13,7 % (9,0 %).

AF Anlegg hadde et høyt aktivitetsnivå i 2016 og leverte svært gode resultater. Enheten har økt sin tilstedeværelse og regionale aktivitet i Stor-Oslo. Målselv Maskin & Transport hadde også et godt år med høy aktivitet og gode resultater. Pålpintar hadde i 2016 et aktivitetsnivå på linje med året før og svake resultater. Operasjonelle og organisatoriske tilpasninger har blitt gjennomført.

Oppkjøp

I februar 2017 inngikk AF en endelig avtale med det svenske entreprenørselskapet Kanonaden Entreprenad AB om å kjøpe 70 % av selskapet. Kanonaden Entreprenad AB er et svensk anleggsselskap som ble grunnlagt i 1983 og har hovedkontor i Nässjö i Jönköpings län. Selskapet og dets datterselskaper hadde en omsetning i 2016 på 708 MSEK og har 188 ansatte. Avtalt entreprisverdi for 100 % av Kanonaden Entreprenad AB på kontant- og gjeldfri basis var MSEK 260. Oppkjøret bestod av aksjer i AF Gruppen ASA til en verdi av MSEK 52 og MSEK 131 i kontanter.

Nye kontrakter

I desember 2016 inngikk Anlegg kontrakt om prosjektering og bygging av 23 km ny motorvei på E18 mellom Tvedestrand og Arendal. Dette er den første store totalentreprisen tildelt av det statlige veibyggingselskapet Nye Veier. Arbeidet inkluderer alle fag og inneholder 4 doble bergtunneler, 30 konstruksjoner og masseflytting av 10 millioner kubikkmeter. Avtalen har en verdi på ca. MNOK 3 200 ekskl. mva. Etter en planleggings- og prosjekteringsperiode startet arbeidene på nyåret 2017. Arbeidene skal ferdigstilles allerede høsten 2019.

Anlegg inngikk høsten 2016 kontrakt med Oslo kommune (Vann- og avløpsetaten) om utførelse av bygningsmessige arbeider i forbindelse med utvidelsen av Bekkelaget renseanlegg. Arbeidet startet i november 2016 med forventet ferdigstillelse i mars 2020. Avtalen er en hovedentreprise og kontraktens verdi er estimert til MNOK 450 ekskl. mva.

Anlegg inngikk sommeren 2016 kontrakt med Statens vegvesen Region midt om tunnelutbedring i Innfjord- og Måndalstunnelen på E136 i Rauma kommune. Arbeidet startet i august 2016 med forventet ferdigstillelse i mai 2018. Kontrakten er en hovedentreprise, og verdien er estimert til MNOK 308 ekskl. mva.

I 2016 er det også inngått store kontrakter med Boliden Odda AS om bygging av deponihaller i fjell (MNOK 140 ekskl. mva.) og arbeidsfellesskapet Acciona Infraestructuras and Ghella ANS (AGJV) om tunnelarbeider på Follobanen (MNOK 200 ekskl. mva.). Sistnevnte oppdrag er en del av AGJVs kontrakt med Bane NOR og Anlegg har også tidligere utført tilsvarende arbeid knyttet til samme kontrakt.

Anlegg hadde i 2016 en ordreinngang på MNOK 6 260 og ordreserveren ved utgangen av 2016 var MNOK 5 589 (3 402).

Markedtsutsikter

Prognosene for norsk økonomi for 2017 preges fortsatt av usikkerhet, men det er store regionale forskjeller. Et av tiltakene for å dempe nedgangen i økonomien er at myndighetene de senere årene har økt bevilgningene til anleggsmarkedet. I Statsbudsjettet for 2017 er det bevilget 66,8 mrd. til samferdsel, en økning på 11,8 % fra budsjettet for 2016. Av dette skal 33,6 mrd. gå til vegformål, noe som er en økning på 9,4 %. Prognosesenteret forventer at totale anleggsinvesteringer vil øke med 12 % i 2017 og ytterligere 12 % i 2018. Den største veksten forventes å komme innen

veibygging samt kraft- og energianlegg. Det er særlig i Oslo-regionen, i Innlandet og på Sørlandet det forventes størst vekst. Dette skyldes hovedsakelig at flere større veiprojekter skal gjennomføres i disse regionene.

Utviklingen i svensk økonomi er påvirket av euroområdet, og Riksbanken i Sverige har satt ned styringsrenten til -0,5 % for å stimulere den svenske økonomien. Ekspansiv pengepolitikk og økt sysselsetting bidrar til at Riksbanken forventer en vekst i brutto nasjonalprodukt på rundt 2,5 % årlig de neste årene. I prognosene til Sveriges Byggindustrier legges det til grunn fortsatt sterk vekst innen bygg- og anleggs-investeringer i Sverige i 2017.

MILJØ

Virksomhetsbeskrivelse

Virksomhetsområdet Miljø omfatter AFs tjenester innenfor landbasert riving i Norge og Sverige og gjenvinning i Norge. Virksomhetsområdet er ledende i Norge innen riving og miljø, og er Europas største entreprenør innenfor riving og miljøsanering av bygg og konstruksjoner. Miljø har også solid kompetanse innen fagområder som sprengning, mudring, behandling av forurenset masse og fjerning av skipsvrak. Med satsingen på miljøparker tilbyr også Miljø rensing og gjenvinning av forurenset masse. En gjenvinningsgrad på om lag 80 % reduserer både bruken av knappe ressurser, som for eksempel stein, og behovet for deponikapasitet.

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	729	687	709
Driftsresultat (EBIT)	42	45	41
Resultat før skatt (EBT)	42	46	39
Driftsmargin	5,8 %	6,6 %	5,8 %
Resultatmargin	5,7 %	6,7 %	5,5 %
Ordrereserve	212	216	175

Miljø hadde i 2016 en omsetning på MNOK 729 (687). Dette tilsvarer en omsetningsvekst på 6,0 % sammenlignet med 2015. Driftsresultatet ble MNOK 42 (45) og resultat før skatt ble MNOK 42 (46). Driftsmarginen for 2015 var 5,8 % (6,6 %). Den norske virksomheten har økende aktivitet og opplever høy tilgang til nye prosjekter. Virksomheten har i all hovedsak god drift i prosjektene, men prosjektresultatene har hatt for stor variasjon. Den svenske virksomheten, AF Härnösand

Byggreturer, hadde en aktivitet på linje med året før og enheten leverte svært gode resultater i 2016. Satsingen på miljøparker bærer frukter. Miljøparkene økte aktiviteten og de hadde god drift og gode resultater i 2016.

Miljø solgte i mars de resterende 50 % av selskapet BA Gjenvinning AS til Gunnar Holth Grusforretning AS. Verdien av aksjene tilsvarte bokført verdi. Transaksjonen påvirket dermed ikke resultatet for 2016 i vesentlig grad.

Nye kontrakter

Miljø prosjektportefølje består av både større prosjekter og mange små og mellomstore med kontraktssum på rundt en million. Av større oppdrag som er kontrahert i 2016 er riving av rørgate ved Gamle Bjølvo Kraftverk i Kvam kommune for Statskraft (MNOK 50 ekskl. mva.), riving av Trondheim Godsterminal for Bane NOR (MNOK 25 ekskl. mva.) og riving av inventar på Britannia Hotell for Hent (MNOK 19 ekskl. mva.).

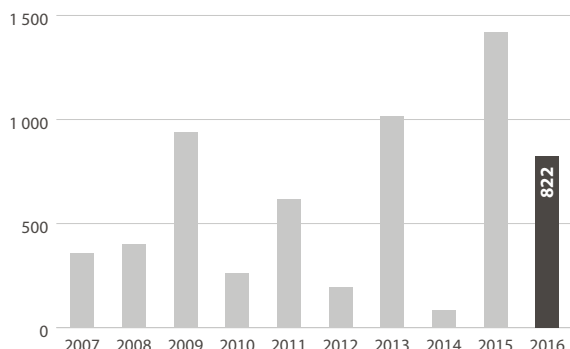
Miljø har hatt en ordreinngang på MNOK 724 i 2016 og har ved utgangen av året en ordrereserve på MNOK 212 (216).

Markedsutsikter

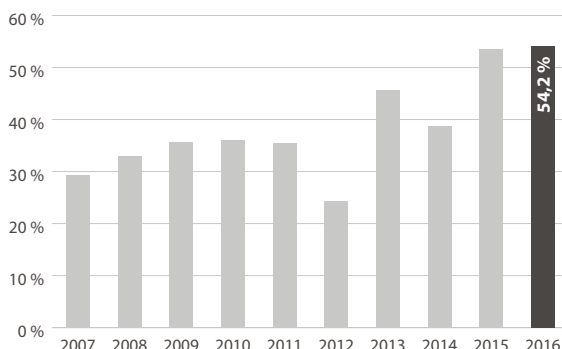
Virksomhetsområdet Miljø leverer tradisjonelle rivetjenester og etterfølgende mottak, behandling og gjenvinning av materialer. Aktiviteten i rivevirksomheten er nært knyttet til den generelle aktiviteten i bygg- og anleggsmarkedet. Positive utsikter for anleggsmarkedet i Norge, forventning om ytterligere prisvekst i boligmarkedet, samt et stabilt høyt antall igangsettingstillatelser for 2017 vil ha en positiv innvirkning på etterspørselen etter tjenester. Den samme tendensen forventes i Sverige, der prognosene indikerer vekst i bygg- og anleggsmarkedet i 2017.

Markedsmulighetene for behandling av forurenset masse er stort, da massene som tidligere er levert til deponi nå kan gjenvinnes. AFs rensemethode muliggjør at inntil 80 % av massene kan foredles, friskmeldes og gjenbrukes. Metoden gir en forretningsmessig gevinst ved å redusere avfalls volum, og bidrar samtidig til samfunnsmessige gevinster ved å gi deponiene lenger levetid.

KONTANTSTRØM FRA DRIFTEN MNOK

AVKASTNING PÅ INVESTERT KAPITAL

BYGG

Virksomhetsbeskrivelse

Virksomhetsområdet Bygg omfatter AFs tjenester innenfor bygging av private og offentlige yrkesbygg, boligbygging og rehabilitering, ombygging og tilbygg (ROT).

Bygg er en av de største aktørene innenfor private og offentlige yrkesbygg, bolig og ROT i Norge. Kompetansen spenner over hele verdikjeden fra utvikling og prosjektering til bygging. Virksomheten leverer tjenester til alt fra mindre selskaper med ett enkelt oppdrag, til store private eller offentlige aktører med langvarige kundeforhold. AF samarbeider tett med kundene for å finne effektive løsninger som tilfredsstiller fremtidens miljø- og energikrav. Bygg er etablert i Norge og Sverige.

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	6 688	6 678	5 172
Driftsresultat (EBIT)	485	479	315
Resultat før skatt (EBT)	498	485	311
Driftsmargin	7,3 %	7,2 %	6,1 %
Resultatmargin	7,4 %	7,3 %	6,0 %
Ordresreserve	8 467	5 947	4 138

Bygg hadde en omsetning på MNOK 6 688 (6 678) i 2016. Dette var en økning på 1,4 % sammenlignet med 2015. Virksomhetsområdet leverte i 2016 et driftsresultat på MNOK 485 (479) og et resultat før skatt på MNOK 498 (485). Driftsmarginen ble 7,3 % (7,2 %).

Byggvirksomheten i Norge leverte meget gode resultater. Dette gjelder enhetene AF Bygg Oslo, AF Byggfornyelse, AF Bygg Østfold, Strøm Gundersen og LAB. AF Bygg Prosjekt-partner, som inntil nylig hadde sitt primære nedslagsfelt på Sør-Vestlandet, har hatt et utfordrende år og leverte et resultat som var under konsernets krav.

Den svenske enheten AF Bygg Sverige leverer resultater noe under konsernets krav. Ny ledelse og organisering, samt gode markedsforhold, gir forventning om vekst og økt lønnsomhet for våre svenske enheter.

Nye kontrakter

Årets største kontrakt for Bygg ble inngått med Lagunen DA sommeren 2016 og spenner fra grunnarbeider til interiør ved utvidelse av Lagunen Storsenter i Bergen. Totalentreprisen

har en verdi på MNOK 615 ekskl. MVA.

Sommeren 2016 ble det også inngått en hovedentreprise med Statsbygg for Campus Ås i Akershus. Bruker av bygget vil være Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Veterinærinstituttet. Entreprisen på MNOK 273 ekskl. mva. gjelder tett-bygg og omfatter et brutto bygningsareal på 63 000 kvm.

Høsten 2016 inngikk Bygg kontrakt med Rom Eiendom AS for kontorprosjektet Schweigaardsgate 33 i Oslo sentrum. Kontrakten er en totalentreprise og har en verdi på MNOK 362 ekskl. mva.

Følgende kontrakter er inngått i tilknytning til Eiendoms boligutviklingsvirksomhet: 147 leiligheter for Nordliveien Utbygging KS på prosjektet Thurmannskogen i Lørenskog (MNOK 301 ekskl. mva.), 84 leiligheter for Haslemann AS på prosjektet Krydderhagen på Hasle i Oslo (MNOK 166 ekskl. MVA.) og 178 leiligheter for Lillo Gård KS på prosjektet Lillo Gård i Nydalen i Oslo (MNOK 526 ekskl. mva.)

AF Gruppen og Oslo S Utvikling AS (OSU) besluttet i 2016 å gå inn i eksklusive kontraktsforhandlinger med mål om at AF Gruppen skal bli OSUs entreprenørpartner for utbyggingen av Bispevika, ett av Oslos flotteste boligområder. Området skal utbygges med ca. 1 300 boligenheter med publikumsrettede lokaler på gateplan. Avtalen vil først inngå i AFs ordresreserve når en endelig avtale foreligger.

Bygg hadde i 2016 en ordreinngang på MNOK 9 208 og hadde ved utgangen av året en ordresreserve på MNOK 8 467 (5 946).

Markedsutsikter

For 2017 forventes det fortsatt vekst i boligprisene. Lavere lønnsvekst, noe økt arbeidsledighet og strengere utlånspraksis vil kunne virke dempende på boligprisene, mens urbanisering i kombinasjon med et rekordlavt rentenivå vil bidra til at etterspørselen opprettholdes.

Trenden i registrerte igangsettingstillatelser for bolig har pekt oppover siden høsten 2014. Prognosesenteret rapporterte at antall igangsettingstillatelser for boliger havnet på 36 530 i 2016, tilsvarer 18 % økning fra 2015. Fremover venter Prognosesenteret at igangsettingstillatelser vil flate ut på et høyt nivå.

Bygg er også eksponert for svingninger innenfor markedet for næringseiendom. Totalt ble det igangsatt

4,97 millioner kvm næringsbygg i 2016, en økning på 10 % fra 2015. Utviklingen i igangsettinger innen næring er ventet å være svakt nedadgående for 2017.

Sveriges Byggindustrier indikerer i sine prognoser en vekst innen bygg og anlegg i Sverige på 5 % for 2017. Størst vekst forventes innen segmentet nye boliger (9 %), men også innen næringsbygg ventes det vekst (1 %).

■ EIENDOM

Virksomhetsbeskrivelse

Virksomhetsområdet Eiendom omfatter utvikling av tomter til boliger og næringsbygg i egenregi i områder hvor AF har tilgang til egne entreprenørtjenester. AF Eiendom har et nært samarbeid med andre aktører i bransjen. Utbyggingsprosjektene organiseres ofte gjennom å etablere felles utbyggingselskaper med samarbeidspartnere. Dette reduserer prosjektspesifikk risiko og tilfører komplementær kompetanse i utviklingsarbeidet.

Hovedtyngden av prosjektene innenfor eiendomsutvikling er i Oslo og det sentrale Østlandsområdet. AF har i tillegg eiendomsvirksomhet i Bergen, på Sørlandet, i Rogaland, i Göteborg og i Halmstad.

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	48	25	21
Driftsresultat (EBIT)	44	69	19
Resultat før skatt (EBT)	30	57	13
Avkastning på investert kapital	4,4 %	9,3 %	2,9 %

ANTALL BOLIGHETER ¹⁾

Under oppføring	456	297	94
Solgt i løpet året	316	178	44
Ferdigstilte for salg	5	11	20

TOMTER OG UTB. RETTIGHETER ¹⁾

Boligheter	848	997	1 052
Næringsareal m ²	51 213	59 272	71 322

¹⁾ AFs andel av boliger, tomter og utbyggingsrettigheter

Eiendom leverte et resultat før skatt i 2016 på MNOK 30 (57).

AF Eiendoms aktivitet drives hovedsakelig gjennom tilknyttede selskap med eierandel mellom 25 % og 50 %. Det er kun AFs andel av resultat etter skatt fra de tilknyttede selskapene som resultatføres og denne resultatandelen

inngår i driftsresultatet. Omsetningen rapportert innenfor virksomhetsområdet Eiendom refererer seg derfor kun til virksomhetsområdets heleide aktiviteter. AFs andel av omsetningen i de tilknyttede selskapene var MNOK 669 (MNOK 298).

Eiendom har hatt en stor økning i aktivitetsnivået gjennom 2016. Det ble i 2016 solgt 668 (438) leiligheter, hvorav AFs andel var 316 (178) boligheter. Ved årsskiftet hadde Eiendom åtte aktive boligprosjekter med i alt 1 006 leiligheter i produksjonsfasen (AFs andel 456).

Eiendom overleverte ett næringsprosjekt i 2016, Cowi-bygget på 13 390 kvm som er lokalisert på Hasle i Oslo. Höegh Eiendom, som eier Hasle Linje Næring DA sammen med AF, utløste en forkjøpsrett på bygget. Salget hadde derfor ikke resultateffekt. Securitas-bygget på 13 584 kvm er i produksjonsfasen og dette forventes ferdigstilt i 2018. Höegh Eiendom har ikke forkjøpsrett på Securitas-bygget.

Eiendom har fem byggetrinn i salgsfasen med totalt 191 leiligheter, hvorav AFs andel er 79. AF har i tillegg eierandeler i tomter og utbyggingsrettigheter under utvikling som estimert utgjør 2 054 (2 367) boenheter. AFs andel av dette er 848 (997) boenheter. AF har 107 310 (122 717) kvm BRA næringseiendom under utvikling. AFs andel er 51 213 (59 272) kvm.

Markedsutvikling

Boligprisutviklingen i 2016 var særdeles sterk, og tall fra Eiendom Norge i desember 2016 viser en 12 måneders boligprisvekst i Norge på 12,8 %. Høyest prisvekst hadde Oslo (23,3 %) og svakest utvikling hadde Stavanger med en prisnedgang på 2,6 %. Eiendom Norges prognoser for det norske boligmarkedet i 2017 viser en forventet oppgang på ytterligere 9-11 %. Det er ventet at de regionale forskjellene vil bli stadig mindre utover i 2017, men at Oslo fortsatt vil få høyest prisvekst og at Stavanger-regionen vil oppleve svakest utvikling.

Boligmarkedet i de største byene i Sverige hadde en sterk utvikling i 2016, og det forventes også videre vekst i 2017. Et lavt rentenivå i Europa gir også økt etterspørsel etter lang-siktige plasseringer i næringseiendom.

ENERGI

Virksomhetsbeskrivelse

Virksomhetsområdet Energi omfatter AFs energitjenester for landbasert virksomhet. Gjennom rådgivning og implementering av nye energiløsninger søker Energi å redusere energiforbruk og kostnader for kunden.

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	177	225	141
Driftsresultat (EBIT)	18	19	3
Resultat før skatt (EBT)	16	21	3
Driftsmargin	10,0 %	8,3 %	2,1 %
Resultatmargin	8,9 %	9,4 %	2,2 %
Ordrereserve	108	90	85

Energi hadde i 2016 en omsetning på MNOK 177 (225) og et driftsresultat på MNOK 18 (19). Det ga en driftsmargin på 10,0 % (8,3 %). Resultat før skatt ble MNOK 16 (21).

De gode resultatene kan tilskrives god drift og effektiv ressursutnyttelse i prosjektene. Blant annet kan prosjektet T3 på Bergen Lufthavn Flesland, Energis største kontrakt noensinne, vise til gode resultater både økonomisk og sikkerhetsmessig. Energisentralen på Moholt studentby ble overlevert høsten 2016 og var årets signalprosjekt. Omsetningsnedgangen i 2016 skyldes i hovedsak færre utlyste anbud og utsatt oppstart på enkelte kontrakter.

Nye kontrakter

Prosjektporteføljen til Energi består av mange små og mellomstore prosjekter med kontraktsverdi fra en halv til 10 million. Av de største kontraktene som er inngått i 2016 er ENØK-kontrakter med Akershus fylkeskommune på MNOK 15, Ullensaker kommune på MNOK 13 og Wilhelmsen Chemicals på MNOK 13.

Energi hadde i 2016 en ordreinngang på MNOK 195 og hadde ved utgangen av året en ordrereserve på MNOK 108 (90).

Markedsutsikter

Stortinget vedtok i 2016 ambisiøse energimål frem mot 2030 knyttet til reduksjon av energibruk. Stortingets energimålssetninger skal realiseres blant annet gjennom en vesentlig reduksjon i energibruk fra eksisterende bygg sammenlignet

med dagens nivå (10 TWh reduksjon). Enova har kartlagt potensialet for energieffektivisering i norske bygg. De peker på at det er et stort vedlikeholdsetterleap på offentlig bygningsmasse, og store effektiviseringsmuligheter i forbindelse med rehabilitering av bygg.

Energisparekontrakter (EPC) i kommuner og offentlige virksomheter har blitt et stadig mer interessant markedsområde etter at det har blitt en standardisering av kontraktsvilkår. Det har vært en markant økning i antall utlyste energisparekontrakter de siste årene, og veksten forventes å fortsette i 2017.

Reguleringsendringer i fjernvarmemarkedet har gitt bedre rammevilkår for etablering av nærvarmesentraler basert på fornybar energi. Oppmerksomheten rundt denne typen løsninger har økt, og gjennomførte prosjekter synliggjør potensialet i reduserte energikostnader.

OFFSHORE

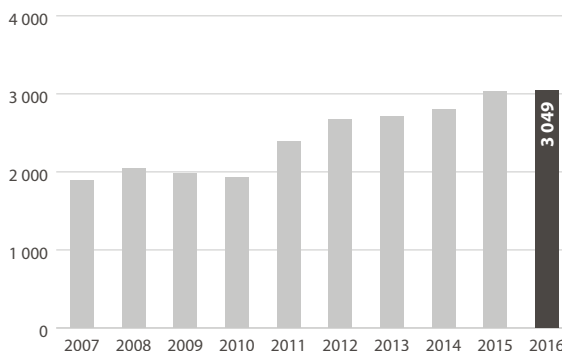
Virksomhetsbeskrivelse

Virksomhetsområdet Offshore omfatter AFs tjenester knyttet til fjerning, riving og gjenvinning av offshoreinstallasjoner. På AF Miljøbase Vats utenfor Haugesund har Offshore Europas mest moderne mottaksanlegg for gjenvinning av utrangerte oljeinstallasjoner. Strengt miljøkrav og krevende rivearbeid betyr at oppmerksomheten rundt miljø og sikkerhet til enhver tid må gjennomsyre arbeidet. Offshore inkluderer også nybyggs-, modifikasjons- og vedlikeholdsarbeid innen ventilasjon (HVAC), kraner, moduler og riggservice. I tillegg har Offshore tjenester knyttet til vedlikehold og modifikasjon av olje- og gassindustriens landanlegg.

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Inntekter	1 014	1 187	850
Driftsresultat (EBIT)	107	104	-22
Resultat før skatt (EBT)	94	83	-45
Driftsmargin	10,5 %	8,7 %	-2,6 %
Resultatmargin	9,3 %	7,0 %	-5,3 %
Ordrereserve	550	1 182	1 918

Offshore hadde i 2016 en omsetning på MNOK 1 014 (1 187) og et driftsresultat på MNOK 107 (104). Det ga en driftsmargin i 2016 på 10,5 % (8,7 %). Resultat før skatt ble MNOK 94 (83).

ANTALL ANSATTE

Riveaktiviteten har vært høy gjennom året. Offshore-kampanjen for fjerning av dekket til stålplattformen Murchison for CNR International ble gjennomført sommeren 2016. Murchison var en av de største stålplattformene i Nordsjøen og fjerningen ble gjennomført i konsortium med Hereema Marine Contractors. Det har vært høy aktivitet på mottaksanlegget i Vats som følge av denne kampanjen. Resultatet fra prosjektet har også vært godt. Det ventes høy aktivitet på Vats også i 2017 i forbindelse med Murchison-prosjektet.

AF Offshore Aeron Mollier har hatt utfordrende markedsforhold over lengre tid og AF valgte å nedskrive goodwill med MNOK 40 i 2016. Det er gjennomført flere organisatoriske tiltak og enheten klarte å holde omsetningen oppe og oppnådde bedre lønnsomhet i 2016 enn de foregående årene. Enheten har hatt høy aktivitet på Johan Sverdrup-prosjektet som fortsetter i 2017.

V & M Landanlegg har hatt god drift men noe lavere aktivitet i 2016.

Nye kontrakter

Høsten 2016 fikk Offshore kontrakten for gjenvinning av riggen Janice A for Maersk Oil UK. Riggen ble seksjonert ved kaien til Miljøbase Vats vinteren 2016 og prosessert og gjenvunnet på land. Kontrakten hadde en verdi på om lag MNOK 70. I 2016 ble Offshore tildelt kontrakten for opphugging og gjenvinning av Huldra-plattformen for Statoil. Plattformen, som har en totalvekt på ca. 10 000 tonn, skal gjenvinnes ved Miljøbase Vats i 2019/2020. Ved årsskiftet ble Offshore også tildelt kontrakt for riving og gjenvinning av Jotun B for Hereema Marine Contractors.

Offshore hadde i 2016 en ordreinngang på MNOK 382 og hadde ved utgangen av året en ordresreserve på MNOK 550 (1 182).

Markedsutsikter

Oljeprisen lå stabilt på over 110 dollar frem til sommeren 2014. Deretter falt prisen kraftig frem til begynnelsen av 2016 da den gikk under 30 dollar. Oljeprisen hentet seg noe inn igjen i løpet av 2016, men fallet i oljeprisen har bidratt til redusert lønnsomhet og lavere investeringsvillighet blant oljeselskapene. Statistisk sentralbyrå estimerer investeringene knyttet til olje, gass og rørtransport i 2017 til NOK 146,6 mrd. Dette er en nedgang på omtrent 10 %

sammenlignet med anslaget for 2016. Det er særlig investeringer innen letevirksomhet som reduseres. Usikkerhet i oljebransjen kan påvirke AFs virksomhet innen HVAC samt vedlikehold og modifikasjon. Samtidig vil en lavere oljepris gjøre flere av feltene i Nordsjøen mindre lønnsomme, og oljeselskapene må i større grad enn tidligere vurdere nedstengning og fjerning av de eldre plattformene. Anslag fra den britiske bransjeorganisasjon Oil & Gas UK viser at mer enn 100 plattformer skal fjernes helt eller delvis på norsk og britisk sokkel de neste 10 årene. I tillegg skal over 1 800 brønner plugges permanent og ca. 7 500 kilometer med rør skal renses og tas ut av drift. Dette er kostnadsberegnet til opp mot 200 mrd. Dette gir gode muligheter for AFs offshorevirksomhet innen rivning og fjerning av utrangerte oljeinstallasjoner.

ORGANISJASJON, HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

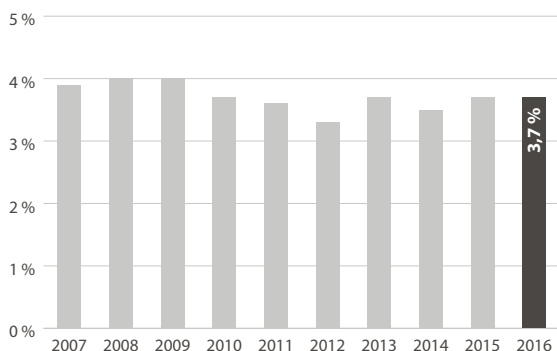
PERSONAL OG ORGANISASJON

Fire nye konserndirektører tiltrådte konsernledelsen i AF fra 1. januar 2016. De nye konserndirektørene er Eirik Wraal (Miljø), Henning Olsen (Bygg), Amund Tøftum (Offshore) og Bård Frydenlund (Bygg Sør-Vest og HR). Konsernledelsen består i tillegg av konsernsjef Morten Grongstad og konserndirektørene Sverre Hærem (CFO), Arild Moe (Anlegg) og Andreas Jul Røsjø (Eiendom og Energi).

AF Gruppen jobber kontinuerlig med å bygge en enhetlig bedriftskultur. Motiverende medarbeidere og solid organisering er et viktig fundament for å skape verdier. I AF prioriteres det å bygge organisasjoner med en robust sammensetning av fagkompetanse og ledelse i alle ledd. Ressursene organiseres nær produksjonen med prosjektteam der lederne har stor påvirkningskraft.

AF investerer mye tid og ressurser på utvikling av medarbeiderne gjennom trening i ulike posisjoner i produksjonen og gjennom utvikling i AF Akademiet. I 2016 deltok 1 160 (1 130) medarbeidere på kurs i AF Akademiet. Mer enn 80 % av dagens ledere er rekruttert internt. AF opplever en økende og tilfredsstillende pågang av kvalifiserte arbeidstakere, og våre ansatte er gode ambassadører i rekrutteringen av nye kolleger.

TOTALT SYKEFRAVÆR

Ved utgangen av 2016 var det 3 049 (3 030) ansatte i konsernet, hvorav 1 322 (1 378) funksjonærer og 1 727 (1 652) fagarbeidere. Morselskapet, AF Gruppen ASA, hadde ingen ansatte ved utgangen av 2016.

Av de ansatte er 7,4 % (7,8 %) kvinner og 92,6 % (92,2 %) menn. Arbeidets art og arbeidsforhold gjør at entreprenørbransjen tradisjonelt har vært mannsdominert. Når det gjelder rekruttering av nyutdannede ingeniører og økonomer, har ansettelsene en jevnere fordeling mellom kvinner og menn enn fordelingen totalt i konsernet. Kvinneandelen blant funksjonærer var 16,1 % (15,9 %) ved utgangen av 2016.

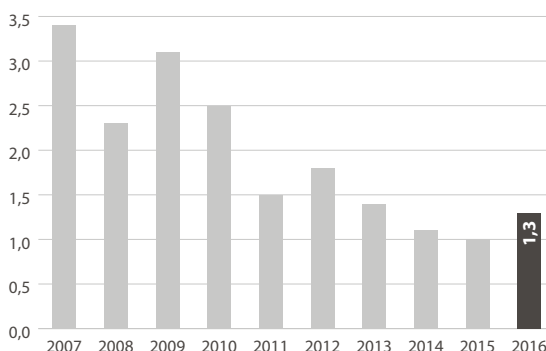
AF hadde et sykefravær i 2016 på 3,7 % (3,7 %). Det lave sykefraværet indikerer at trivselen og motivasjonen for å gå på jobb er stor. Dette underbygges av resultatet fra siste medarbeidertilfredshetsundersøkelse (MTU), gjennomført i november 2015, som viser at AFs ansatte trives svært godt, har høy arbeidsglede og er stolt av å jobbe i AF. Resultatene er bedre enn ved forrige måling i 2013 og signifikant bedre enn bransjegjennomsnittet.

Konsernutvalget, bestående av bedriftstillitsvalgte, hovedverneombud og representanter fra ledelsen, har i 2016 fortsatt arbeidet med å forbedre samarbeidet mellom alle ledd i organisasjonen.

AF Gruppen har som mål å være en arbeidsplass der det ikke forekommer forskjellsbehandling som følge av etnisitet, kjønn, livssyn eller legning. Dette gjelder for eksempel i saker som vedrører lønn, avansement, rekruttering og generelle utviklingsmuligheter. AF Gruppen har skriftlige mål og leveregler for å fremme et godt arbeidsmiljø med likestilling og uten diskriminering eller trakassering. Målene og levereglene er nedfelt i selskapets Adferdskode. Alle ansatte i AF Gruppen må ved ansettelse skrive under på at de har fått Adferdskoden og at de forplikter seg til å etterleve den. Adferdskoden har i tråd med Diskrimineringsloven til formål å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og å hindre diskriminering på grunn av etnisitet, eksempelvis nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn.

Alle fellesfasiliteter i AF sine kontorer er tilrettelagt for at de skal kunne brukes av alle ansatte, også de med nedsatt funksjonsevne. Individuell tilrettelegging av arbeidsplassen gjøres i den grad det er mulig ut fra arbeidets art.

H1-VERDI

MEDEIERSKAP

AF Gruppen ønsker at alle ansatte skal ta del i felles verdiskapning gjennom å være aksjonærer i selskapet. AF har derfor et aksjeprogram for ansatte hvor alle ansatte får anledning til å kjøpe aksjer fratrullet en rabatt på 20 % fra aktuell markedskurs. I løpet av 2016 tegnet 580 (567) ansatte seg for totalt 1 000 000 (1 000 000) aksjer. Kjøpskursen etter 20 % rabatt var NOK 128,60. I forbindelse med salget benyttet styret sin fullmakt og emitterte 930 000 aksjer. Resterende aksjer ble overført fra selskapets beholdning av egne aksjer.

AF Gruppen har også en opsjonsordning for alle ansatte. Ordningen ble vedtatt av Generalforsamlingen i 2014 og opsjonene har blitt tegnet i årene 2014-2016. Innløsning er i 2017. Per 31.12.16 var det 3 647 779 utestående opsjoner tilknyttet ordningen. I alt ble det innløst 3 253 346 opsjoner innen fristen i mars 2017.

SIKKERHET OG HELSE

AFs overordnede mål for sikkerhet og helse er å unngå all form for arbeidsrelatert fravær. Arbeidsrelatert fravær inkluderer både personskader som er så alvorlige at de medfører fravær, og sykefravær som skyldes negativ eksponering på jobben. Slik eksponering kan være ergonomiske forhold, kjemikalier, støy, støv eller annen helseskadelig belastning en person kan bli utsatt for.

AF har et strukturert og enhetlig system for helse- og sikkerhetsarbeid og AFs ansatte får grundig opplæring i både grunnprinsippene og systemene. En sentral del er at alle uønskede hendelser og forhold registreres og behandles i avvikssystemet Synergi for å finne bakenforliggende årsaker og forbedringstiltak. Viljen til kontinuerlig forbedring er sterk og rapporteringsfrekvensen er økende. I 2016 ble det innrapportert over 20 000 hendelser og forhold (RUH).

Den viktigste måleparameteren for sikkerhetsarbeidet i AF er H-verdi. H-verdi er definert som antall fraværsskader per million utførte timeverk. Personskader hos underentreprenører inkluderes i beregningen av H-verdi. Skadefrekvensen har vist en positiv utvikling gjennom årenes løp, fra en H-verdi for den norske virksomheten på rundt 20 tidlig på 90-tallet, til en H-verdi for 2016 på 1,3 (1,0). Denne verdien representerer 13 fraværsskader i 2016.

Ingen skal bli syke av å jobbe i AF og vi jobber for at alle ansatte skal oppleve arbeidsglede og trivsel. Sykefravær er en

indikator for helsearbeidet, og målet er sykefravær under 3 %. Dette representerer etter vårt syn et normalt sykdomsbilde, uten arbeidsrelatert sykdom. Sykefraværet i 2016 var 3,7 % (3,7 %).

AF har intern bedriftshelsetjeneste som bistår i det forebyggende helsearbeidet. De følger opp medarbeidernes helse ved jevnlig helseundersøkelser og de bistår i sykefraværsutvalg som er etablert i forretningsenhetene for å sikre god oppfølging av alle med sykefravær.

For å sikre kunnskap om eksponeringer man utsettes for i arbeidet og hvilke tiltak som kan hindre helseskader, har AF helsekort for de 15 mest aktuelle eksponeringene. Disse er tilgjengelige på flere språk. I tillegg har AF utviklet og tatt i bruk programmet HelseRisk som gjør oss i bedre stand til å identifisere og påvirke helserisiko.

■ YTRE MILJØ

Alle AFs medarbeidere skal ha en grunnleggende forståelse og aksept for at belastning på ytre miljø skal minimeres. AFs kontinuerlige miljøarbeidet starter på prosjekt- og forretningsenhetsnivå. Her blir miljøaspekter identifisert og rangert. Sammen med lover, forskrifter og spesifikke kontraktskrav danner disse analysene grunnlaget for prosjektenes og enhetenes mål for ytre miljø.

Alle forretningsenheter i AF måles i tillegg på konkrete parametere knyttet til miljøpåvirkning: Kildesorteringsgrad og Klimagassutslipp. Måleparameterne tydeliggjør AFs miljøprofil, og er størrelser som vi kan påvirke gjennom vårt miljøarbeid.

I Norge er myndighetskravet for kildesortering minimum 60 %. Kildesorteringsgrad forteller hvor stor del av avfallet fra virksomheten som sorteres, og hensikten er å legge til rette for gjenvinning. I 2016 ble kildesorteringsgraden for bygging 85 % (84 %), for rehabilitering 79 % (87 %) og for riving 97 % (96 %). Totalt er det kildesortert 507 198 tonn (319 225) med avfall. Resultatene betraktes som meget gode og godt over myndighetskravet.

AFs påvirkning på klimaet måles løpende i form av mengde klimagassutslipp i tonn CO₂-ekvivalenter. En CO₂-ekvivalent er en enhet som benyttes for å sammenligne ulike klimagassers virkning på klimaet. AFs klimaregnskap viser at forbruk av diesel gjennom bruk av anleggsmaskiner utgjør den største delen av klimagassutslippet. Vi jobber for å redusere utslipp blant annet ved å løpende skifte ut maskiner

slik at vi til enhver tid har en moderne maskinpark med lavere utslippsmengder.

AF er til enhver tid i beredskap for å minimere skader og tap på ytre miljø dersom en ulykke eller hendelse med forurensningspotensial skulle skje. I etterkant vil hendelsen analyseres for å etablere forebyggende barrierer for fremtidige prosjekter.

AFs styringssystem for miljøarbeid følger prinsippene i miljøstandarden ISO 14001. I 2016 ble konsernet kontroll-medlem i Grønt Punkt, en internasjonal ordning som skal være med på å sikre finansiering av returordninger for brukt emballasje.

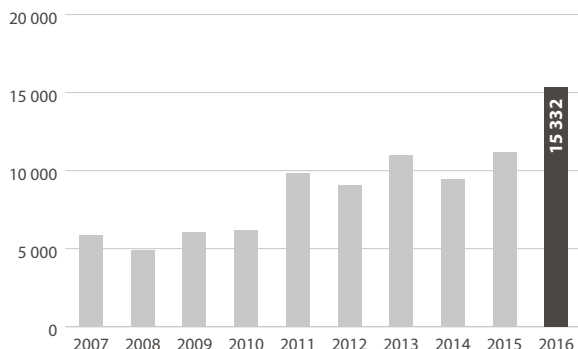
AF har valgt en forretningsmessig tilnærming til de økende miljøutfordringene og ressursknappheten i samfunnet. De tre virksomhetsområdene Miljø, Offshore og Energi er alle basert på tjenester som løser miljøutfordringer. Offshore og Miljø innen riving og gjenvinning og Energi innen energioptimalisering. Behovet for fjerning av offshoreinstallasjoner var avgjørende for etableringen av AFs rivevirksomhet offshore og AF Miljøbase Vats. Miljøbasen utenfor Haugesund er et av Europas mest moderne mottaksanlegg for utrangerte offshoreinstallasjoner. Et annet eksempel på utvikling av fremtidsrettede tjenester som løser miljøutfordringer er etableringen av miljøparker. Ved bruk av ny miljøteknologi renser og gjenvinner Rimol Miljøpark 80 % av forurenset masse som ellers ville havnet direkte i deponi.

RISIKO, MARKEDSUTSIKTER OG STRATEGI

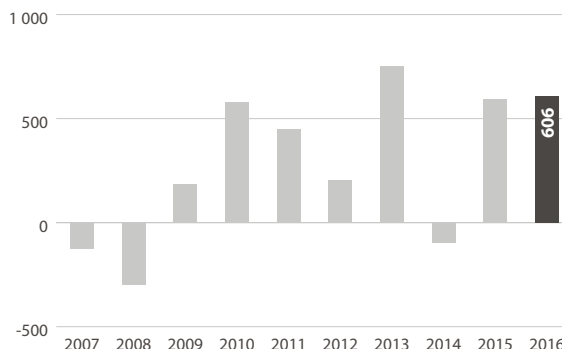
■ RISIKOSTYRING OG FINANSIELL RISIKO

AF Gruppen er eksponert for risiko av både operasjonell og finansiell karakter. AF Gruppen ønsker å påta seg operasjonell risiko som forretningsenhetene kan påvirke og kontrollere. AF har utviklet risikostyringsprosesser som er godt tilpasset virksomheten. Standardiserte og handlingsorienterte prosesser for risikostyring gir en enhetlig håndtering av risiko i alle ledd av organisasjonen. AF søker å avgrense eksponeringen mot risiko som ikke kan påvirkes, herunder finansiell risiko. Alle prosjekter vil allerede før tilbudslevering gjennomføre en risikogjennomgang. Analyse av risiko i tilbudsfasen muliggjør riktig prising og håndtering av

ORDRERESERVE MNOK

NETTO RENTEBÆRENDE FORDRING (GJELD) MNOK

risikoen i prosjektet. De samme prosjektene gjennomfører detaljerte risikogjennomganger hvert kvartal. I 2016 har det i tillegg blitt gjennomført rundt 180 risikogjennomganger med forretningsenhetene der også konsernledelsen deltar.

Finansiell risiko omfatter markedsrisiko (derunder risiko knyttet til råvarepriser, rentesatser og valuta), kredittisiko og likviditetsrisiko.

MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko inkluderer valutarisiko, råvarepriserisiko og renterisiko.

Valutarisiko

Konsernet har lav valutarisiko knyttet til inntekt fra virksomhetsområdene Anlegg, Miljø, Bygg, Eiendom og Energi da inntektene hovedsakelig er i funksjonell valuta. Virksomhetsområdet Offshore har deler av sin omsetning i EUR og USD. Disse sikres i noen tilfeller naturlig ved at kostnadene er i samme valuta som inntektene eller de sikres ved bruk av terminkontrakter for valuta. For en større offshorekontrakt i USD regnskapsføres effektene av valutaterminene etter reglene for kontantstrømsikring. Ved utgangen av 2016 hadde AF Gruppen MNOK 77 (MNOK 126) i balanseførte forpliktelser relatert til valutaterminkontrakter.

AF Gruppen gjør hovedparten av innkjøpene i sin respektive funksjonelle valuta. Konsernet har risiko knyttet til innkjøp i utenlandsk valuta, enten direkte ved innkjøp fra utenlandske leverandører eller indirekte fra norske leverandører som importerer varer fra utlandet. Konsernet sikrer seg ved at alle større innkjøpsavtaler er i NOK. Vesentlige enkeltinnkjøp i utenlandsk valuta som ikke omfattes av innkjøpsavtaler i NOK terminsikres.

Konsernet hadde i 2016 93 % (94 %) av sine regnskapsførte inntekter i virksomhet med funksjonell valuta i NOK, 6 % (6 %) i SEK og 0 % (0 %) i øvrige valutaer. Netto valutagevinster (-tap) i 2016 var MNOK -9 (-1). Totale omregningsdifferanser i 2016 var MNOK -23 (20).

Råvarepriserisiko

Rivevirksomheten i Offshore er utsatt for priserisiko ved salg av skrapstål som gjenvinnes fra stålkonstruksjoner i Nordsjøen. Løpende vurderes det om stålprisen skal sikres, både med hensyn til eksponering og hvor effektivt markedet for

terminkontrakter er. Per 31.12.16 har AF Gruppen MNOK 5 (0) i forpliktelser knyttet til råvarederivater.

Renterisiko

AF Gruppens finansiering er basert på flytende rente og konsernet er derfor utsatt for renterisiko. Konsernet har en fastrenteavtale, men benytter som hovedregel ikke derivater for å sikre den effektive renteeksponeringen. AF er også eksponert for renterisiko for bygg- og eiendoms- virksomheten, spesielt ved boligbygging i egen regi, der det generelle rentenivået vil ha innvirkning på omsetteligheten av ferdige boliger og dermed konsernets kapitalbinding. Konsernet søker å minimere denne risikoen gjennom krav om forhåndssalg av bolighenheter og forskudd fra boligkjøpere.

Kredittisiko

Kredittisiko er risikoen for at AF Gruppens kunder, eller motparter i finansielle instrumenter, vil påføre selskapet finansielt tap ved å ikke oppfylle sine forpliktelser.

Konsernet har fastsatt retningslinjer for å sikre seg mot kredittisiko i likvide midler, utlån og fordringer. Historisk har konsernet hatt ubetydelige kredittap. AF har kredittisiko mot kunder, leverandører og samarbeidspartnere. Bruk av verktøy for kredittvurdering i tillegg til morselskaps- og bankgarantier bidrar til å redusere risikoen. AF vil ha tilsvarende garantiforpliktelser overfor sine samarbeidspartnere.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for å ikke innfri sine forpliktelser ved forfall. Med bakgrunn i konsernets sterke finansielle stilling ved årsskiftet vurderes likviditetsrisikoen som lav. AF Gruppen har en total finansieringsramme på MNOK 1 880. Rammen består av en kassekreditt på MNOK 1 200 (800) og en trekkfasilitet (revolving credit facility) på MNOK 600 (600) som fornyes årlig frem til juni 2020. Ved årsskiftet var denne rammen ubenyttet. I tillegg har Strøm Gundersen en 1-årig rullerende fasilitet på MNOK 80 (80). Ved årsskiftet hadde AF netto rentebærende fordring på MNOK 606 (593). Konsernets likviditet følges opp gjennom oppfølging av kontantstrømmene i prosjektene. Avvik mellom forventede og faktiske kontantstrømmer gjennomgås hver måned i forbindelse med risikogjennomgang av prosjektene. I tillegg følges daglig likviditet opp gjennom konsernets sentrale finansfunksjon.

MARKEDSUTSIKTER OG STRATEGI

AF Gruppen er i en bransje hvor det normalt er usikkerhet knyttet til vurdering av fremtidige forhold. Konsernets inntekter og resultat for 2016 har utviklet seg bedre enn styrets forventninger. Konsernet hadde ved utgangen av 2016 en ordresreserve på MNOK 15 347 (11 184) og vurderer inntjeningen på igangværende prosjekter som god.

Markedssutsiktene for 2017-2018 er preget av usikkerhet, men vurderes generelt som gode. Statistisk sentralbyrå (SSB) forventer vekst i brutto nasjonalprodukt på 1,7-2,0 % de to neste årene for fastlands-Norge. Prognosesenteret forventer fortsatt sterk vekst innen anleggsvirksomhet, henholdsvis 12 % i 2017 og ytterligere 12 % i 2018.

Forventning om fortsatt lavt rentenivå fremover vil kunne medføre økte boligpriser og gjøre det mer attraktivt å igangsette prosjekter. I Sverige forventer Riksbanken vekst i brutto nasjonalprodukt på omkring 2,2-2,5 % de kommende årene. Ytterligere informasjon om markedsutsiktene for de ulike virksomhetsområdene er presentert under hvert respektive virksomhetsområde tidligere i årsberetningen.

AF har i 2016 utarbeidet en ny konsernstrategi for 2017-2020. Forrige strategiperiodes ambisjon om lønnsomhet og sterk vekst videreføres. Samtidig vil nye satsingsområder foredles i den nye strategien.

Den nye konsernstrategien trekker frem fire hovedinitiativer for AFs fremtidige arbeid; organisk og strukturell vekst, kunde- og partnerrelasjoner, nyskaping og innovasjon samt ledelseskapasitet og fagkompetanse.

Innen 2020 er målsettingen at AF Gruppen skal omsette for 20 milliarder i året og ta en tydelig posisjon i flere storbyer som Oslo, Bergen, Göteborg og Stockholm.

AF skal også vokse gjennom utvikling av landsdekkende prosjektvirksomhet og utvidelse av tjenesteporteføljen offshore. Mesteparten av veksten er forventet å være organisk, men for å nå målet kreves det også strukturell omsetningsvekst i randsonen av kjernevirksomheten samt ny virksomhet.

For AF Gruppen legger gode markedsutsikter og høy ordresreserve grunnlag for høy aktivitet også i 2017. AF har en solid bedriftskultur tuftet på profesjonalitet og høy etisk standard og motiverte medarbeidere med høy kompetanse. Dette, sammen med strategiske prioriteringer og en sterk finansiell situasjon, gjør at AF står godt rustet til å ivareta de mulighetene markedet gir i 2017.

Styret takker de ansatte for deres betydelige bidrag til et godt resultat i 2016. Styret har tro på høy aktivitet og et godt resultat også for 2017.

OSLO, 6. APRIL 2017

Pål Egil Rønn
Styrets leder

Hege Bømark

Borghild Lunde

Kristian Holth

Daniel Kjørberg Siraj
Nestleder

Morten Grongstad
Konsernsjef

Kenneth Svendsen
Ansattevalgt

Arne Sveen
Ansattevalgt

Pål Jacob Gjerp
Ansattevalgt

KONSERNREGNSKAP

91 KONSERNREGNSKAP AF GRUPPEN ASA

91	Resultatregnskap
92	Balanse
94	Endringer i egenkapitalen
95	Kontantstrøm

96 NOTER

96	Note 1	Overordnet informasjon
96	Note 2	Rammeverk for utarbeidelsen av årsregnskap
97	Note 3	Segmentinformasjon
101	Note 4	Kjøp og salg av virksomhet
104	Note 5	Driftsinntekter og andre inntekter
104	Note 6	Prosjekter under utførelse
105	Note 7	Lønnskostnader
106	Note 8	Andre driftskostnader
106	Note 9	Netto gevinster (tap)
107	Note 10	Kunde- og andre ikke rentebærende fordringer
108	Note 11	Beholdninger
108	Note 12	Egenregiprosjekter
109	Note 13	Immaterielle eiendeler
113	Note 14	Varige driftsmidler
114	Note 15	Avsetning for forpliktelser
114	Note 16	Leverandørgjeld og annen ikke rentebærende gjeld
115	Note 17	Leieavtaler
116	Note 18	Pensjoner
118	Note 19	Netto finansposter
118	Note 20	Netto rentebærende fordringer (gjeld)
120	Note 21	Resultat og utbytte per aksje
121	Note 22	Finansiell risikostyring
125	Note 23	Finansielle derivater
126	Note 24	Finansielle instrumenter: Kategoritabell
128	Note 25	Skattekostnad
129	Note 26	Utsatt skatt / utsatt skattefordel
131	Note 27	Tilknyttede selskaper
134	Note 28	Felleskontrollerte virksomheter
137	Note 29	Datterselskaper
138	Note 30	Vesentlige minoritetsinteresser
139	Note 31	Aksjekapital og aksjonærinformasjon
141	Note 32	Ytelser til ledende ansatte og styret
143	Note 33	Nærstående parter
144	Note 34	Pantstillelser og garantier
145	Note 35	Betingede utfall
145	Note 36	Hendelser etter balansedagen
146	Note 37	Nye og endrede regnskapsstandarder
147	Note 38	Vesentlige regnskapsprinsipper

154 SELSKAPSREGNSKAP AF GRUPPEN ASA

163	Erklæring fra styrets medlemmer og konsernsjef
164	Revisors beretning
168	Alternative resultatmål
170	Definisjoner og ordliste

RESULTATREGNSKAP

Beløp i MNOK	Note	For regnskapsåret		
		2016	2015	2014
Driftsinntekter	5	11 775	12 342	9 885
Andre inntekter	5	102	56	50
Sum driftsinntekter og andre inntekter		11 876	12 398	9 935
Underentreprenører		-5 168	-6 145	-4 498
Materialkostnader		-1 778	-1 765	-1 468
Lønnskostnader	7,32	-2 650	-2 535	-2 238
Av- og nedskrivninger av varige driftsmidler	14	-135	-123	-114
Av- og nedskrivninger av immaterielle eiendeler	13	-42	-18	-3
Andre driftskostnader	8	-1 084	-968	-1 116
Sum driftskostnader		-10 857	-11 554	-9 436
Netto gevinster (tap)	9	18	135	126
Resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	27,28	-4	31	10
Driftsresultat (EBIT)		1 034	1 010	635
Netto finansposter	19	6	-6	-10
Resultat før skatt (EBT)		1 040	1 004	625
Skattekostnad	25,26	-253	-226	-142
Årets resultat		787	778	483
<i>Tilordnet:</i>				
Aksjonærene i morselskapet		691	697	442
Minoritetsinteresser		96	81	41
Årets resultat		787	778	483
Resultat per aksje (beløp i kroner)	21	7,44	7,64	5,11
Utvannet resultat per aksje (beløp i kroner)	21	7,29	7,50	5,09
Utbytte per aksje (beløp i kroner) ¹⁾	21	5,00	8,00	8,00

¹⁾ Utbytte for 2016 er foreslått utbytte for 1. halvår.

TOTALRESULTAT

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Årets resultat	787	778	483
Endring estimatavvik pensjoner (brutto)	-5	2	1
Endring estimatavvik pensjoner (skatt)	1	-1	-
Inntekter og kostnader som ikke vil bli reklassifisert til resultatregnskapet	-4	2	1
Endring i kontantstrømsikring (brutto)	150	-124	-93
Endring i kontantstrømsikring (skatt)	-32	26	20
Omregningsdifferanser	-23	21	4
Inntekter og kostnader som kan bli reklassifisert til resultatregnskapet	94	-76	-69
Årets utvidede resultat	90	-75	-68
Årets totalresultat	877	703	415
<i>Tilordnet:</i>			
- Aksjonærene i morselskapet	781	621	374
- Minoritetsinteresser	96	83	41
Årets totalresultat	877	703	415

BALANSE PER 31.12

<i>Beløp i MNOK</i>	<i>Note</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>
EIENDELER			
ANLEGGSMIDLER			
Varige driftsmidler	14,34	1 105	1 111
Immaterielle eiendeler	13	2 032	2 077
Tilknyttede selskaper og felles virksomhet	27,28	389	433
Utsatt skattefordel	26	51	94
Rentebærende fordringer	20,24	206	169
Pensjonsmidler og andre finansielle eiendeler	20,24	6	10
Sum anleggsmidler		3 789	3 895
OMLØPSMIDLER			
Beholdninger	11	139	152
Egenregiprosjekter	12	47	67
Kunde- og andre ikke rentebærende fordringer	10,24	2 061	1 599
Rentebærende fordringer	20,24	44	70
Finansielle derivater	22,23,24	-	1
Likvide midler	20,24	469	459
Sum omløpsmidler		2 760	2 348
Sum eiendeler		6 549	6 243

BALANSE PER 31.12

Beløp i MNOK	Note	2016	2015
EGENKAPITAL OG GJELD			
EGENKAPITAL			
Egenkapital tilordnet aksjonærene i morselskapet		1 680	1 561
Minoritetsinteresser	30	270	259
Sum egenkapital		1 950	1 820
LANGSIKTIG GJELD			
Rentebærende lån og kreditter	20,22,24	83	83
Pensjonsforpliktelser	18	1	2
Avsetninger for forpliktelser	15	158	183
Utsatt skatt	26	265	392
Finansielle derivater	22,23,24	46	54
Sum langsiktig gjeld		553	714
KORTSIKTIG GJELD			
Rentebærende lån og kreditter	20	30	22
Leverandørgjeld og annen ikke rentebærende gjeld	16,24	3 369	3 236
Finansielle derivater	22,23,24	63	108
Avsetninger for forpliktelser	15	207	165
Betalbar skatt	25	377	178
Sum kortsiktig gjeld		4 046	3 710
Sum gjeld		4 599	4 424
Sum egenkapital og gjeld		6 549	6 243

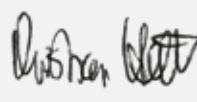
OSLO, 6. APRIL 2017

Pål Egil Rønn
Styrets leder

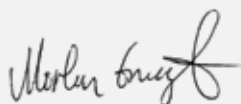

Hege Bømark

Borghild Lunde

Kristian Holth

Daniel Kjørberg Siraj
Nestleder

Morten Grongstad
Konsernsjef

Kenneth Svendsen
Ansattevalgt

Arne Sveen
Ansattevalgt

Pål Jacob Gjerp
Ansattevalgt

ENDRINGER I EGENKAPITALEN

Beløp i MNOK	Egenkapital tilordnet aksjonærene i morselskapet							Minoritet	Sum egenkapital
	Note	Aksje-kapital	Annen innskutt egen-kapital	Om-regnings-differanser	Estimat-avvik pensjon	Kontant-strøm-sikring	Opptjent egen-kapital	Sum	
2014									
Egenkapital 1.1.2014		4	269	5	-14	-	965	1 229	1 334
Årets resultat		-	-	-	-	-	442	442	483
Årets utvidede resultat		-	-	4	1	-74	-	-68	-68
Årets totalresultat		-	-	4	1	-74	442	374	415
Kapitalforhøyelse		-	279	-	-	-	-	279	279
Kjøp av egne aksjer	31	-	-	-	-	-	-33	-33	-33
Salg av egne aksjer	31	-	-	-	-	-	35	35	35
Vedtatt og utbetalt utbytte		-	-205	-	-	-	-324	-529	-544
Aksjevedribasert avlønning	7	-	9	-	-	-	-	9	9
Transaksjoner med minoritet		-	-	-	-	-	-2	-2	4
Egenkapital 31.12.2014		4	352	9	-13	-74	1 083	1 362	1 499
2015									
Årets resultat		-	-	-	-	-	697	697	778
Årets utvidede resultat		-	-	20	2	-98	-	-76	-75
Årets totalresultat		-	-	20	2	-98	697	621	703
Kapitalforhøyelse		-	364	-	-	-	-	364	364
Kjøp av egne aksjer	31	-	-	-	-	-	-20	-20	-20
Salg av egne aksjer	31	-	-	-	-	-	23	23	23
Vedtatt og utbetalt utbytte		-	-315	-	-	-	-420	-735	-766
Aksjevedribasert avlønning	7	-	5	-	-	-	-	5	6
Tilgang minoritet ved kjøp av virksomhet		-	-	-	-	-	-	115	115
Transaksjoner med minoritet		-	-	-	-	-	-60	-60	-106
Egenkapital 31.12.2015		5	407	29	-12	-171	1 303	1 561	1 820
2016									
Årets resultat		-	-	-	-	-	691	691	787
Årets utvidede resultat		-	-	-23	-4	118 ¹⁾	-	91	90
Årets totalresultat		-	-	-23	-4	118	691	781	877
Kapitalforhøyelse		-	120	-	-	-	-	120	120
Kjøp av egne aksjer	31	-	-	-	-	-	-32	-32	-32
Salg av egne aksjer	31	-	1	-	-	-	23	24	24
Vedtatt og utbetalt utbytte		-	-315	-	-	-	-429	-744	-818
Aksjevedribasert avlønning	7	-	7	-	-	-	-	7	7
Transaksjoner med minoritet		-	-	-	-	-	-37	-37	-48
Egenkapital 31.12.2016		5	218	6	-16	-53	1 519	1 679	1 950

¹⁾ Herav er MNOK 114 reklassifisert til årets resultat og MNOK 4 er periodens netto gevinst innregnet i årets utvidede resultat.

KONTANTSTRØM

Beløp i MNOK	Note	2016	2015	2014
KONTANTSTRØM FRA DRIFTSAKTIVITETER				
Resultat før skatt		1 040	1 004	625
Av- og nedskrivninger	13,14	177	142	117
Endring pensjonsforpliktelse		-1	-2	-1
Regnskapsmessig kostnad aksjeverdibasert avlønning		7	5	9
Netto finanskostnader/(-inntekter)	19	-6	6	10
Netto (gevinster)/tap	9	-18	-135	-126
Resultatandel fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	27	4	-31	-10
Endring i driftskapital (ekskusive oppkjøp og valuta)				
Endring i beholdninger og egenregiprojekter	11,12	27	40	-3
Endring i kunde- og andre ikke rentebærende fordringer	10	-431	867	-42
Endring i leverandørgjeld og annen ikke rentebærende gjeld	16	188	-118	-292
Betalte skatter		-166	-361	-201
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter		822	1 418	86
KONTANTSTRØM FRA INVESTERINGSAKTIVITETER				
Utbetaling ved kjøp av virksomhet	4	-5	49	-140
Utbetaling ved investeringer i eiendomsselskaper		-7	-12	-170
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	13,14	-143	-126	-112
Innbetaling ved salg av virksomhet		-	-	14
Innbetaling ved salg av eiendomsselskaper		-	10	10
Innbetaling ved salg av varige driftsmidler		71	85	50
Innbetaling (utbetaling) derivater		-	-17	13
Innbetaling av utbytte og kapital fra tilknyttede selskap		48	54	59
Utbetaling ved endring rentebærende fordring	20	-37	-42	-
Innbetaling ved endring rentebærende fordring	20	37	42	-
Mottatte renter og andre finansinntekter	19	24	30	27
Netto kontantstrøm fra investeringaktiviteter		-13	74	-250
Netto kontantstrøm før finansieringsaktiviteter		809	1 492	-164
KONTANTSTRØM FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER				
Aksjeemisjon		120	72	279
Utbytte betalt til aksjonærer i morselskapet		-744	-735	-529
Transaksjoner med minoritet		-123	-128	-12
Innbetaling ved opptak av rentebærende gjeld	20	7	2	-
Nedbetaling rentebærende gjeld	20	-43	-300	-160
Netto (kjøp)/salg av egne aksjer	31	-8	3	2
Betalte renter og andre finanskostnader	19	-15	-34	-20
Netto likviditetsendring fra finansieringsaktiviteter		-807	-1 119	-440
Netto endring i likvide midler		3	372	-604
Likvide midler 1.1	20	459	91	695
Valutaeffekt på likvide midler		7	-4	-
Likvide midler 31.12	20	469	459	91

NOTE 1 OVERORDNET INFORMASJON

AF Gruppen ASA er et allmennaksjeselskap registrert i Norge og notert på Oslo Børs på OB Match-listen. Selskapets hovedkontor er lokalisert i Innspurten 15, 0603 Oslo, Norge.

AF Gruppen er et av Norges ledende entreprenør- og industrikonsern med virksomhet innen anlegg, miljø, bygg, eiendom, energi og offshore. Konsernets virksomhet er nærmere beskrevet i note 3 – Segmentinformasjon.

Årsregnskapet ble vedtatt av styret 6. april 2017 og er avlagt i henhold til International Financial Reporting Standards (IFRS), slik standarden er godkjent av EU. Ingen nylig utgitte regnskapsstandarter eller fortolkninger har hatt vesentlig påvirkning på konsernregnskapet til AF Gruppen i 2016.

Anvendte regnskapsprinsipper i konsernregnskapet er konsistent med prinsippene anvendt i foregående regnskapsperioder. Konsernets vesentlige regnskapsprinsipper er beskrevet i note 37 – Nye og endrede regnskapsstandarter og note 38 – Vesentlige regnskapsprinsipper.

Som følge av avrundinger, vil ikke alltid tall og prosentsatser i konsernregnskapet kunne summeres opp til totalen.

NOTE 2 RAMMEVERK FOR UTARBEIDELSEN AV ÅRSREGNSKAPET

Konsernregnskapet til AF Gruppen er avlagt i samsvar med Internasjonale Regnskapsstandarter (IFRS), som er vedtatt av EU og obligatoriske for regnskapsår påbegynt 1. januar 2016 eller senere, samt norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven per 31. desember 2016.

I konsernregnskapet legges prinsippene i et historisk kost regnskap til grunn, med unntak av følgende regnskapsposter:

- finansielle instrumenter brukt i kontantstrømsikring
- betinget vederlag ved kjøp av virksomhet
- finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet
- finansielle instrumenter tilgjengelig for salg regnskapsført til virkelig verdi

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder med stor grad av skjønnsmessige vurderinger, høy kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for regnskapet, er beskrevet i note 36.2 – Vesentlige regnskapsmessige vurderinger, estimater, forutsetninger og skjønn.

Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede regnskapsprinsipper for like transaksjoner og hendelser under ellers like forhold.

NOTE 3 **SEGMENTINFORMASJON**

Driftssegmentene, slik disse presenteres i årsrapporten, samsvarer med den rapporteringen konsernledelsen styrer etter når de vurderer prestasjoner og lønnsomhet på et strategisk nivå. Segmentresultatene konsernledelsen styrer etter er driftsresultat (EBIT) og resultat før skatt (EBT).

VIRKSOMHETSOMRÅDER

AF Gruppen er et prosjektbasert entreprenør- og industrikonsern. Konsernledelsen styrer forretningsvirksomheten ut fra virksomhetsområdene Anlegg, Miljø, Bygg, Eiendom, Energi og Offshore.

Anlegg er totalleverandør av anleggstjenester i Norge. I Sverige utfører Anlegg fundamenteringstjenester i Stockholmsområdet. Virksomhetsområdet utfører store komplekse anleggsprosjekter og nisjeprosjekter innenfor vei og bane, havn, fundamentering, kraft og energi. Virksomhetsområdet har tre forretningsenheter: AF Anlegg, Målselv Maskin & Transport og Pålpintar.

Virksomheten innenfor Miljø er ledende innen landbasert riving, fjerning og miljøsanering av bygninger og industrianlegg. Landbasert riving utføres i Norge og Sverige. Forretningsenheterne AF Decom og Härnösand Byggreturer inngår i Miljø.

Bygg driver tradisjonell byggvirksomhet med solid lokal forankring. Virksomheten omfatter utvikling, prosjektering og bygging av nærings-, bolig- og offentlige bygg i tillegg til rehabiliteringsarbeid. Bygg har en sterk markedsposisjon i det sentrale østlandsområdet i Norge. Gjennom etablering og oppkjøp de siste årene har Bygg også fått virksomhet på Sør- og Vestlandet. I Sverige har virksomheten sitt geografiske tyngdepunkt i området fra Göteborg til Halmstad.

Eiendom omfatter utvikling av boliger og næringsbygg i egenregi. For å få bedre kontroll over verdikjeden begrenses eiendomsutviklingen til områder der AF Gruppen driver entreprenørvirksomhet. Utbyggingsprosjektene organiseres ofte gjennom å etablere felles utbyggingselskaper med samarbeidspartnere. Samarbeidet reduserer prosjektspesifikk risiko og tilfører komplementær kompetanse.

Energi leverer energieffektive tekniske løsninger som skal gi lønnsomhet både for kundens bunnlinje og miljøet. Energitjenester for landbasert virksomhet drives i forretningsenheten AF Energi & Miljøteknikk.

Offshore omfatter AFs tjenester knyttet til fjerning, riving og gjenvinning av offshoreinstallasjoner. Offshore inkluderer også nybyggs-, modifikasjons- og vedlikeholdsarbeid innen HVAC, kraner, moduler og riggservice. I tillegg leveres det tjenester knyttet til vedlikehold og modifikasjon av olje- og gassindustriens landanlegg. Virksomhetsområdet består av forretningsenheterne: AF Offshore AeronMollier og AF Offshore Decom. Offshore har i tillegg aktivitet i Miljøbase Vats.

Det som ikke er allokert til virksomhetsområdene presenteres som Øvrige og omfatter i hovedsak aktiviteter i morselskapet og fellestjenester. AF Gruppens konsernkontosystem er inkludert i Øvrige.

Transaksjoner mellom segmenter i konsernet gjennomføres basert på markedsmessige vilkår og i henhold til prinsippet om armlengdes avstand. Transaksjoner og mellomværende, i tillegg til elementer av internfortjeneste, mellom de ulike segmentene er presentert i kolonnen for eliminerings i segmentnoten.

TJENESTETYPER

AF Gruppens inntekter kommer i hovedsak fra tilvirkningskontrakter med varierende størrelse og varighet. Byggherren, som kan være offentlig eller privat, står for finansieringen. AF Gruppen leverer også en del timebaserte tjenester, jmfør note 5 – Driftsinntekter og andre inntekter. I tillegg leverer virksomhetsområdet Eiendom egenregiprojekter knyttet til utvikling og oppføring av boliger for salg. Egenregiprojekter er egenfinansierte.

GEOGRAFISKE SEGMENT

Inndelingen i geografiske segment rapporteres ikke løpende til konsernledelsen. Geografisk segmenterte nøkkeltall påkrevd etter IFRS 8 er presentert i egen tabell og kompletterer informasjonen til analytikere og andre brukere av årsregnskapet.

REGNSKAPSPRINSIPPER

Segmentinformasjonen er presentert i samsvar med konsernets regnskapsprinsipper etter IFRS, med unntak av IFRIC 15 Avtaler om bygging av fast eiendom. Prinsippavviket gjelder segmentene Bygg og Eiendom. Egenregiprojekter i disse segmentene inntektsføres etter prinsippene i IAS 11 Anleggskontrakter. Inntektsføring i disse prosjektene er produktet av fysisk fullføringsgrad, salgsgrad og forventet dekningsbidrag. Dette innebærer for eksempel at et prosjekt som på rapporteringstidspunktet er 50 % ferdig produsert og 50 % solgt blir rapportert med et dekningsbidrag på 25 % av totalt forventet dekningsbidrag. I konsernregnskapet følges prinsippene i IFRIC 15 med inntektsføring av egenregiprojekter etter IAS 18 Driftsinntekter. Etter IAS 18 blir hele inntekten med tilhørende kostnad innregnet på ett tidspunkt, normalt ved overlevering. Effekten av IFRIC 15 for konsernregnskapet er vist i egen tabell i segmentoppstillingen.

VESENTLIGE KUNDER

Det offentlige, representert ved blant annet Statens vegvesen, kommuner og Undervisningsbygg utgjør mer enn 10 prosent av samlede driftsinntekter i AF Gruppen. I 2016 ble det inntektsført MNOK 3 482 (3 084) knyttet til kontrakter inngått med det offentlige.

TAP VED VERDIFALL

Det er nedskrevet goodwill med MNOK 40 (MNOK 16) i Offshore. Det er ikke innregnet tap ved verdifall i de andre segmentene.

NOTE 3 SEGMENTINFORMASJON FORTS.

Beløp i MNOK	Anlegg	Miljø	Bygg	Eiendom	Energi	Offshore	Øvrige	Elim.	IFRIC 15	Sum
2016										
RESULTATREGNSKAP										
Eksterne inntekter	3 364	689	6 622	46	177	1 013	29	58	-121	11 876
Interne inntekter	4	40	66	2	1	1	38	-151	-	-
Sum inntekter	3 368	729	6 688	48	177	1 014	67	-93	-121	11 876
Driftsresultat før av- og nedskrivninger (EBITDA)	512	58	523	44	18	161	-42	-5	-58	1 212
Driftsresultat (EBIT)	461	42	485	44	18	107	-60	-5	-58	1 034
Resultat før skatt (EBT)	475	42	498	30	16	94	-51	-5	-58	1 040
NØKKELTALL OG BALANSE										
EBITDA-margin	15,2 %	8,0 %	7,8 %	-	10,2 %	15,9 %	-	-	-	10,2 %
Driftsmargin	13,7 %	5,8 %	7,3 %	-	10,0 %	10,5 %	-	-	-	8,7 %
Resultatmargin	14,1 %	5,7 %	7,4 %	-	8,9 %	9,3 %	-	-	-	8,8 %
Eiendeler 31.12	1 326	260	3 554	868	140	1 537	1 110	-2 157	-89	6 549
Investert kapital 31.12	155	97	1 407	814	42	1 034	383	-1 787	-83	2 063
Ordreserver 31.12	5 589	212	8 467	-	108	550	-	106	299	15 332
Antall ansatte 31.12	845	165	1 617	17	59	209	137	-	-	3 049
KONTANTSTRØM										
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	428	18	550	-77	14	17	-143	15	-	822
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-22	-12	-27	40	-1	-	25	-15	-	-13
Netto kontantstrøm før finansieringsaktiviteter	406	6	523	-37	13	16	-118	-	-	809

GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER OG EIENDELER

Tabellene under viser inntekter og eiendeler fordelt på de land hvor konsernet har virksomhet. Det er i det alt vesentlige sammenfall mellom det geografiske området selskapene er lokalisert samt hvor kundene er lokalisert. Eksport av varer og tjenester fremkommer ikke av tabellen.

Beløp i MNOK	Anlegg	Miljø	Bygg	Eiendom	Energi	Offshore	Øvrige	Elim.	IFRIC 15	Sum
GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER										
Norge	3 237	608	6 192	47	177	799	67	-90	-121	10 917
Sverige	131	120	485	1	-	-	-	-3	-	733
Andre	-	-	11	-	-	421	-	-	-	432
Eliminering	-	-	-	-	-	-206	-	-	-	-206
Sum	3 368	729	6 688	48	177	1 014	67	-93	-121	11 876
GEOGRAFISK FORDELING AV ANLEGGSMIDLER EKSKL. FINANSIELLE INSTRUMENTER OG UTSATT SKATTEFORDEL										
Norge	142	77	1 714	487	57	841	459	-346	-63	3 368
Sverige	13	19	165	12	-	-	-	-	-	208
Andre	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Eliminering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	156	95	1 879	499	57	841	459	-346	-63	3 577
GEOGRAFISK FORDELING AV EIENDELER										
Norge	1 222	199	3 143	811	140	1 250	1 110	-2 157	-68	6 550
Sverige	104	61	405	58	-	-	-	-	-21	607
Andre	-	-	5	-	-	287	-	-	-	292
Eliminering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	1 326	260	3 554	868	140	1 537	1 110	-2 157	-89	6 549

NOTE 3 SEGMENTINFORMASJON FORTS.

Beløp i MNOK	Anlegg	Miljø	Bygg	Eiendom	Energi	Offshore	Øvrige	Elim.	IFRIC 15	Sum
2015										
RESULTATREGNSKAP										
Eksterne inntekter	3 759	641	6 661	25	225	1 186	45	-	-144	12 398
Interne inntekter	1	47	17	-	-	2	42	-109	-	-
Sum inntekter	3 760	687	6 678	25	225	1 187	88	-109	-144	12 398
Driftsresultat før av- og nedskrivninger (EBITDA)	394	56	510	69	19	134	-6	2	-27	1 151
Driftsresultat (EBIT)	339	45	479	69	19	104	-21	2	-27	1 010
Resultat før skatt (EBT)	339	46	485	57	21	83	-4	2	-27	1 004
NØKKELTALL OG BALANSE										
EBITDA-margin	10,5 %	8,2 %	7,6 %	-	8,5 %	11,3 %	-	-	-	9,3 %
Driftsmargin	9,0 %	6,6 %	7,2 %	-	8,3 %	8,7 %	-	-	-	8,1 %
Resultatmargin	9,0 %	6,7 %	7,3 %	-	9,4 %	7,0 %	-	-	-	8,1 %
Eiendeler 31.12	1 232	278	3 903	630	133	1 354	528	-1 784	-31	6 243
Investert kapital 31.12	163	118	1 728	620	73	956	-127	-1 576	-29	1 925
Ordreserver 31.12	3 402	216	5 947	-	90	1 182	-	168	178	11 183
Antall ansatte 31.12	1 069	198	1 314	18	60	241	130	-	-	3 030
KONTANTSTRØM										
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	502	138	588	-25	25	166	23	-	-	1 418
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-26	-7	84	62	-	-31	-8	-	-	74
Netto kontantstrøm før finansieringsaktiviteter	476	131	672	37	26	134	15	-	-	1 492
GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER OG EIENDELER										
Tabellene under viser inntekter og eiendeler fordelt på de land hvor konsernet har virksomhet. Det er i det alt vesentlige sammenfall mellom det geografiske området selskapene er lokalisert samt hvor kundene er lokalisert. Eksport av varer og tjenester fremkommer ikke av tabellen.										
Beløp i MNOK	Anlegg	Miljø	Bygg	Eiendom	Energi	Offshore	Øvrige	Elim.	IFRIC 15	Sum
GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER										
Norge	3 624	529	6 230	24	225	1 237	88	-101	-144	11 713
Sverige	136	159	441	1	-	-	-	-8	-	728
Andre	-	-	7	-	-	124	-	-	-	131
Eliminering	-	-	-	-	-	-174	-	-	-	-174
Sum	3 760	687	6 678	25	225	1 187	88	-109	-144	12 398
GEOGRAFISK FORDELING AV ANLEGGSMIDLER EKSKL. FINANSIELLE INSTRUMENTER OG UTSATT SKATTEFORDEL										
Norge	177	89	1 749	435	56	895	457	-333	-23	3 501
Sverige	15	19	135	-	-	-	-	-	-	169
Andre	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Eliminering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	191	108	1 885	435	56	895	457	-333	-23	3 671
GEOGRAFISK FORDELING AV EIENDELER										
Norge	1 158	220	3 466	630	133	1 318	528	-1 784	-31	5 638
Sverige	74	58	434	-	-	-	-	-	-	566
Andre	-	-	4	-	-	46	-	-	-	49
Eliminering	-	-	-	-	-	-10	-	-	-	-10
Sum	1 232	278	3 903	630	133	1 354	528	-1 784	-31	6 243

NOTE 3 SEGMENTINFORMASJON FORTS.

Beløp i MNOK	Anlegg	Miljø	Bygg	Eiendom	Energi	Offshore	Øvrige	Elim.	IFRIC 15	Sum
2014										
RESULTATREGNSKAP										
Eksterne inntekter	3 160	692	5 169	21	141	840	38	-111	-15	9 935
Interne inntekter	12	17	3	-	-	10	40	-81	-	-
Sum inntekter	3 172	709	5 172	21	141	850	78	-193	-15	9 935
Driftsresultat før av- og nedskrivninger (EBITDA)	339	51	332	19	3	-4	17	-5	-1	752
Driftsresultat (EBIT)	286	41	315	19	3	-22	-2	-5	-1	635
Resultat før skatt (EBT)	288	39	311	13	3	-45	21	-5	-1	625
NØKKELTALL OG BALANSE										
EBITDA-margin	10,7 %	7,2 %	6,4 %	-	2,4 %	-0,4 %	-	-	-	7,6 %
Driftsmargin	9,0 %	5,8 %	6,1 %	-	2,1 %	-2,6 %	-	-	-	6,4 %
Resultatmargin	9,1 %	5,5 %	6,0 %	-	2,2 %	-5,3 %	-	-	-	6,3 %
Eiendeler 31.12	1 246	348	2 206	622	115	1 390	1 038	-1 531	-5	5 428
Investert kapital 31.12	163	159	853	591	68	881	532	-1 429	-5	1 814
Ordreserver 31.12	2 913	175	4 138	-	85	1 918	-	166	35	9 429
Antall ansatte 31.12	1 038	226	988	14	57	354	120	-	-	2 797
KONTANTSTRØM										
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	-553	676	-19	19	-3	63	-96	-	-	86
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-14	-19	-112	6	1	-128	16	-	-	-250
Netto kontantstrøm før finansieringsaktiviteter	-567	657	-132	25	-3	-65	-79	-	-	-164

GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER OG EIENDELER

Tabellene under viser inntekter og eiendeler fordelt på de land hvor konsernet har virksomhet. Det er i det alt vesentlige sammenfall mellom det geografiske området selskapene er lokalisert samt hvor kundene er lokalisert. Eksport av varer og tjenester fremkommer ikke av tabellen.

Beløp i MNOK	Anlegg	Miljø	Bygg	Eiendom	Energi	Offshore	Øvrige	Elim.	IFRIC 15	Sum
GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER										
Norge	3 045	530	4 760	16	141	840	78	-192	-15	9 202
Sverige	128	180	408	5	-	-	-	-1	-	720
Andre	-	-	40	-	-	41	-	-	-	81
Eliminering	-	-	-36	-	-	-31	-	-	-	-68
Sum	3 172	709	5 172	21	141	850	78	-193	-15	9 935
GEOGRAFISK FORDELING AV ANLEGGSMIDLER EKSKL. FINANSIELLE INSTRUMENTER OG UTSATT SKATTEFORDEL										
Norge	72	66	951	193	54	371	524	-359	-3	1 869
Sverige	14	27	122	25	-	-	-	-	-	189
Andre	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1
Eliminering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	86	93	1 074	218	54	371	524	-359	-3	2 059
GEOGRAFISK FORDELING AV EIENDELER										
Norge	1 177	269	1 841	544	115	1 326	1 038	-1 511	-5	4 794
Sverige	69	79	351	77	-	-	-	-19	-	556
Andre	-	-	15	-	-	64	-	-	-	79
Eliminering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	1 246	348	2 206	622	115	1 390	1 038	-1 531	-5	5 428

NOTE 4**KJØP OG SALG AV VIRKSOMHET****VIRKSOMHETSSAMMENSLUTNING I 2016**

Konsernet har ikke gjennomført noen virksomhetssammenslutninger i 2016. Etter årets slutt, den 9. februar 2017, gjennomførte AF Gruppen avtale om kjøp av Kanonaden Entreprenad AB.

Kanonaden Entreprenad AB

AF Gruppen gjennomførte den 9. februar avtale om kjøp av 70 prosent av aksjene i Kanonaden Entreprenad AB. Oppkjøpet er i tråd med AFs strategi mot 2020 som innebærer en større satsing i Sverige, og det gir AF del i et voksende svensk anleggsmarked. Alle aksjene har stemmerett. Transaksjonen omfatter datterselskapene Bergbolaget i Götaland AB, Kanonaden Entreprenad Öst AB, Täkt och Förvaltning AB. Kanonaden Entreprenad AB vil inngå i virksomhetsområdet Anlegg.

Kanonaden Entreprenad AB ble grunnlagt i 1983 og har hovedkontor i Nässjö i Jönköpings län i Sverige. Inkludert daatterselskaper hadde Kanonaden Entreprenad en omsetning i 2016 på 708 MSEK og har

188 ansatte. Kanonaden Entreprenad AB utfører oppdrag i innen grunnarbeid, vann- og avløpsarbeid, betongarbeid, fjernvarme, kabellegging, vindkraft og veibygging. Selskapet driver virksomhet i Syd-Sverige inkludert Stockholm og Göteborg.

Egenkapitalen i Kanonaden Entreprenad AB, inklusive andeler i datterselskaper, er verdsatt til MSEK 261 på 100 %-basis. Oppgjøret bestod av et aksjevederlag på 318 766 aksjer i AF Gruppen ASA til kurs NOK 153,40 per aksje og MSEK 131 i kontanter.

I det følgende presenteres en allokering av kjøpesum basert på åpningsbalansen for Kanonaden Entreprenad AB per 9. februar 2017. Allokeringen av kjøpesum er utarbeidet ved bruk av oppkjøpsmetoden som regulert i IFRS 3. Kjøpesummen er allokert til virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser i Kanonaden Entreprenad AB. Allokeringen er ikke endelig.

Tall i MSEK

Kanonaden Entreprenad AB

Kontantvederlag	131
Emisjon	52
Brutto vederlag	183
– Likvide midler	-33
Netto vederlag	150
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	58
Beholdninger	5
Kortsiktige ikke-rentebærende fordringer	133
Minoritetsinteresser	-20
Utsatt- og betalbar skatt	-14
Kortsiktig rentebærende gjeld	-6
Kortsiktig ikke-rentebærende gjeld	-145
Sum identifiserte eiendeler og forpliktelser	11
Goodwill	138

Oppkjøpet vil gi en goodwill på MNOK 138 som er knyttet til geografisk markedsposisjon og organisasjonens evne til lønnsom forretningsdrift. Ingen del av goodwillen vil være skattemessig fradragsberettiget.

Minoritet på oppkjøpstidspunktet utgjør MNOK 20 og beregnet som ikke-kontrollerende eieres andel av netto virkelig verdi av identifiserte eiendeler og gjeld på oppkjøpstidspunktet. Goodwill er innregnet kun for den andelen av aksjene AF kjøpte.

NOTE 4 KJØP OG SALG AV VIRKSOMHET FORTS.

VIRKSOMHETSSAMMENSLUTNING I 2015

Målselv Maskin & Transport AS

AF Gruppen gjennomførte den 4. juni 2015 avtale om kjøp av 70 prosent av aksjene i Målselv Maskin & Transport AS. Transaksjonen omfatter selskapets eierandeler i Holmen Betong AS og Anlegg og Maskin AS samt utviklingstomter. Målselv Maskin & Transport AS inngår i virksomhetsområdet Anlegg.

Målselv Maskin & Transport AS er den største maskinentreprenøren i Troms. Selskapet omsatte for MNOK 186 i 2015 og har 60 ansatte. Etter oppkjøpstidspunktet i 2015 var omsetningen MNOK 139 og resultat før skatt MNOK 25.

Virksomheten i Målselv Maskin & Transport AS, inklusive andeler i datterselskaper og tomter, er verdsatt til MNOK 155 på 100 prosentbasis. Oppgjøret bestod av et aksjevederlag på 400 538 aksjer i AF Gruppen ASA til kurs NOK 111,60 per aksje, en betinget selgerkreditt samt MNOK 99 i kontanter. Betingelsen i selgerkreditten er knyttet til resultatgarantier for 2015–2017.

I det følgende presenteres en allokering av vederlaget basert på åpningsbalansen for Målselv Maskin & Transport AS per 4. juni 2015. Allokeringen av vederlaget er utarbeidet ved bruk av oppkjøpsmetoden som er regulert i IFRS 3. Kjøpesummen er allokert til virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser i Målselv Maskin & Transport AS. Allokeringen er endelig.

Beløp i MNOK	Målselv Maskin & Transport AS
Kontantvederlag	99
Emisjon	45
Betinget vederlag	12
Brutto vederlag	155
- Likvide midler	-71
Netto vederlag	84
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	42
Investing i tilknyttede selskaper	12
Langsiktige rentebærende fordringer	1
Beholdninger og egenregiprojekter	11
Kortsiktige ikke rentebærende fordringer	26
Minoritetsinteresser	-39
Utsatt- og betalbar skatt	-5
Kortsiktig ikke-rentebærende gjeld	-19
Andre kortsiktige avsetninger	-7
Sum identifiserte eiendeler og forpliktelser	20
Goodwill	64

Oppkjøpet ga en goodwill på MNOK 64 som er knyttet til geografisk markedsposisjon og organisasjonens evne til lønnsom forretningsdrift.

PRO FORMA 2015

Forutsatt at oppkjøpet var gjennomført 1. januar 2015 ville AF Gruppen hatt følgende omsetning og resultat:

Beløp i MNOK	AF Gruppen	Målselv M & T ¹⁾	Pro forma
Driftsinntekter	12 342	46	12 388
Resultat før skatt	1 004	8	1 012

¹⁾ Regnskapstillene i tabellen er driftsinntekter og resultat for Målselv Maskin & Transport fram til oppkjøpstidspunktet.

NOTE 4 KJØP OG SALG AV VIRKSOMHET FORTS.

LAB AS

Den 11. mars 2015 gjennomførte AF Gruppen avtalen om kjøp av 70 prosent av aksjene i LAB AS. LAB inngår i virksomhetsområdet Bygg. LAB AS er morselskapet i et konsern hvor de viktigste selskapene er LAB Entreprenør AS, Åsane Byggmesterforretning AS, Fundamentering AS og LAB Eiendom AS. LAB-konsernet hadde i 2015 en omsetning på MNOK 1 940 og et resultat før skatt på MNOK 153. Etter oppkjøpstidspunktet i 2015 var omsetningen MNOK 1 710 og resultat før skatt MNOK 141. LAB Entreprenør AS er den største byggtreprenøren i Bergensområdet. Selskapet har hovedkontor i Bergen og utfører oppdrag på Vestlandet. Selskapet hadde en omsetning i 2015 på MNOK 1 361 og 140 ansatte. Åsane Byggmesterforretning AS er den ledende byggmesterforretningen i Bergen med en omsetning i 2015 på MNOK 405 og 100 ansatte. Fundamentering AS utfører oppdrag i hele landet innen peling, spunting, boring og forankring. Selskapet har hovedkontor på Heimdal utenfor Trondheim og omsatte i 2015 for MNOK 257. Fundamentering AS har 70 ansatte. LAB Eiendom AS utvikler eiendommer med sentral beliggenhet

i nærheten av innfartsårene til Bergen. Selskapet har eierandeler i fem boligprosjekter med potensial for utvikling av 212 boenheter, samt utviklingsrettigheter på 15 440 m² BRA næringseiendom. LABs andel av dette er 148 boenheter og 8 606 m² BRA næringseiendom.

Kjøpsvederlaget på MNOK 735 består av en kontantdel, et aksjevederlag samt en betinget selgerkreditt. Aksjevederlaget består av 2 702 703 emitterte aksjer i AF Gruppen ASA til kurs NOK 74. Virkelig verdi av disse aksjene på transaksjonstidspunktet var MNOK 247. Betingelsen i selgerkreditten er knyttet til resultatgarantier for 2015–2017.

I det følgende presenteres en allokering av vederlaget basert på åpningsbalansen for LAB AS per 11. mars 2015. Allokeringen av vederlaget er utarbeidet ved bruk av oppkjøpsmetoden som er regulert i IFRS 3. Vederlaget er allokert til virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser i LAB AS. Allokeringen er endelig.

Beløp i MNOK	LAB
Kontantvederlag	360
Emisjon	247
Betinget vederlag	128
Brutto vederlag	735
– Likvide midler	–445
Netto vederlag	290
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	131
Langsiktige rentebærende fordringer	58
Beholdninger og egenregiprojekter	77
Kortsiktige ikke rentebærende fordringer	311
Minoritetsinteresser	–75
Utsatt- og betalbar skatt	–127
Kortsiktig ikke-rentebærende gjeld	–84
Andre kortsiktige avsetninger	–613
Sum identifiserte eiendeler og forpliktelser	–322
Goodwill	613

Oppkjøpet ga en goodwill på MNOK 613 som er knyttet til markedsposisjon og organisasjonens evne til lønnsom forretningsdrift.

PRO FORMA 2015

Forutsatt at oppkjøpet var gjennomført 1. januar 2015 ville AF Gruppen hatt følgende omsetning og resultat:

Beløp i MNOK	AF Gruppen	LAB ¹⁾	Pro forma
Driftsinntekter	12 342	230	12 571
Resultat før skatt	1 004	12	1 016

¹⁾ Regnskapsstillingene i tabellen er driftsinntekter og resultat for LAB fram til oppkjøpstidspunktet.

NOTE 5 DRIFTSINNTEKTER OG ANDRE INNTEKTER

Beløp i MNOK	Note	2016	2015	2014
Inntekter fra tilvirkningskontrakter		11 540	12 067	9 626
Inntekter fra salg av tjenester		159	182	194
Inntekter fra egenregiprojekter		-	-	5
Andre salgsinntekter		75	93	60
Sum driftsinntekter		11 775	12 342	9 885
Leieinntekter		16	23	19
Andre inntekter ¹⁾		86	33	31
Sum andre inntekter		102	56	50
Sum driftsinntekter og andre inntekter	3	11 876	12 398	9 935

¹⁾ I beløpet for 2016 inngår MNOK 41 i erstatningsoppgjør for tapt oppdrag, jamfør note 35 – Betingede utfall.

NOTE 6 PROSJEKTER UNDER UTFØRELSE

PROSJEKTER UNDER UTFØRELSE VED ÅRSSLUTT

Beløp i MNOK	Note	2016	2015	2014
FAKTURERT IKKE OPPTJENT INNTEKT I RESULTATET¹⁾				
Inntektsført på prosjekter under utførelse		15 334	15 532	19 363
Fakturert på prosjekter under utførelse		-17 237	-17 186	-21 005
Sum fakturert ikke opptjent inntekt		-1 903	-1 654	-1 642

¹⁾ Av totalt inntektsført beløp på prosjekter under utførelse i 2016 er MNOK 6 855 knyttet til skattemessig avsluttede tilvirkningskontrakter i AF Gruppen Norge AS. Fakturert beløp på disse kontraktene utgjør MNOK 7 668.

FORDELING I BALANSEN²⁾

Forskuddsfakturert produksjon inkludert i kundefordringer	10	-1 439	-1 413	-1 260
Forskuddsfakturert produksjon inkl. i annen kortsiktig gjeld	16	-464	-241	-382
Sum fakturert ikke opptjent inntekt		-1 903	-1 654	-1 642

²⁾ Av forskuddsfakturert produksjon inkludert i kundefordringene i 2016 utgjør skattemessig avsluttede tilvirkningskontrakter i AF Gruppen Norge AS MNOK 813.

OPPTJENT IKKE FAKTURERT INNTEKT

Inntektsført på prosjekter under utførelse		2 871	4 455	5 481
Fakturert på prosjekter under utførelse		-2 403	-4 163	-5 047
Sum opptjent ikke fakturert inntekt	10	468	293	434

Innestående hos byggherrer³⁾	10	418	491	469
--	-----------	------------	------------	------------

³⁾ Det tilbakeholdes opp til ti prosent av kontraktssummen som sikkerhet for AF Gruppens kontraktsforpliktelser i utførelsestiden for kontrakten, herunder ansvar for forsinket fullføring. Det tilbakeholdte beløpet betegnes som «innestående hos byggherrer» og er regulert i kontraktsstandarder som NS 8405. Når sluttoppgjøret utbetales løses innestående opp.

RESULTATFØRT PÅ PROSJEKTER UNDER UTFØRELSE⁴⁾

Akkumulerte inntekter		18 205	19 988	24 844
Akkumulerte prosjektkostnader		-16 945	-17 786	-23 005
Akkumulert prosjektbidrag		1 260	2 202	1 840
Gjenværende produksjon på tapsprosjekter		28	449	109

⁴⁾ Av akkumulerte inntekter i 2016 er MNOK 6 855 knyttet til skattemessig avsluttede tilvirkningskontrakter i AF Gruppen Norge AS. Prosjektbidraget tilhørende disse kontraktene utgjør MNOK 240.

NOTE 7 LØNNSKOSTNADER

Beløp i MNOK	Note	2016	2015	2014
Lønn		-2 135	-2 057	-1 781
Arbeidsgiveravgift		-326	-302	-289
Pensjonskostnader	18	-80	-78	-71
Aksjeverdi basert avlønning (opsjonskostnad)		-8	-8	-16
Andre ytelser		-101	-90	-80
Sum lønnskostnader		-2 650	-2 535	-2 238

GJENNOMSNIITTLIG ANTALL ÅRSVERK

Norge	2 912	2 872	2 570
Sverige	171	179	217
Tyskland	3	4	3
Litauen	2	42	59
Polen	-	-	1
UK	-	-	3
Kina	9	9	5
Totalt	3 096	3 106	2 858

AKSJESALG TIL ANSATTE

AF Gruppen har de senere år gitt alle ansatte tilbud om å kjøpe aksjer med 20 % rabatt. Rabatten beregnes i forhold til gjennomsnittlig børskurs i tegningsperioden. Bindingstiden for aksjene er ett år.

ANTALL AKSJER/KURS	2016	2015	2014
Antall aksjer solgt fra egen beholdning	70 000	148 145	360 000
Antall aksjer tilført gjennom emisjon	930 000	851 855	636 245
Markedskurs i tegningsperioden (beløp i NOK)	161	106	73,7
Salgskurs (beløp i NOK)	129	85	58,9

Regnskapsmessig effekt av aksjesalg til ansatte (beløp i NOK 1 000):

Lønnskostnader (rabatt inkl. arbeidsgiveravgift)	-3 702	-5 368	-7 024
--	--------	--------	--------

OPSJONSPROGRAM

Generalforsamlingen vedtok i mai 2014 et nytt opsjonsprogram for alle ansatte i AF Gruppen. Det maksimale antall opsjoner som kunne tildeles var 4 500 000 over tre år, og ordningen innebar en årlig tildeling i årene 2014–16, med utøvelse i mars 2017. Kjøpskursen for aksjene var basert på gjennomsnittlig børskurs siste uken før de tre respektive tegningsperiodene. Opsjonspremien var NOK 1,0 per opsjon. Det var et vilkår for å utøve opsjonene at man var ansatt i AF Gruppen eller ett av datterselskapene 31. mars 2017. AF Gruppen utstedte 3 500 000 opsjoner til 1 383 ansatte i 2014, 650 000 opsjoner til 280 ansatte i 2015 og 146 863 til 105 ansatte i 2016. I alt 256 684 opsjoner har bortfalt i 2017 som følge av at ansatte har sluttet. Totalt utestående opsjoner per 31. desember 2016 var 3 647 779 justert for ansatte som har sluttet. I alt ble det innløst 3 253 346 opsjoner knyttet til denne ordningen i mars 2017. Resultatført opsjonskostnad for 2016 var MNOK 8 (MNOK 8). Kostnadsført økning i avsetning for arbeidsgiveravgift på forventet fordel ved innløsning kommer i tillegg.

Utløpsdato og utøvelseskurs for utestående opsjoner ved årsslutt:

TILDELINGSÅR	Frist for utøvelse	Utøvelseskurs (NOK per aksje)	Antall opsjoner
2014	1.3.17	63,60	2 900 949
2015	1.3.17	100,20	601 966
2016	1.3.17	128,70	144 864
Sum			3 647 779

AF Gruppen har benyttet Black-Scholes opsjonsprisinde modell i verdsettelsen av opsjonene. I modellen er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	2016	2015	2014
Forventet utbytte yield	3,5 %	4,1 %	4,5 %
Historisk volatilitet	18,8 %	18,8 %	16,0 %
Risikofri rente	1,3 %	1,9 %	2,6 %
Forventet levetid på opsjonen (år)	0,8	2,0	2,8
Aksjekurs (NOK)	132,7	108,3	74,3

Forventet volatilitet vil være lik historisk volatilitet, da dette er et opsjonsprogram med tildeling over tre år med utøvelseskurs fastsatt til gjennomsnittlig aksjekurs i tegningsperioden.

NOTE 8 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Beløp i MNOK	Note	2016	2015	2014
ANDRE DRIFTSKOSTNADER				
Husleie		-108	-108	-97
Andre leiekostnader		-413	-461	-497
Forsikring		-29	-31	-29
Innleie av arbeidskraft		-89	-90	-102
Revisjonshonorar		-6	-6	-6
Øvrige honorar		-70	-68	-78
Tap på fordringer	10	-1	-3	-5
Deponi og fyllplassavgifter		-74	-72	-73
Markedsføring og reklame		-22	-18	-17
IT-kostnader		-46	-43	-36
Øvrige andre driftskostnader		-224	-67	-177
Sum andre driftskostnader		-1 084	-968	-1 116
Beløp i TNOK				
		2016	2015	2014
GODTGJØRELSE TIL EY (ERNST & YOUNG)				
Lovpålagt revisjon		-2 381	-2 868	-3 227
Andre attestasjonstjenester		-45	-87	-114
Skatterådgivning		-127	-4	-132
Andre tjenester utenfor revisjonen		-245	-353	-555
Sum		-2 798	-3 311	-4 028
GODTGJØRELSE TIL ANDRE REVISORER				
Lovpålagt revisjon		-2 356	-1 442	-1 137
Andre tjenester utenfor revisjon		-736	-805	-1 060
Sum		-3 093	-2 247	-2 197
Sum revisjonshonorar		-5 891	-5 558	-6 225

Godtgjørelse til revisor er opplyst eksklusiv merverdiavgift.

NOTE 9 NETTO GEVINSTER (TAP)

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Gevinster (tap) ved salg av virksomhet ¹⁾	2	-	57
Gevinster (tap) ved salg av aksjer i eiendomsselskap ²⁾	2	42	21
Virkelig verdiendringer finansielle derivat	-17	64	18
Netto gevinster (tap) ved salg av varige driftsmidler	33	29	28
Netto valutagevinster/(-tap) knyttet til driften	-2	-	2
Sum netto gevinster (tap)	18	135	125

¹⁾ Gevinst ved salg av virksomhet i 2014 inkluderer gevinst på MNOK 22 fra tilbakekjøp av 60 prosent av aksjene i Miljøbase Vats AS samt gevinst på MNOK 28 fra salget av 50 prosent av aksjene i BA Gjenvinning AS. Salget av aksjer i BA Gjenvinning AS medførte tap av kontroll og innregning av gjenværende eierandel til virkelig verdi i balansen. Resterende eierandel ble solgt i mars 2016.

²⁾ Gevinster (tap) ved salg av aksjer i eiendomsselskap inkluderer salg av aksjer i tilknyttede selskaper og felles virksomhet samt salg av aksjer i datterselskaper som driver eiendomsvirksomhet. I en tidlig utviklingsfase eies ofte en større andel av eiendomsselskapene enn når utbyggingen igangsettes.

I produksjonsfasen er de fleste prosjektene organisert i tilknyttede selskaper, jmf. note 27 – Investeringer i tilknyttede selskaper og note 28 – Investeringer i felleskontrollert virksomhet. Gevinst fra salg av aksjer i eiendomsselskap på MNOK 42 i 2015 var i hovedsak knyttet til salget av 50 prosent av aksjene i Bjørnsons Hage AS og Bjørnsons Hage 2 AS. Salget medførte tap av kontroll, og gevinsten inkluderer dermed latent gevinst på AF Gruppens resterende eierandel på 50 prosent.

NOTE 10 KUNDE- OG ANDRE IKKE RENTEBÆRENDE FORDRINGER

Beløp i MNOK	Note	2016	2015
Kundefordringer		2 524	2 132
Fakturert ikke opptjent på prosjekter under utførelse	6	-1 439	-1 413
Opptjent ikke fakturert inntekt på prosjekter under utførelse	6	468	293
Innestående hos byggherrer	6	418	491
Forskuddsbetalt skatt		3	6
Forskuddsbetalt mva. og andre offentlige avgifter		7	12
Forskuddsbetalte kostnader		37	23
Øvrige kortsiktige ikke rentebærende fordringer		42	56
Sum kunde- og andre ikke rentebærende fordringer	24	2 061	1 599
Brutto kundefordringer		2 528	2 134
Avsetning for tap		-3	-2
Balanseførte kundefordringer		2 524	2 132

Maksimal eksponering for kreditrisiko knyttet til kundefordringer på balansedagen fordelt etter alder:

Beløp i MNOK	2016	2015
KUNDEFORDRINGER - ALDERSFORDELING		
Forfalt 1–30 dager	200	213
Forfalt 31–60 dager	60	30
Forfalt 61–90 dager	197	24
Forfalt 91–120 dager	47	22
Mer enn 120 dager	541	624
Sum forfalte, ikke nedskrevne fordringer	1 045	914
Ikke forfalte fordringer	1 480	1 218
Balanseførte kundefordringer	2 524	2 132

ALDERSFORDELING 2016	Ikke forf.	1–30 dg.	31–60 dg.	61–90 dg.	91–120 dg.	>120 dg.	Sum
Kundefordringer brutto	1 480	200	60	197	47	544	2 528
Avsetning for tap	-	-	-	-	-	-3	-3
Balanseførte kundefordringer	1 480	200	60	197	47	541	2 524

En forholdsmessig stor andel av kundefordringene er forfalt med mer enn 120 dager. Dette har sammenheng med kompleksiteten i sluttoppgjøret til prosjektene. Ved sluttoppgjøret avregnes alle utførte mengder i entreprenørkontrakten mot kontraktens priser. I tillegg vil faktisk utført arbeid normalt omfatte poster som ikke er beskrevet i kontrakten og partene må komme til enighet om hvordan disse postene skal prises og hvordan mengdene skal beregnes. Dette arbeidet tar vanligvis flere måneder og for komplekse kontrakter kan det ta opp til ett år. Verdifall knyttet til manglende betalingsvilje eller betalingsevne forekommer sjelden. Verdiendringer av fordringsmassen er i all hovedsak knyttet til estimatendringer av prosjektinntekter og bokføres som korreksjon av prosjektinntektene.

BEVEGELSE I AVSETNING FOR TAP PÅ KUNDEFORDRINGER	Note	2016	2015
Avsetning for tap 1.1		-2	-3
Konstaterte tap i løpet av året		-	4
Reversering av fjorårets avsetning		-	-
Årets avsetning	8	-1	-3
Avsetning for tap 31.12		-3	-2

Avsetning for tap på kundefordringer dekker kun avsetning relatert til kundenes betalingsevne. Annen risiko knyttet til kundefordringene er hensyntatt ved vurdering av prosjektene.

NOTE 11 BEHOLDNINGER

<i>Beløp i MNOK</i>	2016	2015
Reservedeler og prosjektbeholdninger	59	86
Råmaterialer	52	42
Ferdigvarer	28	24
Sum beholdninger	139	152

NOTE 12 EGENREGIPROSJEKTER

Utbyggingsprosjektene i AF Gruppen organiseres i stor grad ved at det etableres felles utbyggingselskaper med samarbeidspartnere. De fleste av disse selskapene organiseres som tilknyttede selskaper eller felles virksomhet, jmfør note 27 – Tilknyttede selskaper og note 28 – Felleskontrollert virksomhet. Det som fremkommer i balansen som egenregiprosjekter og som spesifiseres i tabellen under er kun de prosjektene som utvikles i datterselskaper.

<i>Beløp i MNOK</i>	2016	2015
Boligprosjekter under oppførelse	-	9
Ferdigstilte boligenheter for salg	1	11
Tomter for utbygging	46	47
Sum egenregiprosjekter	47	67

Det foreligger ingen aktiverte renter i balanseført verdi av egenregiprosjektene.

TOMTER FOR UTBYGGING

Tomter for utbygging er tomter og utbyggingsrettigheter som ennå ikke er besluttet utbygget. Sammen med tomter og utbyggingsrettigheter i tilknyttede selskaper kan disse utnyttes til å bygge 2 054 (2 367) boenheter og 107 310 m² (122 717) næringsareal. Av disse er AFs andel 848 (997) boenheter og 51 213 m² (59 272) næringsareal.

FERDIGSTILTE BOLIGENHETER FOR SALG	2016	2015
Antall ferdigstilte boligenheter for salg i datterselskaper	1	11
Andel ferdigstilte boligenheter for salg i tilknyttede selskaper	4	-

NOTE 13 IMMATERIELLE EIENDELER

Beløp i MNOK	Goodwill	Kunde- relasjoner	Andre immaterielle eiendeler	Sum
ANSKAFFELSESKOST				
1.1.15	1 350	30	25	1 405
Ordinær tilgang	-	-	3	3
Tilgang ved kjøp av virksomhet	724	-	-	724
Omregningsdifferanse	10	-	-	10
31.12.15	2 083	30	29	2 143
ORDINÆR TILGANG				
Tilgang ved kjøp av virksomhet	5	-	-	5
Avgang	-	-	-1	-1
Omregningsdifferanse	-11	-	-	-11
31.12.16	2 078	30	30	2 138
AV- OG NEDSKRIVNINGER				
1.1.15	-	-30	-17	-47
Årets avskrivninger	-	-	-2	-2
Årets nedskrivninger	-15	-	-1	-16
31.12.15	-15	-30	-20	-66
AVGANG				
Årets avskrivninger	-	-	1	1
Årets nedskrivninger	-40	-	-	-40
31.12.16	-55	-30	-21	-107
BALANSEFØRT VERDI				
Anskaffelseskost	2 083	30	29	2 143
Av- og nedskrivninger	-15	-30	-20	-66
31.12.15	2 068	-	9	2 077
Anskaffelseskost	2 078	30	30	2 138
Av- og nedskrivninger	-55	-30	-21	-107
31.12.16	2 023	-	9	2 032
	Kunderelasjoner		Andre imm. eiendeler	
Økonomisk levetid	5 år		4–22 år	
Avskrivningsplan	Lineær		Lineær	

NOTE 13 IMMATERIELLE EIENDELER FORTS.**ALLOKERING AV GOODWILL TIL KONTANTGENERERENDE ENHETER**

Goodwill allokeres til de av konsernets kontantgenererende enheter som forventes å få synergier av virksomhetssammenslutningen. I hovedsak er goodwill allokert til forretningsenheter. Allokeringen fremkommer av oversikten under:

Beløp i MNOK	2016	2015
Målselv Maskin & Transport	64	64
AF Anlegg	17	17
Påplintar	3	3
Sum Anlegg	84	84
AF Decom	37	37
Härnösand Byggreturer	13	14
Sum Miljø	50	51
Strøm Gundersen	843	838
LAB	649	649
AF Bygg Sverige	99	109
AF Bygg Østfold	47	47
AF Bygg Prosjektpartner	20	20
Sum Bygg	1 659	1 662
AF Offshore AeronMollier	177	217
Sum Offshore	177	217
AF Energi & Miljøteknikk	53	53
Sum Energi	53	53
Balanseført verdi 31.12	2 023	2 068

NEDSKRIVNINGSTESTER FOR GOODWILL

Konsernet gjennomfører årlig tester for å vurdere verdifall på goodwill og immaterielle eiendeler. I nedskrivningstesten blir bokført verdi målt mot gjenvinnbart beløp fra den kontantgenererende enheten eiendelen er allokert til. Gjenvinnbart beløp fra kontantgenererende enheter er fastsatt ved beregninger av bruksverdi. Bruksverdien er beregnet basert på en diskontering av forventede framtidige kontantstrømmer før skatt, diskontert med en relevant diskonteringsrente (WACC) før skatt som hensyntar løpetid og risiko. Det er benyttet ulik diskonteringsrente for norsk og svensk virksomhet som følge av forskjeller i risikofri rente. For 2016 er det også benyttet ulikt avkastningskrav for Offshore for å reflektere forskjeller i markedsrisiko.

De viktigste forutsetningene som er benyttet ved beregning av gjenvinnbare beløp:

NORGE	2016	2015
Vekstrate ¹⁾	2,0 %	2,5 %
WACC før skatt offshore	10,3 %	8,3 %
WACC før skatt øvrige	8,2 %	8,3 %
SVERIGE	2016	2015
Vekstrate ¹⁾	2,0 %	2,5 %
WACC før skatt	6,5 %	6,5 %

¹⁾ Vekstraten er nominell og forutsatt å være evigvarende.

Forventede kontantstrømmer for 2017 i beregningen av gjenvinnbart beløp er basert på budsjett for 2017 godkjent av ledelsen. Dersom neste års budsjett ikke er representativt og det foreligger ledelsesgodkjente budsjetter for flere år, legges det til grunn budsjetter for opptil tre år. Budsjettene og forretningsplanene bygger på forutsetninger om blant annet etterspørsel, materialkostnader, kostnader for arbeidskraft og den generelle konkurransesituasjonen i markedene AF Gruppen har virksomhet i. Forutsetningene som er gjort bygger på ledelsens erfaring samt eksterne kilder. For alle forretningsenheter er det lagt til grunn en forventning om 2,8 prosent lønnsvekst i 2017.

Det er i 2016 nedskrevet goodwill på MNOK 40 knyttet til AF Offshore AeronMollier som følge av at enheten har hatt vanskelige markedsforhold over lengre tid og lavere aktivitet enn ønsket. Det er gjennomført betydelig organisatoriske tilpasninger det siste året, og enheten leverte et positivt resultat for 2016. I testen ble gjenvinnbart beløp for AF Offshore AeronMollier beregnet til MNOK 238. AF Offshore AeronMollier tilhører virksomhetsområdet Offshore.

NOTE 13 IMMATERIELLE EIENDELER FORTS.

SENSITIVITETSANALYSE FOR NØKKELFORUTSETNINGER

Det er gjennomført sensitivitetsanalyser for alle goodwillposter knyttet til diskonteringsrente (WACC) og kontantstrømmer. Sensitivitetsanalyser for de enhetene med de høyeste goodwillpostene presenteres i avsnitten under. Den beregnede verdien av den enkelte kontantstrømgenererende enhet overstiger balanseført verdi med relativt god margin ved utgangen av 2016 for de fleste enhetene i testen. Unntaket er AF Offshore AeronMollier der goodwill ble nedskrevet til beregnet gjenvinnbart beløp i 2016. Basert på nåværende kunnskap er ledelsen i AF Gruppen av den oppfatning at rimelige endringer i nøkkelforutsetninger, som er grunnlag for beregning av gjenvinnbart beløp, ikke vil medføre behov for nedskrivning for andre kontantstrømgenererende enheter enn AF Offshore AeronMollier.

A) SENSITIVITETSANALYSE FOR DISKONTERINGSRENTE (WACC)

Tabellen under viser forholdet mellom estimert gjenvinnbart beløp og bokført verdi av eiendelene i nedskrivningstesten for AF Gruppens største goodwillposter. Bokført verdi av eiendelene i nedskrivningstesten er uttrykt som indeks 100. I tillegg vises det hvordan gjenvinnbart beløp endrer seg dersom diskonteringsrenten (WACC) endrer seg med henholdsvis 50, 100 og 300 basispunkter (dvs 0,5, 1 og 3 prosentpoeng). Alle andre forutsetninger er holdt konstant i beregningen.

Dersom indeksen for gjenvinnbart beløp er mindre enn 100, indikerer dette at gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi av eiendelene i nedskrivningstesten, slik at nedskrivning av goodwill er nødvendig. Av tabellen fremgår det eksempelvis at ved en økning av WACC med 0,5 prosentpoeng, er det nedskrivningsbehov for goodwill allokeret til AF Offshore AeronMollier.

2016	Indekserte verdier		Gjenv. beløp ved økning av WACC med		
SELSKAP	Gjenvinnbart beløp	Bokf. verdi av eiendeler	50 bp	100 bp	300 bp
Målselv Maskin & Transport	306	100	294	273	218
Strøm Gundersen	316	100	229	213	167
LAB	269	100	249	232	181
AF Bygg Sverige	700	100	630	573	420
AF Offshore AeronMollier	100	100	94	90	73
AF Energi & Miljøteknikk	632	100	585	545	427

2015	Indekserte verdier		Gjenv. beløp ved økning av WACC med		
SELSKAP	Gjenvinnbart beløp	Bokf. verdi av eiendeler	50 bp	100 bp	300 bp
AF Bygg Göteborg	368	100	325	293	210
Strøm Gundersen	251	100	367	326	227
AF Decom	1 117	100	1 015	940	726
AF Energi og Miljøteknikk	698	100	642	595	459
AF Offshore AeronMollier	102	100	97	90	71

B) SENSITIVITETSANALYSE FOR KONTANTSTRØMMER

Tabellen under viser forholdet mellom normaliserte kontantstrømmer forutsatt i beregningen av gjenvinnbart beløp og beregnet «break even»-kontantstrøm i nedskrivningstesten for AF Gruppens største goodwillposter. Den kontantstrømmen som gir «break even» i nedskrivningstesten, dvs den kontantstrømmen som gir gjenvinnbart beløp lik bokført verdi av eiendeler, er uttrykt som indeks 100. I tillegg vises det hvordan gjenvinnbart beløp endrer seg dersom kontantstrømmen reduseres med henholdsvis 10 prosent, 30 prosent og 50 prosent.

Dersom indeksen for estimert kontantstrøm er mindre enn 100, indikerer dette at gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi av eiendelene i nedskrivningstesten, slik at nedskrivning av goodwill er nødvendig. Av tabellen fremgår det eksempelvis at ved en reduksjon av estimert kontantstrøm med 10 prosent, er det nedskrivningsbehov for goodwill allokeret til AF Offshore AeronMollier.

NOTE 13 IMMATERIELLE EIENDELER FORTS.

2016	Indekserte verdier		Gjenv. beløp ved reduksjon av kontantstrøm med		
	Estimert kontantstrøm	«Break even» kontantstrøm	10 %	30 %	50 %
SELSKAP					
Målselv Maskin & Transport	306	100	275	214	153
Strøm Gundersen	300	100	270	210	150
LAB	291	100	262	204	146
AF Bygg Sverige	699	100	629	489	349
AF Offshore AeronMollier	100	100	90	70	50
AF Energi & Miljøteknikk	625	100	562	437	312

2015	Indekserte verdier		Gjenv. beløp ved reduksjon av kontantstrøm med		
	Estimert kontantstrøm	«Break even» kontantstrøm	10 %	30 %	50 %
SELSKAP					
AF Bygg Göteborg	368	100	332	258	184
Strøm Gundersen	251	100	226	175	125
AF Decom	1 117	100	1 005	782	558
AF Energi og Miljøteknikk	698	100	628	489	349
AF Offshore AeronMollier	102	100	92	71	51

NOTE 14 VARIGE DRIFTSMIDLER

Beløp i MNOK	Bygninger, prod. anlegg og tomter	Maskiner og driftsløsøre	Sum
ANSKAFFELSESKOST			
1.1.15	693	761	1 454
Ordinær tilgang	3	146	149
Tilgang ved kjøp av virksomhet	45	101	147
Avgang	-12	-120	-132
Reklassifisering mellom gruppene	-	-	-
Omregningsdifferanser	1	5	7
31.12.15	730	894	1 624
Ordinær tilgang	5	162	167
Tilgang ved kjøp av virksomhet	-	-	-
Avgang	-12	-108	-120
Omregningsdifferanser	-1	-5	-6
31.12.16	723	943	1 666
AV- OG NEDSKRIVNINGER			
1.1.15	-18	-443	-461
Årets avskrivning	-4	-117	-122
Årets nedskrivning	-1	-1	-2
Akk. avskrivning årets avgang	1	75	76
Reklassifisering mellom gruppene	-	-	-
Omregningsdifferanser	-	-4	-4
31.12.15	-23	-490	-513
Årets avskrivning	-9	-125	-135
Årets nedskrivning	-	-	-
Akk. avskrivning årets avgang	2	81	83
Omregningsdifferanser	-	5	5
31.12.16	-30	-530	-560
BALANSEFØRT VERDI			
Anskaffelseskost	730	894	1 624
Av- og nedskrivninger	-23	-490	-513
31.12.15	708	404	1 111
Anskaffelseskost	723	943	1 666
Av- og nedskrivninger	-30	-530	-560
31.12.16	693	413	1 105

AVSKRIVNINGSSATSER

Anleggsmidler avskrives over forventet økonomisk levetid. Produksjonsmaskiner avskrives vanligvis degressivt, mens en lineær metode benyttes for øvrige avskrivbare driftsmidler.

FØLGENDE AVSKRIVNINGSSATSER ER BENYTTET

Maskiner og driftsløsøre	10–33 %
Bygninger og produksjonsanlegg	2–5 %
Tomter	0 %

LEASING

Beløp i MNOK	2016	2014
Operasjonell leasing (årets leiekostnad)	392	441
Finansiell leasing	86	38

De finansielle leieavtalene inngår i driftsmiddelgruppen Maskiner og driftsløsøre.

PANT

Opplysninger om pantsatte varige driftsmidler er gitt i note 34 – Pant og garantier.

NOTE 15 AVSETNING FOR FORPLIKTELSE

Beløp i MNOK	Garantiarbeider	Betingede vederlag	Øvrige avsetninger	Sum avsetninger
1.1.16	120	146	82	349
Reverserte tidligere avsetninger	-92	-	-7	-99
Avsatt i løpet av året	98	4	25	128
Benyttet i løpet av året	-4	-	-9	-13
31.12.16	123	150	91	365

Avsetninger for garantiarbeider representerer ledelsens beste estimat på garantiansvaret knyttet til ordinære bygg- og anleggsprosjekter og garantiansvar etter Bustadoppføringslova. Garantitiden er normalt 3–5 år.

Avsetning for betingede vederlag er knyttet til betingede vederlagselementer i forbindelse med kjøp av virksomhet, jmfør note 4 – Kjøp og salg av virksomhet. Det har ikke blitt innregnet nye betingede vederlag i 2016.

Øvrige avsetninger inkluderer MNOK 41 i avsetning for forventet arbeidsgiveravgift knyttet til innløsning av opsjoner iht. AF Gruppens opsjonsprogram for ansatte.

KLASSIFISERING I BALANSEN	2016	2015
Langsiktig gjeld	158	183
Kortsiktig gjeld	207	165
Sum	365	349

NOTE 16 LEVERANDØRGJELD OG ANNEN IKKE RENTEBÆRENDE GJELD

Beløp i MNOK	2016	2015
Leverandørgjeld	1 394	939
Offentlig gjeld	361	317
Forskudd fra kunder	464	241
Påløpte feriepenge inklusiv arbeidsgiveravgift	238	238
Andre påløpte kostnader og annen kortsiktig gjeld	913	1 500
Sum leverandørgjeld og ikke rentebærende gjeld	3 369	3 236

NOTE 17 LEIEAVTALER

OPERASJONELLE LEIEAVTALER

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Husleie	-108	-108	-97
Leiekostnad Miljøbase Vats ¹⁾	-	-	-34
Øvrige leiekostnader ²⁾	-413	-461	-463
Sum	-521	-569	-594

¹⁾ Selskapet Miljøbase Vats AS ble kjøpt opp fra tilknyttet selskap til heleid datterselskap i 2014. Etter dette er denne leien en konsernintern kostnad som elimineres.

²⁾ Posten øvrige leiekostnader varierer med aktiviteten knyttet til offshore-kampanjer.

KONSERNET SOM LEIETAKER

Konsernet har inngått flere operasjonelle leieavtaler. Disse omfatter primært uoppsigelige leieavtaler for lokaler, uoppsigelige leieavtaler for maskiner samt kortsiktige oppsigelige leieavtaler for maskiner og utstyr.

Enkelte av eiendelene som leies inn under ikke oppsigelige operasjonelle leieavtaler blir fremleid. I tallene for uoppsigelige leiekontrakter er beløpene i noten vist brutto før fradrag for fremleieinntekter.

Uoppsigelige leieavtaler avtales i gjennomsnitt for 5–10 år for kontorer og 3–5 år for maskiner. Leieavtalene inneholder vanligvis en rett til forlengelse av leieperioden. For leie av kontorer har avtalene normalt en klausul om forlengelse av leieavtalene til markedsleie etter utgangen av minimum leieperiode.

Leieavtalene inneholder ikke restriksjoner på konsernets utbyttepolitikk eller finansieringsmuligheter.

Konsernet har følgende fremtidige minimumsforpliktelser knyttet til uoppsigelige operasjonelle leieavtaler:

MINIMUMSFORPLIKTELSE – OPERASJONELLE LEIEAVTALER 31. DESEMBER	2016	2015	2014
MASKINER OG BILER			
Leie, forfall innen år 1	97	189	186
Leie, forfall år 1–5	176	305	337
Leie, forfall etter år 5	3	7	13
Sum minimumsforpliktelse	276	501	536
KONTORLOKALER, ANLEGG OG INVENTAR			
Leie, forfall innen år 1	70	75	75
Leie, forfall år 1–5	242	276	273
Leie, forfall etter år 5	164	161	230
Sum minimumsforpliktelse	475	512	579
Sum minimumsforpliktelse totalt	752	1 013	1 115
FORFALLSSTRUKTUR			
Operasjonelle leieforpliktelser med forfall innen 1 år	167	264	261
Operasjonelle leieforpliktelser med forfall 1–5 år	418	581	610
Operasjonelle leieforpliktelser med forfall etter 5 år	167	168	244
Sum minimumsforpliktelse totalt	752	1 013	1 115

De operasjonelle leieforpliktelsene inkluderte tidligere år leieforpliktelser knyttet til miljøbasen på Vats. Miljøbase Vats AS ble etter oppkjøp av resterende aksjer datterselskap i AF Gruppen og dette er dermed ikke lenger en leieforpliktelse for konsernet.

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
LEIEAVTALER KONTORLOKALER			
Leieavtale Helsfyr, Oslo	365	398	458
Øvrige leieavtaler	50	104	103
Sum minimumsforpliktelse	415	502	561

NOTE 17 LEIEAVTALER FORTS.

KONSERNET SOM UMLEIER

I konsernet er det i 2016 innregnet en inntekt på MNOK 16 (23) i resultatregnskapet for operasjonelle leieavtaler. Leieinntektene består for det meste av kortsiktig utleie av kontorer. Minimum fremleieinntekter er:

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Fremleie, forfall i løpet av år 1	5	7	14
Fremleie, forfall år 1–5	11	1	6
Fremleie, forfall etter år 5	-	-	-
Sum	16	8	21

FINANSIELLE LEIEAVTALER

De finansielle leieavtalene er knyttet til leie av maskiner og løsøre, jmf note 14 - Varige driftsmidler.

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Leie, forfall innen år 1	19	16	7
Leie, forfall år 1–5	51	47	24
Leie, forfall etter år 5	5	8	8
Nominell verdi minimumsforpliktelse	76	70	38
Renter	5	5	1
Nåverdi minimumsforpliktelse	70	65	37

NOTE 18 PENSJONER

De norske selskapene i konsernet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Konsernets pensjonsordninger tilfredsstiller lovens krav.

INNSKUDDSPENSJON

For konsernets ansatte i Norge er det etablert innskuddsbaserte pensjonsordninger for alle ansatte født i 1952 eller senere, eller som ble ansatt i 2003 eller senere. Fra 1.7.2008 har innskuddene vært 4,25 % av lønn >1G<7,1G og 13 % av lønn >7,1G<12G, hvorav den ansatte betaler 2 % av lønn og maksimalt halvparten av innskuddet. Innbetalinger til innskuddsbaserte ordninger blir resultatført i det året innskuddet gjelder for.

YTELSESPENSJON

Konsernet har en kollektiv pensjonsordning for ansatte i Norge født i 1951 eller tidligere. Ordningen omfatter kun alderspensjon. Planen har som siktemål å gi ytelser på 60 prosent av lønnsnivå innenfor 12G på pensjoneringsstidspunktet.

Dette ytelsesnivået betinger 30 års opptjeningsstid. Pensjonsalder er 67 år, og det er 15 års utbetalingstid. Deler av pensjonsutbetalingene blir dekket av den norske Folketrygden og forventet utbetaling fra denne. Resten er finansiert gjennom fondsopplegg i forsikringselskap. Ved utgangen av 2016 deltok 18 (31) aktive personer i ordningen og 97 (86) pensjonister.

Samtlige ansatte i de svenske konsernselskapene er medlem i ytelsesbaserte flerforetaksordninger. Ordningene omfatter alderspensjon, sykepensjon og familiepensjon. En del av pensjonskostnaden inngår i det sosiale påslaget til lønnskostnadene. I tillegg til dette har de ansatte egne avtaleordninger som varierer med hvilken avtale man går innunder. Ordningene regnskapsføres som innskuddsbaserte ordninger. Bakgrunnen er at selskapene ikke har hatt tilgang til tilstrekkelig informasjon til å kunne behandle dette som ytelsesbaserte ordninger. Premiene betales løpende gjennom året til ulike forsikringselskap og beregnes som en andel av lønnen til de ansatte. Pensjonsordningene omfatter 168 (176) personer.

NOTE 18 PENSJONER FORTS.

Årets pensjonskostnad er beregnet som følger:

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	-1	-2	-2
Rentekostnad av påløpte pensjonsforpliktelser	-2	-2	-3
Forventet avkastning av pensjonsmidlene	1	2	3
Arbeidsgiveravgift	-	-	-
Resultatførte aktuarmessige gevinster/tap	-	-	-
Sum ytelsesbasert pensjon	-2	-2	-2
Innskuddsbasert pensjon Norge	-44	-43	-39
Tilskudd til pensjonsordninger utland	-10	-12	-9
Andre pensjonskostnader	-24	-21	-21
Årets pensjonskostnad ekskl. arbeidsgiveravgift	-80	-78	-71
Arbeidsgiveravgift	-5	-10	-9
Årets pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift	-86	-88	-80

Årets pensjonskostnad er basert på økonomiske forutsetninger ved årets begynnelse, mens balansestatus er basert på økonomiske forutsetninger ved årets slutt.

PENSJONSFORPLIKTELSE OG PENSJONSMIDLER

Selskapet har pr. 31.12 brutto pensjonsforpliktelser på MNOK 75 (75). Av disse er MNOK 74 (74) fondert og MNOK 1 (1) ufondert. Virkelig verdi av pensjonsmidler pr 31.12 er MNOK 78 (83). Balanseførte pensjonsmidler i selskapet utgjør MNOK 4 (9) og pensjonsforpliktelser MNOK 1 (2). Aktuariell gevinst innregnet i pensjonsforpliktelsen er MNOK 5 (1) og actuarielt tap i midlene MNOK 2 (1). Faktisk avkastning på pensjonsmidlene var MNOK 1 (2) og forventet premieutbetaling neste år er MNOK 1 (2).

FORUTSETNINGER FOR AKTUARMESSEGE BEREGNINGER	31.12.16	31.12.15	31.12.14
Diskonteringsrente	2,1 %	2,5 %	2,3 %
Avkastning på pensjonsmidler	2,1 %	2,5 %	3,2 %
Lønnsøkning	2,3 %	2,5 %	2,8 %
G-regulering	2,0 %	2,3 %	2,5 %
Pensjonsregulering	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Turnover	10,0 %	10,0 %	10,0 %

De aktuarmessige beregningene tar eksplisitt hensyn til reaktivering av personer med nedsatt funksjonsevne. Beregningene benytter SSB sin dødelighetstabell K2013.

FORDELING AV PENSJONSMIDLENE PÅ INVESTERINGSKATEGORIER	31.12.16	31.12.15	31.12.14
Aksjer	8,4 %	9,4 %	9,9 %
Eiendom	12,1 %	14,7 %	15,0 %
Anleggsobligasjoner	47,5 %	39,8 %	35,6 %
Omløpsobligasjoner	28,8 %	34,0 %	37,4 %
Annet	3,2 %	2,1 %	2,1 %
Sum	100,0 %	100,0 %	100,0 %

NOTE 19 NETTO FINANSPOSTER

<i>Beløp i MNOK</i>	<i>Note</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>
FINANSINNTEKTER				
Renteinntekter likvide midler	20	2	3	1
Renteinntekter tilknyttede selskaper	20	7	6	4
Renteinntekter kunder		6	7	3
Andre renteinntekter	20	8	13	19
Andre finansinntekter		1	2	-
Sum finansinntekter		24	31	26
FINANSKOSTNADER				
Rentekostnader lån og trekkfasiliteter	20	-12	-13	-9
Andre rentekostnader	20	-7	-24	-10
Andre finanskostnader		-1	-1	-1
Sum finanskostnader		-20	-39	-20
FINANSIELLE GEVINSTER (TAP) OG VERDIENDRINGER				
Netto valutagevinst (tap) knyttet til finansiering		-7	-1	-5
Virkelig verdiendring rentebytteavtaler	23	8	3	-13
Sum finansielle gevinster (tap) og verdiendringer		1	2	-17
Netto finansposter		6	-6	-10

NOTE 20 NETTO RENTEBÆRENDE FORDRINGER (GJELD)

<i>Beløp i MNOK</i>	<i>Note</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>
NETTO RENTEBÆRENDE FORDRINGER (GJELD)			
Rentebærende fordringer – langsiktige		206	169
Rentebærende fordringer – kortsiktige		44	70
Likvide midler		469	459
– Rentebærende lån og kreditter – langsiktige		-83	-83
– Rentebærende lån og kreditter – kortsiktige		-30	-22
Netto rentebærende fordringer (gjeld)	22,24	606	594
LIKVIDE MIDLER			
Kontanter og bankinnskudd		469	459
Kortsiktige plasseringer i pengemarkedsfond		-	-
Likvide midler	22,24	469	459
Herav bundne midler		18	18

Bundne midler består hovedsakelig av innskudd knyttet til oppgjør av skattetreksmidler.

NOTE 20 NETTO RENTEBÆRENDE FORDRINGER (GJELD) FORTS.

Beløp i MNOK	Note	Effektiv rentesats	2016	2015
RENTEBÆRENDE LÅN OG KREDITTER				
Kassekreditt utenfor konsernkontosystemet	22,24	1,9 %	2	3
Pantelån	22,24	2,9 %	15	18
Finansielle leieforpliktelser	22,24	2,7 %	78	69
Andre lån	22,24	3,2 %	19	16
Sum rentebærende lån og kreditter			113	105
KLASSIFISERING I BALANSEN				
Kortsiktig gjeld	22,24		30	22
Langsiktig gjeld	22,24		83	83
Sum rentebærende lån og kreditter			113	105
FORFALLSSTRUKTUR				
Gjeld som forfaller til betaling innen 1 år	24		30	22
Gjeld som forfaller til betaling mellom 1 og 5 år	24		76	74
Gjeld som forfaller til betaling etter 5 år	24		7	9
Sum			113	105

Rentebærende lån og kreditter måles løpende til amortisert kost. Virkelig verdi beregnes ved å neddiskontere fremtidige kontantstrømmer og er klassifisert på nivå 2 i virkelig verdi-hierarkiet, jmfør note 24 – Finansielle instrumenter kategoritabell. Virkelig verdi er i det alt vesentlige lik bokført verdi.

TREKKRETTIGHETER

Konsernet hadde ved årsskiftet 2016 ubenyttede kassekreditter tilknyttet to konsernkontosystem på MNOK 1 280 (880). I tillegg har konsernet en kommitert ubenyttet låneramme på MNOK 600. Totalt hadde konsernet MNOK 1 880 (1 480) i ubenyttede kredittrammer for banklån, inklusive kassekreditt, per 31. desember 2016.

NOTE 21 RESULTAT OG UTBYTTE PER AKSJE

RESULTAT PER AKSJE

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Årets resultat tilordnet aksjonærene i morselskapet	691	697	442

ANTALL AKSJER PER 31.12

Tidsveiet gjennomsnittlig antall eksternt eide aksjer ¹⁾	92 797 169	91 183 492	86 623 279
Utvanningseffekt av aksjevaldibasert avlønning ²⁾	1 942 272	1 734 467	210 443
Tidsveiet gjennomsnittlig antall eksternt eide aksjer etter utvanning	94 739 441	92 917 959	86 833 722

Resultat per aksje (beløp i kroner)	7,44	7,64	5,11
-------------------------------------	------	------	------

Utvannet resultat per aksje (beløp i kroner)	7,29	7,50	5,09
--	------	------	------

¹⁾ Tidsveiet gjennomsnitt av antall utstedte aksjer fratrukket egne aksjer.

²⁾ AF Gruppens ordning for aksjevaldibasert avlønning (opsjoner), jmfør note 7 – Lønnskostnader, medfører at eksternt eide aksjer kan bli utvannet som følge av innløsning av opsjoner. For å hensynta den fremtidige økningen i eksternt eide aksjer, beregnes det, i tillegg til resultat per aksje, utvannet resultat per aksje. Utvanningseffekten beregnes ved å dividere verdien av opsjonene per 31.12.16 med børskurs for AF-aksjen per 31.12.16. Verdien av opsjonene beregnes ved å multiplisere antall opsjoner med differansen mellom AF-aksjens markedskurs på balansedagen og gjennomsnittlig innløsningskurs.

UTBYTTE PER AKSJE

Den 24. mai 2016 ble utbytte for regnskapsåret 2015 utbetalt med NOK 5,00 per aksje. Av utbyttet på NOK 5,00 var NOK 3,40 tilbakebetaling av kapital. Den 23. november 2016 ble ytterligere NOK 3,00 per aksje utbetalt som utbytte grunnet selskapets sterke finansielle posisjon. Det ble totalt utbetalt MNOK 744 som utbytte til aksjonærene i 2016.

For regnskapsåret 2016 foreslår styret et utbytte på NOK 5,00 per aksje for utbetaling 1. halvår. Utbyttet forventes å bli utbetalt til aksjonærene den

23. mai 2017. Utbyttet må godkjennes av generalforsamlingen og er ikke avsatt som gjeld i balansen. Det vil ikke bli utbetalt utbytte på selskapets egne aksjer.

Totalt estimert utbytte for regnskapsåret 2016 for utbetaling 1. halvår er MNOK 487. Styret vil be generalforsamlingen om fullmakt til å utbetale utbytte også i november 2017.

Beløp i MNOK	2016
Totalt antall aksjer 31.12	93 610 000
Emisjon ifm. kjøp av Kanonaden Entreprenad AB 23.02.17	318 766
Estimert antall aksjer emittert ifm. innløsning av antall opsjoner	3 500 000
Antall utbytteberettigede aksjer	97 428 766
Utbytte per aksje	5,00
Totalt estimert utbytte	487 143 830

NOTE 22 FINANSIELL RISIKOSTYRING**22.1. FINANSIELLE RISIKOFAKTORER**

Konsernet blir, gjennom sine aktiviteter, eksponert for ulike typer finansiell risiko; kredittisiko, markedsrisiko og likviditetsrisiko.

Det overordnede målet for risikostyringen i konsernet er å minimere risiko AF Gruppen ikke kan påvirke. Et eksempel på dette er uforutsigbare endringer i kapitalmarkedene.

Styret har et overordnet ansvar for etablering av og tilsyn med konsernets rammeverk for risikostyring. Det er etablert prinsipper for risikostyring for å identifisere og analysere den risiko konsernet er eksponert for, fastsette rammer for akseptabelt risikonivå og tilhørende kontroller, samt overvåke risiko og overholdelse av rammer. Prinsipper og systemer for risikostyring gjennomgås regelmessig for å gjenspeile endring i aktiviteter og markedsbetingelser. Gjennom opplæring, standarder og prosedyrer for styring av risiko, er målet å utvikle et disiplinert og konstruktivt kontrollmiljø hvor alle ansatte forstår sine roller og sitt ansvar.

A) KREDITTRISIKO

Kredittisiko er risiko for finansielle tap om en kunde eller motpart til et finansielt instrument ikke klarer å oppfylle sine kontraktsmessige forpliktelser. Kredittisiko oppstår vanligvis som følge av konsernets fordringer på kunder. Det er også kredittisiko knyttet til likvide midler og finansielle derivater. Ledelsen har fastsatt retningslinjer for kredittgiving, og eksponeringen for kredittisiko følges opp løpende.

«Kundefordringer og andre fordringer»

Konsernets eksponering for kredittisiko knyttet til kundefordringer og andre kortsiktige fordringer påvirkes hovedsakelig av individuelle forhold knyttet til hver enkelt kunde. Andre forhold, som kundebasens demografi, geografiske forhold og lignende har liten innvirkning på kredittrisikoen.

Kundefordringer og andre fordringer i balansen er presentert netto etter avsetninger for påregnelige tap. Avsetning for tap gjøres når objektive bevis foreligger på at en kredittisiko forventes å resultere i et tap. Dersom en kredittisiko er identifisert på kontraktstidspunktet, vil selskapet kreve bankgaranti som sikkerhet for betaling i henhold til kontrakt.

Konsernets største kunder er Statens vegvesen, kommuner og oljeselskaper på norsk og britisk sokkel. Disse kundene er enten statlige eller har en høy internasjonal kredittranking og ledelsen mener kredittisikoen for disse kundene er minimal. I henhold til norsk standard for bygge- og anleggskontrakter skal kunden stille sikkerhet for oppfyllelse av sine kontraktsforpliktelser med 10–17,5 prosent av kontraktssummen. Entreprenøren er ikke pliktig til å starte utførelsen av en kontrakt før sikkerhetsstillelse fra kunden er mottatt.

Konsernets øvrige kredittisiko er spredt på mange kontraktspartnere og boligkjøpere. Boligkjøpere betaler alltid forskudd ved inngåelse av kjøpekontrakt med minimum 10 prosent av kjøpesummen. Selskapet har salgspant i solgte boligheter. Kredittisikoen er spredt på mange boligkjøpere og vurderes som lav.

Maksimal eksponering for kredittisiko knyttet til kundefordringer på balansedagen fordelt etter alder se note 11 – Kundefordringer og andre ikke rentebærende fordringer:

En forholdsmessig stor andel av kundefordringene er forfalt med mer enn 120 dager. Dette henger sammen med kompleksiteten i sluttoppgjøret i prosjektene. Ved sluttoppgjøret avregnes alle utførte mengder i entreprenørkontrakten mot kontraktens priser. I tillegg vil faktisk utført arbeid normalt omfatte poster som ikke er beskrevet i kontrakten og partene må komme til enighet om hvordan disse postene skal prises og hvordan mengdene skal beregnes. Dette arbeidet tar vanligvis flere måneder og for komplekse kontrakter kan dette ta opp til ett år. Verdifall knyttet til manglende betalingsvilje eller betalingsevne forekommer sjelden. Verdiendringer av fordringsmassen er i all hovedsak knyttet til estimatendringer av prosjektinntekter og bokføres som korreksjon av prosjektinntektene.

Likvide midler

Likvide midler omfatter bankinnskudd og investeringer i pengemarkedsfond. Kredittisikoen knyttet til bankinnskudd er begrenset da motparten er banker med høy kredittranking som er vurdert og publisert av internasjonale kredittvurderingsinstitutter som Moodys og Standard & Poors. De strenge kravene til kredittverdighet innebærer at det forventes at motpartene vil oppfylle sine forpliktelser. Eventuelle plasseringer i pengemarkedsfond gjøres kun i likvide verdipapirer og bare med motparter som har høy kredittverdighet.

Finansielle derivater

Kredittisikoen knyttet til transaksjoner med finansielle derivater vurderes som liten fordi motpartene er banker med høy kredittrating.

Kredtteksponering for finansielle eiendeler

Maksimal kreditteksponering for finansielle eiendeler tilsvarer balanseført verdi.

B) MARKEDSRISIKO**i) Renterisiko**

AF Gruppens finansiering er basert på flytende rente og konsernet er derfor utsatt for renterisiko. Konsernet har en fastrenteavtale, men benytter som hovedregel ikke rentebytteavtaler for å sikre den effektive renteeksponeringen. Se nærmere beskrivelse i note 20 – Netto rentebærende fordringer (lån). AF er også eksponert for renterisiko for bygg- og eiendomsvirksomheten, spesielt ved boligbygging i egenregi, der det generelle rentenivået vil ha innvirkning på omsetteligheten av ferdige boliger og dermed konsernets kapitalbinding. Konsernet reduserer denne risikoen gjennom krav om forhåndssalg av boligheter og forskudd fra boligkjøpere. Se nærmere beskrivelse i note 12 – Egenregiprojekter.

Sensitivitet for renteendringer

Konsernet er utsatt for renterisiko på finansielle eiendeler og forpliktelser med variabel rente. Tabellen viser effekten på resultat etter skatt ved en endring i renten med 100 basispunkter. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante.

NOTE 22 FINANSIELL RISIKOSTYRING FORTS.

Beløp i MNOK	2016	2015
Finansielle eiendeler med variabel rente	719	698
Finansielle forpliktelser med variabel rente	-113	-105
Netto finansielle fordringer	606	593

EFFEKT PÅ RESULTAT ETTER SKATT OG EGENKAPITAL

Effekt på resultat etter skatt og egenkapital ved økning av rentene med 100 basispunkter	5	4
Effekt på resultat etter skatt og egenkapital ved reduksjon av rentene med 100 basispunkter	-5	-4

ii) Valutarisiko

AF Gruppen har virksomhet i flere land og er eksponert for valutarisiko i flere valutaer, spesielt SEK, EUR og USD. Konsernet har 93 prosent (94) av sine regnskapsførte inntekter i virksomhet med funksjonell valuta i NOK, 6 prosent (6) i SEK og 0 prosent (0) i øvrige valutaer.

Valutarisiko oppstår fra framtidige handelstransaksjoner, ved omregning til NOK av balanseførte eiendeler og forpliktelser og nettoinvesteringer i utenlandsk virksomhet. Netto valutagevinster (-tap) i 2016 var MNOK -9 (-1). Totale omregningsdifferanser i 2016 var MNOK -23 (21).

Konsernets har lav valutarisiko knyttet til inntekt fra virksomhetsområdene Anlegg, Miljø, Bygg, Eiendom og Energi da inntektene hovedsakelig

er i funksjonell valuta. Virksomhetsområdet Offshore har deler av sin omsetning i EUR og USD. Disse sikres i noen tilfeller naturlig ved at kostnadene er i samme valuta som inntektene eller de sikres ved bruk av terminkontrakter for valuta. For en større kontrakt i USD regnskapsføres effektene av valutaterminene etter reglene for kontantstrømssikring, jmfør note 23 – Derivater og note 24 – Finsielle instrumenter – Kategoritabell.

AF Gruppen gjør hovedparten av innkjøpene i sin respektive funksjonelle valuta. Konsernet har risiko knyttet til innkjøp i utenlandsk valuta, enten direkte ved innkjøp fra utenlandske leverandører eller indirekte fra norske leverandører som importerer varer fra utlandet. Konsernet sikrer seg ved at alle større innkjøpsavtaler er i NOK. Vesentlige enkeltinnkjøp i utenlandsk valuta som ikke omfattes av innkjøpsavtaler i NOK terminsikres.

Sensitivitet valutaderivater

Beløp i MNOK	2016	2015
EFFEKT PÅ RESULTAT ETTER SKATT		
Effekt på resultat etter skatt ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-	-
Effekt på resultat etter skatt ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-	-
EFFEKT PÅ ANDRE INNTEKTER OG KOSTNADER		
Effekt på andre inntekter og kostnader (OCI) ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	6	9
Effekt på andre inntekter og kostnader (OCI) ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-6	-9
EFFEKT PÅ EGENKAPITAL		
Effekt på egenkapital ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	6	9
Effekt på egenkapital ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-6	-9

«Sensitivitet ved omregning av fordringer og gjeld i utenlandsk valuta til NOK

AF Gruppen har innskudd og forpliktelser i Euro, GBP, USD og SEK. Netto bankinnskudd og fordringer i utenlandsk valuta som ikke er funksjonell valuta, er utsatt for valutarisiko og resulterer i valutagevinster (-tap) ved valutakursendringer. Tabellen viser effekten på resultat etter skatt ved en endring av samtlige valutakurser med 10 prosent. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante.»

Beløp i MNOK	2016	2015
EFFEKT PÅ RESULTAT ETTER SKATT OG EGENKAPITAL		
Effekt på resultat etter skatt og egenkapital ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-44	-11
Effekt på resultat etter skatt og egenkapital ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	44	11

Sensitivitet ved omregning av resultat og balanse i utenlandsk valuta til NOK

Resultat etter skatt for utenlandske selskaper omregnes til NOK etter gjennomsnittlig månedskurs i perioden for opptjening og balanseposter omregnes til balansedagens kurs. Tabellen viser hvordan resultat etter skatt og egenkapital påvirkes ved en endring i samtlige valutakurser med 10 prosent. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstant.

NOTE 22 FINANSIELL RISIKOSTYRING FORTS.

Beløp i MNOK

2016

2015

EFFEKT PÅ RESULTAT ETTER SKATT

Effekt på resultat etter skatt ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-12	-2
Effekt på resultat etter skatt ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	12	2

EFFEKT PÅ EGENKAPITAL

Effekt på egenkapital ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-44	-27
Effekt på egenkapital ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	44	27

iii) Annen prisrisiko

Rivevirksomheten i Offshore er utsatt for prisrisiko ved salg av skrapstål som gjenvinnes fra stålkonstruksjoner i Nordsjøen. Løpende vurderes det om stålprisen skal sikres, både med hensyn til eksponering og hvor effektivt markedet for terminkontrakter er. Per 31.12.16 har AF Gruppen en forpliktelse knyttet til råvarederivater for stål. Se note 23 for ytterligere informasjon.

nødvendig arbeidskapital, forvaltes av konsernets finansfunksjon. Deler av overskuddslikviditeten er plassert i pengemarkedsfond. Ledelsen følger opp likviditetsbeholdninger ukentlig, og månedlig har konsernledelsen en gjennomgang av likviditet i prosjektene. Se note 20 – Netto rentebærende fordringer (gjeld) for informasjon om likviditet og tilgjengelige trekkrammer.

C) LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko er risikoen for at AF Gruppen ikke vil være i stand til å betjene sine finansielle forpliktelser etterhvert som de forfaller. Konsernets strategi for å håndtere likviditetsrisiko er å ha tilstrekkelig med likvider til enhver tid for å kunne innfri sine finansielle forpliktelser ved forfall, uten å risikere uakseptable tap eller på bekostning av konsernets omdømme. De fleste selskapene i AF Gruppen er tilknyttet et konsernkontosystem. Overskuddslikviditet på konsernkontoen, utover den del som utgjør

FORFALLSSTRUKTUR FINANSIELLE FORPLIKTELSE

Følgende tabell viser en oversikt over forfallsstrukturen for konsernets finansielle forpliktelser, basert på kontraktuelle betalinger, inklusive estimerte renter. Finansielle derivat som er klassifisert som forpliktelser inngår i forfallsanalysen. Ved tilfeller der motparten kan kreve tidligere innløsning, er beløpet gjengitt i den tidligste perioden betalingen kan kreves fra motpart. Dersom forpliktelser kan kreves innløst på forespørsel, er disse inkludert i kolonnen under 6 måneder.

Beløp i MNOK
31.12.16Balansført
verdiFremtidig
betaling

Under 6 mnd

6–12 mnd

1–2 år

2–5 år

Mer enn 5 år

IKKE DERIVATIVE FINANSIELLE FORPLIKTELSE

Kassekreditt utenfor konsernkontosystemet	2	2	-	2	-	-	-
Pantelån	15	15	9	1	1	2	1
Finansielle leieforpliktelser	78	83	9	9	17	37	6
Andre lån	19	21	-	-	5	13	1
Leverandørgjeld og annen finansiell gjeld ¹⁾	2 306	2 306	2 306	-	-	-	-

FINANSIELLE DERIVATER

Renteswapper	27	27	3	3	5	16	-
Råvarederivater	4	4	4	-	-	-	-
Terminkontrakter for valuta	78	78	21	12	22	34	-
Sum	2 529	2 537	2 352	27	50	103	7

NOTE 22 FINANSIELL RISIKOSTYRING FORTS.

Forfallsstruktur kontraktsmessige kontantstrømmer

Beløp i MNOK 31.12.15	Balanseført verdi	Fremtidig betaling	Under 6 mnd	6–12 mnd	1–2 år	2–5 år	Mer enn 5 år
IKKE DERIVATIVE FINANSIELLE FORPLIKTELSE							
Kassekreditt utenfor konsernkontosystemet	3	3	3	-	-	-	-
Pantelån	18	20	1	2	3	9	5
Finansielle leieforpliktelser	69	74	7	7	15	34	5
Andre lån	16	18	1	-	-	17	-
Leverandørgjeld og annen finansiell gjeld ¹⁾	2 440	2 440	2 440	-	-	-	-
FINANSIELLE DERIVATER							
Renteswapper	35	35	1	1	3	9	20
Terminkontrakter for valuta	127	127	48	5	29	43	-
Sum	2 708	2 717	2 503	16	50	112	30

¹⁾ Leverandørgjeld og annen finansiell gjeld består av ordinær leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld. Som finansiell gjeld regnes ikke forskudd fra kunder og lovpålagte forpliktelser som skyldig merverdiavgift, pensjon og andre personalrelaterte kostnader.

22. 2. KAPITALSTYRING

Formålet for konsernets kapitalstyring er å sikre forutsigbare finansielle rammebetingelser for driften og gi aksjonærene en avkastning som er bedre enn sammenlignbare selskaper.

Konsernet forvalter sin kapitalstruktur og gjør nødvendige endringer basert på en løpende vurdering av de økonomiske forhold virksomheten drives under og de utsikter man ser på kort og mellomlang sikt.

Konsernet følger opp sin kapitalstruktur ved å se egenkapitalandel og på finansielle nøkkeltall. AF Gruppens mål er å ha en egenkapitalandel på minimum 20 prosent og en netto rentebærende gjeld < 2*EBITDA. Det har ikke vært endringer i retningslinjene for konsernets kapitalstyring i 2016.

AF Gruppens policy for utbytte er at utbyttet skal utgjøre 50 prosent eller mer av årets resultat. Dersom konsernets finansielle posisjon og kapitalstruktur tilsier det kan utbyttet økes. Styret vil i sitt forslag til utbytte også ta hensyn til fremtidige finansielle og strategiske disposisjoner. Fra og med 2015 har AF Gruppen gått over til å gi halvårslige utbytter.

22. 3. VURDERING AV VIRKELIG VERDI

AF Gruppen måler alle finansielle derivater og finansielle investeringer til virkelig verdi. AF Gruppen har per 31. desember 2016 derivater knyttet til valuta, renter og råvarer. Valutaderivatene inngås enten for å ha forutsigbarehet for inntekter eller varekostnader i utenlandsk valuta. Se note 23 – Derivater.

VIRKELIG VERDI HIERARKI

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi i henhold til verdsettelseshierarkiet i IFRS 7. De ulike nivåene er definert som følger:

Nivå 1 – Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse.

Nivå 2 – Verdsettelse utledet direkte eller indirekte fra notert pris i nivå 1.

Nivå 3 – Verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder.

NOTE 22 FINANSIELL RISIKOSTYRING FORTS.

FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSE MÅLT TIL VIRKELIG VERDI ETTER VERDSETTELSESHIERARKIET:

Beløp i MNOK

2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler – Finansielle derivater	-	-	-	-
Forpliktelser – Finansielle derivater	-	-110	-	-110
Sum	-	-110	-	-110

Beløp i MNOK

2015	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler – Finansielle derivater	-	1	-	1
Forpliktelser – Finansielle derivater	-	-162	-	-162
Sum	-	-161	-	-161

Virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av estimert fremtidig kontantstrøm basert på observerbar avkastningskurve.

Valutaen på balansedagen multiplisert med kontraktens volum i fremmed valuta. Virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av estimert fremtidig kontantstrøm basert på observerbar avkastningskurve.

Virkelig verdi av forwardkontrakter i fremmed valuta er beregnet som nåverdien av forskjellen mellom avtalt terminkurs og terminkursen for

NOTE 23 FINANSIELLE DERIVATER

Beløp i MNOK

	2016 Eiendeler	2016 Forpliktelser	2015 Eiendeler	2015 Forpliktelser
ANLEGGSMIDLER				
Rentebytteavtaler – holdt for handelsformål	-	20	-	-
Valutaterminkontrakter – kontantstrømsikring	-	26	-	54
Sum anleggsmidler	-	46	-	54
OMLØPSMIDLER				
Rentebytteavtaler – holdt for handelsformål	-	7	-	35
Råvaderivater – holdt for handelsformål	-	5	-	-
Valutaterminkontrakter – holdt for handelsformål	-	1	1	-
Valutaterminkontrakter – kontantstrømsikring	-	51	-	73
Sum omløpsmidler	-	63	1	108
Sum balanseførte verdier	-	110	1	162

RENTEBYTTEAVTALER

AF Gruppen har en rentebytteavtale knyttet til finansiering av Miljøbase Vats.

RÅVADERIVATER

For å sikre oss mot uønskede svingninger i prisen på råvarene AF benytter eller gjenvinner inngås i noen tilfeller råvaderivater. I vurderingen tas det hensyn til eksponering og hvor effektivt markedet for terminkontrakter er. Per 31.12.16 har AF Gruppen en forpliktelse knyttet til råvaderivater for stål.

VALUTATERMINKONTRAKTER

AF Gruppen har siden 2014 ført verdiendringer av valutaderivater knyttet til store kontrakter i valuta etter reglene for kontantstrømsikring. Per 31.12.16 gjelder dette kun Murchison-kontrakten. De sikrede forventede transaksjonene i denne kontrakten er svært sannsynlige og forventes å finne sted på ulike datoer frem til 2019. Se note 22.1 for tabell over forfallsstruktur. Gevinster og tap regnskapsført i sikringsreserven i egenkapitalen vil bli resultatført i de samme periodene som de sikrede transaksjonene påvirker resultatet. Det var ingen ineffektivitet knyttet til konsernets kontantstrømsikring i 2016. For øvrige valutaterminkontrakter føres verdiendringene løpende over resultatet, jmfør note 9 - Netto gevinster (tap).

NOTE 24 FINANSIELLE INSTRUMENTER: KATEGORITABELL

Tabellen nedenfor presenterer AF Gruppens klasser av finansielle instrumenter og tilhørende bokført verdi etter IAS 39 – Finansielle instrumenter – innregning og måling. Alle de finansielle instrumentene

er målt til virkelig verdi, eller tilnærmet lik virkelig verdi, med unntak av langsiktige finansielle forpliktelser. Se note 20 – Netto rentebærende fordring (gjeld) for informasjon om virkelig verdi på langsiktige finansielle forpliktelser.

FINANSIELLE EIENDELER FORDELT PER KATEGORI

Beløp i MNOK 31.12.16	Note	Utlån og fordringer	Derivater til virkelig verdi over resultatet	Derivater klassifisert som sikringsinstr.	Sum	Ikke finansielle eiendeler	Sum balanseført verdi
Langsiktige rentebærende fordringer	20	206	-	-	206	-	206
Langsiktige pensjonsmidler og andre finansielle eiendeler	18	1	-	-	1	4	5
Kortsiktige kunde- og andre ikke rentebærende fordringer	10	2 014	-	-	2 014	47	2 061
Kortsiktige rentebærende fordringer	20	44	-	-	44	-	44
Kortsiktige finansielle derivat	23	-	-	-	-	-	0
Likvide midler	20	469	-	-	469	-	469
Sum		2 734	-	-	2 734	51	2 785

31.12.15	Note	Utlån og fordringer	Derivater til virkelig verdi over resultatet	Derivater klassifisert som sikringsinstr.	Sum	Ikke finansielle eiendeler	Sum balanseført verdi
Langsiktige rentebærende fordringer	20	169	-	-	169	-	169
Langsiktige pensjonsmidler og andre finansielle eiendeler	18	2	-	-	2	9	10
Kortsiktige kunde- og andre ikke rentebærende fordringer	10	1 558	-	-	1 558	41	1 599
Kortsiktige rentebærende fordringer	20	70	-	-	70	-	70
Kortsiktige finansielle derivat	23	-	1	-	1	-	1
Likvide midler	20	459	-	-	459	-	459
Sum		2 258	-	-	2 259	50	2 309

¹⁾ Kunder og ikke rentebærende fordringer klassifisert som utlån og fordringer omfatter ikke forskuddsbetalte kostnader.

FINANSIELLE FORPLIKTELSE FORDELT PER KATEGORI

31.12.16	Note	Forpliktelser til amortisert kost	Derivater til virkelig verdi over resultatet	Derivater klassifisert som sikringsinstr.	Sum	Ikke finansielle forpliktelser	Sum balanseført verdi
Langsiktige rentebærende lån og kreditter	20,22	83	-	-	83	-	83
Kortsiktige rentebærende lån og kreditter	20,22	30	-	-	30	-	30
Kortsiktig leverandørgjeld og annen ikke rentebærende gjeld ²⁾	16,22	2 306	-	-	2 306	1 063	3 369
Langsiktige finansielle derivater	22,23	-	20	26	46	-	46
Kortsiktige finansielle derivater	22,23	-	23	41	63	-	63
Sum		2 419	43	67	2 529	1 063	3 591

NOTE 24 FINANSIELLE INSTRUMENTER: KATEGORITABELL FORTS.

31.12.15	Note	Forpliktelses til amortisert kost	Derivater til virkelig verdi over resultatet	Derivater klassifisert som sikringsinstr.	Sum	Ikke finansielle forpliktelses	Sum balanseført verdi
Langsiktige rentebærende lån og kreditter	20,22	83	-	-	83	-	83
Kortsiktige rentebærende lån og kreditter	20,22	22	-	-	22	-	22
Kortsiktig leverandørgjeld og annen ikke rentebærende gjeld ²⁾	16,22	2 440	-	-	2 440	797	3 236
Langsiktige finansielle derivater	22,23	-	-	54	54	-	54
Kortsiktige finansielle derivater	22,23	-	36	72	108	-	108
Sum		2 545	36	126	2 707	797	3 503

²⁾ Leverandørgjeld og ikke rentebærende gjeld klassifisert som finansiell gjeld til amortisert kost består av ordinær leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld. Som finansiell gjeld regnes ikke forskudd fra kunder og lovpålagte forpliktelser som skyldig merverdiavgift, pensjon og andre personalrelaterte kostnader.

NOTE 25 SKATTEKOSTNAD

<i>Beløp i MNOK</i>	2016	2015	2014
Årets betalbare skatt	-357	-168	-311
Justering for tidligere år	-15	-	-1
Sum betalbar skatt	-372	-168	-312
ENDRING I UTSATT SKATT KNYTTET TIL:			
Endring i midlertidige forskjeller	93	-89	167
Endring i skattesats	13	31	-
Endret vurdering av midlertidige forskjeller	2	-1	4
Justering for tidligere år	11	1	-
Sum endring utsatt skatt	119	-58	170
Sum skattekostnad	-253	-226	-142
AVSTEMMING AV BETALBAR SKATT I RESULTATET MOT BETALBAR SKATT I BALANSEN:			
Årets betalbare skatt	357	168	311
Betalbar skatt knyttet til tidligere år	21	-	-
Effekt knyttet til kjøp/(salg) av virksomhet	-2	7	-1
Effekt knyttet til KS som innregnes etter egenkapitalmetoden	1	1	13
Betalbar skatt fra utvidet resultat	-	-	-
Valutaomregningsdifferanser	-	1	-
Sum betalbar skatt i balansen	377	178	322
AVSTEMMING AV SKATTEKOSTNAD BEREGNET MED NORSK SKATTESATS OG SKATTEKOSTNADEN SLIK DEN FREMKOMMER I RESULTATET:			
Resultat før skatt	1 040	1 004	625
Forventet inntektsskatt etter norsk nominell sats	-260	-271	-169
Skatteeffekter av:			
- Avvikende skattesats i utlandet og på Svalbard	12	8	6
- Ikke fradragsberettigede kostnader	-24	-9	-5
- Resultatandel fra tilknyttede selskaper	1	9	3
- Ikke skattepliktige inntekter	2	6	22
- Endring i skattesats	13	31	-
- Endring i vurdering av utsatt skattefordel	7	-1	4
- For mye/for lite avsatt tidligere år	-4	1	-1
Sum skattekostnad i resultatet	-253	-226	-142
Effektiv skattesats	24,3 %	22,5 %	22,7 %

NOTE 26 **UTSATT SKATT / UTSATT SKATTEFORDEL****ENDRING I BALANSEFØRT NETTO UTSATT SKATT**

<i>Beløp i MNOK</i>	2016	2015
Balanseført verdi 1.1	298	183
Resultatført i perioden	-119	58
Ført i utvidet resultat	31	-26
Effekter knyttet til kjøp/salg av virksomhet	3	86
Valutaomregningsdifferanse	1	-4
Balanseført verdi 31.12.	214	298

KLASSIFISERING I BALANSEN

	2016	2015
Utsatt skattefordel	-51	-94
Utsatt skatt	265	392
Netto utsatt skatt i balansen	214	298

ENDRING AV UTSATT SKATTEFORDEL OG UTSATT SKATT (FØR NETTOFØRING INNEN SAMME SKATTEREGIME)

2016 UTSATT SKATT	1.1.16	Resultatført i perioden	Ført i utvidet resultat	Kjøp/salg av virksomhet	Valuta- omregning	31.12.16
Varige driftsmidler	20	2	-	-	-	21
Immaterielle eiendeler	1	2	-	-	-	3
Prosjekter under utførelse ¹⁾	422	-120	-	3	-	305
Andre eiendeler	16	-3	-	-	-	13
Pensjoner	4	-2	-1	-	-	1
Periodiseringsfond	2	-	-	-	-	2
Sum utsatt skatt	465	-121	-1	3	-	346

Herav nettoført mot utsatt skattefordel	-82
Balanseført utsatt skatt	265

UTSATT SKATTEFORDEL	1.1.16	Resultatført i perioden	Ført i utvidet resultat	Kjøp/salg av virksomhet	Valuta- omregning	31.12.16
Varige driftsmidler	-5	-2	-	-	-	-6
Andre eiendeler	-73	4	32	-	-	-38
Avsetninger	-44	-6	-	-	-	-51
Innregnet skatteverdi av fremførbart underskudd ²⁾	-49	10	-	-	1	-39
Sum utsatt skattefordel	-172	6	32	-	1	-133

Herav nettoført mot utsatt skatt	82
Herav ikke balanseført utsatt skattefordel	1
Balanseført utsatt skattefordel	-51

NOTE 26 **UTSATT SKATT / UTSATT SKATTEFORDEL FORTS.**

2015 UTSATT SKATT	1.1.15	Resultatført i perioden	Ført i utvidet resultat	Kjøp/salg av virksomhet	Valuta- omregning	31.12.15
Varige driftsmidler	10	6	-	4	-	20
Immaterielle eiendeler	1	-	-	-	-	1
Prosjekter under utførelse ¹⁾	304	26	-	92	-	422
Andre eiendeler	17	-1	-	-	-	16
Pensjoner	-	3	-	-	-	4
Periodiseringsfond	2	-	-	-	-	2
Sum utsatt skatt	335	35	-	95	-	465
Herav nettoført mot utsatt skattefordel						-72
Balanseført utsatt skatt						392

UTSATT SKATTEFORDEL	1.1.15	Resultatført i perioden	Ført i utvidet resultat	Kjøp/salg av virksomhet	Valuta- omregning	31.12.15
Varige driftsmidler	-5	-	-	-	-	-5
Andre eiendeler	-44	-2	-26	-1	-	-73
Avsetninger	-34	-4	-	-7	-	-44
Innregnet skatteverdi av fremførbart underskudd ²⁾	-69	25	-	-1	-4	-49
Sum utsatt skattefordel	-152	19	-26	-9	-4	-172
Herav nettoført mot utsatt skatt						72
Herav ikke balanseført utsatt skattefordel						5
Balanseført utsatt skattefordel						-94

¹⁾ Skattemessig har prosjekter under utførelse stor betydning ved beregning av utsatt og betalbar skatt. Prosjekter under utførelse vurderes til direkte tilvirkningskostnad og inntektsføres først ved overlevering.

²⁾ Utsatt skattefordel knyttet til fremførbart skattemessig underskudd er balanseført i den grad det er sannsynlig at konsernet kan anvende dette mot fremtidig skattepliktig overskudd. Balanseført skattemessig fremførbart underskudd er ikke tidsbegrenset og utgjør MNOK 176 (MNOK 222 i 2015).

NOTE 27 TILKNYTTETE SELSKAPER

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Balanseført verdi av investering 1.1.	295	105	178
Tilgang ved kjøp av andeler	1	24	12
Tilgang ved nedsalg av datterselskap	-	-	26
Avgang ved oppkjøp til datter	-	-1	-62
Avgang	-3	4	-
Andel av årets resultat	-28	42	12
Skatt ved utdeling fra kommandittselskaper	-	1	13
Egenkapitaltransaksjoner inkl. utbytte	1	-40	-45
Valutaomregningsdifferanser	-1	1	-
Sum investering i tilknyttede selskaper 31.12.	266	137	134

AF Gruppen gjennomfører bolig- og næringsbyggprosjekter i samarbeid med profesjonelle medinvestorer. Dette gjøres for å tilføre komplementær kompetanse i prosjektene samt for å spre risiko. AF Gruppen eier vanligvis mindre enn 50 % i utbyggingselskapene og har dermed betydelig, men ikke bestemmende innflytelse i disse selskapene. I tillegg har konsernet et fåtall selskap med annen aktivitet, men disse er ikke definert som vesentlige for konsernet.

I noten er de tilknyttede selskapene gruppert etter vesentlighet for konsernet. Vurderingen av selskapenes vesentlighet er basert på en helhetsvurdering av aktivitet, økonomisk resultat og balanseført verdi. Alle de felles virksomhetene hvor AF har eierandel er vurdert mht. faktisk kontroll. Det ble konkludert med at AF ikke har kontroll over disse investeringene og selskapene tas dermed inn i konsernregnskapet etter egenkapitalmetoden.

Det foreligger ingen kunngjorte prisnoteringer for noen av disse selskapene.

2016

SPESIFIKASJON AV BELØPENE I REGNSKAPET:

Beløp i MNOK	Vesentlige selskaper	Øvrige selskaper	Sum
Balanseførte beløp	191	75	266
Resultatførte beløp	-24	-4	-28

NOTE 27 TILKNYTTETE SELSKAPER FORTS.

Nedenfor gis et sammendrag av finansiell informasjon for konsernets vesentlige tilknyttede selskaper. Tallene i sammendraget av finansiell informasjon presenteres på 100-prosent basis. For selskap

hvor årsregnskapet ikke er vedtatt på tidspunktet for konsernets regnskapsavleggelse er urevidert regnskapsutkast benyttet som grunnlag.

SAMMENDRAG FINANSIELL INFORMASJON – TILKNYTTETE SELSKAPER

Beløp i MNOK	Lillestrøm By og Næringsutv. AS	Lillo Gård AS og KS	Nordlivn. AS og KS	Rolvsbukta AS og KS	Hasle Linje Næring DA	Sum
Forretningskontor	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	
Eierandel	33,3 %	22,5 %	33,3 %	33,3 %	49,5 %	
Omløpsmidler	390	450	536	351	20	1 746
Anleggsmidler	41	55	2	4	863	965
Sum eiendeler	430	504	538	355	883	2 710
Kortsiktige forpliktelser	81	5	461	67	56	669
Langsiktige forpliktelser	341	370	34	253	559	1 556
Sum gjeld	421	375	495	320	615	2 226
Egenkapital	9	129	43	35	268	485
Sum egenkapital og gjeld	430	504	538	355	883	2 710
Driftsinntekter	298	3	365	257	6	929
Resultat etter skatt/totalresultat	2	-1	15	8	-34	-10

AVSTEMMING BALANSEFØRT VERDI

						Sum
Konsernets andel av investeringen	4	30	14	11	133	191
Skatt KS-andeler	-	-	-4	-4	-	-8
Overpris kjøp av aksjer	2	-	-	-	-	2
Merverdier	-	-	-	-	-1	-1
Gevinster	1	-	2	-	-	4
Andre poster	-	-	-	-	3	3
Balanseført verdi av investeringen	7	30	12	7	135	191

AVSTEMMING ANDEL AV TOTALRESULTAT FOR VESENTLIGE SELSKAPER

						Sum
Konsernets andel av totalresultat	1	-	5	3	-17	-9
Skatt på årets resultat	-	-	-3	-3	-	-6
Gevinster	-1	-	-2	-	-	-3
Andre poster	-	-	-	-	-6	-5
Resultatført andel totalresultat	-	-	-	-	-22	-23

TOTALRESULTAT ALLE TILKNYTTETE SELSKAP

	Sum vesentlige selskap	Sum øvrige selskap	Sum
Resultat etter skatt/totalresultat	-10	-3	-13
Konsernets andel av totalresultat	-23	-4	-26

Presentert resultat er totalresultat fra videreførte virksomheter. Det foreligger ingen avviklede virksomheter. Det er i 2016 mottatt MNOK 5 i utbytte fra de tilknyttede selskapene.

2015**SPESIFIKASJON AV BELØPENE I REGNSKAPET:**

Beløp i MNOK	Vesentlige selskaper	Øvrige selskaper	Sum
Balanseførte beløp	94	43	137
Resultatførte beløp	38	4	42

NOTE 27 TILKNYTTETE SELSKAPER FORTS.**SAMMENDRAG FINANSIELL INFORMASJON - TILKNYTTETE SELSKAPER**

Beløp i MNOK	Bergervn. AS og IS	Lillo Gård AS og KS	Nordlivn. AS og KS	Rolvsbukta AS og KS	AFG Invest 5 AS	Bjørnsons Hage	Sum
Forretningskontor	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	
Eierandel	33,3 %	22,5 %	33,3 %	33,3 %	33,3 %	34,0 %	
Omløpsmidler	5	67	195	137	16	27	446
Anleggsmidler	51	390	2	4	8	11	466
Sum eiendeler	56	457	197	141	24	38	912
Kortsiktige forpliktelser	-	9	138	26	8	28	209
Langsiktige forpliktelser	-	317	33	76	-	2	427
Sum gjeld	1	326	170	102	8	29	636
Egenkapital	56	131	27	38	16	8	276
							-
Driftsinntekter	-	14	-	-	114	1	130
Resultat etter skatt/totalresultat	-	3	3	4	111	-	121

Resultat etter skatt/totalresultat for øvrige tilknyttede selskaper, som ikke er definert som vesentlige for konsernet, utgjør MNOK 17.

AVSTEMMING BALANSEFØRT VERDI

							Sum
Konsernets andel av investeringen	19	30	8	8	5	3	73
Skatt KS-andeler	-	-	-1	-1	-	-	-2
Endret verdimåling ved nedsalg	-	-	-	-	-	18	18
Gevinster	-	-	5	-	-	-	5
Balanseført verdi av investeringen	19	30	12	7	5	21	94

AVSTEMMING ANDEL AV TOTALRESULTAT

							Sum
Konsernets andel av totalresultatet	-	1	1	1	37	-	40
Skatt på årets resultat	-	-	-1	-1	-	-	-2
Resultatført andel totalresultat	-	1	-	-	37	-	38

TOTALRESULTAT ALLE TILKNYTTETE SELSKAP

	Sum vesentlige selskap	Sum øvrige selskap	Sum
Resultat etter skatt/totalresultat	121	15	136
Konsernets andel av totalresultat	38	4	43

Det er i 2015 mottatt MNOK 42 i utbytte fra de tilknyttede selskapene. Av dette er MNOK 34 mottatt fra selskapet AFG Invest 5 AS.

NOTE 28 FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
Balanseført verdi av investering 1.1.	122	301	94
Tilgang ved kjøp av andeler	-	10	174
Tilgang ved nedslag av datterselskap	-	-	-
Avgang ved oppkjøp til datter	-	-	-
Avgang	-	1	-
Andel av årets resultat	24	-11	-2
Skatt ved utdeling fra kommandittselskaper	1	-	-
Egenkapitaltransaksjoner inkl. utbytte	-24	-4	6
Valutaomregningsdifferanser	-	-	-
Sum investering i felleskontrollerte virksomheter 31.12	123	296	272

AF gruppen gjennomfører bolig- og næringsprosjekter i samarbeid med profesjonelle partnere. Dette gjøres for å tilføre komplementær kompetanse i prosjektene samt for å spre risiko. AF gruppen eier normalt ikke mer enn 50 % i utbyggingselskapene og har dermed betydelig, men ikke bestemmende innflytelse i disse selskapene. I tillegg har konsernet et fåtall selskap med annen aktivitet, men disse er ikke definert som vesentlige for konsernet.

I noten er de felleskontrollerte virksomhetene gruppert etter vesentlighet for konsernet. Vurderingen av selskapenes vesentlighet er basert på en helhetsvurdering av aktivitet, økonomisk resultat og balanseført verdi. Alle de felles virksomhetene hvor AF har eierandel er vurdert mht. faktisk kontroll. Det ble konkludert med at AF ikke har kontroll over disse investeringene og selskapene tas dermed inn i konsernregnskapet etter egenkapitalmetoden.

Det foreligger ingen kunngjorte prisnoteringer for noen av disse selskapene.

2016**SPESIFIKASJON AV BELØPENE I REGNSKAPET:**

Beløp i MNOK	Vesentlige selskaper	Øvrige selskaper	Sum
Balanseførte beløp	57	67	123
Resultatførte beløp	18	7	24

NOTE 28 FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER FORTS.

Nedenfor gis et sammendrag av finansiell informasjon for konsernets vesentlige felles virksomheter. Tallene i sammendraget av finansiell informasjon presenteres på 100-prosent basis. For selskap hvor

årsregnskapet ikke er vedtatt på tidspunktet for konsernets regnskapsavleggelse er urevidert regnskapsutkast benyttet som grunnlag.

SAMMENDRAG FINANSIELL INFORMASJON - VESENTLIGE FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER

Beløp i MNOK		Haslemann AS og IS	
Forretningskontor		Oslo	
Eierandel		50 %	
Omløpsmidler		849	
Anleggsmidler		64	
Sum eiendeler		913	
Kortsiktige forpliktelser		208	
Langsiktige forpliktelser		265	
Sum gjeld		473	
Egenkapital		440	
Sum egenkapital og gjeld		913	
Driftsinntekter		420	
Resultat etter skatt/Totalresultat		50	
AVSTEMMING BALANSEFØRT VERDI			
Konsernets andel av investeringen		70	
Skatt KS-andeler		-13	
Balanseført verdi av investeringen		57	
AVSTEMMING ANDEL AV TOTALRESULTAT			
Konsernets andel av totalresultat		25	
Skatt på årets resultat		-8	
Resultatført andel av totalresultat		18	
TOTALRESULTAT ALLE FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER	Sum vesentlige selskap	Sum øvrige selskaper	Sum
Resultat etter skatt/Totalresultat	74	44	118
Konsernets andel av totalresultat	25	5	31

Presentert resultat er totalresultat fra videreførte virksomheter. Det foreligger ingen avviklede virksomheter. Det er i 2016 mottatt MNOK 23 i utbytte fra felleskontrollerte virksomheter.

2015**SPESIFIKASJON AV BELØPENE I REGNSKAPET**

Beløp i MNOK	Vesentlige selskaper	Øvrige selskaper	Sum
Balanseført beløp	273	28	301
Resultatført beløp	1	-2	-1

NOTE 28 FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER FORTS.**SAMMENDRAG FINANSIELL INFORMASJON - FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER**

Beløp i MNOK	Hasle Linje Næring	Haslemann AS og IS	Kirkeveien Utbygg. AS	Sum
Forretningskontor	Oslo	Oslo	Oslo	
Eierandel	50 %	50 %	50 %	
Omløpsmidler	17	826	29	871
Anleggsmidler	1 036	22	-	1 058
Sum eiendeler	1 052	848	29	1 930
Kortsiktige forpliktelser	54	140	-	194
Langsiktige forpliktelser	686	572	25	1 283
Sum gjeld	740	711	25	1 477
Egenkapital	312	136	4	453
Driftsinntekter	4	-	195	199
Resultat etter skatt/Totalresultat	-36	36	1	1

Resultat etter skatt/totalresultat for øvrige felleskontrollerte virksomheter, som ikke er definert som vesentlige for konsernet, utgjør MNOK 6.

AVSTEMMING BALANSEFØRT VERDI

				Sum
Konsernets andel av investeringen	156	68	2	226
Skatt KS-andeler	-	-6	-	-6
Merverdier	-	-	19	19
Andre poster	4	-	-	4
Balanseført verdi av investeringen	160	62	21	243

AVSTEMMING ANDEL AV TOTALRESULTAT

				Sum
Konsernets andel av totalresultatet	-18	5	-	-13
Skatt på årets resultat	-	-5	-	-5
Andre poster	5	-	-	5
Resultatført andel av totalresultat	-13	-	-	-13

AVSTEMMING ALLE FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER

	Sum vesentlige selskap	Sum øvrige selskap	Sum
Resultat etter skatt/Totalresultat	-26	6	-20
Konsernets andel av totalresultat	-13	2	-11

Det er i 2015 mottatt MNOK 2 i utbytte fra felleskontrollerte virksomheter.

NOTE 29 DATTERSELSKAPER

Selskapets navn	Ansk. dato	Kontoradresse Sted	Land	Direkte eierandel	Økonomisk eierandel	Virksomhetsområde
AF Gruppen Norge AS	5.9.85	Oslo	Norge	100,00%	100,00%	Anlegg, Bygg, Eiendom
Pålplintar i Sverige AB	14.1.00	Södertälje	Sverige	100,00%	100,00%	Anlegg
JR Anlegg AS	1.10.10	Jessheim	Norge	100,00%	100,00%	Anlegg
Palmer Gotheim Skiferbrudd AS	1.1.07	Oppdal	Norge	100,00%	100,00%	Anlegg
Målselv Maskin og Transport AS	4.3.15	Karlstad	Norge	70,00%	70,00%	Anlegg
Härnösand Byggreturer AB	1.7.13	Stockholm	Sverige	100,00%	100,00%	Miljø
AF Decom AS	1.1.09	Oslo	Norge	100,00%	100,00%	Miljø
Jølsen Miljøpark AS	1.11.13	Skedsmokorset	Norge	100,00%	100,00%	Miljø
Rimol Miljøpark AS	11.12.14	Tiller	Norge	50,00%	50,00%	Miljø
AF Bygg Göteborg AB	1.7.01	Göteborg	Sverige	100,00%	100,00%	Bygg
AF Bygg Syd AB	30.6.07	Halmstad	Sverige	90,00%	90,00%	Bygg
Strøm Gundersen AS	3.11.11	Mjøndalen	Norge	100,00%	91,29%	Bygg
Corroteam AS	3.11.11	Mjøndalen	Norge	70,00%	63,90%	Bygg
Haga & Berg Entreprenør AS	3.11.11	Oslo	Norge	100,00%	89,26%	Bygg
Haga & Berg Service AS	19.2.14	Oslo	Norge	74,50%	66,50%	Bygg
Problikk AS	25.2.13	Tranby	Norge	100,00%	77,98%	Bygg
Consolvo AS	3.11.11	Tranby	Norge	100,00%	77,98%	Bygg
Consolvo Support AS	3.11.11	Tranby	Norge	60,00%	46,79%	Bygg
Consolvo Overflate AS	3.11.11	Tranby	Norge	51,00%	39,77%	Bygg
Consolvo Nybygg AS	3.12.15	Tranby	Norge	91,10%	36,23%	Bygg
Consolvo Betongbygg AS	1.2.16	Tranby	Norge	100,00%	39,77%	Bygg
Consolvo Overflate UAB	15.3.12	Tranby	Norge	100,00%	39,77%	Bygg
Consolvo Eiendom AS	3.11.11	Tranby	Norge	100,00%	77,98%	Bygg
Microtrenching Norge AS	16.9.14	Tranby	Norge	90,10%	70,26%	Bygg
Protector AS	3.11.11	Tranby	Norge	100,00%	77,98%	Bygg
Protector CPE AB	3.11.11	Göteborg	Sverige	85,00%	66,28%	Bygg
Protector KKS GmbH	3.11.11	Remseck	Tyskland	100,00%	77,98%	Bygg
Fjerby AS	16.9.14	Fjerdingby	Norge	100,00%	70,26%	Bygg
Lasse Holst AS	9.3.16	Gressvik	Norge	70,00%	21,28%	Bygg
Kirkestuen AS	12.1.16	Gressvik	Norge	51,00%	30,40%	Bygg
Thorendahl AS	3.11.11	Oslo	Norge	100,00%	59,61%	Bygg
Drift og Bemanning AS	5.1.16	Oslo	Norge	100,00%	59,61%	Bygg
Oslo Stillasutleie AS	3.11.11	Oslo	Norge	100,00%	59,61%	Bygg
Storo Blikkenslagerverksted AS	3.11.11	Oslo	Norge	70,00%	41,72%	Bygg
Oslo Papp og Membran AS	9.5.12	Oslo	Norge	100,00%	41,72%	Bygg
Oslo Prosjektbygg AS	1.3.13	Oslo	Norge	70,00%	41,72%	Bygg
VD Vindu & Dør Montasje AS	6.3.15	Skotterud	Norge	100,00%	41,72%	Bygg
LAB Entreprenør AS	11.3.15	Bergen	Norge	100,00%	70,00%	Bygg
Åsane Byggmesterforretning AS	11.3.15	Bergen	Norge	70,00%	49,00%	Bygg
Fundamentering AS	11.3.15	Bergen	Norge	70,00%	49,00%	Bygg
Kilen Brygge AS	15.3.05	Sandefjord	Norge	100,00%	100,00%	Eiendom
Fastigheter i Strandängen AB	14.5.08	Göteborg	Sverige	100,00%	100,00%	Eiendom
Skummeslövsgården AB	1.2.07	Hällands län	Sverige	100,00%	100,00%	Eiendom
BRF Strandängen	1.10.13	Hällands län	Sverige	100,00%	100,00%	Eiendom
Vestre Nordgardsleitet AS	11.3.15	Bergen	Norge	51,00%	24,99%	Eiendom
Djupedalen Utviklingsselskap AS	15.2.16	Bergen	Norge	100,00%	49,00%	Eiendom
Toppemyr AS	11.3.15	Bergen	Norge	100,00%	100,00%	Eiendom
Nordstraumen Utbyggingsselskap AS	11.3.15	Bergen	Norge	60,00%	42,00%	Eiendom
AF Energi & Miljøteknikk AS	31.5.06	Oslo	Norge	100,00%	100,00%	Energi
Miljøbase Vats AS	9.9.14	Oslo	Norge	100,00%	100,00%	Offshore
AF Offshore Decom AS	1.1.09	Oslo	Norge	100,00%	100,00%	Offshore
AF Offshore Decom UK Ltd.	24.5.10	London	England	100,00%	100,00%	Offshore
AF Offshore Mandal AS	25.2.11	Mandal	Norge	100,00%	100,00%	Offshore
AF Offshore AeronMollier AS	1.7.08	Flekkefjord	Norge	100,00%	100,00%	Offshore
Aeron Energy Technologies Ltd.	16.11.09	Shanghai	Kina	100,00%	100,00%	Offshore

Oppstillingen inkluderer datterselskaper som er direkte og indirekte eid. Rene holdingselskaper og selskaper uten aktivitet er utelatt. Stemmerettighetene i alle datterselskapene følger aksjen.

NOTE 30 VESENTLIGE MINORITETSINTERESSER

Tabellen nedenfor viser AF Gruppens totalresultat og egenkapital tilordnet minoritet allokert til underkonsern med vesentlige minoritetsinteresser.

Beløp i MNOK	Strøm Gundersen Holding	LAB	Øvrige	Sum
Minoritet 1.1.15	125	-	13	137
Andel av årets totalresultat	35	41	7	83
Andel av vedtatt og utbetalt utbytte i 2015	-23	-8	-1	-31
Tilgang minoritet ved kjøp av virksomhet	-	76	40	115
Transaksjoner med minoritet	-35	-	-11	-45
Minoritet 31.12.15	102	110	47	259
Andel av årets totalresultat	36	49	12	96
Andel av vedtatt og utbetalt utbytte i 2016	-24	-46	-4	-74
Tilgang minoritet ved kjøp av virksomhet	1	-	-	1
Transaksjoner med minoritet	-14	1	1	-12
Minoritet 31.12.16	102	113	55	270

Tabellen nedenfor viser et sammendrag av finansiell informasjon for underkonsern med vesentlige minoritetsinteresser.

Beløp i MNOK	Strøm Gundersen Holding		LAB	
	2016	2015 ²⁾	2016	2015
Årets resultat/Totalresultat ¹⁾	103	114	127	113
Anleggsmidler	559	521	194	191
Omløpsmidler	440	393	663	830
Sum eiendeler	999	914	856	1 021
Egenkapital tilordnet aksjonær	385	357	146	262
Minoritet	108	95	35	31
Langsiktig gjeld	96	87	78	90
Kortsiktig gjeld	410	376	597	637
Sum egenkapital og gjeld	999	914	856	1 021
Minoritetens eierandel i morselskap ³⁾	15,5 %	15,5 %	30,0 %	30,0 %

¹⁾ 2015-tallene er endret som følge av at det ble oppgitt resultat etter minoritet i årsregnskapet for 2015.

²⁾ 2015-tallene for Strøm Gundersen Holding er endret som følge av at det ble oppgitt tall for underkonsernet Strøm Gundersen AS i årsregnskapet for 2015.

³⁾ Strøm Gundersen Gruppen AS, et av datterselskapene til AF Gruppen Norge AS, er morselskapet til Strøm Gundersen Holding. AF Gruppen Norge AS har i tillegg en direkte eierandel i Strøm Gundersen Holding AS samt i andre datterselskaper i Strøm Gundersen Holding-konsernet. Minoriteten som er allokert til Strøm Gundersen Holding i AF Gruppen er derfor lavere enn det som kan beregnes av tallene i tabellen over. Det foreligger ingen betingede forpliktelser eller avgitte tilsagn om kapitaloverførsler knyttet til noen av datterselskapene.

NOTE 31 AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON**AKSJEKAPITALEN BESTÅR AV**

Beløp i NOK	Antall	Pålydende	Balanseført
A-aksjer	93 610 000	0,05	4 680 500
AKSJONÆRER			
		Andel	Antall aksjer
OBOS BBL		16,71 %	15 643 841
ØMF Holding AS		15,62 %	14 617 226
Constructio AS		14,61 %	13 678 049
Folketrygdfondet		5,37 %	5 031 393
Aspelin-Ramm Gruppen AS		5,33 %	4 993,269
LJM AS		2,58 %	2 413 900
VITO Kongsvinger AS		1,99 %	1 861 676
Arne Skogheim AS		1,84 %	1 723 870
Skandinaviske Enskilda Banken AB (nom.)		1,66 %	1 557 961
Staavi, Bjørn		1,62 %	1 515 452
Ti største aksjonærer		67,34 %	63 036 637
Sum øvrige aksjonærer		32,66 %	30 573 363
Totalt antall aksjer		100,0 %	93 610 000

Aksjene har ingen stemmerettsbegrensninger og er fritt omsettelige. Hver aksje har en stemme.

ÅRETS BEVEGELSE I ANTALL AKSJER

Totalt antall aksjer 1.1.16	92 680 000
Emisjon mot ansatte	930 000
Totalt antall aksjer 31.12.16	93 610 000

ANTALL AKSJER OG OPSJONER EIET AV STYRET OG LEDENDE PERSONER PER 31.12.16

Styret		Opsjoner	Aksjer
Pål Egil Rønn	aksjonærvalgt (styreformann)	-	199 825
Daniel Kjørberg Siraj ¹⁾	aksjonærvalgt (nestleder)	-	-
Kristian Holth ²⁾	aksjonærvalgt	-	-
Peter Groth ³⁾	aksjonærvalgt (varamedlem)	-	11 500
Hege Bømark	aksjonærvalgt	-	-
Borghild Lunde	aksjonærvalgt	-	-
Kenneth Svendsen	ansattvalgt	11 397	73 858
Pål Jacob Gjerp	ansattvalgt	5 318	43 495
Arne Sveen	ansattvalgt	-	-
Sum		16 715	328 678

¹⁾ Representerer OBOS BBL som eier 15 643 841 aksjer.

²⁾ Representerer Constructio AS og Flygind AS som eier henholdsvis 13 678 049 og 1 016 771 aksjer.

³⁾ Er nærstående til Ringkjøb Invest AS som eier 76 355 aksjer, i tillegg til egne aksjer.

NOTE 31 AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON FORTS.

Konsernledelsen		Opsjoner	Aksjer
Morten Grongstad	Konsernsjef/CEO	30 521	150 187
Sverre Hærem	Konserndirektør/CFO	31 372	119 290
Arild Moe	Konserndirektør	30 764	242 646
Bård Frydenlund	Konserndirektør	20 144	97 815
Amund Tøftum	Konserndirektør	15 626	42 903
Andreas J. Røsjo	Konserndirektør	26 877	20 255
Eirik Wraal	Konserndirektør	17 233	8 170
Henning Olsen	Konserndirektør	14 911	9 779
Sum		187 448	691 045

Styret har fullmakt til å erverve inntil 10 prosent av aksjekapitalen. Fullmakten er gyldig til ordinær generalforsamling 2016 planlagt til 12. mai 2017.

EGNE AKSJER

Egne aksjer er ervervet med tanke på salg til ansatte. Det har ikke blitt ervervet aksjer fra nærstående parter i 2014, 2015 eller 2016.

Aksjetransaksjoner	2016	2015
Antall kjøpte aksjer	223 772	189 065
Gjennomsnittlig ansk.kost per aksje (beløp i NOK)	142,7	104,3
Sum anskaffelseskost (MNOK)	32	20
Antall aksjer solgt til ansatte	165 550	239 065
Gjennomsnittlig salgspris per aksje (beløp i MNOK)	144,2	95,9
Sum salgsvederlag (MNOK)	24	23
Antall egne aksjer per 31.12	58 222	-
Pålydende beløp egne aksjer á 0,05 (beløp i NOK)	2 911	-

NOTE 32 YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG STYRET

LØNN OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Lønn til ledende ansatte er fordelt i fast lønn og bonus basert på EVA-modellen (Economic Value Added). AF Gruppen benytter EVA som et ledelses- og styringsverktøy. Insentivsystemer basert på EVA-modellen er innført for ledere i store deler av konsernet. EVA er en metode for å beregne og analysere verdiskapningen i konsernet og i resultatenheter under konsernnivå. Analysen skal sikre at det arbeides for å øke verdiskapningen i alle deler av konsernet.

Ledende ansatte kan investere 25–50 % av netto bonus etter skatt i aksjer i AF Gruppen ASA. Aksjene selges med 20 % rabatt ut fra gjeldende børskurs ved årsskiftet. Bindingstiden for aksjene er ett år.

Lønn til konsernsjefen fastsettes i styremøte hvert år. Styret fastsetter retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte i samarbeid med konsernsjefen. Det foreligger ingen avtaler for konsernets ledelse eller styrets leder om sluttvederlag eller etterlønsordninger ved opphør eller endring av ansettelsesforhold. Konsernledelsen deltar i den generelle pensjonsordningen for AF Gruppens ansatte som er beskrevet i note 18 – Pensjoner.

Det er ikke yttet lån eller sikkerhetsstillelse til styret eller konsernledelsen.

2016

Konsernledelsen (Beløp i NOK 1000)

	Lønn	Bonus	Pensjon	Andre ytelser	Sum
Morten Grongstad, konsernsjef	3 498	3 717	53	101	7 369
Sverre Hærem, konserndirektør/CFO	1 921	3 279	57	34	5 292
Bård Frydenlund, konserndirektør	1 590	1 416	59	33	3 098
Eirik Wraal, konserndirektør	1 581	818	56	31	2 486
Amund Tøftum, konserndirektør	1 233	1 829	53	58	3 172
Arild Moe, konserndirektør	1 826	2 441	54	84	4 404
Andreas Jul Røsjo, konserndirektør	1 514	1 926	53	49	3 542
Henning Olsen, konserndirektør	1 592	1 295	52	62	3 002
Sum godtgjørelse til konsernledelsen	14 754	16 720	438	452	32 364

For 2016 er det kostnadsført bonus til konsernledelsen på MNOK 24. Bonus for regnskapsåret 2016 utbetales i 2017 og 2018 (feriepenger av bonus).

2015

Konsernledelsen (Beløp i NOK 1000)

	Lønn	Bonus	Pensjon	Andre ytelser	Sum
Pål Egil Rønn, konsernsjef frem til 16.10.15	2 913	3 935	39	227	7 114
Morten Grongstad, konsernsjef fra 16.10.15	704	-	8	7	719
Morten Grongstad, konserndirektør frem til 15.10.15	1 528	1 842	31	152	3 554
Sverre Hærem, konserndirektør/CFO	1 873	2 083	39	152	4 147
Arild Moe, konserndirektør	1 790	1 914	39	154	3 897
Robert Haugen, konserndirektør	1 856	125	39	61	2 081
Andreas Jul Røsjo, konserndirektør	1 513	1 185	39	66	2 804
Sum godtgjørelse til konsernledelsen	12 179	11 086	232	820	24 317

For 2015 er det kostnadsført bonus til konsernledelsen på MNOK 21. Bonus for regnskapsåret 2015 utbetales i 2015 og 2016.

BONUS TIL KJØP AV AKSJER

Antall aksjer/kurs	2016	2015
Antall bonusaksjer solgt fra egen beholdning	95 550	88 920
Antall bonusaksjer tilført gjennom emisjon	-	-
Markedskurs på avtaletidspunktet (beløp i NOK)	140	79
Salgskurs (beløp i NOK)	112	63
Regnskapsmessig effekt av bonusaksjer (beløp i NOK 1000):		
Indirekte lønnskostnader (rabatt inkl. arb.g.avg.)	-3 042	-1 545

Aksjer eid av ledende ansatte og tegnede opsjoner er beskrevet i note 31 – Aksjekapital og aksjonærer.

NOTE 32 YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG STYRET FORTS.**HONORAR TIL STYRET***(Beløp i NOK 1000)*

	2016	2015
Pål Egil Rønn, styrets leder fra 12.5.16 ¹⁾	-	-
Tore Thorstensen, styrets leder til 12.5.16	470	460
Daniel Kjørberg Siraj, styrets nestleder	272	265
Mari Broman, styremedlem til 13.5.15	-	265
Borghild Lunde, styremedlem fra 13.5.15	272	-
Hege Bømark styremedlem	287	280
Peter Groth, styremedlem til 12.5.16 ²⁾	270	265
Kristian Holth, styremedlem fra 12.5.16 ³⁾	210	-
Pål Gjerp, ansattevalgt styremedlem	190	190
Arne Sveen, ansattevalgt styremedlem	190	190
Kenneth Svendsen, ansattevalgt styremedlem	190	190
Sum honorar til styret	2 351	2 105

Honorar til styret utbetales året etter opptjeningsåret, dvs. styrehonorarene som er utbetalt i 2016 er knyttet til 2015.

¹⁾ Pål Egil Rønn var frem til 16. oktober 2015 konsernsjef i AF Gruppen. I perioden fra 16. oktober 2015 frem til 30. juni 20 var han ansatt på konsulentbasis i selskapet og mottok for dette arbeidet lønn, bonus, andre ytelser og pensjon. I 2016 utgjorde dette TNOK 2 495 i lønn, TNOK 7 517 i bonus og TNOK 90 i andre ytelser og pensjon. Bonusen som ble utbetalt i 2016 var knyttet til 2015 da Rønn var konsernsjef. Det er avsatt TNOK 3 642 i bonus for 2016 som utbetales i 2017 og 2018 (feriepengar).

²⁾ Peter Groth er varamedlem med møterett fra 13.5.16

³⁾ Kristian Holth var varamedlem med møterett frem til 12.5.16.

RETNINGSLINJER FOR 2017

Styret vil legge frem for generalforsamlingen en redegjørelse iht. allmennaksjelovens § 6-16a. I tråd med regnskapslovens § 7-31b, 7. ledd redegjøres det nedenfor for innholdet i erklæringen:

Det er etablert retningslinjer for lønn og andre godtgjørelser for ledende ansatte. Styret fastsetter retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte i samarbeid med konsernsjefen. Lønn til konsernsjefen fastsettes av styret. Basislønn (grunnlønn) skal fastsettes i tråd med markedslønn. Basislønn reguleres årlig pr. 1. juli etter en individuell vurdering. Ledende ansatte får naturaltelseter og deltar i konsernets pensjonsordninger på lik linje som øvrige ansatte i henhold til konsernets Personalguide. Det eksisterer ingen form for etterlønsordninger.

Bonus til ledende ansatte gis etter EVA-modellen (Economic Value Added). EVA er en metode for å beregne og analysere verdiskapningen i konsernet og i økonomiske enheter under konsernnivå. Bonus etter EVA-modellen er knyttet til konsernets verdiskapning gjennom regnskapsåret. 25 % av brutto opptjent bonus kan brukes til kjøp av aksjer med 20 % rabatt og resterende utbetales.

Aksjer kan selges til ledende ansatte, etter styrets godkjenning, med 20 % rabatt ut fra gjeldende børskurs. Tilbudet om kjøp av aksjer er lik tilbudet som gis til øvrige ansatte.

Generalforsamlingen vedtok den 15. mai 2014 et opsjonsprogram for alle ansatte i AF Gruppen. Det maksimale antall opsjoner som kan tildeles er 4 500 000, og ordningen innebærer en årlig tildeling i årene 2014–16, med utøvelse i mars 2017. De ansatte betaler en opsjonspremie på NOK 1,00 per opsjon. Utøvelseskursen i 2017 for opsjonene tegnet i 2014, 2015 og 2016 vil være hhv. NOK 63,60 per aksje, NOK 100,20 og NOK 128,70 per aksje. I alt 3 500 000 opsjoner ble tegnet i juni 2014, 650 000 i juni 2015 og 146 863 i juni 2016. Totalt utestående opsjoner per 31. desember 2016 var 3 647 779, justert for ansatte som har sluttet. Faktisk antall innløste opsjoner i mars 2017 ble 3 253 346.

Opsjonsprogrammet er utarbeidet av styret og skal være en incentivordning for alle ansatte i konsernet. Hensikten med programmet er å motivere de ansatte til langsiktig satsing og økt deltakelse i konsernets virksomhet. Konsernets fremtidige målsetninger anses best oppnådd hvor de ansattes interesser og selskapets interesser er sammenfallende.

Avlønnningen av ledende ansatte i 2016 har vært i overensstemmelse med erklæringen som ble fremlagt for generalforsamlingen i 2016.

NOTE 33 NÆRSTÅENDE PARTER

Konsernets nærstående parter består AF Gruppen ASAs aksjonærer, medlemmer av styret og konsernledelsen, samt tilknyttede selskap og felles virksomhet, jmfør note 27 – Tilknyttede selskap og note 28 – Fellskontrollert virksomhet.

OBOS BBL har en stor aksjepost i AF Gruppen og er representert i styret i AF Gruppen ASA ved Daniel Kjørberg Siraj. OBOS BBL er samtidig en betydelige forretningspartner både som byggherre og som medinvestor

innen eiendomsutvikling. Styremedlemmet Kristian Holth har en betydelig aksjepost og er daglig leder i Constructio AS. Gunnar Holth Grusforretning AS, som er et datterselskap av Constructio, er en underleverandør til AF. Holth er også styremedlem i Nordic Precast Group AS og KB Spennteknikk AS som er en leverandør til AF. Tall for disse ble rapportert under KB Gruppen Kongsvinger i 2014 og 2015, men er fra 2016 skilt ut på egen linje. KB Gruppen Kongsvinger og Aspelin Ramm Gruppen er fra 2016 ikke lenger nærstående.

Transaksjoner med nærstående parter:

Beløp i MNOK	2016	2015	2014
KONTRAKTSSUM			
OBOS BBL	2 288	943	951
Tilknyttede selskap og felles virksomhet	2 943	2 557	1 612
Sum	5 231	3 500	2 563
OMSETNING			
OBOS BBL	341	271	184
Tilknyttede selskap og felles virksomhet	756	607	615
Sum	1 097	878	798
KJØP AV VARER OG TJENESTER			
KB Gruppen Kongsvinger	-	34	41
Aspelin Ramm Gruppen	-	5	4
Constructio	8	29	-
KB Spennteknikk	4	1	3
Nordic Precast Group AB	8	56	54
Tilknyttede selskap og felles virksomhet	-	-	61
Sum	19	126	164
IKKE-RENTEBÆRENDE FORDRINGER PER 31.12			
OBOS BBL	56	63	13
Tilknyttede selskap og felles virksomhet	82	85	77
Sum	139	149	90
RENTEBÆRENDE FORDRINGER OG GARANTIER PER 31.12			
Tilknyttede selskap og felles virksomhet	106	173	53
Sum	106	173	53

Medlemmer av styret og ledelsen i konsernet samt nærstående til disse kontrollerer 33,6 prosent (24,2 prosent) av aksjene i AF Gruppen ASA ved utgangen av året. For informasjon om godtgjørelse til styret og ledelsen se note 32 – Ytelser til ledende ansatte og styret. Gunnar Holth Grusforretning AS kjøpte i 2016 50 % av det felleskontrollerte selskapet BA Gjenvinning AS. Utover dette er det ingen avtaler eller transaksjoner med nærstående parter.

NOTE 34 PANTSTILLELSER OG GARANTIER

Beløp i MNOK	Note	2016	2015
Balanseført verdi av gjeld som er sikret ved pant o.l. ¹⁾	20	92	87
BALANSEFØRT VERDI AV PANTSATTE EIENDELER			
Bygninger og produksjonsanlegg		18	23
Maskiner		132	112
Inventar		-	2
Kunder og ikke rentebærende fordringer		215	229
Egenregiprosjekter		-	4
Varelager mv.		21	14
Sum balanseført verdi av pantsatte eiendeler		386	384

¹⁾ Av gjelden er MNOK 78 (69) knyttet til leasinggjeld med sikkerhet i maskiner, jamfør note 20 – netto rentebærende gjeld.

Det er avgitt negativ pantsettelseserklæring vedrørende kundefordringer og beholdninger knyttet til konsernets finansieringsramme.

Gjennom deltakelse i ansvarlige selskap vil konsernet kunne bli stilt til ansvar for andre deltakeres manglende evne til å innfri sine forpliktelser. Solidaransvaret kan imidlertid først gjøres gjeldende når det aktuelle selskapet ikke klarer å innfri sine forpliktelser.

GARANTIER

I forbindelse med inngåtte entreprenørkontrakter er datterselskapene i konsernet underlagt sedvanlige entreprenørforpliktelser med tilhørende garantistillelser. AF Gruppen ASA har garantert for datterselskaper i form av selvskyldnerkausjoner mot finansinstitusjoner. I tillegg har AF Gruppen ASA og AF Gruppen Norge AS utstedt morselskapsgarantier som i hovedsak også gjelder denne typen garantistillelser. Beløpet som er trukket på disse avtalene per 31. desember fremgår av tabellen nedenfor.

Beløp i MNOK	2016	2015
Garantier utstedt overfor byggherre ²⁾	3 208	2 247
Andre garantier	-	33
Sum	3 208	2 280

²⁾ Garantiene utstedt overfor byggherre relaterer seg til kontraktsforpliktelser og stilles i hovedsak som anbudsgaranti, leveringsgaranti og betalingsgaranti.

NOTE 35 BETINGEDE UTFALL

Utførelse av bygg- og anleggsoppdrag medfører av og til at det oppstår uenighet mellom entreprenør og byggherre relatert til hvordan den underliggende kontrakt skal forstås. Konsernet legger vekt på å løse slike tvister gjennom forhandlinger utenfor rettsapparatet. En del saker avgjøres til tross for dette gjennom voldgift eller i rettsapparatet. Det gjøres løpende vurderinger knyttet til omtvistede krav mot kunder og krav fra underentreprenører mot AF Gruppen for å sikre mest mulig korrekt regnskapsmessig rapportering. Avsetninger og inntektsføring for usikkerhet knyttet til betingede utfall gjøres i prosjektene.

VED UTGANGEN AV 2016 VAR AF GRUPPEN INVOLVERT I FØLGENDE SAKER AV BETYDNING:

AF Anlegg har stevnet staten ved Samferdselsdepartementet vedrørende sluttoppgjøret for bygging av riksvei 3 ved Åsta. Saken er ennå ikke berammet.

AF Anlegg har stevnet Oslo kommune ved Vann- og avløpsetaten vedrørende sluttoppgjør for prosjektet Vettakollen høydebasseng. Saken er ennå ikke berammet.

FØLGENDE SAKER OMTALT I ÅRSRAPPORTEN I 2015 ER AVSLUTTET I 2016:

AF Anlegg stevnet staten ved Samferdselsdepartementet vedrørende begrunnelse for avvisning av AFs tilbud på riksvei 2 Slomarka – Fulu. AF Gruppen ble tilkjent MNOK 41 pluss renter og saksutgifter i tingretten i mars 2016. Dommen er rettskraftig.

AF Anlegg stevnet Statnett SF vedrørende oppgjør for bygging av nettstasjoner til strømlinjen mellom Ørskog og Fardal. Saken ble løst ved voldgift i juli 2016.

AF Anlegg stevnet staten ved Samferdselsdepartementet vedrørende sluttoppgjøret for bygging av tunnel og tilstøtende vei på rv. 70 mellom Sunndalsøra og Modalan. Saken ble hevet som forlikt i juni 2016.

NOTE 36 HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

AF Gruppen gjennomførte den 9. februar 2017 avtale om kjøp av 70 prosent av aksjene i Kanonaden Entreprenad AB. Se note 4 – Kjøp og salg av virksomhet for ytterligere informasjon. Oppkjøpet påvirket ikke konsernets resultat for 2016 eller konsernets finansielle stilling per 31.12.16

Det har ikke inntruffet øvrige hendelser etter balansedagen som ville hatt vesentlig effekt på det avlagte årsregnskapet.

NOTE 37 NYE OG ENDREDE REGNSKAPSSTANDARDER

NYE STANDARDER, ENDRINGER OG FORTOLKNINGER SOM ER TATT I BRUK AV KONSERNET

Konsernet har i 2016 ikke tatt i bruk nye eller endrede regnskapsstandarder eller fortolkninger som har hatt vesentlig påvirkning på konsernets finansielle stilling eller resultat.

37.1 NYE FREMTIDIGE STANDARDER

- IFRS 9 Finansielle instrumenter
- IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter
- IFRS 16 Leieavtaler

IFRS 9 FINANSIELLE INSTRUMENTER

Den nye standarden for finansielle instrumenter har ikrafttredelsesdato 1. januar 2018. Konsernets vurderinger har så langt ikke avdekket forhold som ved implementering vil gi vesentlige effekter på konsernets finansielle stilling eller resultat.

IFRS 15 INNTEKTER FRA KUNDEKONTRAKTER

Den nye standarden for inntektsføring (IFRS 15) har ikrafttredelsesdato 1. januar 2018. Konsernet har vurdert hvilken effekt implementeringen av standarden vil ha på konsernets finansielle stilling og resultat, men har på det nåværende tidspunkt ikke tatt endelig stilling til spørsmålet. Det skyldes at forståelsen av IFRS 15 på enkelte sentrale punkter er uavklart. Den mest sentrale vurderingen er om gjeldende praksis med inntektsføring av salg av boliger under oppføring ved ferdigstilles, eller om slik inntekt skal resultatføres etter hvert som oppføringen skjer. AF Gruppen forventer å ta endelig stilling til dette spørsmålet i løpet av 2017. Ved en prinsippendring vil egenkapitalen i konsernet økes.

Den positive effekten på egenkapital ved en overgang per 31.12.16 ville vært MNOK 83. Tilsvarende ville resultat før skatt for 2016 vært MNOK 58 høyere. I motsatt fall, dersom dagens praksis med inntektsføring av

boligprosjekter ved ferdigstilling videreføres har konsernet ikke avdekket vesentlig påvirkning på konsernregnskapets finansielle stilling og resultat som følge av innføringen av IFRS 15.

IFRS 16 LEIEAVTALER

Den nye standarden for leieavtaler har ikrafttredelsesdato 1. januar 2019. Implementeringen av denne vil medføre at konsernets operasjonelle leieavtaler i all hovedsak balanseføres. Per 31.12.16 hadde konsernet en beregnet minimum forpliktelse for operasjonelle leieavtaler på MNOK 948.

37.2 ENDRINGER OG FORTOLKNINGER

- Endringer i IFRS10 Konsernregnskap og IFRS12 Opplysninger om interesser i andre foretak og IAS28 Investeringer i tilknyttede foretak og felles virksomhet: Investeringsforetak - Anvendelse av konsolideringsunntaket
- Endringer i IFRS11 – Fellesordninger: Bokføring av investeringer i fellesordninger
- Endringer i IAS 19 – Ytelsesbaserte pensjonsordninger: Bidrag fra ansatte
- Endringer i IAS 16 – Eiendom, anlegg og utstyr og IAS 38 Immaterielle eiendeler: Metode for amortisering
- Endringer i IAS 12 – Inntektsskatt: Bokføring av utsatt skattefordel på urealisert tap
- Endringer i IAS1 – Presentasjon av finansregnskap
- Forbedringsprosjektet (2012–2014)

Endringer og fortolkninger til standarder som listet ovenfor forventes ikke å ha vesentlig påvirkning på konsernets finansielle stilling eller resultat.

Øvrige standarder, endringer i standarder og fortolkninger som er utgitt, men ikke er trådt i kraft, forventes ikke å være relevante for konsernregnskapet til AF Gruppen på implementeringstidspunktet.

NOTE 38 VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER

38.1 VESENTLIGE REGNSKAPSMESSIGE VURDERINGER, ESTIMATER OG FORUTSETNINGER

Ledelsen har i utarbeidelsen av årsregnskapet brukt estimater og forutsetninger som har påvirket den regnskapsmessige verdsettelsen av eiendeler og gjeld, fastsettelsen av inntekter og kostnader samt opplysning om potensielle forpliktelser. Estimaterne og de underliggende forutsetningene vurderes løpende basert på historisk erfaring og andre faktorer, inklusive forventninger om fremtidige hendelser som anses å være rimelige under nåværende omstendigheter. De estimatene som legges til grunn i regnskapet er basert på ensartede prinsipper og underlagt kontrollprosedyrer som skal sikre god måling av prosjektresultater og fremdrift.

Endringer i regnskapsmessige estimater regnskapsføres i den perioden endringene oppstår. Hvis endringene gjelder fremtidige perioder fordeles effekten over inneværende og fremtidige perioder.

Regnskapsposter som det knytter seg vesentlig usikkerhet til

Prosjekter

AF Gruppens virksomhet består i stor grad av utførelse av prosjekter. For prosjekter anvendes løpende avregningsmetode basert på forventet sluttresultat og fullføringsgrad (se punkt 37.3 under avsnittet Prinsipper om inntektsføring). Løpende inntektsføring av prosjekter baserer seg på estimater og vurderinger, og medfører usikkerhet. For prosjekter under utførelse er det knyttet usikkerhet til fremdrift, tvister, garantiarbeider, sluttprognose, mm. For avsluttede prosjekter er det usikkerhet knyttet til eventuelle skjulte mangler og feil, samt eventuelle tvister med kunden.

Vesentlige regnskapsposter som påvirkes: Inntekter og kostnader, kundefordringer, leverandørgjeld, avsetninger og utsatt skatt.

Goodwill

I konsernregnskapet er det oppført goodwill med MNOK 2 032. Det er knyttet usikkerhet til vurderingen av denne regnskapsposten fordi eiendelenes verdi er basert på inntjeningsprinsipper fra allokering av kjøpsverdi, jmfør note 4 – Kjøp og salg av virksomhet. Goodwill avskrives ikke, men det utføres årlige tester for mulig verdifall. Vedrørende utførte tester og forutsetninger for disse henvises til note 13 – Immaterielle eiendeler.

38.2 VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER

KONSOLIDERINGSPRINSIPPER

Datterselskaper

Generelt

Datterselskaper er alle enheter som konsernet alene har kontroll over. Kontroll over en enhet oppstår når konsernet er utsatt for variabilitet i avkastningen fra enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over enheten. Datterselskap konsolideres fra dagen kontroll oppstår og frem til kontroll eventuelt opphører.

Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi av overførte eiendeler, pådratte forpliktelser og utstedte egenkapitalinstrumenter. Eventuelle betingede vederlagselementer inkluderes i vederlaget til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Betingede vederlag klassifiseres som en forpliktelse i henhold til IAS 39 og regnskapsføres til virkelig verdi i

etterfølgende perioder med verdiendringer over resultatet. Utgifter knyttet til oppkjøp kostnadsføres etter hvert som de påløper.

Identifiserbare eiendeler og gjeld balanseføres til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Dersom summen av vederlaget på overtakelsestidspunktet overstiger virkelig verdi av identifiserbare nettoeiendeler i det oppkjøpte selskapet, balanseføres differansen som goodwill. Goodwill amortiseres ikke, men testes årlig for verdifall. Dersom det er hendelser eller endrede forhold som indikerer mulig verdifall vurderes virkelig verdi av goodwill oftere enn en gang i året. I forbindelse med nedskrivningsvurdering allokteres goodwill til tilhørende kontantstrømgenererende enheter eller grupper av kontantstrømgenererende enheter.

Dersom virkelig verdi av netto eiendeler i en virksomhetssammenslutning overstiger vederlaget (negativ goodwill) inntektsføres differansen umiddelbart på overtakelsestidspunktet. Det avsettes for utsatt skatt på forskjellen mellom virkelig verdi og bokførte verdier for alle eiendeler og forpliktelser, med unntak av goodwill samt eiendeler i transaksjoner som ikke er virksomhetssammenslutninger. Ved kjøp av selskaper foretas en vurdering av om det gjelder kjøp av virksomhet eller kjøp av eiendeler. Dersom det vurderes å være kjøp av eiendeler allokteres hele kjøpesummen til kjøpte eiendeler på overtakelsestidspunktet.

Konserninterne transaksjoner, mellomværender og urealisert gevinst eller tap mellom konsernselskaper elimineres. Rapporterte tall fra datterselskapene omarbeides om nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

Trinnvise oppkjøp

Ved trinnvise oppkjøp måles tidligere eierandeler i det oppkjøpte selskapet på nytt til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Eventuelle gevinster eller tap resultatføres. Gevinsten beregnes som forskjellen mellom virkelig verdi av tidligere eierandel på overtakelsestidspunktet og balanseført verdi, justert for akkumulert beløp som er innregnet i konsernets egenkapital via konsernets oppstilling over andre inntekter og kostnader i tidligere perioder.

Endring i eierinteresser med tap av kontroll

Når konsernet ikke lenger har kontroll, måles eventuell gjenværende eierinteresse til virkelig verdi med gevinst-/tapsføring over resultatet. I den videre regnskapsføringen utgjør virkelig verdi på tidspunktet for tap av kontroll anskaffelseskost, enten som investering i tilknyttet selskap, fellesordning eller finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i oppstillingen over andre inntekter og kostnader relatert til dette selskapet behandles som om konsernet hadde avhendet underliggende eiendeler eller gjeld. Dette kan medføre at beløp som tidligere er ført i oppstillingen over andre inntekter og kostnader reklassifiseres til resultatet.

Minoritetsinteresser og endring i eierinteresser uten endring av kontroll

Minoritetsinteresser inkluderer ikke-kontrollerende eieres andel av balanseført verdi av datterselskaper inkludert andel av identifiserte merverdier på overtakelsestidspunktet. Det beregnes ikke minoritetsinteresser av goodwill. Minoritetsinteresser kan være negative dersom andel av eiendeler og gjeld er negativ.

Transaksjoner med minoritetsiere i datterselskaper behandles som egenkapitaltransaksjoner. Ved kjøp av aksjer fra minoritet føres forskjellen mellom vederlaget og aksjenes forholdsmessige andel av balanseførte verdi av nettoeiendeler i datterselskapet mot egenkapitalen til morselskapets eiere. Gevinst eller tap ved salg til minoritetsiere føres tilsvarende mot egenkapitalen.

NOTE 38 VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

Felleskontrollerte ordninger

Fellesordninger er ordninger hvor to eller flere deltakere har felles kontroll over ordningen gjennom en kontraktsfestet avtale. Felleskontrollerte ordninger klassifiseres som felleskontrollert driftsordning eller felleskontrollert virksomhet. I en felleskontrollert virksomhet har deltakerne med felles kontroll rettigheter til nettoeiendelene i den felleskontrollerte ordningen. I en felleskontrollert driftsordning har deltakerne med felles kontroll rettigheter til eiendelene og hefter for forpliktelsene i ordningen.

Sentralt i vurderingen av om en felleskontrollert ordning er felleskontrollert drift eller felleskontrollert virksomhet er om denne er organisert som en separat enhet. Dersom det ikke er en separat enhet klassifiseres ordningen som felleskontrollert drift. I motsatt fall vurderes juridisk form, betingelsene i den kontraktsmessige avtalen og andre forhold og omstendigheter for å fastslå om dette dreier seg om felleskontrollert virksomhet eller en felleskontrollert driftsordning.

Felleskontrollert virksomhet er vanlig i bygg- og anleggsprosjekter der to eller flere parter beslutter å gjennomføre et prosjekt i fellesskap og der det i alle operasjonelle, finansielle og strategiske beslutninger må være enstemmighet mellom partene.

Felleskontrollert virksomhet regnskapsføres til anskaffelseskost på kjøpstidspunktet. Deretter foretas det en nærmere vurdering, og alle enheter som oppfyller definisjonen av felleskontrollert virksomhet innregnes i samsvar med egenkapitalmetoden. Balanseført beløp inkluderer eventuelle merverdier og goodwill identifisert på oppkjøpstidspunktet, redusert med senere avskrivninger, amortiseringer og nedskrivninger.

Tilknyttede selskaper

Tilknyttede selskaper er enheter hvor konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll over den finansielle og operasjonelle styringen.

Investeringer i tilknyttede selskaper regnskapsføres til anskaffelseskost på kjøpstidspunktet og deretter etter egenkapitalmetoden. Balanseført beløp inkluderer eventuelle merverdier og goodwill identifisert på oppkjøpstidspunktet, redusert med senere avskrivninger, amortiseringer og nedskrivninger.

Konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttede selskaper resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringene. Dette gjelder fra det tidspunktet betydelig innflytelse oppnås og inntil slik innflytelse opphører. Når konsernets tapsandel overstiger investeringen i et tilknyttet selskap, reduseres konsernets balanseførte verdi til null og ytterligere tap regnskapsføres ikke med mindre konsernet har en forpliktelse til å dekke dette tapet.

Omregning av fremmed valuta

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Konsernregnskapet presenteres i norske kroner som både er den funksjonelle valutaen til morselskapet og presentasjonsvalutaen til konsernet.

Transaksjoner og balanseposter

Transaksjoner i fremmed valuta omregnes til den funksjonelle valutaen til transaksjonskurs basert på dagskurs på transaksjonstidspunktet. Valutagevinster eller -tap ved oppgjør omregning av pengeposter i fremmed valuta til kursen på balansedagen resultatføres.

Valutagevinster og -tap knyttet til kundefordringer, leverandørgjeld og andre balanseposter som er knyttet til driften presenteres under netto gevinster og tap i resultatregnskapet, med øvrig spesifikasjon i note.

Valutagevinster og -tap knyttet til lån, kontanter og kontantekvivalenter presenteres netto under finans i resultatregnskapet, med øvrig spesifikasjon i note.

Valutavirkningen på ikke-pengeposter inngår som del av vurderingen av virkelig verdi. Valutadifferanser på ikke-pengeposter, slik som aksjer til virkelig verdi over resultatet, resultatføres som en del av samlet gevinst og tap. Valutadifferanser på aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg, inkluderes i verdiendringen som føres i andre inntekter og kostnader.

Konsernselskaper

Resultatregnskap og balanse for konsernselskaper med funksjonell valuta forskjellig fra presentasjonsvalutaen til konsernet er omregnet på følgende måte:

- Balanseposter er omregnet med balansedagens kurs
- Resultatposter er omregnet til transaksjonskurs. Som en tilnærming til transaksjonskurs er månedlige gjennomsnittskurser benyttet.
- Omregningsdifferanser føres mot andre inntekter og kostnader.

Ved tap av kontroll, betydelig innflytelse eller felles kontroll blir akkumulerte omregningsdifferanser knyttet til investering som er henført til kontrollerende eierinteresser resultatført. Ved delvis avhendelse av datterselskaper (ikke tap av kontroll) henføres den forholdsmessige andelen av akkumulerte omregningsdifferanser til minoritet.

Ved salg av hele eller deler av utenlandsk virksomhet omklassifiseres den tilhørende omregningsdifferansen fra andre inntekter og kostnader og over resultatet som en del av gevinsten eller tapet ved salget.

Goodwill og merverdier ved oppkjøp av en utenlandsk enhet behandles som eiendeler og forpliktelser i den oppkjøpte enheten og omregnes til balansedagens kurs.

Eliminering av transaksjoner og konsernmellomværende

Konserninterne transaksjoner og konsernmellomværende, inkludert internfortjeneste og urealisert gevinst og tap, er eliminert. Urealisert gevinst knyttet til transaksjoner med tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er eliminert med konsernets andel i selskapet/ virksomheten. Tilsvarende er urealisert tap eliminert, men kun i den grad det ikke foreligger indikasjoner på verdinedgang på eiendeler som er solgt internt.

Segmentrapportering

Driftssegmenter rapporteres på samme måte som ved intern rapportering til selskapets øverste beslutningstaker. Selskapets øverste beslutningstaker er definert som konsernledelsen, og de er ansvarlig for allokering av ressurser til og vurdering av inntjening i driftssegmentene.

Prinsipper for inntektsføring

Inntektsføring generelt

Inntekt regnskapsføres når det er sannsynlig at transaksjoner vil generere fremtidige økonomiske fordeler som vil tilflyte selskapet og beløpets størrelse kan estimeres pålitelig. Salgsinntekter er presentert fratrukket merverdiavgift og rabatter.

Fremmedregiprojekter

AF Gruppens virksomhet består for en vesentlig del av bygg- og anleggsvirksomhet som i stor grad utføres for offentlige og private byggherrer etter inngåtte kontrakter. Kjennetegnet for slike kontrakter er at de er byggherrefinansierte. Den regnskapsmessige behandlingen av bygg- og anleggskontrakter følger IAS 11.

NOTE 38 VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

Inntekter relatert til prosjekter resultatføres i takt med fremdriften. Hvert enkelt prosjekt blir løpende resultatavregnet i henhold til prosjektets fullføringsgrad og estimert dekningsbidrag ved prosjektets slutt. Fullføringsgraden beregnes i hovedsak basert på grunnlag av utført produksjon. På mindre prosjekter beregnes fullføringsgraden som forholdet mellom påløpte kostnader på balansedagen og estimerte totalkostnader.

I startfasen av et prosjekt tas normalt en mindre andel enn forholdsmessig del av forventet fortjeneste til inntekt i regnskapet. I sluttfasen av prosjektet tas en større andel til inntekt, da forventet fortjeneste på dette tidspunktet kan vurderes med større sikkerhet. Når prosjektets resultat ikke kan estimeres pålitelig vil kun inntekter tilsvarende påløpte prosjektkostnader inntektsføres. Dersom det blir identifisert at et prosjekt vil medføre et negativt resultat vil det estimerte tapet på kontrakten i den samme perioden bli kostnadsført i sin helhet, uavhengig av fullføringsgraden.

Inntektsføring av omtvistede krav, krav for tilleggsarbeider, endringsordrer, insentivbonuser o.l. starter når det er sannsynlig at kundene godkjenner kravet. Det gjøres avsetninger for konstaterte og påregnelige garantiarbeider.

Opptjent dekningsbidrag på prosjekter under utførelse innebærer en rekke vurderinger. Disse er foretatt etter ledelsens beste skjønn. Vurderingenes omfang og kompleksitet gjør at faktisk dekningsbidrag ved prosjektenes avslutning kan avvike fra de vurderinger som er gjort ved årsslutt.

Kundene faktureres månedlig i henhold til utført andel av kontraktssum, samt utførte og godkjente tilleggsarbeider i perioden. Dersom fakturert inntekt på et prosjekt er større enn opptjent inntekt blir det overskytende regnskapsført som «Fakturert ikke opptjent på prosjekter under utførelse» under kortsiktig gjeld. Dersom fakturert beløp er mindre enn opptjent beløp blir differansen regnskapsført som «Opptjent ikke fakturert på prosjekter under utførelse» under kortsiktige fordringer.

Fordringer og gjeld til samme kunde presenteres netto dersom det ikke foreligger forhold som gjør at motregning ikke er tillatt.

Egenregiprojekter

Egenregiprojekter gjelder hovedsakelig utvikling og oppføring av boliger for salg. Dette er egenfinansierte prosjekter. Et boligprosjekt kan bestå av mange enheter, og det meste av salget skjer før oppstart av et prosjekt. I henhold til IFRIC 15 inntektsføres egenregiprojekter etter IAS 18. Dette innebærer at inntekten med tilhørende kostnad normalt blir innregnet ved ferdigstillelse/overlevering.

Rivningsarbeid

Rivningsarbeid er definert under IAS 11 og behandles etter samme regnskapsprinsipper som gjelder for prosjekter i fremmedregi.

Salg av driftsmidler

Gevinst/tap ved avgang av driftsmidler resultatføres når levering har funnet sted og det vesentligste av risiko og kontroll er overført.

Andre inntekter

Inntekter fra salg av varer resultatføres når levering har funnet sted og det vesentligste av risiko og kontroll er overført.

Finansinntekter

Renteinntekter inntektsføres basert på effektiv rente-metode etter hvert som de opptjenes.

Utbytte inntektsføres når aksjonærenes rett til å motta utbytte er fastsatt av generalforsamlingen.

Klassifisering av fordringer og gjeld

Fordringer og gjeld som knytter seg til bygg- og anleggsvirksomheten klassifiseres som omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Dette innebærer at innestående hos kunder og forskuddsfakturerings er presentert i balansen som henholdsvis omløpsmidler og kortsiktig gjeld. For alle anleggskontrakter hvor å konto-fakturert beløp overstiger kontraktsinntekter, fratrasket tap på kontrakter, balanseføres det overstigende som 'leverandørgjeld og annen ikke rentebærende gjeld'. Forskudd trekkes fra fakturert inntekt over prosjektets løpetid i takt med fremdriften. Egenregiprojekter og utbyggingstomter er oppført som omløpsmidler.

Øvrige fordringer og gjeld med forfall utover et år, er klassifisert som anleggsmidler og langsiktig gjeld. Første års avdrag på langsiktig gjeld klassifiseres som kortsiktig gjeld.

Betalbar og utsatt skatt

Skattekostnaden består av betalbar skatt og utsatt skatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført i oppstillingen over andre inntekter og kostnader eller direkte mot egenkapitalen. Hvis det er tilfellet blir skatten også ført i andre inntekter og kostnader eller direkte mot egenkapitalen.

Betalbar skatt for perioden beregnes i samsvar med de skattemessige lover og regler som er vedtatt, eller i hovedsak er vedtatt av skattemyndighetene på balansedagen. Det er lovverket i de land hvor konsernets datterselskaper eller tilknyttede selskap opererer som er gjeldende for beregningen av skattepliktig inntekt. Ledelsen vurderer de standpunkt man har hevdet i selvangivelsene der gjeldende skattelover er gjenstand for fortolkning. Det foretas avsetninger til forventede skattebetalinger når konsernet har en eksisterende plikt som er et resultat av en tidligere hendelse, og det er sannsynlig at en strøm av ressurser som omfatter økonomiske fordeler ut fra foretaket vil kreves for å gjøre opp plikten, og det kan foretas et pålitelig estimat av forpliktelsesbeløpet.

Det er beregnet utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld. Dersom utsatt skatt oppstår ved første gangs balanseføring av en gjeld eller eiendel i en transaksjon som ikke er en virksomhetssammenslutning, og som på transaksjonstidspunktet verken påvirker regnskaps- eller skattemessig resultat, blir den ikke balanseført.

Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skattelover som er vedtatt eller i det alt vesentlige er vedtatt på balansedagen, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten gjøres opp.

Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattepliktig inntekt vil foreligge der de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes.

Utsatt skattefordel og utsatt skatt motregnes dersom det er en juridisk håndhevbar rett til å motregne eiendeler ved betalbar skatt mot forpliktelser ved betalbar skatt, og utsatt skattefordel og utsatt skatt gjelder inntektskatt som ilegges av samme skattemyndighet. Det er en forutsetning for motregning mellom ulike skattepliktige foretak at konsernet har mulighet for, og til hensikt å gjøre opp forpliktelser og eiendeler ved betalbar skatt netto.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler måles til anskaffelseskost fratrasket akkumulerte av- og nedskrivninger. Når eiendeler selges eller utrangeres blir balanseført verdi fraregnet og eventuelt tap eller gevinst resultatføres.

Anskaffelseskost inkluderer alle utgifter som er direkte henførbare til kjøp eller tilvirkning av eiendelen. For egentilvirkede driftsmidler inngår også

NOTE 38 VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

andel av andre henførbare utgifter og lånekostnader i anskaffelseskost. Utgifter påløpt etter at driftsmiddelet er tatt i bruk resultatføres, mens øvrige utgifter som forventes å gi fremtidige økonomiske fordeler blir balanseført. Gjenstående balanseført verdi knyttet til utskiftede deler resultatføres.

Hver vesentlig komponent av varige driftsmidler avskrives over estimert utnyttbar levetid. Produksjonsrelaterte maskiner avskrives hovedsakelig degressivt, mens øvrige driftsmidler avskrives ved bruk av lineær metode.

Leide driftsmidler avskrives over det korteste av leieperioden og utnyttbar levetid, med mindre det er rimelig sikkert at konsernet vil overta eiendelen ved utløpet av leieperioden.

Avskrivningsperiode og -metode vurderes årlig, og utrangeringsverdi estimeres ved hver årsavslutning. Endringer regnskapsføres som en estimatendring.

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for eventuelle nedskrivninger. Goodwill amortiseres ikke, men testes årlig for verdifall. Eventuelle nedskrivninger av goodwill reverseres ikke, selv om grunnlaget for verdifallet ikke lenger er tilstede.

Goodwill allokteres til de kontantgenererende enheter eller grupper av kontantgenererende enheter som forventes å få fordeler fra oppkjøpet hvor goodwillen oppstod.

Patenter og lisenser

Beløp betalt for patenter og lisenser er balanseført og amortiseres lineært over forventet brukstid. Forventet levetid for patenter og lisenser varierer fra 5 til 10 år.

Programvare

Utgifter knyttet til kjøp av ny programvare er balanseført som en immateriell eiendel, om disse utgiftene ikke er en del av anskaffelseskostnaden til hardware. Programvare amortiseres normalt lineært over 3 år. Utgifter pådratt for å vedlikeholde eller opprettholde fremtidig nytte av programvare kostnadsføres, med mindre endringene i programvaren øker den fremtidige økonomiske nytten av programvaren.

Kontraktsfestede kundeforhold / kunderelasjoner

Kontraktsfestede kundeforhold / kunderelasjoner som anskaffes separat balanseføres til virkelig verdi (kost) på anskaffelsestidspunktet. Kontraktsfestede kundeforhold anskaffet i virksomhetssammenslutninger balanseføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Kontraktsfestede kundeforhold har begrenset utnyttbar levetid, og føres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulert amortisering. Amortisering foretas lineært over kundeforholdets forventede levetid.

Bruddrettigheter

Bruddrettigheter balanseføres til virkelig verdi (kost) på anskaffelsestidspunktet. Bruddrettigheter anskaffet i virksomhetssammenslutninger balanseføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Bruddrettigheter har begrenset utnyttbar levetid og føres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulert amortisering. Amortisering foretas lineært over bruddrettighetenes forventede levetid.

Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid og goodwill amortiseres ikke, men testes årlig for verdifall. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives/amortiseres vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseførte beløp.

Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrasket salgsgifter og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall grupperes de immaterielle eiendelene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige inngående kontantstrømmer (kontantgenererende enheter).

Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som amortiseres.

Leieavtaler

For å avgjøre om en avtale er en leieavtale eller inneholder et leieelement, vurderes substansen av avtalen på det tidligste av tidspunktet for avtaleinngåelse og tidspunktet da partene forplikter seg til hovedvilkårene i avtalen. Dersom oppfyllelse av avtalen betinger bruk av en spesifikk eiendel eller gruppe av eiendeler og overdrar retten til å kontrollere bruken av den underliggende eiendelen til kjøperen, behandles avtalen som en leieavtale.

Leieavtaler der konsernet overtar den vesentlige del av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen er finansielle leieavtaler. Øvrige leieavtaler behandles som operasjonelle avtaler.

Finansielle leieavtaler

AF Gruppen presenterer finansielle leieavtaler i regnskapet som eiendeler og forpliktelser. Ved leieperiodens begynnelse innregnes finansielle leieavtaler til et beløp tilsvarende det laveste av virkelig verdi og minsteleiens nåverdi. Ved beregning av leieavtalens nåverdi benyttes den implisitte rentekostnaden. Direkte utgifter ved etablering av leiekontrakten tillegges eiendelens kostpris.

Leide driftsmidler avskrives over det korteste av leieperioden og utnyttbar levetid, med mindre det er rimelig sikkert at konsernet vil overta eiendelen ved utløpet av leieperioden. Årlig leie består av en rentedel som resultatføres som rentekostnad og en avdragsdel som reduserer forpliktelsen. Ved salg-tilbakeleie resultatføres gevinst umiddelbart dersom en salgstransaksjon er gjennomført til virkelig verdi. Gevinst/tap som følge av over- eller underpris som kompenseres gjennom fremtidige leiebetalinger amortiseres over leieperioden.

Operasjonelle leieavtaler

Leiebetalinger klassifiseres som driftskostnad og resultatføres over kontraktsperioden. Ved salg-tilbakeleie resultatføres gevinst umiddelbart dersom salgstransaksjonen er gjennomført til virkelig verdi. I tillegg vil gevinst/tap som følge av over- eller underpris som kompenseres gjennom fremtidige leiebetalinger amortiseres over leieperioden.

Finansielle instrumenter

Finansielle eiendeler

Konsernet klassifiserer finansielle eiendeler i følgende kategorier:

- Til virkelig verdi over resultatet
- Lån og fordringer

Klassifiseringen bestemmes av type instrument og hensikten med eiendelen.

NOTE 38 VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

a) Til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet er derivater og andre finansielle eiendeler holdt for omsetning. Finansielle eiendeler klassifiseres i denne kategorien dersom de primært er anskaffet for å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger.

Konsernet har finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet i form av valuta- og råvareterminkontrakter. Valutakontraktene inngås for sikring av fremtidige kontantstrømmer knyttet til inngåtte kontrakter i utenlandsk valuta, og råvareterminkontraktene inngås for å sikre prisen på gjenvunnet skrapstål som skal omsettes.

Valuta- og råvareterminkontraktene innregnes på avtaletidspunktet og måles i etterfølgende perioder til virkelig verdi basert på observerbare markedsdata. Finansielle eiendeler med forfall innen 12 måneder presenteres som kortsiktige finansielle derivat, og eiendeler med forfall utover 12 måneder klassifiseres som langsiktige finansielle derivat.

Ved inngåelse av nye kontrakter vurderes det om kontrakten gjelder sikring av virkelig verdi av en regnskapspost eller sikring av en inngått forpliktelse (sikring av kontantstrømmer). Endringer i den virkelige verdien av derivater, som både er definert som sikring og som tilfredsstiller kravene til sikring av kontantstrømmer, regnskapsføres mot totalresultatet. Posteringene reverseres og regnskapsføres som en inntekt eller kostnad i den perioden den sikrede forpliktelsen eller transaksjonen resultatføres. Endring i virkelig verdi av derivater som ikke kvalifiserer som sikring eller som er virkelig verdisikring, resultatføres løpende.

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet som ikke er terminkontrakter regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi og transaksjonskostnader resultatføres. Løpende måles eiendelene til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Alle finansielle eiendeler i denne kategorien presenteres som omløpsmidler og måles til virkelig verdi basert på observerbare markedsdata.

b) Lån og fordringer

Lån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller bestemte betalinger som ikke omsettes i et aktivt marked. Lån og fordringer som inngår i konsernets ordinære driftssyklus (herunder kundefordringer) eller som forventes å bli realisert innen 12 måneder etter balansedagen, klassifiseres som omløpsmidler. Øvrige lån og fordringer klassifiseres som anleggsmidler.

Lån og fordringer balanseføres første gang til virkelig verdi pluss transaksjonskostnader. Løpende måles lån og fordringer til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metode. Kortsiktige fordringer med løpetid kortere enn tre måneder neddiskonteres normalt ikke.

Verdiendringer av kundefordringer knyttet til estimatendringer regnskapsføres som korreksjon av driftsinntekter. Verdifall av kundefordringer knyttet til betalingsevne regnskapsføres som tap på fordringer.

Gevinster og tap resultatføres ved nedskrivning eller fraregning av instrumentene.

Nedskrivning foretas når det foreligger objektive indikasjoner på at konsernet ikke vil motta oppgjør i samsvar med opprinnelige betingelser. Objektive indikasjoner på verdifall vurderes konkret for hver kunde, og vil typisk bestå av vesentlige økonomiske problemer hos motpart, samt utsettelse og mangler ved betalinger. Nedskrivningsbeløpet resultatføres. Dersom årsaken til nedskrivningen i en senere periode bortfaller, og bortfallet kan knyttes objektivt til en hendelse som skjer etter at verdifallet er innregnet, reverseres den tidligere nedskrivningen. Reverseringen skal ikke medføre at den

balanseførte verdien av den finansielle eiendelen overstiger beløpet for det som amortisert kost ville ha vært, dersom verdifallet ikke var blitt innregnet på tidspunktet da nedskrivningen blir reversert.

Finansielle forpliktelser

a) Til virkelig verdi over resultatet

Konsernet har finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet i form av valuta- og råvareterminkontrakter. Valutaterminkontraktene inngås for sikring av fremtidige kontantstrømmer knyttet til inngåtte kontrakter i utenlandsk valuta, og råvareterminkontraktene inngås for å sikre prisen på gjenvunnet skrapstål som skal omsettes. Sikringsforholdet tilfredsstiller ikke vilkårene for regnskapsmessig sikring, og regnskapsføres derfor til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Transaksjonskostnader resultatføres umiddelbart. Kontraktene innregnes på avtaletidspunktet og måles i etterfølgende perioder til virkelig verdi basert på observerbare markedsdata. Finansielle eiendeler/forpliktelser med forfall innen 12 måneder presenteres som kortsiktige finansielle derivater, og eiendeler/forpliktelser med forfall utover 12 måneder klassifiseres som langsiktige finansielle derivater.

Se også avsnitt ovenfor for omtale av råvare- og valutaterminkontrakter.

b) Andre finansielle forpliktelser

Finansielle forpliktelser som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultat, måles til virkelig verdi ved førstegangs innregning, med fradrag for transaksjonskostnader. Etterfølgende regnskapsføres finansielle forpliktelser til amortisert kost ved bruk av effektiv rente metode. Eventuelle utstedelseskostnader, rabatter eller overkurs hensyntas i beregning av amortisert kost.

Finansielle forpliktelser som forventes å bli gjort opp i foretakets ordinære driftssyklus, eller som forfaller til oppgjør innen 12 måneder etter balansedagen, klassifiseres som kortsiktige.

Andre finansielle forpliktelser klassifiseres som langsiktige.

Beholdninger

Beholdninger balanseføres til det laveste av anskaffelseskost og netto salgspris. Beholdningene består i hovedsak av reservedeler, utstyr og materialer til bruk i produksjonen. Anskaffelseskost tilordnes ved bruk av FIFO-metoden, og inkluderer utgifter påløpt ved anskaffelse av varene og kostnader for å bringe varene til nåværende tilstand og plassering.

Egenregiprosjekter

Beholdning av egenregiprosjekter klassifiseres som omløpsmiddel i balansen.

Likvide midler

Likvide midler inkluderer bankbeholdning og kortsiktige rentepapirer. De kortsiktige rentepapirene utgjøres hovedsakelig av plassering i fond. I balansen er kassekreditt inkludert i lån under kortsiktig gjeld.

Egenkapital

Egne aksjer

Ved tilbakekjøp av egne aksjer føres kjøpspris inklusive direkte henførbare kostnader som fradrag i egenkapital. Egne aksjer presenteres som reduksjon av egenkapital.

Omregningsdifferanser

Omregningsdifferanser oppstår i forbindelse med valutaforskjeller i konsolideringen av utenlandske enheter. Ved avhendelse av utenlandsk enhet reverseres og resultatføres akkumulert omregningsdifferanse knyttet

NOTE 38 VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

til enheten i samme periode som gevinsten eller tapet ved avhendelsen er regnskapsført.

Utbytte

Utbytte regnskapsføres som gjeld når det er vedtatt av generalforsamlingen. Dette innebærer at foreslått utbytte som ikke er vedtatt inngår i egenkapitalen.

Ytelser til ansatte

Pensjoner

Ytelsesbaserte pensjonsordninger
Konsernet har ytelsesbaserte pensjonsordninger i de norske selskapene for ansatte født i 1951 og tidligere og som var ansatt i konsernet før 1. januar 2003. Pensjonsordningene er finansiert gjennom fondsopplegg i forsikringselskap. Netto forpliktelse er beregnet med utgangspunkt i nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som den ansatte har opptjent på balansedagen fratrukket virkelig verdi av pensjonsmidler. Planens opptjeningsformel benyttes som allokeringmetode. Aktuarmessige gevinster og tap innregnes i andre inntekter og kostnader (OCI) i den perioden de oppstår.

AF Gruppen Norge AS og noen andre datterselskaper deltok i LO/NHO-ordningen som ga rett til å gå av med førtidspensjon fra 62 år. Ordningen ble avvirket i 2010, og det var kun mulig å gå av med førtidspensjon etter denne ordningen frem til 31.12.2010. Ved avviklingen viste det seg å være en betydelig underdekning i ordningen. Underdekningen måtte medlemsbedriftene dekke opp gjennom fortsatt innbetaling av premier frem til 2015.

AF har en ytelsesbasert flerforetaksordning for AFP som finansieres gjennom premier fastsatt til 1 % av lønnen. Foreløpig foreligger ingen pålitelig måling eller allokering av forpliktelser og midler i ordningen. Regnskapsmessig blir ordningen derfor behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning hvor premiebetalingen kostnadsføres løpende og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Premien er fastsatt til 2,4 % av samlede utbetalinger til bedriftens arbeidstakere mellom 1 G og 7,1 G. Det er ingen fondsoppbygging i ordningen og det forventes at premienivået vil øke de kommende årene.

Ansatte i de svenske datterselskapene er medlemmer i to ytelsesbaserte flerforetaks-ordninger. Ut fra planenes konstruksjon savnes forutsetninger for å beregne overskudd eller underskudd i planene, samt påvirkningen på fremtidige premier, og ordningene er derfor regnskapsført som innskuddsplaner.

Periodens netto pensjonskostnad inngår i lønnskostnader.

Innskuddsbaserte pensjonsordninger

Konsernet har en innskuddsbasert pensjonsordning for alle ansatte i Norge som ikke omfattes av den ytelsesbaserte ordningen. Pensjonspremien kostnadsføres når den påløper, og konsernet har ingen forpliktelser utover dette.

Aksjerabatter

Rabatt ved rettede emisjoner og salg av egne aksjer til de ansatte kostnadsføres til virkelig verdi på tildelingstidspunktet. Verdien av rabatten beregnes etter en opsjonsprisinde modell der det tas hensyn til bindingstiden. Rabatten belastes lønnskostnader og krediteres egenkapital.

Aksjebasert avlønning

Opsjoner til ansatte måles til virkelig verdi på tildelingstidspunktet. Beregnet verdi innregnes som lønnskostnad, med motpost annen innskutt

egenkapital. Kostnaden fordeles over perioden frem til den ansatte får en ubetinget rett til opsjonene. På hver balansedag revurderes estimat for antall opsjoner som forventes å bli opptjent. Eventuelle endringer innregnes som kostnad med tilsvarende justering av egenkapitalen.

Arbeidsgiveravgift på opsjoner innregnes i resultatet over forventet opptjeningsperiode.

Hver opsjon gir rett til å kjøpe en aksje til en forutbestemt kurs. Selskapet har ikke noen avtalt rett til å gjøre opp verdien av de utstedte opsjonene kontant.

Avsetninger

En avsetning regnskapsføres når konsernet har en forpliktelse (rettslig eller selvpålagt) som følge av en tidligere hendelse, og det er sannsynlig (mer sannsynlig enn ikke) at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av denne forpliktelsen som kan måles pålitelig. Hvis effekten er betydelig beregnes avsetningen ved å neddiskontere forventede fremtidige kontantstrømmer med en diskonteringsrente før skatt som reflekterer markedets prissetting av tidsverdien av penger og, hvis relevant, risikoer spesifikt knyttet til forpliktelsen.

Restruktureringsavsetninger innregnes når konsernet har godkjent en detaljert og formell restruktureringsplan, og restruktureringen enten har startet eller har blitt offentliggjort.

En avsetning for garanti innregnes når de underliggende prosjekter og tjenester selges. Avsetningen er basert på historisk informasjon om garantier og en vektning av mulige utfall mot deres sannsynlighet for å inntreffe.

Avsetning for tapsbringende kontrakter innregnes når konsernets forventede inntekter fra en kontrakt er lavere enn uunngåelige kostnader som påløper for å innfri forpliktelsene etter kontrakten.

Lånekostnader

Lånekostnader balanseføres i den grad de er direkte henførbare til tilvirkning av en eiendel det tar betydelig tid å ferdigstille for bruk eller salg. AF Gruppen balansefører lånekostnader som påløper under tilvirkning av egenregiprojekter (boliger), og driftsmidler til bruk i egen virksomhet. Balanseføring opphører når eiendelene er ferdigstilte.

Kontantstrøm

Kontantstrømanalysen er satt opp i henhold til den indirekte metoden og viser kontantstrøm fra henholdsvis operasjonelle-, investerings- og finansieringsaktiviteter og forklarer periodens endring i likvide midler.

Betingede forpliktelser og eiendeler

Betingede forpliktelser er ikke regnskapsført i årsregnskapet. Det er opplyst om vesentlige betingede forpliktelser med unntak av betingede forpliktelser hvor sannsynligheten for forpliktelsen er lav.

En betinget eiendel er ikke regnskapsført i årsregnskapet, men opplyst om dersom det er sannsynlig at en fordel vil tilflyte konsernet.

Hendelser etter balansedagen

Ny informasjon etter balansedagen om selskapets finansielle stilling på balansedagen er hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden, er opplyst om dersom dette er vesentlig.

SELSKAPSREGNSKAP

154 SELSKAPSREGNSKAP AF GRUPPEN ASA

155 Resultatregnskap

156 Balanse

157 Kontantstrøm

158 NOTER

158 **Note 1** Regnskapsprinsipper

158 **Note 2** Ytelser til konsernsjefen og styret

159 **Note 3** Andre driftskostnader

159 **Note 4** Netto finansposter

160 **Note 5** Skatt

160 **Note 6** Investering i datterselskap

160 **Note 7** Mellomværende og transaksjoner med selskap i samme konsern

161 **Note 8** Aksjekapital og aksjonærinformasjon

162 **Note 9** Egenkapital

163 **Note 10** Garantier og pantstillelser

163 Erklæring fra styrets medlemmer og konsernsjef

164 Revisors beretning

168 Alternative resultatmål

170 Definisjoner og ordliste

RESULTATREGNSKAP

Beløp i MNOK	Note	2016	2015
Annen inntekt		-	-
Mottatt utbytte og konsernbidrag	7	669	478
Sum driftsinntekter og andre inntekter		670	479
Sum driftskostnader	3,7	-16	-11
Driftsresultat (EBIT)		654	468
Netto finansposter	4,7	4	8
Resultat før skatt (EBT)		658	475
Skattekostnad	5	-	-
Årets resultat		658	475

TOTALRESULTAT

Beløp i MNOK	2016	2015
Årets resultat	658	475
Årets utvidede resultat	-	-
Årets totalresultat	658	475

BALANSE PER 31.12.

<i>Beløp i MNOK</i>	<i>Note</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>
EIENDELER			
ANLEGGSMIDLER			
Investering i datterselskap	6	581	581
Sum anleggsmidler		581	581
OMLØPSMIDLER			
Andre fordringer konsernselskap	7	767	577
Andre fordringer		-	-
Likvide midler		-	-
Sum omløpsmidler		767	577
Sum eiendeler		1 348	1 158
GJELD OG EGENKAPITAL			
EGENKAPITAL			
Aksjekapital	8,9	5	5
Egne aksjer	9	-	-
Overkurs	9	-	2
Annen innskutt egenkapital	9	48	47
Sum innskutt egenkapital		53	54
Annen egenkapital	9	300	297
Sum opptjent egenkapital		300	297
Sum egenkapital		353	351
KORTSIKTIG GJELD			
Rentebærende gjeld til konsernselskap	7	402	196
Leverandørgjeld og annen rentefri gjeld		9	9
Skyldige offentlige avgifter	7	96	84
Annen gjeld til konsernselskap	7	2	54
Avsatt utbytte	9	487	463
Sum kortsiktig gjeld		996	807
Sum egenkapital og gjeld		1 348	1 158

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Beløp i MNOK	2016	2015
KONTANTSTRØM FRA DRIFTSAKTIVITETER		
Resultat før skatt	658	475
Inntektsført utbytte/konsernbidrag	-669	-478
Endring i kundefordringer og leverandørgjeld	-	3
Endring i mellomværende konsernselskap	154	-11
Endring i tidsavgrensede poster	11	-9
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	154	-21
KONTANTSTRØM FRA INVESTERINGSAKTIVITETER		
Innbetaling ved kapitalnedsettelse i datterselskap	-	-
Netto kontantstrøm fra investeringaktiviteter	-	-
KONTANTSTRØM FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER		
Innbetaling ved kapitalforhøyelse	120	364
Innbetaling ved salg av egne aksjer	24	23
Mottatt utbytte og konsernbidrag	478	388
Utbetaling ved kjøp av egne aksjer	-32	-20
Utbetaling av utbytte	-744	-735
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-154	21
Netto endring i likvider gjennom året	-	-
Likvide midler per 1.1	-	-
Likvide midler per 31.12	-	-

NOTE 1 OVERORDNET INFORMASJON

GENERELT

AF Gruppen ASA er et allmennaksjeselskap registrert i Norge. Selskapets hovedkontor er lokalisert i Innspurten 15, 0603 Oslo, Norge.

AF Gruppen ASA er et holdingselskap uten annen virksomhet enn investering i andre selskaper.

Selskapsregnskapet er utarbeidet i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (IFRS) som fastsatt av EU og etter bestemmelsen om forenklet IFRS i selskapsregnskapet gitt i egen forskrift til norsk regnskapslov § 3-9 5. ledd. (Forskrift om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder, kapittel 4, fastsatt av Finansdepartementet 21. januar 2008). Forskriften kan benyttes av alle regnskapspliktige, både i selskapsregnskapet og konsernregnskapet, med mindre de er pålagt å bruke full IFRS.

Det er utarbeidet konsernregnskap i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (IFRS).

For informasjon vedrørende nærstående parter, salg/kjøp av virksomhetsområder, resultat per aksje og hendelser etter balansedagen henvises det til relevante noter i konsernregnskapet.

Årsregnskapet for morselskapet AF Gruppen ASA ble godkjent for publisering av styret 6. april 2017.

De regnskapsprinsipper som er beskrevet for konsernet er konsistent benyttet også for morselskapet. Det vises til note 38 i konsernregnskapet for en utførlig beskrivelse av anvendte regnskapsprinsipper. Regnskapsprinsipper som kun er aktuelle for morselskapet eller avvikende fra konsernregnskapet er som følger:

1.1 AKSJER I DATTERSELSKAP

Datterselskapet vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Det foretas nedskrivning til virkelig verdi når verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående, og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivninger reverseres når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

1.2 UTBYTTE OG KONERNBIDRAG

Regnskapspliktige som utarbeider selskapsregnskap etter forskrift til Regnskapslovens § 3-9 kan regnskapsføre utbytte og konsernbidrag i samsvar med norsk regnskapslovs øvrige bestemmelser. AF Gruppen ASA har valgt å benytte dette unntaket. Dette innebærer at utbytte og konsernbidrag mottatt og avgitt av morselskapet regnskapsføres året før de vedtas avgitt eller mottatt. Det samme gjelder eventuell skatteeffekt av slike transaksjoner.

NOTE 2 YTELSE TIL KONERNSJEFEN OG STYRET

Det er ingen ansatte i AF Gruppen ASA og selskapet er derfor heller ikke forpliktet til å ha pensjonsordning. Konsernsjefen er formelt ansatt i datterselskapet AF Gruppen Norge AS.

Beløp i NOK 1 000	2016	2015
LØNN OG YTELSE TIL KONERNSJEF		
Lønn	3 498	3 617
Bonus	3 717	3 935
Pensjon	53	47
Andre ytelser	101	234
Totalt	7 369	7 833
Godtgjørelse til styret	2 351	2 105

Det er gitt fullstendige opplysninger om lønnsordninger og godtgjørelser for konsernsjef, styret og ledende ansatte i konsernregnskapet, og det henvises til note 7 og 32 i konsernregnskapet for ytterligere informasjon.

NOTE 3 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

<i>Beløp i MNOK</i>	2016	2015
Godtgjørelse til revisor	-	-
Eierkostnader	-13	-9
Øvrige driftskostnader	-2	-2
Sum andre driftskostnader	-15	-11

<i>Beløp i NOK 1 000</i>	2016	2015
Godtgjørelse til revisor		
Godtgjørelse for lovpålagt revisjon	-200	-258
Andre attestasjonstjenester	-45	-23
Andre tjenester utenfor revisjon	-14	-8
Sum godtgjørelse til revisor	-259	-289

Godtgjørelse til revisor er eksklusive merverdiavgift.

NOTE 4 NETTO FINANSPOSTER

<i>Beløp i MNOK</i>	2016	2015
FINANSINNTEKTER		
Renteinntekt fra konsernselskaper	7	9
Annen renteinntekt	-	-
Agio	-	-
Sum finansinntekter	7	9
FINANSKOSTNADER		
Rentekostnad fra konsernselskaper	-3	-2
Annen rentekostnad	-	-
Sum finanskostnader	-3	-2
Netto finansposter	4	8

NOTE 5 SKATT

Beløp i MNOK	2016	2015
ÅRETS SKATTEKOSTNAD FORDELER SEG PÅ:		
Betalbar skatt	-	-
Endring i utsatt skatt	-	-
Skattekostnad	-	-
BEREGNING AV ÅRETS SKATTEGRUNNLAG		
Resultat før skatt	658	475
Mottatt utbytte og konsernbidrag	-658	-475
Annen ikke skattepliktig inntekt	-	-
Årets skattegrunnlag	-	-

NOTE 6 INVESTERING I DATTERSELSKAP

Selskapets navn	Dato anskaffet	Kontor- adresse	Eierandel	Stemme- andel
AF Gruppen Norge AS	5.9.85	Oslo	100 %	100 %
AF Offshore AS	2.4.09	Oslo	100 %	100 %
AF Miljø AS	15.1.09	Oslo	100 %	100 %
AF Energi AS	25.8.11	Oslo	100 %	100 %

INVESTERING ETTER KOSTMETODEN

Beløp i MNOK 1 000	Resultat 2016	Antall aksjer	Aksje- kapital	Egen- kapital	Balanseført verdi
AF Gruppen Norge AS	744 654	10 000	200 000	940 639	258 561
AF Offshore AS	42 425	3 000	30 000	205 924	215 118
AF Miljø AS	12 527	10 000	5 910	24 321	35 794
AFG Invest 6 AS	13 985	5 000	5 000	30 124	71 543

NOTE 7 MELLOMVÆRENDE OG TRANSAKSJONER MED SELSKAP I SAMME KONSERN

Beløp i MNOK	2016	2015
RESULTAT		
Mottatt utbytte	593	478
Mottatt konsernbidrag	76	-
Eierkostnader	-13	-9
Renteinntekter	7	9
Rentekostnader	-3	-2
BALANSE		
Andre fordringer, kortsiktig	767	577
Rentebærende gjeld, kortsiktig	402	196
Annen gjeld, kortsiktig	2	54

NOTE 8 AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON

Aksjekapitalen består av	Antall	Pålydende	Balanseført
A-aksjer	93 610 000	0,05	4 680 500

Eierstruktur	Antall	Stemme/ eierandel %
AKSJONÆRER MED EIERANDEL >1%		
OBOS BBL	15 643 841	16,7 %
ØMF Holding AS	14 617 226	15,6 %
Constructio AS	13 678 049	14,6 %
Folketrygdfondet	5 031 393	5,4 %
Aspelin Ramm Gruppen AS	4 993 269	5,3 %
LJM A/S	2 413 900	2,6 %
VITO Kongsvinger AS	1 861 676	2,0 %
Arne Skogheim AS	1 723 870	1,8 %
Skandinaviska Enskilda Banken AB (nom.)	1 557 961	1,7 %
Staavi, Bjørn	1 515 452	1,6 %
Moger Invest AS	1 240 541	1,3 %
Stenshagen Invest AS	1 124 977	1,2 %
Verdipapirfondet Handelsbanken Norge	1 025 000	1,1 %
Flygind AS	1 016 771	1,1 %
Sum med eierandel >1%	67 443 926	72,0 %
Sum øvrige	26 166 074	28,0 %
Totalt antall aksjer	93 610 000	100,0 %

Det er kun en aksjeklasse med lik stemmerett.

Eiet av styret per 31. desember 2016	Antall aksjer	Antall opsjoner
STYRET		
Pål Egil Rønn	aksjonærvalgt (styreleder)	199 825 -
Daniel Kjørberg Siraj ¹⁾	aksjonærvalgt (nestleder)	- -
Hege Bømark	aksjonærvalgt	- -
Kristian Holth ²⁾	aksjonærvalgt	- -
Peter Groth ³⁾	aksjonærvalgt (varamedlem)	11 500 -
Borghild Lunde	aksjonærvalgt	- -
Arne Sveen	ansattvalgt	- -
Pål Jacob Gjerp	ansattvalgt	43 495 5 318
Kenneth Svendsen	ansattvalgt	73 858 11 397
Sum	328 678	16 715

¹⁾ Representerer OBOS BBL som eier 15 643 841 aksjer

²⁾ Representerer Constructio AS og Flygind AS som eier henholdsvis 13 678 049 og 1 016 771 aksjer

³⁾ Er nærstående til Ringkjøp Invest AS som eier 76 355 aksjer

NOTE 8 AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON FORTS.

Konsernledelsen		Antall aksjer	Antall opsjoner
Morten Grongstad	Konsernsjef	150 187	30 521
Sverre Alf Hærem	Konserndirektør/CFO	119 290	31 372
Arild Moe	Konserndirektør	242 646	30 764
Bård Frydenlund	Konserndirektør	97 815	20 144
Eirik Wraal	Konserndirektør	8 170	17 233
Amund Tøftum	Konserndirektør	42 903	15 626
Henning Olsen	Konserndirektør	9 779	14 911
Andreas Jul Røsjo	Konserndirektør	20 255	26 877
Sum		691 045	187 448

Styret har fullmakt til å erverve inntil 10 % av aksjekapitalen. Fullmakten er gyldig til ordinær generalforsamling 2017 planlagt til 12. mai 2017.

På ordinær generalforsamling 15. mai 2014 ble det vedtatt en ny opsjonsordning for alle ansatte i AF Gruppen ASA og datterselskaper med rett til tegning av i alt 4 500 000 opsjoner i årene 2014, 2015 og 2016 og innløsning i 2017. Det ble innløst 3 253 346 opsjoner fra denne ordningen i mars 2017.

NOTE 9 EGENKAPITAL

Beløp i MNOK	Aksjekapital	Egne aksjer	Overkurs	Annen innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital per 1.1.15	4	-	1	37	247	290
Kapitalforhøyelse	-	-	317	47	-	364
Kjøp av egne aksjer	-	-	-	-	-20	-20
Salg egne aksjer	-	-	-	-	23	23
Tap salg egne aksjer	-	-	-	-	-	-
Årets totalresultat	-	-	-	-	475	475
Utbetalt mer i utbytte enn avsatt	-	-	-	-	-278	-278
Foreslått utbytte for 2015	-	-	-315	-	-148	-463
Avgitt konsernbidrag uten skatt	-	-	-	-	-40	-40
Reklassifisering	-	-	-	-37	37	-
Egenkapital per 31.12.15	5	-	2	47	297	351
Kapitalforhøyelse	-	-	120	-	-	120
Kjøp av egne aksjer	-	-	-	-	-32	-32
Salg egne aksjer	-	-	-	-	24	24
Gevinst salg egne aksjer	-	-	-	1	-1	-
Differanse avsatt/utbetalt utbytte	-	-	-	-	-	-
Årets totalresultat	-	-	-	-	658	658
Utbetalt mer i utbytte enn avsatt	-	-	-	-	-281	-281
Foreslått utbytte for 2016	-	-	-122	-	-365	-487
Egenkapital per 31.12.16	5	-	-	48	300	353

Selskapet har per 31.12.2016 58 222 (0) egne aksjer á kr 0,05. Egne aksjer er ervervet med tanke på salg til ansatte samt som del av vederlag ved virksomhetsoppkjøp.

¹⁾ Vedtektsfestet aksjekapital: 93 610 000 aksjer á NOK 0,05

²⁾ Utstedet antall aksjer fullt betalt: 93 610 000 aksjer á NOK 0,05

NOTE 10 GARANTIER OG PANSTILLELSER

I forbindelse med inngåtte entreprenørkontrakter er datterselskapene underlagt sedvanlige entreprenørforpliktelser med tilhørende garantistillelser. AF Gruppen ASA har i den forbindelse garantert for datterselskaper i form av selvskyldnerkausjoner mot finansinstitusjoner. AF Gruppen ASA har videre garantert for kredittrammer i bank og skattetrekk for datterselskapene i form av selvskyldnerkausjoner.

Beløp i MNOK	2016		2015	
	Ramme	Trukket	Ramme	Trukket
Garantier utstedt overfor byggherre	4 150	3 208	2 850	2 223
Skattetrekksgarantier	185	134	171	145
Leasingrammer	1 073	605	1 173	647
Kreditt og lånefasiliteter i bank	2 424	-	2 024	-
Sum	7 832	3 946	6 218	3 015

ERKLÆRING FRA STYRETS MEDLEMMER OG KONSERNSJEF

Om årsregnskapet for 2016 for AF Gruppen ASA bekrefter vi, etter vår beste overbevisning, at:

- Konsernregnskapet er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med krav til tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven.
- Årsregnskapet for morselskapet AF Gruppen ASA er avlagt etter IFRS og etter bestemmelsen om forenklet IFRS i selskapsregnskapet gitt i forskrift til norsk regnskapslov § 3.9 5. ledd.
- Opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.
- Opplysningene i årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer AF Gruppen står overfor.

OSLO, 6. APRIL 2017

Pål Egil Rønn
Styrets leder

Hege Bømark

Borghild Lunde

Kristian Holth

Daniel Kjørberg Siraj
Nestleder

Morten Grongstad
Konsernsjef

Kenneth Svendsen
Ansattevalgt

Arne Sveen
Ansattevalgt

Pål Jacob Gjerp
Ansattevalgt

REVISORS BERETNING

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Postboks 1156 Sentrum, NO-0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00
Fax: +47 24 00 24 01
www.ey.no
Medlemmer av Den norske revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til generalforsamlingen i AF Gruppen ASA

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for AF Gruppen ASA som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, totalresultat, og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, totalresultat, oppstilling av endringer i egenkapitalen og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av konsernets finansielle stilling og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2016. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet, og vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene. Vår beskrivelse av hvordan vi revisjonsmessig håndterte hvert forhold omtalt nedenfor, er gitt på den bakgrunnen.

Vi har også oppfylt våre forpliktelser beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet* når det gjelder disse forholdene. Vår revisjon omfattet følgende handlinger utformet for å håndtere vår vurdering av risiko for vesentlige feil i årsregnskapet. Resultatet av våre revisjonshandlinger, inkludert handlingene rettet mot forholdene omtalt nedenfor, utgjør grunnlaget for vår konklusjon på revisjonen av årsregnskapet.

Inntektsføring av tilvirkningskontrakter

Inntektene fra tilvirkningskontrakter utgjorde MNOK 11 540 i 2016 (note 5). Inntektsføring av tilvirkningskontrakter er et sentralt forhold ved vår revisjon som en følge av det store omfanget av

tilvirkningskontrakter, prosjektenes varighet og estimatene som brukes i beregningen av ferdigstillelsesgraden.

Vi vurderte regnskapsprinsippene som ble brukt ved inntektsføringen. Vi skaffet oss en forståelse av hvordan prosjektene overvåkes og inntektsføres ved å diskutere framdrift og estimerte kostnader fram til ferdigstillelse med konsernledelsen, lederne for forretningsområder og prosjektledere. Vi testet kontroller knyttet til rapportering og overvåking av prosjektene, deltok i forretningsområdemøter og besøkte anlegg. Vi gjennomgikk signerte kontrakter for et utvalg av prosjekter, vurderte endringsordre, krav, og verifiserte påløpte prosjektkostnader mot timelister og eksterne fakturaer. Vi analyserte faktisk inntjening for utvalgte prosjekter mot estimerte resultater gjennom prosjektperioden for å vurdere hvor nøyaktig ledelsen hadde vært i bruk av estimater.

Vi viser til *note 5 Driftsinntekter og andre inntekter*, *note 6 Prosjekter under utførelse* og *note 38 Vesentlige regnskapsprinsipper (kapittel 38.2 Prinsipper for inntektsføring)* i konsernregnskapet om prinsipper for regnskapsføring av inntekter.

Verdsettelse av goodwill AF Offshore AeronMollier AS

Goodwill knyttet til den kontantgenererende enheter AF Offshore AeronMollier AS utgjorde MNOK 177 pr. 31. desember 2016 (*note 13*). Utdøende markedsforhold har økt usikkerheten i framtidige kontantstrømmer for enheten. Verdsettelsen av goodwill for AF Offshore AeronMollier AS er et sentralt forhold ved revisjonen på grunn av beløpene som er involvert og bruken av estimater.

Vi skaffet oss en forståelse av prosessen for nedskrivningstesting av den kontantgenererende enheten AF Offshore AeronMollier AS. Vi vurderte dataene som ble brukt i modellen for nedskrivningstesting, herunder de estimerte framtidige kontantstrømmene og avkastningskrav på kapital basert på tilgjengelig markedsinformasjon, historiske resultater og ledelsens prognoser. Vi testet at modellen var matematisk nøyaktig. Videre involverte vi interne verdsettelsesspesialister for å vurdere modellen og avkastningskravet på kapital. Vi analyserte også sensitiviteten i vesentlige forutsetninger som ble brukt i verdsettelsesmodellen og så på hvor historisk nøyaktig ledelsens hadde vært i budsjetter sammenliknet med faktisk kontantstrøm.

Vi viser til informasjon i *note 13 Immaterielle eiendeler* og *note 38 Vesentlige regnskapsprinsipper (kapittel 38.2 Immaterielle eiendeler)* i konsernregnskapet om nedskrivningstest av goodwill og prinsipper for regnskapsføring av immaterielle eiendeler.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og Konsernsjef (ledelsen) er ansvarlig for øvrig informasjon. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den ellers viser seg å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge for selskapsregnskapet, og i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU for konsernregnskapet. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utfører vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde;
- ▶ innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om konsernregnskapet. Vi er ansvarlige for å fastsette strategien for, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen, og vi har et udelte ansvar for konklusjonen på revisjonen av konsernregnskapet.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Vi avgir en uttalelse til styret om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og kommuniserer med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de forholdene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av regnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse forholdene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av forholdet, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at forholdet ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene ved å gjøre dette med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at forholdet blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 6. april 2017
ERNST & YOUNG AS

Tommy Romskaug
statsautorisert revisor

ALTERNATIVE RESULTATMÅL

AF Gruppen presenterer alternative resultatmål som et supplement til måltall som reguleres av IFRS. De alternative resultatmålene er presentert for å gi en bedre innsikt og forståelse av driften, finansiell stilling og grunnlaget for utviklingen fremover. AF Gruppen bruker alternative resultatmål som er vanlige i bransjen og blant analytikere og investorer.

AVKASTNING PÅ INVESTERT KAPITAL (ROACE):

Dette måltallet gir nyttig informasjon både til ledelsen og styret i AF, og til investorer, om resultatene som er oppnådd i perioden som analyseres. AF bruker måltallet til å måle avkastning på investert kapital, uavhengig av om finansieringen er gjennom egenkapital eller gjeld. Bruken av måltallet bær ikke ses på som et alternativ til resultatmål beregnet etter IFRS, men som et supplement.

De alternative resultatmålene defineres som følger:

EBITDA - Resultat før i) skatt, ii) netto finansposter, iii) av- og nedskrivninger.

Driftsresultat (EBIT) - Resultat før i) skatt, ii) netto finansposter.

EBITDA-margin - EBITDA delt på driftsinntekter og andre inntekter.

Driftsmargin - Driftsresultat (EBIT) delt på driftsinntekter og andre inntekter.

Resultatmargin - Resultat før skatt delt på driftsinntekter og andre inntekter.

Brutto rentebærende gjeld (fordring) - Summen av langsiktige rentebærende lån og kreditter og kortsiktige rentebærende lån og kreditter.

Netto rentebærende gjeld - Brutto rentebærende gjeld minus i) Langsiktige rentebærende fordringer, ii) kortsiktige rentebærende fordringer og iii) likvide midler.

Investert kapital - Summen av egenkapital og brutto rentebærende gjeld.

Gjennomsnittlig investert kapital - Gjennomsnittlig investert kapital de siste fire kvartalene.

Avkastning på investert kapital (ROaCE) - Resultat før skatt og rentekostnad delt på gjennomsnittlig investert kapital.

Economic Value Added (EVA) - Avkastning på investert kapital, fratrukket kapitalkostnad før skatt, multiplisert med i) en minus skattesats, ii) gjennomsnittlig investert kapital.

Gjennomsnittlig egenkapital - gjennomsnittlig egenkapital de siste fire årene.

Egenkapitalrentabilitet - Resultat delt på gjennomsnittlig egenkapital.

Ordreinngang - Estimert kontraktsverdi av kontrakter, kontraktsendringer og bestillinger som er avtalt i rapporteringsperioden.

Ordrereserve - Gjenværende estimert kontraktsverdi av kontrakter, kontraktsendringer og bestillinger som er avtalt, men ikke opptjent, på rapporteringsdatoen.

Tabellen under viser avstemming av alternative resultatmål mot linjer i rapporterte finansielle tall i henhold til IFRS.

Beløp i MNOK	2016	2015
BRUTTO RENTEBÆRENDE GJELD / NETTO RENTEBÆRENDE GJELD		
Rentebærende lån og kreditter – langsiktig	83	83
Rentebærende lån og kreditter – kortsiktig	30	22
Brutto rentebærende gjeld	113	105
Minus:		
Rentebærende fordringer	206	169
Rentebærende fordringer	44	70
Likvide midler	469	459
Netto rentebærende gjeld (fordring)	-606	-594
INVESTERT KAPITAL		
Egenkapital	1 950	1 820
Brutto rentebærende gjeld	113	105
Investert kapital	2 063	1 925
GJENNOMSnittlig INVESTERT KAPITA		
Investert kapital per 1. kvartal	2 040	2 091
Investert kapital per 2. kvartal	1 753	1 936
Investert kapital per 3. kvartal	1 960	1 815
Investert kapital per 4. kvartal	2 063	1 925
Gjennomsnittlig investert kapital	1 954	1 942

Beløp i MNOK	2016	2015
AVKASTNING PÅ INVESTERT KAPITAL		
Resultat før skatt	1 040	1 004
Rentekostnader	19	38
Resultat før skatt og rentekostnader	1 059	1 041
Delt på:		
Gjennomsnittlig investert kapital	1 954	1 942
Avkastning på investert kapital	54,2 %	53,6 %
ECONOMIC VALUE ADDED (EVA)		
Avkastning på investert kapital	54,2 %	53,6 %
Minus:		
Kapitalkostnad før skatt	12,0 %	12,0 %
Meravkastning før skatt	42,2 %	41,6 %
Multiplisert med:		
En minus skattesats	75,7 %	73,0 %
Meravkastning etter skatt	31,9 %	30,4 %
Multiplisert med:		
Gjennomsnittlig investert kapital	1 954	1 942
Economic Value Added (EVA)	624	590
EGENKAPITALANDEL		
Egenkapital	1 950	1 820
Delt på:		
Sum egenkapital og gjeld	6 549	6 243
Egenkapitalandel	29,8 %	29,1 %
GJENNOMSNIITTLIG EGENKAPITAL		
Egenkapital per 1. kvartal	1 910	1 879
Egenkapital per 2. kvartal	1 594	1 702
Egenkapital per 3. kvartal	1 824	1 699
Egenkapital per 4. kvartal	1 950	1 820
Gjennomsnittlig egenkapital	1 819	1 775
EGENKAPITALRENTABILITET		
Resultat	787	778
Delt på:		
Gjennomsnittlig egenkapital	1 819	1 775
Egenkapitalrentabilitet	43,3 %	43,8 %

DEFINISJONER OG ORDLISTE

Finansielle nøkkeltall

RESULTAT PER AKSJE

Resultat etter skatt / gjennomsnittlig antall utestående aksjer

P/E

Aksjekurs / resultat per aksje

P/B

Aksjekurs / selskapets bokførte verdi per aksje

EV / EBIT

Selskapsverdi / driftsresultat

For ytterligere definisjoner av finansielle nøkkeltall se avsnittet Alternative resultatmål (APM) på side 168.

Andre definisjoner

BRA

Forkortelse for Bruksareal. Bruksareal er bruttoarealet minus arealet som opptas av yttervegger. Angis i m² eller kvm.

BREEAM

BRE Environmental Assessment Method. Utviklet i Storbritannia av BRE (Building Research Establishment). Europas ledende miljøklassifiseringsverktøy.

EGENREGI

Når AF for egen regning kjøper tomter, utvikler prosjekter og deretter selger objektene

EPC

Energisparekontrakt

EPCIC

Engineering, Procurement, Construction, Installation & Commissioning

H1-VERDI

Antall fraværsskader per million utførte timeverk
AF Gruppen inkluderer alle underentreprenører i beregningsgrunnlaget for H1-verdien

H2-VERDI

Antall fraværsskader + antall skader med medisinsk behandling + antall skader som har ført til alternativt arbeid per million utførte timeverk

AF Gruppen inkluderer alle underentreprenører i beregningsgrunnlaget for H2-verdien

HVAC

Varme -, ventilasjons - og luftkondisjoneringsanlegg

KILDESORTERINGSGRAD

Sorteringsgrad av rivingsavfall som kan gjenvinnes

KLIMAGASSUTSLIPP

Utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter (CO₂e) per MNOK i omsetning

ADRESSER

AF Gruppen ASA
AF Gruppen Norge AS
AF Anlegg
AF Byggefornyelse
AF Bygg Oslo
AF Eiendom
AF Decom AS
AF Offshore Decom AS
AF Energi & Miljøteknikk AS
JR Anlegg AS
AF Nybygg
AF Arctic AS

Besøksadresse
Innspurten 15
0663 Oslo

Postadresse
Postboks 6272 Etterstad
0603 Oslo
Tel +47 22 89 11 00
Faks +47 22 89 11 01

www.afgruppen.no

Målselv Maskin & Transport AS
Rossvoll
9322 Karlstad
Tel +47 77 83 28 80

Pålplintar AB
Kumla Gårdsväg 3
S-145 63 Norsborg
Tel +46 85 506 50 50

Kanonaden Entreprenad AB
Bockängsgatan 2
S - 571 38 Nässjö
Tel +46 38 055 52 50

AF Härnösand Byggreturer AB
Torsgatan 8
S-871 42 Härnösand
Tel +46 61 155 05 90

Rimol Miljøpark AS
Tiller-ringen 166
7092 Tiller
Tel +47 22 89 11 00

Jølsen Miljøpark AS
Jølsenveien 26
2000 Lillestrøm
Tel +47 22 89 11 00

AF Bygg Østfold
Sarpsborgveien 25
1640 Råde
Tel +47 69 28 35 00

AF Bygg Prosjektpartner
Auglendsmyrå 8
4016 Stavanger
Tel +47 51 58 55 58

AF Prosjektutveckling AB
Theres Svenssons gata 9
S - 417 55 Göteborg
Tel +46 31 762 40 00

Strøm Gundersen AS
Papyrusveien 33
3050 Mjøndalen
Tel +47 32 27 43 50

Consolvo AS
Ringveien 6
3409 Tranby
Tel +47 40 07 34 22

Haga & Berg Entreprenør AS
Postboks 6503 Rodeløkka
0501 Oslo
Tel +47 22 71 77 61

Protector AS
Ringveien 6
3408 Tranby
Tel +47 32 22 08 10

Thorendahl AS
Tvetenveien 44
0660 Oslo
Tel +47 23 25 34 00

LAB Entreprenør AS
Kanalveien 105 B
5068 Bergen
Tel +47 55 20 62 00

Åsane Byggmesterforretning AS
Hesthaugvegen 18
5119 Ulset
Tel +47 55 39 39 00

Fundamentering AS
Løvåsmyra 4
7093 Tiller
Tel +47 73 82 26 30

AF Bygg Göteborg AB
Theres Svenssons gata 9
S - 417 55 Göteborg
Tel +46 31 762 40 00

AF Bygg Syd AB
Tullkamarhuset
Strandgatan 3
S - 302 50 Halmstad
Tel +46 35 710 20 00

Miljøbase Vats AS
Raunesveien 597
5578 Nedre Vats
Tel +47 22 89 14 40

AF Offshore AeronMollier AS
Nulandsvika 8
4400 Flekkefjord
Tel +47 38 32 78 00

AF Offshore Decom UK Ltd.
Centurion Court
North Esplanade West
Aberdeen, AB11 5QH
UK
Tel +44 (0) 1224 284 370

